

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี ๒๕๕๔ แผนฯ ๑๑...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วันพฤหัสบดีที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

การติดตามประเมินผลการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.พ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๔) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะปานกลาง ภายใต้แนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” พร้อมทั้งอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานการพึ่งตนเอง และมีภูมิคุ้มกันที่ดี มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน

การติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เป็นภารกิจหลักของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับรู้ในการประชุมประจำปีของสำนักงานฯ และรายงานเสนอคณะรัฐมนตรีทุกปี สำหรับในปี ๒๕๕๔ การดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้ดำเนินมาถึงปีสุดท้ายของแผน สำนักงานฯ จึงได้จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานใน ๔ ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ **ส่วนที่ ๑** สรุปผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ทั้งการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ การบรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนา ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ และผลกระทบในภาพรวม **ส่วนที่ ๒** ประเมินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ **ส่วนที่ ๓** ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ทั้ง ๕ ยุทธศาสตร์ รวมทั้งประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในระยะต่อไป และ **ส่วนที่ ๔** ประเมินผลกระทบในภาพรวมของการพัฒนา

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสาร “รายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐” ฉบับนี้ จะสร้างความรู้ ความเข้าใจในการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนของสังคม มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรกฎาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สรุปสำหรับผู้บริหาร

ก - ญ

ส่วนที่ ๑ ผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

บทที่ ๑ ผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๑	วัตถุประสงค์หลักและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ	๑
๒	การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐สู่การปฏิบัติ	๔
๓	ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐	๗
๔	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	๑๘

ส่วนที่ ๒ : การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

บทที่ ๒ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของภาคีการพัฒนา

๑	ประเทศไทยกับภูมิคุ้มกันภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑
๒	ภาคีการพัฒนากับการเปลี่ยนแปลงภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๖
๓	การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะต่อไป	๑๐
๔	สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๓

ส่วนที่ ๓ : การประเมินผลการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

บทที่ ๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

๑	บทนำ	๑
๒	สถานการณ์ด้านการพัฒนาคนและสังคมในภาพรวม	๒
๓	การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์	๓
๔	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์	๕
๕	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	๑๑
๖	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	๑๖

บทที่ ๔ ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

๑	บทนำ	๑
๒	สถานการณ์ด้านชุมชนในภาพรวม	๒
๓	การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์	๓
๔	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์	๔
๕	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	๑๐
๖	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	๑๓

บทที่ ๕ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

๑	บทนำ	๑
๒	สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจในภาพรวม	๒
๓	การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์	๓
๔	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์	๖
๕	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	๑๗
๖	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	๒๓

บทที่ ๖ ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๑	บทนำ	๑
๒	สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม	๒
๓	การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์	๓
๔	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์	๖
๕	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	๑๒
๖	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	๑๘

บทที่ ๗ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

๑	บทนำ	๑
๒	สถานการณ์ด้านธรรมาภิบาลในภาพรวม	๓
๓	การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์	๔
๔	ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์	๖
๕	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	๑๑
๖	ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป	๑๓

ส่วนที่ ๔ : ผลกระทบการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

บทที่ ๘ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

๑	บทนำ	๑
๒	ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย : การเปลี่ยนแปลงในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐	๑
๓	สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยพื้นฐาน ที่สร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย	๓
๔	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๒๔

สรุป สำหรับผู้บริหาร

ส่วนที่ ๑

ผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ ๑๐

ส่วนที่ ๑

บทที่ ๑

ผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ ๑๐

ส่วนที่ ๒

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

ส่วนที่ ๒

บทที่ ๒

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของภาคีการพัฒนา

ส่วนที่ ๓

การประเมินผลการพัฒนา
ภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ
ฉบับที่ ๑๐

ส่วนที่ ๓

บทที่ ๓

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและ
สังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ส่วนที่ ๓

บทที่ ๔

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
และสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

ส่วนที่ ๓

บทที่ ๕

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ
ให้สมดุลและยั่งยืน

ส่วนที่ ๓

บทที่ ๖

ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลาย
ทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของ
ฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ ๓

บทที่ ๗

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาล
ในการบริหารจัดการประเทศ

ส่วนที่ ๔

ผลกระทบการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ ๑๐

ส่วนที่ ๔

บทที่ ๘

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

ภาคผนวก

- ๑ การบรรจุเป้าหมายการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐
- ๒ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔

สรุปสำหรับผู้บริหาร

๑ การติดตามประเมินผลในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๔) ที่ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๙ เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะปานกลาง ภายใต้แนวคิดที่ยึด “**คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา**” พร้อมทั้งอัญเชิญ “**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**” เป็นแนวปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานการพึ่งตนเอง และมีภูมิคุ้มกันที่ดี มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ ทิศทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้มีการนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งส่วนราชการได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของแผนการบริหารราชการแผ่นดิน จึงทำให้มีการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการปรับปรุงแก้ไขและออกกฎหมายใหม่ประมาณ ๒๐ ฉบับ ทั้งกฎหมายด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล

ในปี ๒๕๕๔ การดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้ดำเนินมาถึงปีสุดท้ายของแผน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติถือเป็นภารกิจหลักประการหนึ่งที่ต้องดำเนินการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศและได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดทำรายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานใน ๔ ส่วน ได้แก่ **ส่วนที่ ๑** สรุปผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ทั้งการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ การบรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนา ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ และผลกระทบในภาพรวม **ส่วนที่ ๒** ประเมินการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ **ส่วนที่ ๓** ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ทั้ง ๕ ยุทธศาสตร์ รวมทั้งประเด็นการพัฒนาที่สำคัญในระยะต่อไป และ **ส่วนที่ ๔** ประเมินผลกระทบในภาพรวมของการพัฒนา

๒ ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๒.๑ การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ

ความก้าวหน้าและผลจากการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สรุปได้ดังนี้

๒.๑.๑ การบริหารจัดการประเทศในภาพรวมวงกรอบทิศทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง บริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อลดผลกระทบจากความผันผวนจากภายนอกประเทศ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดหลักการปกครองของรัฐไว้อย่างชัดเจน ให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๔ ล้วนให้ความสำคัญกับการการพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผลให้หน่วยงานภาครัฐได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการบริหารจัดการประเทศ และการจัดทำแผนงาน/โครงการต่างๆ อย่างกว้างขวาง ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งการสร้างวินัยทางการคลัง ควบคุมหนี้สาธารณะให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน นโยบายการเงินผ่อนคลาย และมีมาตรการควบคุม กำกับสถาบันการเงิน การรักษาดุลการค้าและดุลการชำระเงินให้อยู่ในสถานะเกินดุล มาตรการเหล่านี้ลดความเสี่ยงและผลกระทบจากความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจไทยมีภูมิคุ้มกัน

๒.๑.๒ หน่วยงานภาครัฐได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนสู่ภาคประชาชนมากขึ้น ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติภายในหน่วยงานภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยการส่งเสริมการให้ความรู้แก่ข้าราชการและพนักงานในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทั้งในเรื่องการปลูกฝังจริยธรรม การประยุกต์ใช้หลักภูมิคุ้มกัน การปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ใช้หลักประหยัด คุ่มค่า โปร่งใสในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยรูปแบบและวิธีดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภูมิปัญญาเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น นอกจากนี้ ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตามภารกิจของหน่วยงาน ในการจัดทำแผนงาน/โครงการที่หลากหลาย อาทิ *ด้านสาธารณสุข* ได้บรรจุหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขไว้ในแผนสุขภาพพอเพียง (๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) และการส่งเสริมด้านอาหารปลอดภัยเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชน *ด้านอุตสาหกรรม* ได้น้อมนำหลักปรัชญาไปไว้ในแผนพัฒนาอุตสาหกรรมปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ *ด้านการเงินการคลัง* จัดทำแผนแม่บทการเงินฐานราก และการวางระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ

๒.๑.๓ ภาคธุรกิจเอกชนดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและรักษาความเป็นองค์กรธุรกิจชั้นนำได้เป็นอย่างดี ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จและจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ การบริหารจัดการแบบมองการณ์ไกล มุ่งกำไรระยะยาว เตรียมองค์กรให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และขยายธุรกิจอย่างรอบคอบ การสำรวจธุรกิจเอกชนที่ยึดมั่นในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ สศช. ในปี ๒๕๕๔ พบว่า ร้อยละ ๓๘.๖๔ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ เห็นการเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่ได้รับความนิยมน่าเชื่อถือมากขึ้น มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ของคนในองค์กรกับผู้บริหารดีขึ้น และได้รับรางวัลและประกาศเกียรติคุณ นอกจากนี้ ภาคธุรกิจยังมีการทำกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ *แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ* มาตรา ๗๘(๑) ได้ระบุว่ารัฐต้องดำเนินการบริหารราชการแผ่นดิน “ส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ” รวมทั้งมาตราที่ ๘๓ ระบุว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

อาทิ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนร่วมกับภาครัฐ และเป็นผู้นำการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ ในระยะที่ผ่านมา กิจการเพื่อสังคม^๒ เริ่มมีบทบาทชัดเจนในการขับเคลื่อนสังคมไทย

๒.๑.๔ ปัจเจกและชุมชนที่ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพมีจำนวนมากขึ้น การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนมีทั้งการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย การประกวดผลงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมและยกย่องผู้ที่ประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวในการทำงานและดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จ ให้เป็นตัวอย่างนำไปปฏิบัติสำหรับผู้อื่น ตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่และรายได้ของตนเอง ชุมชนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และร่วมมือกันพัฒนาและแก้ไขภายในชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนเพิ่มขึ้น

๒.๒ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย

๒.๒.๑ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ ๖๖.๓๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๗.๙๐ ในปี ๒๕๕๑ และลดลงเป็นร้อยละ ๖๕.๖๘ ในปี ๒๕๕๒ ก่อนที่จะเพิ่มเป็นร้อยละ ๖๖.๘๐ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นระดับการพัฒนาที่ต้องปรับปรุง ปัจจัยหนุนเสริมที่ให้ความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มขึ้น ได้แก่ เศรษฐกิจที่เข้มแข็งและเป็นธรรมมากขึ้น จนยกระดับการพัฒนาจากระดับที่ต้องปรับปรุงไปอยู่ในระดับปานกลาง ชุมชนมีความมั่นคงและเกื้อกูลกันมากขึ้น ขณะที่ความอบอุ่นในครอบครัวมีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกับปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ปัจจัยจุดรั้งความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคมไทย เกิดจากด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ซึ่งมีปัญหาความขัดแย้งรุนแรงในสังคมต่อเนื่อง สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศขาดความสมดุล ความเสี่ยงจากปัญหาเสียดิตที่สูงขึ้น รวมทั้งสุขภาวะของคนไทยลดลงจากคุณภาพการศึกษาที่ยังเป็นปัญหา ทำให้ไม่สามารถยกระดับความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้สูงขึ้นได้

๒.๒.๒ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งควบคู่กับการที่ชุมชนมีความมั่นคง ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมมีบทบาทนำในการสร้างสุขให้สังคมไทยในปี ๒๕๕๓ ค่าดัชนีเพิ่มจากร้อยละ ๖๙.๘๑ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๗๗.๑๒ ในปี ๒๕๕๓ สามารถปรับจากระดับต้องปรับปรุงมาเป็นระดับปานกลาง เนื่องจากการจ้างงานเต็มที่ เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และมีเสถียรภาพมากขึ้นจากอัตราเงินเฟ้อที่ลดลงและการก่อกำหนดให้อาหารอยู่ภายใต้กรอบวินัยทางการคลัง ชุมชนมีความมั่นคง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดีขึ้น ค่าดัชนีเพิ่มต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๓.๗๔ เป็นร้อยละ ๖๖.๐๗ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

^๒ กิจการเพื่อสังคม คือ กิจการที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก กิจการเพื่อสังคมจะต้องมีรายได้หลักจากการขายสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับเป้าหมาย เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกิจการเพื่อสังคมต้นแบบ ๕๐ กิจการพิจารณาจาก ๑) ประโยชน์ของกิจการที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ๒) ความกว้างขวางของประโยชน์ ๓) ความยั่งยืนของกิจการ และ ๔) ความเป็นต้นแบบ

๒.๒.๓ สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลเป็นปัจจัยบั่นทอนความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลลดลงจากระดับปานกลางที่ร้อยละ ๗๕.๔๒ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๕๕.๗๐ ในปี ๒๕๕๓ ทำให้การพัฒนาตกลงไปอยู่ระดับต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากความขัดแย้งอย่างรุนแรงในสังคมไทยในช่วงปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ และภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลมีค่าดัชนีลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จนอยู่ในระดับต้องปรับปรุง สาเหตุเกิดจากความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินที่ลดลง ปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดรุนแรง การจับกุมคดียาเสพติดสูงที่สุดในรอบ ๘ ปี สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ต้องเร่งแก้ไข ทั้งคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศ การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน ขณะที่สุขภาวะของคนไทยมีระดับการพัฒนาตกลงจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จากร้อยละ ๗๑.๔๐ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๗๐.๘๖ ในปี ๒๕๕๓ จากปัญหาด้านสุขภาพกายและจิตใจ รวมทั้งคุณภาพการศึกษา

๒.๓ การบรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนา

๒.๓.๑ การพัฒนาคุณภาพคน มีความก้าวหน้าในเรื่องโอกาสทางการศึกษาที่จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจาก ๗.๘ ปีในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๘.๑ ปีในปี ๒๕๕๒ คุณภาพการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมายและมีแนวโน้มลดลง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยจาก ๔ วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนลดลงจากร้อยละ ๓๗.๖ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๒๙.๑ ในปี ๒๕๕๓ ในทุกระดับการศึกษา การพัฒนาคุณภาพแรงงานระดับกลางให้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๐.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๘ ในปี ๒๕๕๓ บุคลากรทางด้านการวิจัยและพัฒนาต่ำกว่าเป้าหมาย อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มจาก ๗๔.๓ ปีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๗๕.๖ ในปี ๒๕๕๓ การเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นในโรคป้องกันได้ ส่วนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มดีขึ้น อัตราคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงจาก ๒๗๕.๕ คดีในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๒๐๕.๙ คดีในปี ๒๕๕๓ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ ๑๐

๒.๓.๒ การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน ชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกมีร้อยละ ๒๖ จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้ทุกหมู่บ้านมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ชุมชนที่จัดทำแผนชุมชนในระดับดีมากมีจำนวน ๕๓,๕๒๘ หมู่บ้าน หรือร้อยละ ๗๑.๔๐ ของหมู่บ้านทั้งหมด ต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนในชุมชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากตลอดระยะเวลาของแผนฯ ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญกับจัดตั้งและพัฒนาแหล่งทุนในชุมชน ในปี ๒๕๕๓ มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น ๗๙,๒๕๕ กองทุน ใน ๗๔,๙๕๔ หมู่บ้าน หรือมีอัตราส่วนมากกว่า ๑ กองทุน : ๑ หมู่บ้าน กองทุนที่เข้มแข็งได้รับการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนทำหน้าที่เป็นธนาคารในชุมชน ๑,๗๐๐ กองทุน หรือร้อยละ ๒.๑๔ ของกองทุนทั้งหมด

๒.๓.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบรรลุเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกที่เพิ่มจากร้อยละ ๑.๐๘ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๑.๓๐ ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่การเพิ่มผลิตภาพการผลิตรวม การเพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนาและลดต้นทุนโลจิสติกส์ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การสร้างความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศกับภาคการค้าระหว่างประเทศ และการสร้างความสมดุลระหว่างสาขาการผลิตภายในประเทศยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ

มีความก้าวหน้า สามารถรักษาระดับอัตราเงินเฟ้อทั่วไปให้อยู่ที่ร้อยละ ๓.๓๐ การจ้างงานบรรลุเป้าหมายที่ทำให้มีการจ้างงานเต็มที่ การบริหารการคลังมีประสิทธิภาพ สัดส่วนการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลตลอดระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อัตราการขยายตัวของการใช้พลังงานเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ความยืดหยุ่นการใช้พลังงาน) ต่ำกว่าเป้าหมาย สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานทั้งหมดเพิ่มเป็นร้อยละ ๙.๐๖ ในปี ๒๕๕๓ และการใช้พลังงานในสาขาการขนส่งมีสัดส่วนการใช้พลังงานต่อการใช้พลังงานทั้งหมดร้อยละ ๓๕.๒ การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ยังมี ความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร มูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่ำกว่าเป้าหมาย ขณะที่ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ ของประชากรต่อส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ เป็น ๑๑.๓๑ เท่า ในปี ๒๕๕๒ ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

๒.๓.๔ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ บรรลุเป้าหมายในเรื่องการคุ้มครองพื้นที่ป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ป่า ในปี ๒๕๕๓ เพิ่มเป็นร้อยละ ๓๓.๕๖ ของพื้นที่ประเทศ ขณะที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเป็นร้อยละ ๒๐.๑๐ ของพื้นที่ประเทศ การฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายดำเนินการได้ ๔.๗๓ ล้านไร่ ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย การออกกรรมสิทธิ์ที่ดินดำเนินการได้ ๑๑.๔๒ ล้านไร่ บรรลุเป้าหมาย การเพิ่มพื้นที่ชลประทานในปี ๒๕๕๓ สามารถดำเนินการได้ ๒๙.๓๔ ล้านไร่ สูงกว่าเป้าหมาย การบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการและพัฒนาลุ่มน้ำทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ได้ร้อยละ ๒๖ ของปริมาณขยะทั้งหมด และการนำขยะมูลฝอยมาผลิตเป็นพลังงานเชื้อเพลิงทดแทน การลดปริมาณน้ำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรยังไม่บรรลุเป้าหมาย การรักษาคุณภาพแหล่งน้ำให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ต่ำกว่าเป้าหมายทุกปี

๒.๓.๕ การเสริมสร้างธรรมาภิบาล ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อยู่ในระดับใกล้เคียงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ มีคะแนนเฉลี่ย ๓.๔ ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ขณะที่ธรรมาภิบาลของภาคเอกชนไทยดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ลำดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนไทยเพิ่มจาก ๓๑.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑๘.๖ ในปี ๒๕๕๓ การลดอัตราการว่างงานภาครัฐยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ถึงแม้ภาครัฐจะจัดทำยุทธศาสตร์ปรับขนาดกำลังคนและดำเนินโครงการเกษียณก่อนกำหนดอย่างต่อเนื่องแต่ไม่ทำให้กำลังคนภาครัฐในส่วนกลางและภูมิภาคลดลง ในปลายแผนฯ ๙ ภาครัฐมีกำลังคนทั้งสิ้น ๑.๒๖ ล้านคน และเพิ่มเป็น ๑.๒๘ ล้านคนในช่วงกลางแผนฯ ๑๐ เนื่องจากกำลังคนในส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นตามการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น และมีการจัดตั้งองค์กรอิสระเพิ่มขึ้น

๒.๔ ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

๒.๔.๑ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

๑) เด็กและเยาวชนไทยได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม คนไทยมีความสามารถในระดับคิดเป็น ทำเป็นเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จากการที่รัฐบาลมีนโยบายการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและเร่งรัดการกระจายโอกาสทางการศึกษา ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีโอกาสเข้าศึกษาในระบบมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ประชากรอายุ

๑๕ ปีขึ้นไป ที่จบการศึกษามัธยมศึกษา หรือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือเทียบเท่า เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ ๔๑.๒๙ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๙๔ ของประชากรในปี ๒๕๕๓ ขณะที่พื้นที่นอกเขตเทศบาล มีอัตราการเรียนรู้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๖๙ ต่อปี และในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๐.๕๐ ต่อปี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีแนวโน้มลดลง แม้ว่าเด็กและเยาวชนไทยจะได้รับโอกาสทางการศึกษาทั่วถึง แต่คุณภาพการศึกษาไทยต่ำกว่าเป้าหมายในระยะ ๔ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๓๗.๖๔ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๒๙.๐๖ ในปี ๒๕๕๓ ในทุกระดับชั้น และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

๒) แรงงานคุณภาพมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น แรงงานคุณภาพที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีเพิ่มขึ้นตามการพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงาน ประกอบกับรัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนากำลังคน ส่งผลให้กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพมีเพิ่มขึ้นในช่วงแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ จากร้อยละ ๔๐.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๘ ในปี ๒๕๕๓ ถือเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้

๓) คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง และมีอายุยืนยาว แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ และมีปัญหาสุขภาพจิต คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง ในหลายรูปแบบ สัดส่วนของผู้ที่มีหลักประกันสุขภาพเพิ่มจากร้อยละ ๙๗.๘๒ ของประชากรผู้มีสิทธิทั้งหมด ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๙๙.๓๖ ในปี ๒๕๕๓ ครอบคลุมคนไทยประมาณ ๖๓.๐๖ ล้านคน การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ขณะเดียวกัน คนไทยมีปัญหาด้านสุขภาพจิต อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของคนไทยเพิ่มจาก ๕.๗๕ คนต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕.๙๐ คนในปี ๒๕๕๓ ผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จประมาณ ๙ ใน ๑๐ มีความเจ็บป่วยทางจิต โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า บุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลมีแนวโน้มขาดแคลนในอนาคต บุคลากรทางการแพทย์รับภาระดูแลประชาชนในสัดส่วนที่สูงขึ้น สะท้อนถึงการขาดแคลนกำลังคนด้านสาธารณสุข

๔) คนไทยมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมหลากหลายประเภท และทั่วถึง เป็นผลจากการดำเนินมาตรการสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนและขยายการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้แก่คนในชุมชน ส่งเสริมการออมระดับครัวเรือนที่มุ่งลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขยายผลไปทั่วประเทศ เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาและดูแลกันในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ขณะเดียวกัน ผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการสังคมอย่างทั่วถึงเช่นกัน อาทิ การจัดสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้สูงอายุทั้งในด้านหลักประกันรายได้และสวัสดิการสังคม การเพิ่มเบี้ยยังชีพให้แก่คนพิการ การจัดหางานให้ผู้พิการทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และการจัดสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ

๒.๔.๒ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

๑) คนในชุมชนมีการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในรูปแบบหลากหลาย ทั้งในรูปกลุ่มและองค์กรชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การจัดสวัสดิการ และพัฒนาศักยภาพชุมชน ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนทำ

ให้การจัดตั้งองค์กรสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกลุ่ม/องค์กรเพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาในชุมชนสูงถึงร้อยละ ๙๖.๙๒ ของครัวเรือนทั้งหมด และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของชุมชนร้อยละ ๙๘.๖๐ ของครัวเรือนทั้งหมด ชุมชนที่มีการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมมีจำนวนเพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านและในศูนย์เรียนรู้ของชุมชน มีการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ในลักษณะศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริง และนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้กว้างขวางมากขึ้น นอกจากนี้ องค์กรสวัสดิการชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น และบางแห่งสามารถยกระดับการดำเนินงานจากองค์กรสวัสดิการชุมชนเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน

๒) ประชาชนรวมกลุ่มกันสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวนสหกรณ์เพิ่มขึ้นเป็น ๗,๗๓๗ แห่งในปี ๒๕๕๓ มีสมาชิก ๑๐.๖๕ ล้านคน และกิจกรรมทางธุรกิจของสหกรณ์ทั้งหมดเพิ่มเป็น ๑,๔๗๔.๘๗ พันล้านบาท แต่กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีความมั่นคงทางด้านการเงินสูงมีสัดส่วนลดลงเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๕๑ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีความเข้มแข็งสามารถจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้มีจำนวน ๑,๗๐๐ กองทุน ลดภาระดอกเบี้ยจากหนี้ในระบบ ส่งเสริมการออม ควบคู่กับการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน และนำรายได้มาจัดเป็นสวัสดิการตอบแทนแก่สมาชิก การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานมากขึ้น และสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนมากกว่า ๓ พันล้านบาทในปี ๒๕๕๓

๓) คนในชุมชนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล คนในชุมชนเป็นสมาชิกในองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มจาก ๒,๔๗๑ แห่ง ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕,๖๗๗ แห่ง ในปี ๒๕๕๓ มีสมาชิกเพิ่มจาก ๐.๑๖ ล้านคน เป็น ๑.๘๒ ล้านคน และมีการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครในกิจกรรมเฝ้าระวังและพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ อาทิ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย และกิจกรรมลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๔.๓ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

๑) การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมีหลายเรื่องยังต้องเร่งดำเนินการ เศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศที่เริ่มฟื้นตัวทำให้ผู้ประกอบการขยายการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การใช้กำลังการผลิตของภาคอุตสาหกรรมมีอัตราเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลผลิตภาพการผลิตรวมตลอดระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ยังอยู่ในระดับต่ำ สาขาเกษตรมีผลิตภาพการผลิตต่ำที่สุด สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกของไทย ในปี ๒๕๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๐ ของการส่งออกทั้งหมดในตลาดโลก เพิ่มจากปี ๒๕๔๙ ที่มีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ ๑.๐๘ เนื่องจากการเพิ่มของอุปสงค์จากต่างประเทศ การเปิดการค้าเสรีอาเซียน และค่าเงินบาทที่เริ่มอ่อนค่าลง ในปี ๒๕๕๓ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยอยู่ลำดับที่ ๒๖ ปรับตัวดีขึ้นจากลำดับที่ ๒๙ ในปี ๒๕๔๙ แต่ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานยังพัฒนาได้ช้า เป็นข้อจำกัดต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี ๒๕๕๒ มี ๒๑,๔๙๔ ล้านบาท คิดเป็น

ร้อยละ ๐.๒๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการสำรวจ ค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่มี ๑๖,๖๖๗ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๓ เนื่องจากค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ขยายตัว ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลงจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังคงสูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและภาคการค้าระหว่างประเทศยังไม่สมดุลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โครงสร้างการผลิตของภาคเกษตรกรรมและบริการไม่เปลี่ยนแปลง

๒) เสถียรภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี แต่อาจเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงจากหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้นและการออมที่มีแนวโน้มลดลง การดูแลหนี้สาธารณะยังคงสามารถบริหารจัดการให้อยู่ในกรอบวินัยทางการคลังและเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีหนี้สาธารณะร้อยละ ๔๒.๓๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอยู่ในกรอบเป้าหมายแผนและวินัยการคลังที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ ๕๐ และร้อยละ ๖๐ ที่ปรับเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๒ เพื่อให้สามารถรองรับความจำเป็นในการดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงที่ไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ภายในประเทศที่รัฐบาลกู้โดยตรงเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและการบริหารหนี้เงินกู้เพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง การควบคุมเงินเฟ้อเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีอัตราเงินเฟ้อทั่วไปร้อยละ ๓.๓ การจ้างงานอยู่ในระดับสูงเป็นไปตามเป้าหมาย ดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล ๑๔,๗๘๔.๔๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มาตรการส่งเสริมการออมของประเทศไทยยังไม่สามารถทำให้การออมเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้ภาครัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและรองรับผลกระทบจากการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้การออมทั้งของภาคเอกชนและภาครัฐลดลงอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานเป็นไปตามเป้าหมาย การใช้พลังงานหมุนเวียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๓) การกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนายังไม่บรรลุตามเป้าหมาย การยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สูงขึ้นในโครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่บรรลุเป้าหมาย และช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดลดลง ช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ ลดลงจาก ๑๓.๙๒ เท่า ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียง ๑๑.๓๑ เท่า ในปี ๒๕๕๒ แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดไว้ไม่เกิน ๑๐ เท่า

๒.๔.๔ การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๑) การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติยังอยู่ในระดับต่ำ พื้นที่ป่าและป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะรักษาสมดุลของระบบนิเวศ รวมทั้งไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้ เนื่องจากยังมีปัญหาการบุกรุกถือครองพื้นที่อย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ในอ่าวไทยต่อชั่วโมงลดลงจาก ๗.๐๙ กิโลกรัม ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียง ๖.๓๕ กิโลกรัมในปี ๒๕๕๓ การแก้ไขปัญหาคุณภาพดินยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แม้จะได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สามารถฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาได้ ปัจจุบันมีพื้นที่ดินเสื่อมโทรมในระดับรุนแรงและระดับวิกฤต ๓๕.๙๗ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๑.๒๔ ของพื้นที่ประเทศ สาเหตุหลัก

มาจากการขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมพืชเศรษฐกิจและพืชพลังงาน ทำให้การถือครองพื้นที่เกษตรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๙.๖ ล้านไร่ ในปี ๒๕๐๖ เป็น ๑๗๑.๕๘ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๒

๒) การขยายพื้นที่ชลประทานเพื่อการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น และแก้ไขปัญหาความยากจนจากการจัดการที่ดิน การแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยการชลประทาน การสูบน้ำด้วยไฟฟ้า แหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ ๑.๓๕ ล้านไร่ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ นอกจากนี้ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน ให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า โดยการออกกรรมสิทธิ์ที่ดินเพิ่มขึ้น ๑๑.๔๒ ล้านไร่ และจัดสรรที่ดินให้เกษตรกรที่ยากจนเพื่อให้ทำการเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงจำนวน ๑๗๙,๕๑๙ ราย

๓) คุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวมเสื่อมโทรม เนื่องจากมลพิษที่เพิ่มขึ้น คุณภาพดินที่เสื่อมโทรม ทำให้มีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรเพื่อปรับปรุงดินเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๕๓ มีการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมี ๕.๒๙ ล้านตัน ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ปัญหามลพิษที่เกิดจากแหล่งน้ำมีคุณภาพเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น คุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปมีจำนวนลดลง เหลือร้อยละ ๖๑ ในปี ๒๕๕๓ ปัญหามลภาวะทางอากาศที่เกิดจากฝุ่นละอองขนาดเล็กมีค่าสูงกว่ามาตรฐาน หมอกควันและไฟป่าจากการเผาในที่โล่ง ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้นเป็น ๓.๑๐ ตันต่อคนในปี ๒๕๕๓ ปริมาณขยะมูลฝอยมี ๑๕.๑๖ ล้านตัน มีการนำกลับมาใช้ใหม่เพียงร้อยละ ๒๖ ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องร้อยละ ๓๘ เมื่อเทียบกับปริมาณทั้งหมด ของเสียอันตรายเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๖ มาจากอุตสาหกรรมร้อยละ ๗๗ จากชุมชนร้อยละ ๒๓ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่ถูกต้องตามหลักวิชาการยังมีไม่เพียงพอเนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ

๔) การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นไปตามเป้าหมาย จัดทำระบบฐานข้อมูลและความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสมบูรณ์ระดับประเทศ ปัจจุบันมีจำนวนข้อมูลสิ่งมีชีวิตในระบบ ๙๗,๒๐๓ รายการ หรือ ๔๑,๖๒๑ ชนิด มีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จัดตั้งเครือข่ายเพื่อดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ของตน เช่น อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และพัฒนาธุรกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงพาณิชย์ ได้แก่ ไก่ฟ้า กวาง ปลาสร้อยงาม และนกปากขอที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดทางธุรกิจ รวมทั้งเป็นการสร้างอาชีพ และรายได้ให้กับคนในชุมชน

๒.๔.๕ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

๑) ประชาชนมีความรู้และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ค่าดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทยในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีคะแนนดีขึ้นเป็น ๖.๕๕ จากคะแนนเดิม ๑๐ คะแนน ดีกว่าในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ซึ่งมีคะแนนเพียง ๕.๖๗ คะแนน ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยของไทยเพิ่มขึ้นเป็นกระบวนการเลือกตั้งและสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม คะแนนดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีแนวโน้มถดถอยจากคะแนนสำหรับประเทศที่ถือว่าเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์จะต้องได้ตั้งแต่ ๘ คะแนนขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยมีระดับประชาธิปไตยที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

๒) **ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ** ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤตจากความขัดแย้งทางการเมืองที่เริ่มรุนแรงมาตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ต่อเนื่องมาจนถึงปี ๒๕๕๓ ความขัดแย้งได้กระจายไปในทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ส่งผลให้ไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีดัชนีวัดความสงบสุขอยู่ในระดับต่ำที่สุดประเทศหนึ่งในโลกมีคะแนน ๒.๓๙ จาก ๕ คะแนนเต็ม และอันดับความสงบสุขของไทยในปี ๒๕๕๓ มีอันดับต่ำอยู่ที่ ๑๒๔ ซึ่งต่ำลงจากอันดับที่ ๑๐๕ ในปี ๒๕๕๐ อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๕๓ ได้ปรับตัวดีขึ้น มีคะแนนที่ ๒.๒๕ และอยู่อันดับที่ ๑๐๗ จากการจัดอันดับประเทศทั่วโลกจำนวน ๑๔๔ ประเทศ ดีกว่าบางประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งกัมพูชา พม่า และฟิลิปปินส์ เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่สงบภายในประเทศเริ่มคลี่คลาย

๓) **ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐและการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มดีขึ้น** ชีตความสามารถในการแข่งขันของไทยเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๓ จากลำดับที่ ๒๙ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นลำดับที่ ๒๖ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โดยเฉพาะ **ฐานการคลังภาครัฐดีขึ้น** จากลำดับที่ ๒๑ ปี ๒๕๔๙ เป็นลำดับที่ ๑๔ ในปี ๒๕๕๓ การบริหารการคลังของรัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ การจัดเก็บภาษีเงินได้ และการใช้จ่ายงบประมาณ การสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตในภาคราชการยังต้องปรับปรุง เมื่อเปรียบเทียบกับ ๕๘ ประเทศ พบว่า ความโปร่งใส ตรวจสอบได้มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก ๓.๑๓ คะแนนจาก ๑๐ คะแนนเต็ม ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๓.๗๐ คะแนน ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ส่วนการทุจริตลดลงเล็กน้อยจาก ๑.๘๘ คะแนนเป็น ๑.๗๙ คะแนน สะท้อนความอ่อนแอของระบบราชการไทยที่ต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาความโปร่งใสและตรวจสอบได้ภายใต้หลักธรรมาภิบาล

๔) **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ยังคงพึ่งเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง** มีการปรับปรุง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙) เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างการถ่ายโอนงาน - คน - เงิน ลดภาระทางการเงินของประเทศ และทำให้การกระจายอำนาจลุล่วง ส่งผลให้การกระจายอำนาจทางการคลังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อปท. มีสัดส่วนรายได้ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๔.๑๐ หรือ ๓.๒ แสนล้านบาท ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๒๖.๑๔ หรือ ๔.๓ แสนล้านบาท ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลคงต้องปรับปรุงโครงสร้างภาษีของ อปท. เพื่อให้ อปท. พึ่งรายได้และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยลง

๕) **การถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่าช้า โดยเฉพาะบุคลากรและงบประมาณ** การถ่ายโอนภารกิจในระยะที่ผ่านมาดำเนินการได้เกือบทุกภารกิจ ยกเว้นภารกิจทางด้านการศึกษา สาธารณสุข และการรักษาความสงบเรียบร้อย ที่ยังไม่คืบหน้า แผนการถ่ายโอนงบประมาณก้าวหน้าร้อยละ ๖๐ เนื่องจากการแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙ จากเดิมที่รัฐต้องจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๕ ของงบประมาณรายจ่าย เหลือไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ การถ่ายโอนบุคลากรจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคสู่ท้องถิ่นมีความล่าช้า เนื่องจากบุคลากรไม่มีความพร้อม มีปัญหาในการปรับตัว คุณสมบัติของบุคลากรที่จะโอนย้ายไม่ตรงกับความต้องการของ อปท. และภาครัฐไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความประสงค์จะย้ายมาทำงานกับท้องถิ่น

๖) **ธรรมาภิบาลของภาคธุรกิจเอกชนดีขึ้น** จากการจัดลำดับโดย IMD ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ธรรมาภิบาลภาคธุรกิจไทยอยู่ลำดับที่ ๑๘.๖ จากจำนวนประเทศที่จัดอันดับ ๕๘ ประเทศ ดีกว่าปลายปีแผนพัฒนาฯ ๙ ที่ได้ลำดับ ๓๑.๓ ปัจจัยที่ทำให้ดีขึ้นได้แก่ การกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือหุ้นในกฎหมายชัดเจน กรรมการบริษัทมีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของบริษัท ความน่าเชื่อถือของผู้บริหารของบริษัทความรับผิดชอบต่อสังคม การนำหลักจรรยาบรรณมาใช้ในบริษัท และการให้ความสำคัญแก่ลูกค้า

๓

ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

ประเด็นที่มีความสำคัญลำดับสูงและต้องดำเนินการในระยะ ๕ ปีข้างหน้าให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ในมิติสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

๓.๑ ด้านสังคม

การพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ต้องดำเนินการต่อเนื่อง โดยมุ่ง *การพัฒนาการศึกษา* ให้สามารถยกระดับคุณภาพคนรองรับการเปลี่ยนแปลง เร่งพัฒนาคุณภาพของการศึกษาควบคู่กับการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เป็นบุคคลต้นแบบที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน พัฒนาหลักสูตร การศึกษาให้สามารถสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพ สร้างความเข้มแข็งทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อ สุขภาพ ให้คนไทยมีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง *การเร่งเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น* ที่ เน้นการพัฒนาสมรรถนะควบคู่กับการให้ความรู้แก่กำลังแรงงาน โดยเฉพาะการอบรมในสถานประกอบการ และสนับสนุนการศึกษาต่อในสายอาชีพศึกษา วางแผนการผลิตกำลังแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของ ภาคการผลิต และพัฒนาแรงงานให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกอย่างภาคภูมิ

๓.๒ ด้านเศรษฐกิจ

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการรักษาสมดุลกับสิ่งแวดล้อม และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในภูมิภาค ประเด็นที่มีความสำคัญลำดับสูงที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุล และเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตในประเทศและระหว่างภาคเศรษฐกิจในประเทศกับภาคเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ ยกกระดับผลิตภาพการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยเน้น การสร้างมูลค่าบนฐานของความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ กระจายผลประโยชน์จากการ พัฒนาให้มีความเป็นธรรมระหว่างสาขาการผลิตและระหว่างธุรกิจขนาดต่างๆ ให้ความสำคัญกับการยกระดับ ความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สร้างความเข้มแข็งภาคเกษตรเพื่อเป็นฐาน ในการสร้างมูลค่าและความมั่นคง พัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ สร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ที่มี ต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยต่ำ ส่งเสริมพลังงานทดแทนและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิรูปกฎหมาย

กฎ และระเบียบต่างๆ ทางเศรษฐกิจให้ทันสมัย รวมทั้งบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ

๓.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมีความก้าวหน้าในหลายเรื่อง แต่ประเด็นสำคัญต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในอีก ๕ ปีข้างหน้า ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษ ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึก และกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ในการร่วมติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวัง พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขด้านงบประมาณที่มุ่งใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการวางแผนรองรับและจัดการปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัว สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นรองรับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมและวิกฤตภาวะโลกร้อน ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน เสริมสร้างศักยภาพและบทบาทของชุมชนในการดูแลฟื้นฟูฐานทรัพยากร สร้างมาตรการจูงใจสนับสนุนให้ชุมชนทำหน้าที่ฟื้นฟู รักษาสายพันธุ์ท้องถิ่นที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งจะทำให้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ เป็นเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งในการฟื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

๓.๔ ด้านการบริหารจัดการที่ดี

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารจัดการประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญลำดับสูงในระยะต่อไปเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทย ควบคู่กับการเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล จัดทำแผนพัฒนาผู้นำทางสังคมในทุกระดับ รวมทั้งผู้นำที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่มีอำนาจ และมีบทบาทชี้้นำการพัฒนาให้กับเยาวชนและประชาชนโดยทั่วไป ให้ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม มีค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม และการส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต เป็นบรรษัทภิบาลและมีบทบาทในการต่อต้านทุจริตและประพฤติมิชอบมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๑

ผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๐) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะปานกลางที่ยึดแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายหลักให้มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” เพื่อสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศ สามารถแข่งขันได้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และสร้างฐานความรู้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน ควบคู่ไปกับการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง และเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ การติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ผลการพัฒนาประเทศในภาพรวมมีดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพคนและชุมชน คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดีขึ้น เห็นได้จากอัตราการคาดหมายต่อประชากรแสนคนลดลงจาก ๒๗๕.๕ คดีในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๒๐๕.๙ คดีในปี ๒๕๕๓ สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ ๑๐ และการพัฒนาคุณภาพแรงงานระดับกลางให้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไปยังไม่บรรลุเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม คุณภาพการศึกษายังต่ำกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก รวมทั้งการเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นในโรคป้องกันได้

สำหรับการพัฒนาชุมชน โอกาสเข้าถึงแหล่งทุนในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น ๗๙,๒๕๕ กองทุน และได้รับการยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนทำหน้าที่เป็นธนาคารในชุมชน ๑,๗๐๐ กองทุน หรือร้อยละ ๒.๑๔ ของกองทุนทั้งหมด มีการรวมตัวกันจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการชุมชนแก่สมาชิกได้ร้อยละ ๒๖ ของหมู่บ้านทั้งหมด มีความเข้มแข็งและสามารถยกระดับเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดสวัสดิการในรูปแบบที่หลากหลายให้สมาชิกได้ร้อยละ ๕ ของหมู่บ้านทั้งหมด นอกจากนี้ ชุมชนมีการรวมกลุ่มและเรียนรู้ร่วมกัน สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการแผนชุมชน และมีชุมชนต้นแบบที่มีความเข้มแข็งเป็นแหล่งเรียนรู้กระจายอยู่ทั่วประเทศ

๒. ความสมดุลและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เศรษฐกิจไทยโดยรวมขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๒๕ ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจมีความก้าวหน้า สามารถรักษาระดับอัตราเงินเฟ้อทั่วไปให้อยู่ที่ร้อยละ ๓.๓๐ การจ้างงานบรรลุเป้าหมายที่ให้มีการจ้างงานเต็มที่ การบริหารการคลังมีประสิทธิภาพหนี้สาธารณะอยู่ภายใต้กรอบวินัยทางการคลัง ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลต่อเนื่องตลอดระยะของแผนฯ เงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น การใช้พลังงานมีประสิทธิภาพและมีการใช้พลังงานหมุนเวียนเพิ่มขึ้น สำหรับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน แม้ว่าส่วนแบ่งการส่งออกของไทยในตลาดโลกเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แต่มีปัจจัยบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งผลิตภาพการผลิตรวมและการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาที่อยู่ในระดับต่ำ ต้นทุนด้านโลจิสติกส์สูง การพัฒนาที่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การสร้างความสมดุล

ระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศกับภาคการค้าระหว่างประเทศ การเพิ่มสัดส่วนภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรในโครงสร้างเศรษฐกิจให้สูงขึ้น การเพิ่มเงินออมของประเทศให้สูงขึ้นเพียงพอต่อความต้องการลงทุนในอนาคต การลดการใช้พลังงานในสาขาขนส่ง การสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มคนในสังคม

๓. การรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติ บรรลุเป้าหมายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าได้เป็นร้อยละ ๓๓.๕๖ รวมทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเป็นร้อยละ ๒๐.๑๐ ของพื้นที่ประเทศ การขยายพื้นที่ชลประทานและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรสามารถเพิ่มพื้นที่ที่รับประโยชน์ได้มากขึ้น บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนและลดความเสียหายทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมยังไม่บรรลุผล การฟื้นฟูทรัพยากรดินยังเป็นไปได้ช้า ส่งผลให้คุณภาพแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปอยู่ในระดับต่ำ ไม่สามารถบรรเทาปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้น ขณะที่ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีค่าเกินมาตรฐานกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ รวมทั้งการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีมีแนวโน้มสูงขึ้น ก่อให้เกิดปัญหามลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน

๔. การเสริมสร้างธรรมาภิบาล มีความก้าวหน้าในด้านธรรมาภิบาลของภาคเอกชนไทยดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินการตามแนวทางการเสริมสร้างบรรษัทภิบาลที่ดี โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ลำดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนไทยเพิ่มจาก ๓๑.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑๘.๖ ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อยู่ในระดับใกล้เคียงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ มีคะแนนเฉลี่ย ๓.๔ ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และการลดอัตรากำลังคนภาครัฐยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

บทที่ ๑

ผลการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๑ วัตถุประสงค์หลักและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

๑.๑ สถานการณ์ในระยะก่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙) ได้นำมาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศอย่างบูรณาการ พร้อมทั้งมุ่งการพัฒนาที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลระหว่าง สังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพใน อัตราเฉลี่ยร้อยละ ๕.๗ ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง สามารถแก้ปัญหาที่สืบเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ให้คลี่คลาย และสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อ กระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก เพิ่มโอกาสการมีงานทำ การกระตุ้นเศรษฐกิจจากแหล่งที่สร้างงาน สร้าง รายได้ และสร้างโอกาสให้คนจนเข้าถึงแหล่งเงินทุนและบริการต่างๆ ของรัฐอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ความยากจน ลดลงเหลือร้อยละ ๑๑.๓ ของประชากรทั้งประเทศ

ขณะเดียวกัน ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดี มีสุขของคนไทย อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มีการ ปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ครอบคลุมประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศถึงร้อยละ ๙๖.๓ และภาครัฐ ได้ดำเนินการอย่างจริงจังในการปราบปรามยาเสพติด ส่งผลให้ปัญหายาเสพติดลดลง การบริหารจัดการภาครัฐ ของไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ภาคเอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจไทยยังไม่แข็งแกร่งและ อ่อนไหวต่อความผันผวนจากปัจจัยภายนอก ประกอบกับคุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนา ศักยภาพของคนไทยและแรงงานไทย ความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมยังมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ ยังต้อง ปรับปรุงความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ วัตถุประสงค์หลัก

ทิศทางการพัฒนาในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ประเทศไทย ยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายด้าน ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและ แสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญต่อการนำทุนของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเป็นเสมือนเสาหลักในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลักของ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ไว้ดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องที่ขับเคลื่อนด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เสริมสร้างบริการสุขภาพอย่างสมดุลระหว่างการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๑.๒.๒ เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และอนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ

๑.๒.๓ เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตเพื่อทำให้มูลค่าการผลิตสูงขึ้น

๑.๒.๔ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและระบบบริหารความเสี่ยงให้กับภาคการเงิน การคลัง พลังงาน ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดแรงงาน และการลงทุน

๑.๒.๕ เพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนให้เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ รวมทั้งสร้างกลไกในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ประชาชนในทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม

๑.๒.๖ เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ควบคู่กับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ และการดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในรุ่นปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งสร้างกลไกในการรักษาผลประโยชน์ของชาติอย่างเป็นธรรมและอย่างยั่งยืน

๑.๒.๗ เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน และขยายบทบาทขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคู่กับการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑.๓ เป้าหมายการพัฒนา

๑.๓.๑ **การพัฒนาคุณภาพคน** ให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย โดยเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น ๑๐ ปี พัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มเป็นร้อยละ ๖๐ ของกำลังแรงงานทั้งหมด และเพิ่มสัดส่วนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเป็น ๑๐ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน พร้อมทั้งลดปัญหาอาชญากรรมลงร้อยละ ๑๐ และกำหนดให้อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นเป็น ๘๐ ปี ควบคู่กับลดอัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ใน ๕ อันดับแรก คือ หัวใจ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หลอดเลือดสมอง และมะเร็ง นำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงาน และลดรายจ่ายด้านสุขภาพของบุคคลลงในระยะยาว

๑.๓.๒ การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน พัฒนาให้ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลดสัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลงเหลือร้อยละ ๔ ภายในปี ๒๕๕๔

๑.๓.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและยั่งยืนโดยให้สัดส่วนภาคเศรษฐกิจในประเทศต่อภาคการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗๕ ภายในปี ๒๕๕๔ สัดส่วนภาคการผลิตเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๕ ภายในปี ๒๕๕๔ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยร้อยละ ๓.๐-๓.๕ ต่อปี สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไม่เกินร้อยละ ๕๐ ความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ยไม่เกิน ๑ : ๑ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นร้อยละ ๘ รวมทั้งลดสัดส่วนการใช้พลังงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลดการใช้น้ำมันในภาคการขนส่งให้เหลือร้อยละ ๓๐ ของการใช้พลังงานทั้งหมด รายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ แรกมีสัดส่วนไม่เกิน ๑๐ เท่าของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ ภายในปี ๒๕๕๔ และสัดส่วนผลผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๑.๓.๔ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รักษาความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพโดยให้พื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๓ และต้องเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๘ ของพื้นที่ประเทศ รักษาพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานไว้ไม่น้อยกว่า ๓๑ ล้านไร่ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงคุณภาพชีวิตที่ดีและไม่เป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศ โดยรักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ และแหล่งน้ำธรรมชาติให้อยู่ในเกณฑ์พอใช้และดี รวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๕ คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{๑๐}) ต้องมีค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมงไม่เกิน ๑๒๐ มก./ลบ.ม. อัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่อประชากรลดลงร้อยละ ๕ จากปี ๒๕๔๖ คือไม่เกิน ๓.๕ ตัน/คน/ปี ควบคุมอัตราการผลิตขยะในเขตเมืองไม่ให้เกิน ๑ กก./คน/วัน และของเสียอันตรายจากชุมชนและอุตสาหกรรมได้รับการจัดการอย่างถูกต้องร้อยละ ๘๐ ของปริมาณของเสียอันตรายทั้งหมด รวมทั้งให้มีระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ระดับประเทศ ๑ ระบบ

๑.๓.๕ การเสริมสร้างธรรมาภิบาล มุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น มีคะแนนภาพลักษณ์ของความโปร่งใสอยู่ที่ ๕.๐ ภายในปี ๒๕๕๔ ระบบราชการมีขนาดที่เหมาะสม และมีการดำเนินงานที่คุ้มค่าเพิ่มขึ้น ลดกำลังคนภาครัฐให้ได้ร้อยละ ๑๐ ภายในปี ๒๕๕๔ ธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชนเพิ่มขึ้น ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้และมีอิสระในการพึ่งตนเองมากขึ้น และภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง รู้สิทธิ หน้าที่ และมีส่วนร่วมมากขึ้นในการตัดสินใจและรับผิดชอบในการบริหารจัดการประเทศ รวมทั้งให้มีการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในบริบทไทยเพิ่มขึ้นในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สู่การปฏิบัติ

๒.๑ การเชื่อมโยงยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ กับแผนระดับต่างๆ ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

รัฐบาลจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ๔ ปี ที่ใช้เป็นกรอบการบริหารราชการภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยบูรณาการการดำเนินงานในแนวราบระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเชื่อมโยงบทบาทภาคีการพัฒนาต่างๆ ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญลำดับสูงในยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการเป็นแผน ๔ ปีที่สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ดำเนินงานพัฒนาในส่วนกลางและเชื่อมโยงสู่ระดับพื้นที่ภายใต้แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดที่จัดให้มีขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้จังหวัดสามารถยื่นคำของบประมาณต่อสำนักงบประมาณได้โดยตรง ส่งผลให้การพัฒนาระดับพื้นที่สามารถดำเนินการได้ทั้งแนวราบและแนวดิ่ง แปลงสาระสำคัญในแผนพัฒนาประเทศสู่พื้นที่ได้ชัดเจน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้จริง

๒.๒ การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

ทิศทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้มีการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งส่วนราชการได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของแผนการบริหารราชการแผ่นดิน จึงทำให้มีการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อย่างต่อเนื่อง การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔ จำแนกตามยุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พบว่า ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้มีความสำคัญในลำดับสูง ได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่ค่อนข้างมากตลอดช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โดยมีสัดส่วนต้องงบประมาณรายจ่ายทั้งหมดเฉลี่ยร้อยละ ๓๖.๒๒ และร้อยละ ๓๔.๓๘ ตามลำดับ โดยยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ ประกอบด้วยรายการที่สำคัญ ๓ รายการ ได้แก่ การส่งเสริมธรรมาภิบาล การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมฯ มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๑๗.๔๖ ความมั่นคงและความสงบสุขของสังคมสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๘๙ และงบกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๗.๘๗

ตารางที่ ๑ งบประมาณตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (๒๕๕๐ – ๒๕๕๒)

หน่วย : พันล้านบาท

รายการงบประมาณรายจ่าย	งบประมาณ				
	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔
๑. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้	๕๙๓.๑๒ (๓๗.๘๗)	๕๖๓.๒๖ (๓๓.๙๓)	๕๘๖.๔๖ (๓๐.๐๕)	๖๑๓.๑๕ (๓๖.๐๗)	๗๐๓.๗๑ (๓๔.๐๐)
๒. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานประเทศ	๕๗.๖๒ (๓.๖๘)	๕๙.๘๓ (๓.๖๐)	๕๖.๙๘ (๒.๙๒)	๑๒.๙๑ (๐.๗๖)	๑๐.๐๒ (๐.๔๘)
๓. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน	๑๘๘.๑๒ (๑๒.๐๑)	๑๘๒.๘๘ (๑๑.๐๒)	๒๓๕.๐๓ (๑๒.๐๔)	๑๘๕.๗๑ (๑๐.๙๓)	๓๐๓.๓๕ (๑๔.๖๕)
๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพ	๔๗.๒๒ (๓.๐๑)	๕๐.๗๔ (๓.๐๖)	๗๕.๖๙ (๓.๘๘)	๓๐.๕ (๑.๗๙)	๓๖.๙๙ (๑.๗๙)
๕. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ	๕๐๓.๔๙ (๓๒.๑๕)	๖๒๙.๖๖ (๓๗.๙๓)	๗๙๕.๖๔ (๔๐.๗๗)	๖๐๓.๙๙ (๓๕.๕๓)	๗๑๘.๗๑ (๓๔.๗๒)
๕.๑ การส่งเสริมธรรมาภิบาล การบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม	๒๑๗.๑๘ (๑๓.๘๗)	๒๖๐.๕๙ (๑๕.๗)	๔๑๒.๔๘ (๒๑.๑๓)	๓๐๕.๙๗ (๑๘.๐๐)	๓๘๕.๒๒ (๑๘.๖๑)
๕.๒ งบกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ^๑	๑๔๐.๖๗ (๘.๙๘)	๑๔๙.๓๘ (๙.๐๐)	๑๖๘.๙๒ (๘.๖๕)	๑๐๙.๕๗ (๖.๔๕)	๑๓๐.๐๔ (๖.๒๘)
๕.๓ ความมั่นคงและความสงบสุขของสังคม	๑๔๕.๖๕ (๙.๓๐)	๒๑๙.๖๙ (๑๓.๒๓)	๒๑๔.๒๔ (๑๐.๙๘)	๑๘๘.๕๕ (๑๑.๐๙)	๒๐๓.๔๕ (๙.๘๓)
๖. รายการบริหารจัดการหนี้ภาครัฐ	๑๗๖.๖๔ (๑๑.๒๘)	๑๗๓.๖๓ (๑๐.๔๖)	๑๘๗.๘๒ (๑๐.๑๓)	๒๑๔.๔ (๑๒.๖๑)	๒๑๖.๕๓ (๑๐.๔๖)
๗. เงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น	-	-	๔.๐๙ (๐.๒๑)	๓๙.๓๓ (๒.๓๑)	๕๐.๓๕ (๒.๔๓)
๘. รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง	-	-	-	-	๓๐.๓๕ (๑.๔๗)
งบประมาณรวม	๑,๕๖๖.๒ (๑๐๐.๐๐)	๑,๖๖๐.๐ (๑๐๐.๐๐)	๑,๙๕๑.๗ (๑๐๐.๐๐)	๑,๗๐๐.๐ (๑๐๐.๐๐)	๒,๐๗๐.๐ (๑๐๐.๐๐)

ที่มา : เอกสารงบประมาณฉบับที่ ๔ งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : ๑. ตัวเลขในวงเล็บแสดงสัดส่วนร้อยละ

๒. คิดเฉพาะงบอุดหนุน

๓. ปี ๒๕๕๒ รัฐบาลจัดทำงบประมาณรายจ่ายรวมทั้งสิ้น ๑,๘๓๕.๐๐ พันล้านบาท และจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมอีก ๑๑,๖๗๐ พันล้านบาท รวมเป็นงบประมาณทั้งสิ้น ๑,๘๔๖.๖๗ พันล้านบาท เพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจใน ๔ ด้าน ดังนี้ ๑) การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ จำนวน ๓๗.๔๖ พันล้านบาท ๒) การเสริมสร้างรายได้พัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงด้านสังคม ๕๖.๐๑ พันล้านบาท ๓) การบริหารเพื่อรองรับกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ๔.๐๙ พันล้านบาท และ ๔) รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง ๑๙.๑๔ พันล้านบาท

๒.๓ การปรับปรุงแก้ไขและการออกกฎหมายที่สนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

หน่วยงานภาครัฐได้ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัย พร้อมรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเป็นการวางรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศทั้งการบริหารจัดการประเทศในภาพรวมและในมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผลการดำเนินการปรับปรุงและเร่งผลักดันออกกฎหมายในด้านต่างๆ ดังนี้

๒.๓.๑ ด้านเศรษฐกิจ มุ่งปรับกฎหมายเดิมที่ใช้มานานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะเงื่อนไขการประกอบธุรกรรมทางเศรษฐกิจที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และเป็นไปตามมาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติที่เน้นการมุ่งเน้นการลงทุน การอำนวยความสะดวกในการประกอบการ และการให้หลักประกันต่อทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งส่งเสริมธุรกิจก่อสร้าง นอกจากนี้ การบัญญัติกฎหมายใหม่ได้สนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจมุ่งสู่การค้าและบริการให้มีการกำกับดูแลและส่งเสริมธุรกิจภาคบริการที่สำคัญและมีศักยภาพสูง การบริหารจัดการทางการค้า เพื่อสร้างหลักประกันในการให้ความคุ้มครองผู้ประกอบการภายในประเทศ รวมทั้ง ผลักดันให้กฎหมายที่มีอยู่แล้วมีผลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจำแนกออกได้ดังนี้

(๑) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย รวม ๖ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการประกอบอาชีพงานก่อสร้าง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๔ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๓ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๔ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๔๗ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเฉพาะในประเด็นพฤติกรรมอำนาจเหนือตลาด เป็นต้น

(๒) บัญญัติกฎหมายใหม่ รวม ๔ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ เป็นต้น

(๓) ผลักดันให้มีผลบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นรูปธรรม รวม ๒ ฉบับ ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาการรองรับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ร่างกฎกระทรวงการคลังว่าด้วยการออก การโอน การวางหลักประกัน และการจำนำตราสารหนี้ เป็นต้น

๒.๓.๒ ด้านสังคม การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายมุ่งการสร้างหลักประกันทางสุขภาพตระหนักถึงคุณค่าและการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาไทยด้านการแพทย์ รวมทั้งการจัดการเชิงสถาบันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์ ขณะที่การออกกฎหมายใหม่มุ่งส่งเสริมสุขภาพเชิง “รุก” และการป้องกัน รวมทั้งการส่งเสริมการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและยกระดับคุณภาพชีวิต ส่วนกำลังคนเน้นการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานระดับสูงให้สอดคล้องกับความต้องการของการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยมีการปรับปรุงแก้ไข บัญญัติกฎหมายใหม่ และประกาศใช้กฎหมาย ดังนี้

(๑) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย รวม ๓ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ และพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ มีการปรับปรุงเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๙ เป็นต้น

(๒) บัญญัติกฎหมายใหม่ รวม ๖ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๐ พระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๔ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๑ เป็นต้น

๒.๓.๓ ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการสร้างหลักประกันและเพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์ พื้นฟู รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสมดุลในระบบนิเวศน์ ซึ่งอยู่ในภาวะที่มีความเสี่ยงสูง โดยมีการปรับปรุงแก้ไข และผลักดันออกกฎหมายโดยเร็ว ดังนี้

(๑) **ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย** รวม ๔ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๒๘ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. (หลังจากพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ พ.ศ. ๒๕๓๒) เป็นต้น

(๒) **เร่งผลักดันออกกฎหมายโดยเร็ว** รวม ๑ ฉบับ ได้แก่ เป็นต้น พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พ.ศ. ๒๕๓๒ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๒ โดยยกเลิกข้อความในมาตรา ๓๐ เป็นต้น

๒.๓.๔ ด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาล มุ่งปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวม และการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความคล่องตัว บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งสร้างหลักประกันให้กับประชาชนในการเข้าถึงข่าวสาร ข้อมูลที่จำเป็นและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานสาธารณะได้อย่างเหมาะสม โดยมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรวม ๔ ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑

๓ ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๓.๑ การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางและขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ที่ยึดหลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางในการปรับกระบวนการพัฒนาและปรับเปลี่ยนกระบวนการวางแผนจากการดำเนินงาน “โดยราชการเพื่อประชาชน” เป็น “ประชาชนเข้าร่วม” พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนจุดมุ่งหมายจาก “การเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ” มาสู่การยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ปรัชญาการพัฒนาที่ยึดเศรษฐกิจพอเพียงและกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เป็นปรัชญานำทางการพัฒนาประเทศตลอดระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาและบริหารประเทศในทางสายกลาง การพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติอย่างบูรณาการ มีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลใน

มิติต่างๆ อาทิ มิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง และมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ การขับเคลื่อนการพัฒนาต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ความก้าวหน้าและผลจากการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สรุปได้ดังนี้

๓.๑.๑ การบริหารจัดการประเทศในภาพรวมวางกรอบทิศทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง บริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อลดผลกระทบจากความผันผวนจากภายนอกประเทศ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่กำหนดหลักการปกครองของรัฐไว้อย่างชัดเจน ให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง^๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๔ ล้วนให้ความสำคัญกับการการพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผลให้หน่วยงานภาครัฐได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย มาตรการในการบริหารจัดการประเทศ และการจัดทำแผนงาน/โครงการต่างๆ อย่างกว้างขวาง ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจส่วนรวม ทั้งการสร้างวินัยทางการคลัง ควบคุมหนี้สาธารณะให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน นโยบายการเงินผ่อนคลาย และมีมาตรการควบคุม กำกับสถาบันการเงิน การรักษาดุลการค้าและดุลการชำระเงินให้อยู่ในฐานะเกินดุล มาตรการเหล่านี้อลดความเสี่ยงและผลกระทบจากความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจไทยมีภูมิคุ้มกัน

๓.๑.๒ หน่วยงานภาครัฐได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนสู่ภาคประชาชนมากขึ้น ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติภายในหน่วยงานภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยการส่งเสริมการให้ความรู้แก่ข้าราชการและพนักงานในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทั้งในเรื่องการปลูกฝังจริยธรรม การประยุกต์ใช้หลักภูมิคุ้มกัน การปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ใช้หลักประหยัด ค้มค่า โปร่งใสในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยรูปแบบและวิธีดำเนินกิจกรรม การเรียนของครูภูมิปัญญาเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น นอกจากนี้ ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตามภารกิจของหน่วยงาน ในการจัดทำแผนงาน/โครงการที่หลากหลาย อาทิ ด้านสาธารณสุข ได้บรรจุหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขไว้ในแผนสุขภาพพอเพียง (๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) และการส่งเสริมด้านอาหารปลอดภัยเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชน ด้านอุตสาหกรรม ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนาอุตสาหกรรมปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ ด้านการเงินการคลัง จัดทำแผนแม่บทการเงินฐานราก และการวางระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ **แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ** มาตรา ๗๘(๑) ได้ระบุว่ารัฐต้องดำเนินการบริหารราชการแผ่นดิน “ส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ” รวมทั้งมาตราที่ ๘๓ ระบุว่า การดำเนินการด้านเศรษฐกิจ “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

๓.๑.๓ ภาคธุรกิจเอกชนดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและรักษาความเป็นองค์กรธุรกิจชั้นนำได้เป็นอย่างดี ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จและจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ การบริหารจัดการแบบมองการณ์ไกล มุ่งกำไรระยะยาว เตรียมองค์กรให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และขยายธุรกิจอย่างรอบคอบ การสำรวจธุรกิจเอกชนที่ยึดมั่นในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ สศช. ในปี ๒๕๕๔ พบว่า ร้อยละ ๓๘.๖๔ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจ เห็นการเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่ได้รับความน่าเชื่อถือมากขึ้น มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ของคนในองค์กรกับผู้บริหารดีขึ้น และได้รับรางวัลและประกาศเกียรติคุณ นอกจากนี้ ภาคธุรกิจยังมีการทำกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง อาทิ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนร่วมกับภาครัฐ และเป็นผู้นำการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ ในระยะที่ผ่านมา กิจกรรมเพื่อสังคม^๒ เริ่มมีบทบาทชัดเจนในการขับเคลื่อนสังคมไทย

๓.๑.๔ ปัจจัยและชุมชนที่ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพมีจำนวนมากขึ้น การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนมีทั้งการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การเผยแพร่ผลการศึกษาวิจัย การประกวดผลงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมและยกย่องผู้ที่ประยุกต์ใช้หลักการดังกล่าวในการทำงานและดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จ ให้เป็นตัวอย่างนำไปปฏิบัติสำหรับผู้อื่น ตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่และรายได้ของตนเอง ชุมชนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้มีการช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และร่วมมือกันพัฒนา และแก้ไขภายในชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนเพิ่มขึ้น

๓.๒ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ สังคมไทยต้องเผชิญกับเหตุการณ์ผันผวนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้งของคนในชาติ การแพร่ระบาดของภัยคุกคามทางยาเสพติด ภัยธรรมชาติ รวมทั้งกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมโดยรวม ขณะที่เศรษฐกิจโดยรวมทั้งประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางการเงิน สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

๓.๒.๑ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ ๖๖.๓๓ ในปี ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๖๗.๙๐ ในปี ๒๕๕๑ และลดลงเป็นร้อยละ ๖๕.๖๘ ในปี ๒๕๕๒ ก่อนที่จะเพิ่มเป็นร้อยละ ๖๖.๘๐ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นระดับการพัฒนาที่ต้องปรับปรุงและปัจจัยหนุนเสริมให้ความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ

^๒ กิจกรรมเพื่อสังคม คือ กิจกรรมที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก กิจกรรมเพื่อสังคมจะต้องมีรายได้หลักจากการขายสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับเป้าหมาย เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมเพื่อสังคมต้นแบบ ๕๐ กิจกรรมพิจารณาจาก ๑) ประโยชน์ของกิจกรรมที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ๒) ความกว้างขวางของประโยชน์ ๓) ความยั่งยืนของกิจการ และ ๔) ความเป็นต้นแบบ

ที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรมมากขึ้น สามารถยกระดับการพัฒนาจากระดับที่ต้องปรับปรุงไปอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งชุมชนมีความมั่นคงและเกื้อกูลกันมากขึ้น ขณะที่ความอบอุ่นในครอบครัวมีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกับปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยจุดรั้งความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคมไทยลดลงเป็นผลมาจากด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ที่มีปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่รุนแรงต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศขาดความสมดุล คนไทยต้องเผชิญความเสี่ยงจากปัญหายาเสพติดที่สูงขึ้น รวมทั้งสุขภาวะของคนไทยลดลงจากคุณภาพการศึกษาที่ยังเป็นปัญหาต้องเร่งแก้ไข ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้สูงขึ้นได้

ตารางที่ ๒ ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบหลัก	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
๑. การมีสุขภาวะ	๗๑.๔๐	๗๑.๑๖	๗๒.๒๓	๗๐.๘๙	๗๐.๘๖
๒. ครอบครัวอบอุ่น	๖๒.๒๔	๖๑.๖๕	๖๓.๙๗	๖๓.๑๘	๖๓.๐๘
๓. ชุมชนเข้มแข็ง	๓๓.๗๔	๔๖.๓๘	๕๕.๗๓	๖๐.๘๙	๖๖.๐๗
๔. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	๖๙.๘๑	๗๓.๙๘	๗๐.๑๘	๗๑.๙๗	๗๗.๑๒
๕. สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศสมดุล	๖๙.๗๐	๖๔.๔๑	๖๖.๙๖	๖๔.๘๖	๖๓.๙๖
๖. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	๗๕.๔๒	๗๐.๔๕	๗๔.๙๕	๖๐.๓๗	๕๕.๗๐
ภาพรวมดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข	๖๖.๓๓	๖๕.๘๙	๖๗.๙๐	๖๕.๖๘	๖๖.๘๐

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐

ระดับดี = ร้อยละ ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ ๕๙.๙

๓.๒.๒ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งควบคู่กับการที่ชุมชนมีความมั่นคง ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมมีบทบาทนำในการสร้างสุขให้สังคมไทยในปี ๒๕๕๓ ค่าดัชนีเพิ่มจากร้อยละ ๖๙.๘๑ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๗๗.๑๒ ในปี ๒๕๕๓ สามารถปรับจากระดับต้องปรับปรุงมาเป็นระดับปานกลาง เนื่องจากการจ้างงานเต็มที่ เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกประเทศ รวมทั้ง มีเสถียรภาพมากขึ้นจากอัตราเงินเฟ้อที่ลดลงและการกอบกู้หนี้สาธารณะอยู่ภายใต้กรอบวินัยทางการคลัง ขณะที่ชุมชนมีความมั่นคง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดีขึ้น ค่าดัชนีเพิ่มต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๓.๗๔ เป็นร้อยละ ๖๖.๐๗ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

๓.๒.๓ สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลเป็นปัจจัยบั่นทอนความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลลดลงจากระดับปานกลางที่ร้อยละ ๗๕.๔๒ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๕๕.๗๐ ในปี ๒๕๕๓ ทำให้การพัฒนาตกลงไปอยู่ระดับต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากสังคมไทยในช่วงปี ๒๕๕๒- ๒๕๕๓ มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงภายในประเทศ และภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ เช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลที่ค่าดัชนีลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่ร้อยละ ๖๙.๗๐ ในปี ๒๕๔๙

เป็นร้อยละ ๖๓.๙๖ ในปี ๒๕๕๓ จึงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง สาเหตุสำคัญเกิดจากความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินลดลง ปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดรุนแรง การจับกุมคดียาเสพติดสูงที่สุดในรอบ ๘ ปี ขณะที่สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมและต้องเร่งแก้ไข ทั้งคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศ รวมทั้งการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ สุขภาวะของคนไทยยังคงมีระดับการพัฒนา ลดลงจากปลายแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ จากร้อยละ ๗๑.๔๐ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๗๐.๘๖ ในปี ๒๕๕๓ จากปัญหาด้านสุขภาพกายและจิตใจ รวมทั้งคุณภาพการศึกษาที่ต้องเร่งแก้ไข

๓.๓ การบรรลุเป้าหมายหลักของการพัฒนา

๓.๓.๑ การพัฒนาคุณภาพคน ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีความก้าวหน้าในเรื่องโอกาสทางการศึกษาที่จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจาก ๗.๘ ปีในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๘.๑ ปีในปี ๒๕๕๒ คุณภาพการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมายและมีแนวโน้มลดลง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยจาก ๔ วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนลดลงจากร้อยละ ๓๗.๖ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๒๙.๑ ในปี ๒๕๕๓ ในทุกระดับการศึกษา การพัฒนาคุณภาพแรงงานระดับกลางให้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๐.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๘ ในปี ๒๕๕๓ บุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา มีสัดส่วนเพียง ๖ คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ๑๐ คน อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มจาก ๗๔.๓ ปีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๗๕.๖ ในปี ๒๕๕๓ การเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นในโรคป้องกันได้ ส่วนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มดีขึ้นจนบรรลุเป้าหมาย อัตราคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงจาก ๒๗๕.๕ คดีในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๒๐๕.๙ คดีในปี ๒๕๕๓ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ ๑๐

๓.๓.๒ การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน ชุมชนที่มีความเข้มแข็งสามารถจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกมีร้อยละ ๒๖ จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้ทุกหมู่บ้านมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ชุมชนที่จัดทำแผนชุมชนในระดับดีมาก ซึ่งต้องผ่านเกณฑ์ตัวแทนครัวเรือนชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนมากกว่าร้อยละ ๗๐ ของครัวเรือนทั้งหมด มีจำนวน ๕๓,๕๒๘ หมู่บ้าน หรือร้อยละ ๗๑.๔๐ ของหมู่บ้านทั้งหมด ต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้ทุกชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนเป็นไปตามเป้าหมาย ในระยะ ๔ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนในชุมชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากตลอดช่วงเวลาของแผนฯ ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญกับจัดตั้งและพัฒนาแหล่งทุนในชุมชน ในปี ๒๕๕๓ มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น ๗๙,๒๕๕ กองทุน ใน ๗๔,๙๕๔ หมู่บ้าน หรือมีอัตราส่วนมากกว่า ๑ กองทุน : ๑ หมู่บ้าน กองทุนที่เข้มแข็งได้รับการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนทำหน้าที่เป็นธนาคารในชุมชน ๑,๗๐๐ กองทุน หรือร้อยละ ๒.๑๔ ของกองทุนทั้งหมด

๓.๓.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบรรลุเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกที่เพิ่มจากร้อยละ ๑.๐๘ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๑.๓๐ ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่การเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตรวม การเพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนาและลดต้นทุนโลจิสติกส์ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การสร้างความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศกับภาคการค้าระหว่างประเทศ พบว่า อุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีสัดส่วนร้อยละ ๖๗.๕๐ ในปี ๒๕๕๓ ต่ำกว่าในปี ๒๕๔๙ ที่เป็นร้อยละ

๖๙.๑๐ การสร้างความสมดุลระหว่างสาขาการผลิตภายในประเทศยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ในปี ๒๕๕๓ การผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีร้อยละ ๑๑.๖ เทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ ๑๕ การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจมีความก้าวหน้า สามารถรักษาระดับอัตราเงินเฟ้อทั่วไปให้อยู่ที่ร้อยละ ๓.๓๐ การจ้างงานบรรลุเป้าหมายที่ให้มีการจ้างงานเต็มที่ การบริหารการคลังมีประสิทธิภาพ สัดส่วนการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มจากร้อยละ ๒๙.๓๘ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๒๙.๕๙ ในปี ๒๕๕๒ แต่ยังต่ำกว่าปี ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๑ ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลตลอดระยะของแผนฯ อัตราการขยายตัวของการใช้พลังงานเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (ความยืดหยุ่นการใช้พลังงาน) ต่ำกว่าเป้าหมาย สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานทั้งหมดเพิ่มเป็นร้อยละ ๙.๐๖ ในปี ๒๕๕๓ และการใช้พลังงานในสาขาการขนส่งมีสัดส่วนการใช้พลังงานต่อการใช้พลังงานทั้งหมดร้อยละ ๓๕.๒ การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ยังมีความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร มูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่ำกว่าเป้าหมาย ขณะที่ส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ ของประชากรต่อส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ เป็น ๑๑.๓๑ เท่า ในปี ๒๕๕๒ ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

๓.๓.๔ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ บรรลุเป้าหมายในเรื่องการคุ้มครองพื้นที่ป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ป่าไม้ในปี ๒๕๕๓ เพิ่มเป็นร้อยละ ๓๓.๕๖ ของพื้นที่ประเทศ ขณะที่พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเป็นร้อยละ ๒๐.๑๐ ของพื้นที่ประเทศ การฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายดำเนินการได้ ๔.๗๓ ล้านไร่ ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย ในส่วนการออกกรรมสิทธิ์ที่ดินดำเนินการได้ ๑๑.๔๒ ล้านไร่ บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ การเพิ่มพื้นที่ชลประทานสามารถดำเนินการได้ ๒๙.๓๔ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๓ ผลการดำเนินงานสูงกว่าเป้าหมาย ๕๕๐,๐๐๐ ไร่ การบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการและพัฒนาลุ่มน้ำทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ได้ร้อยละ ๒๖ ของปริมาณขยะทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นการคัดแยกและนำกลับคืนวัสดุรีไซเคิลร้อยละ ๘๒ ส่วนที่เหลือเป็นการนำขยะอินทรีย์มาหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพ และการนำขยะมูลฝอยมาผลิตเป็นพลังงานเชื้อเพลิงทดแทน การลดปริมาณน้ำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรยังไม่บรรลุเป้าหมาย การรักษาคุณภาพแหล่งน้ำให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ต่ำกว่าเป้าหมายทุกปี

๓.๓.๕ การเสริมสร้างธรรมาภิบาล ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อยู่ในระดับใกล้เคียงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ มีคะแนนเฉลี่ย ๓.๔ ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ขณะที่ธรรมาภิบาลของภาคเอกชนไทยดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ลำดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนไทยเพิ่มจาก ๓๑.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑๘.๖ ในปี ๒๕๕๓ การลดอัตราค่าจ้างคนภาครัฐยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ถึงแม้ภาครัฐจะจัดทำยุทธศาสตร์ปรับขนาดกำลังคนและดำเนินโครงการเกษียณก่อนกำหนดอย่างต่อเนื่องแต่ไม่ทำให้กำลังคนภาครัฐในส่วนกลางและภูมิภาคลดลง ในปลายแผนฯ ๙ ภาครัฐมีกำลังคนทั้งสิ้น ๑.๒๖ ล้านคน และเพิ่มเป็น ๑.๒๘ ล้านคนในช่วงกลางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากกำลังคนในส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นตามการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น และมีการจัดตั้งองค์กรอิสระเพิ่มขึ้น

๓.๔ ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

๓.๔.๑ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

(๑) เด็กและเยาวชนไทยได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม คนไทยมีความสามารถในระดับคิดเป็น ทำเป็นเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จากการที่รัฐบาลมีนโยบายการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและเร่งรัดการกระจายโอกาสทางการศึกษา ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีโอกาสเข้าศึกษาในระบบมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ที่จบการศึกษามัธยมศึกษา หรือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือเทียบเท่า เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๑.๒๙ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๙๔ ของประชากรในปี ๒๕๕๓ ขณะที่พื้นที่นอกเขตเทศบาลมีอัตราการเรียนรู้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๖๙ ต่อปี และในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๐.๕๐ ต่อปี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าเด็กและเยาวชนไทยจะได้รับโอกาสทางการศึกษาทั่วถึง แต่คุณภาพการศึกษาไทยต่ำกว่าเป้าหมายในช่วง ๔ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๓๗.๖๔ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๒๙.๐๖ ในปี ๒๕๕๓ ในทุกระดับชั้น และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

(๒) แรงงานคุณภาพมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น แรงงานคุณภาพที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมีเพิ่มขึ้นตามการเร่งรัด ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงาน ประกอบกับรัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนากำลังคน ส่งผลให้กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพมีเพิ่มขึ้นในช่วงแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ จากร้อยละ ๔๐.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๘ ในปี ๒๕๕๓ ถือเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้

(๓) คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง และมีอายุยืนยาว แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ และมีปัญหาสุขภาพจิต คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง ในหลายรูปแบบ สัดส่วนของผู้ที่มีหลักประกันสุขภาพเพิ่มจากร้อยละ ๙๗.๘๒ ของประชากรผู้มีสิทธิทั้งหมด ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๙๙.๓๖ ในปี ๒๕๕๓ ครอบคลุมคนไทยประมาณ ๖๓.๐๖ ล้านคน การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ขณะเดียวกัน คนไทยมีปัญหาด้านสุขภาพจิต อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของคนไทยเพิ่มจาก ๕.๗๕ คนต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕.๙๐ คนในปี ๒๕๕๓ ผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จประมาณ ๙ ใน ๑๐ มีความเจ็บป่วยทางจิต โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า บุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลมีแนวโน้มขาดแคลนในอนาคต บุคลากรทางการแพทย์รับภาระดูแลประชาชนในสัดส่วนที่สูงขึ้น สะท้อนถึงการขาดแคลนกำลังคนด้านสาธารณสุข

(๔) คนไทยมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมหลากหลายประเภท และทั่วถึง เป็นผลจากการดำเนินมาตรการสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนและขยายการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้แก่คนในชุมชน ส่งเสริมการออมระดับครัวเรือนที่มุ่งลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขยายผลไปทั่วประเทศ เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาและดูแลกันในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ขณะเดียวกัน ผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการสังคมอย่างทั่วถึงเช่นกัน อาทิ การจัดสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้สูงอายุทั้งในด้านหลักประกันรายได้และสวัสดิการสังคม การเพิ่มเบี้ยยังชีพให้แก่คนพิการ การจัดหางานให้ผู้พิการทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และการจัดสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่าง ๆ

๓.๔.๒ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

(๑) คนในชุมชนมีการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในรูปแบบหลากหลาย ทั้งในรูปกลุ่มและองค์กรชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การจัดสวัสดิการ และ พัฒนาศักยภาพชุมชน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนทำให้ การจัดตั้งองค์กรสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกลุ่ม/องค์กรเพื่อดำเนินกิจกรรม พัฒนาในชุมชนสูงถึงร้อยละ ๙๖.๙๒ ของครัวเรือนทั้งหมด และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของชุมชนร้อยละ ๙๘.๖๐ ของครัวเรือนทั้งหมด ชุมชนที่มีการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมมีจำนวนเพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชน มีโอกาสเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านและในศูนย์เรียนรู้ของชุมชน มีการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ในลักษณะศูนย์ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมผ่านกระบวนการ เรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริง และนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้กว้างขวางมากขึ้น นอกจากนี้ องค์กรสวัสดิการชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น และบางแห่งสามารถยกระดับการดำเนินงานจากองค์กรสวัสดิการ ชุมชนเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน

(๒) ประชาชนรวมกลุ่มกันสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในรูปแบบ สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์สินค้าหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวนสหกรณ์เพิ่มขึ้นเป็น ๗,๗๓๗ แห่งในปี ๒๕๕๓ มีสมาชิก ๑๐.๖๕ ล้านคน และ กิจกรรมทางธุรกิจของสหกรณ์ทั้งหมดเพิ่มเป็น ๑,๔๗๔.๘๗ พันล้านบาท แต่กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีความ มั่นคงทางด้านการเงินสูงมีสัดส่วนลดลงเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๕๑ กองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองที่มีความเข้มแข็งสามารถจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้มีจำนวน ๑,๗๐๐ กองทุน ในปี ๒๕๕๓ กองทุนเหล่านี้ได้ลดภาระดอกเบี้ยจากหนักระบบ ส่งเสริมการออม ควบคู่กับการสร้างความมั่นคงในการ ดำรงชีวิตของคนในชุมชน และนำรายได้มาจัดเป็นสวัสดิการตอบแทนแก่สมาชิก การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมีจำนวน ๔๑,๓๕๒ รายการ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ไทยทั้งสิ้น ๑๐,๗๒๘ ผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ ๓-๕ ดาว จำนวน ๗,๖๙๑ ผลิตภัณฑ์ สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนมากกว่า ๓ พันล้านบาทในปี ๒๕๕๓

(๓) คนในชุมชนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล คนในชุมชนเป็นสมาชิกในองค์กรที่ดำเนินกิจกรรม อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มจาก ๒,๔๗๑ แห่ง ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕,๖๗๗ แห่ง ในปี ๒๕๕๓ มีสมาชิกเพิ่มจาก ๐.๑๖ ล้านคน เป็น ๑.๘๒ ล้านคน และมีการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครในกิจกรรมเฝ้าระวัง และพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ อาทิ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เครือข่ายเฝ้า ระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย และกิจกรรมลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๔.๓ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

(๑) การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมีหลาย เรื่องยังต้องเร่งดำเนินการ ผลผลิตภาพการผลิตรวมในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ดีขึ้น ภาวะเศรษฐกิจ ภายในประเทศและต่างประเทศที่เริ่มฟื้นตัวทำให้ผู้ประกอบการขยายการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การใช้กำลังการผลิตของภาคอุตสาหกรรมมีอัตราเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามผลผลิตภาพการผลิต

รวมตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในสาขาเกษตรมีผลิตภาพการผลิตต่ำที่สุด สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกของไทย ในปี ๒๕๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๐ ของการส่งออกทั้งหมดในตลาดโลก เพิ่มจากปี ๒๕๔๔ ที่มีสัดส่วนการส่งออกร้อยละ ๑.๐๘ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์จากต่างประเทศ การเปิดการค้าเสรีอาเซียน และค่าเงินบาทที่เริ่มอ่อนค่าลงในช่วงปลายปี ความสามารถในการแข่งขันของไทยดีขึ้น จากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในลำดับที่ ๒๖ ปรับตัวดีขึ้นจากลำดับที่ ๒๙ ในปี ๒๕๔๔ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานยังพัฒนาได้ช้า เป็นข้อจำกัดต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี ๒๕๕๒ มี ๒๑,๔๙๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีการสำรวจค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่มี ๑๖,๖๖๗ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๓ เนื่องจากค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ขยายตัว ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลงจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังคงสูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและภาคการค้าระหว่างประเทศยังคงไม่มีความสมดุลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โครงสร้างการผลิตของประเทศทั้งภาคเกษตรกรรมและบริการไม่เปลี่ยนแปลง

(๒) เสถียรภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี แต่อาจเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงจากหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้นและการออมที่มีแนวโน้มลดลง การดูแลหนี้สาธารณะยังคงสามารถบริหารจัดการให้อยู่ในกรอบวินัยทางการคลังและเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีหนี้สาธารณะคงค้างรวม ๔,๒๓๐,๗๔๕ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอยู่ในกรอบเป้าหมายแผนและวินัยการคลังที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ ๕๐ ในช่วงต้นแผน และร้อยละ ๖๐ ที่ปรับเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๒ เพื่อให้สามารถรองรับต่อความจำเป็นในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล เพื่กระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงที่ไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหนี้ภายในประเทศที่รัฐบาลกู้โดยตรงเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและการบริหารหนี้เงินกู้เพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจตามโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง การควบคุมเงินเพื่อเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีอัตราเงินเฟ้อทั่วไปร้อยละ ๓.๓ ภาวะการจ้างงานอยู่ในระดับสูงเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่อัตราการว่างงานไม่เกินร้อยละ ๒ ดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล ๑๔,๗๘๔.๔๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มาตรการส่งเสริมการออมของประเทศยังไม่สามารถทำให้การออมเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้ภาครัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินนโยบายเพื่กระตุ้นเศรษฐกิจและรองรับผลกระทบจากการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้การออมทั้งของภาคเอกชนและภาครัฐลดลงอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้พลังงานเป็นไปตามเป้าหมาย การใช้พลังงานหมุนเวียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(๓) การกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนายังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสูงขึ้นในโครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่บรรลุเป้าหมาย และช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ กับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ ลดลงจาก ๑๓.๙๒ เท่า ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียง ๑๑.๓๑ เท่า ในปี ๒๕๕๒ แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดไว้ไม่เกิน ๑๐ เท่า

๓.๔.๔ การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

(๑) การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติยังอยู่ในระดับต่ำ มีการฟื้นฟูและรักษาพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง ทำให้พื้นที่ป่าไม้และป่าอนุรักษ์เพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังคงต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะรักษาสมดุลของระบบนิเวศ รวมทั้งไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้ เนื่องจากยังมีปัญหาการบุกรุกถือครองพื้นที่อย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ในอ่าวไทยต่อชั่วโมงลดลงจาก ๗.๐๙ กิโลกรัม ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียง ๖.๓๕ กิโลกรัมในปี ๒๕๕๓ นอกจากนี้ การแก้ไขปัญหาคุณภาพดินยังดำเนินการได้น้อยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แม้ว่าได้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่สามารถฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาได้ ปัจจุบันมีพื้นที่ดินเสื่อมโทรมในระดับรุนแรงและระดับวิกฤต ๓๕.๙๗ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๑.๒๔ ของพื้นที่ประเทศ สาเหตุหลักมาจากการขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมพืชเศรษฐกิจและพืชพลังงาน ทำให้การถือครองพื้นที่เกษตรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๖๙.๖ ล้านไร่ ในปี ๒๕๐๖ เป็น ๑๗๑.๕๘ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๒

(๒) การขยายพื้นที่ชลประทานเพื่อการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น และแก้ไขปัญหาความยากจนจากการจัดการที่ดิน การดำเนินการของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยการชลประทาน การสูบน้ำด้วยไฟฟ้า แหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคสามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ ๑.๓๕ ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ นอกจากนี้ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน ให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า โดยการออกกรรมสิทธิ์ที่ดินเพิ่มขึ้น ๑๑.๔๒ ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และจัดสรรที่ดินให้เกษตรกรที่ยากจนเพื่อให้ทำการเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงจำนวน ๑๗๙,๕๑๙ ราย

(๓) คุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวมเสื่อมโทรม เนื่องจากมลพิษที่เพิ่มขึ้น จากคุณภาพของดินที่เสื่อมโทรม ทำให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน ในปี ๒๕๕๓ มีการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีเท่ากับ ๕.๒๙ ล้านตัน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้ลดการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรไม่เกินปีละ ๓.๕ ล้านตันต่อปี ปัญหามลพิษที่เกิดจากแหล่งน้ำที่มีคุณภาพเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น คุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปมีจำนวนลดลง เหลือเพียงร้อยละ ๖๑ ในปี ๒๕๕๓ รวมทั้งปัญหามลภาวะทางอากาศที่เกิดจากฝุ่นละอองขนาดเล็กมีค่าสูงกว่ามาตรฐาน หมอกควัน และไฟป่าจากการเผาในที่โล่ง ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้นจาก ๓.๐๔ ล้านตันต่อคน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๓.๑๐ ล้านตันต่อคนในปี ๒๕๕๓ ปริมาณขยะมูลฝอยมี ๑๕.๑๖ ล้านตัน มีการนำกลับมาใช้ใหม่เพียงร้อยละ ๒๖ ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องร้อยละ ๓๘ เป็นสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณทั้งหมด ของเสียอันตรายเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๖ มาจากอุตสาหกรรมร้อยละ ๗๗ จากชุมชนร้อยละ ๒๓ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่ถูกต้องตามหลักวิชาการยังมีไม่เพียงพอ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการก่อสร้าง

(๔) การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปตามเป้าหมาย โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลและความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสมบูรณ์ระดับประเทศ ปัจจุบันมีจำนวนข้อมูลสิ่งมีชีวิตในระบบ ๙๗,๒๐๓ รายการ หรือ ๔๑,๖๒๑ ชนิด มีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ของตน เช่น อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และพัฒนาธุรกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงพาณิชย์ ได้แก่ ไก่ฟ้า กวาง ปลาสร้อยงาม และนกปากขอ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดทางธุรกิจ รวมทั้งเป็นการสร้างอาชีพ และรายได้ให้กับคนในชุมชน

๓.๔.๕ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

(๑) ประชาชนมีความรู้และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ค่าดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทยในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีคะแนนดีขึ้นเป็น ๖.๕๕ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ดีกว่าในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ซึ่งมีคะแนนเพียง ๕.๖๗ คะแนน ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นกระบวนการเลือกตั้งและสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม คะแนนดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีแนวโน้มถดถอยจากคะแนนสำหรับประเทศที่ถือว่าเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์จะต้องได้ตั้งแต่ ๘ คะแนนขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยมีระดับประชาธิปไตยที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

(๒) ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤตจากความขัดแย้งทางการเมืองที่เริ่มรุนแรงมาตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ต่อเนื่องมาจนถึงปี ๒๕๕๓ ความขัดแย้งได้กระจายไปในทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ส่งผลให้ไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีดัชนีวัดความสงบสุขอยู่ในระดับต่ำที่สุดประเทศหนึ่งในโลกมีคะแนน ๒.๓๙ จาก ๕ คะแนนเต็ม และอันดับความสงบสุขของไทยในปี ๒๕๕๓ มีอันดับต่ำอยู่ที่ ๑๒๔ ซึ่งต่ำลงจากอันดับที่ ๑๐๕ ในปี ๒๕๕๐ อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๕๓ ได้ปรับตัวดีขึ้น มีคะแนนที่ ๒.๒๕ และอยู่อันดับที่ ๑๐๗ จากการจัดอันดับประเทศทั่วโลกจำนวน ๑๔๔ ประเทศ ดีกว่าบางประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งกัมพูชา พม่า และฟิลิปปินส์ เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่สงบภายในประเทศเริ่มคลี่คลาย

(๓) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐและการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มดีขึ้น สถาบัน IMD ได้ประเมินว่าขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๓ จากลำดับที่ ๒๙ ในปลายแผนพัฒนาฯ ๙ เป็นลำดับที่ ๒๖ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ โดยเฉพาะฐานการคลังภาครัฐดีขึ้นจากลำดับที่ ๒๑ ปี ๒๕๔๙ เป็นลำดับที่ ๑๔ ในปี ๒๕๕๓ การบริหารการคลังของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ การจัดเก็บภาษีเงินได้ และการใช้จ่ายงบประมาณ ขณะที่ขีดความสามารถของภาคราชการในการสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตยังต้องปรับปรุง เมื่อเปรียบเทียบกับ ๕๘ ประเทศ พบว่า ความโปร่งใส ตรวจสอบได้มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก ๓.๑๓ คะแนนจาก ๑๐ คะแนนเต็ม ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๓.๗๐ คะแนนในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ส่วนการทุจริตลดลงเล็กน้อยจาก ๑.๘๘ คะแนนเป็น ๑.๗๙ คะแนน สะท้อนถึงความอ่อนแอของระบบราชการไทยที่ต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาความโปร่งใสและตรวจสอบได้ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและมีระบบตรวจสอบการดำเนินงาน

(๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ยังคงพึ่งเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง มีการปรับปรุง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙ เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างการถ่ายโอนงาน - คน - เงิน ลดภาระทางการเงินของประเทศ และทำให้การกระจายอำนาจลุล่วง ส่งผลให้การกระจายอำนาจทางการคลังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อบท. มีสัดส่วนรายได้ต่อรายได้สุทธิของรัฐบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๔.๑๐ หรือ ๓.๒ แสนล้านบาท ในปลายแผนพัฒนาฯ ๙ เป็นร้อยละ ๒๖.๑๔ หรือ ๔.๓ แสนล้านบาท ในปลายแผนพัฒนาฯ ๑๐ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลคงต้องปรับปรุงโครงสร้างภาษีของ อบท. เพื่อให้ อบท. พึ่งรายได้และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยลง

(๕) การถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่าช้า โดยเฉพาะการถ่ายโอนบุคลากรและงบประมาณ ถือได้ว่าการถ่ายโอนภารกิจในระยะที่ผ่านมาดำเนินการได้เกือบทุกภารกิจ ยกเว้นภารกิจสำคัญ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นต้น ยังไม่มีความคืบหน้า เพราะมีปัญหาการโอนบุคลากรและงบประมาณ ส่วนแผนการถ่ายโอนงบประมาณก้าวหน้าไปได้ร้อยละ ๖๐ เป็นผลจากการแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙ จากเดิมที่รัฐต้องจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๕ ของงบประมาณรายจ่าย เหลือเพียงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ แม้จะมีการกำหนดแนวทางการดำเนินการ และแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ กำกับดูแลแผนการถ่ายโอนของส่วนราชการสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ การถ่ายโอนบุคลากรจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคลงสู่ท้องถิ่นยังมีความล่าช้า เนื่องจากบุคลากรไม่มีความพร้อม มีปัญหาในการปรับตัว คุณสมบัติของบุคลากรที่จะโอนย้ายไม่ตรงกับความต้องการของ อปท. และภาครัฐไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความประสงค์จะย้ายมาทำงานกับท้องถิ่น

(๖) ธรรมชาติของภาคธุรกิจเอกชนดีขึ้น ผลการจัดลำดับธรรมชาติของภาคธุรกิจเอกชนไทย โดย IMD ประเมินว่า ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ประเทศไทยมีลำดับธรรมชาติของภาคธุรกิจอยู่ที่ ๑๘.๖ จากจำนวนประเทศที่จัดอันดับ ๕๘ ประเทศ ดีกว่าปลายปีแผนพัฒนาฯ ๙ ที่ได้ลำดับ ๓๑.๓ ปัจจัยที่ทำให้ดีขึ้น ได้แก่ การกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือหุ้นในกฎหมายชัดเจน กรรมการบริษัท มีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของบริษัท ความน่าเชื่อถือของผู้บริหารของบริษัทความรับผิดชอบต่อสังคม การนำหลักจรรยาบรรณมาใช้ในบริษัท และการให้ความสำคัญแก่ลูกค้า

๔ ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

ประเด็นที่มีความสำคัญลำดับสูงและต้องดำเนินการในช่วง ๕ ปีข้างหน้าให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในมิติสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ดี นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

๔.๑ ด้านสังคม

การพัฒนาสังคมที่มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ต้องดำเนินการต่อเนื่อง โดยมุ่งการพัฒนาการศึกษาให้สามารถยกระดับคุณภาพคนรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยเร่งพัฒนาคุณภาพของการศึกษาควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ พร้อมทั้งเป็นบุคคลต้นแบบที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน พัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สามารถสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพ สร้างความเข้มแข็งทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการวิจัยและพัฒนา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ให้คนไทยมีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง การเร่งเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะควบคู่กับการให้ความรู้แก่กำลังแรงงาน โดยเฉพาะการอบรมในสถานประกอบการ และสนับสนุนการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา วางแผนการผลิตกำลังแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต และพัฒนาแรงงานให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกอย่างภาคภูมิ

๔.๒ ด้านเศรษฐกิจ

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการรักษาสมดุลกับสิ่งแวดล้อม และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในภูมิภาค ประเด็นที่มีความสำคัญลำดับสูงที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตในประเทศและระหว่างภาคเศรษฐกิจในประเทศกับภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สามารถยกระดับผลิตภาพการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างมูลค่าบนฐานของความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้มีความเป็นธรรมระหว่างสาขาการผลิตและระหว่างธุรกิจขนาดต่างๆ ให้มีความสำคัญต่อการยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สร้างความเข้มแข็งภาคเกษตรเพื่อเป็นฐานในการสร้างมูลค่าและความมั่นคง พัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบที่มีต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยต่ำ ส่งเสริมพลังงานทดแทนและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิรูปกฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ ทางเศรษฐกิจให้ทันสมัย รวมทั้งบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ

๔.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมีความก้าวหน้าในหลายเรื่อง แต่ประเด็นสำคัญต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในอีก ๕ ปีข้างหน้า ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษ ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึก และกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ในการร่วมติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวัง พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขด้านงบประมาณที่จูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ให้มีความสำคัญกับการวางแผนรองรับและจัดการปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัว สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นรองรับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมและวิกฤตภาวะโลกร้อน ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน เสริมสร้างศักยภาพและบทบาทของชุมชนในการดูแลฟื้นฟูฐานทรัพยากร สร้างมาตรการจูงใจสนับสนุนให้ชุมชนทำหน้าที่ฟื้นฟู รักษาสายพันธุ์ท้องถิ่นที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งจะทำให้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ เป็นเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งในการฟื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๔ ด้านการบริหารจัดการที่ดี

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารจัดการประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญลำดับสูงในระยะต่อไปเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทย ควบคู่กับการเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล จัดทำแผนพัฒนาผู้นำทางสังคมในทุกระดับ รวมทั้งผู้นำที่มีตำแหน่งหน้าที่ที่มีอำนาจ และมีบทบาทชี้้นำการพัฒนาให้กับเยาวชนและประชาชนโดยทั่วไป ให้ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม มีค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม และการส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต เป็นบรรษัทภิบาล และมีบทบาทในการต่อต้านทุจริตและประพฤติมิชอบมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๒

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พบว่า ภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้รับการเสริมสร้างอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างวินัยทางการคลัง ควบคุมหนี้สาธารณะ ดำเนินนโยบายการเงินที่ผ่อนคลาย มีมาตรการควบคุมกำกับสถาบันการเงิน และการดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่เหมาะสม ตลอดจนมีการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงิน ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การออมของประเทศที่อยู่ในระดับต่ำและการยังคงพึ่งเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะเป็นความเสี่ยงต่อภูมิคุ้มกันในระยะยาว ภูมิคุ้มกันทางด้านสังคมมีเพิ่มขึ้น มีหลักประกันสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงในการทำงานและสร้างรายได้ การดูแลผู้ด้อยโอกาส ขยายบริการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้ครอบคลุมผู้เจ็บป่วยในบางโรคเพิ่มขึ้น ขยายสิทธิประโยชน์ในประกันสังคม และให้บริการการศึกษา ๑๕ ปีที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย ภูมิคุ้มกันด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มมีความชัดเจน มีการปลูกป่าทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน ป่าพื้นที่และทรัพยากรชายฝั่งทะเล สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าได้มากขึ้น ส่งผลต่อความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ได้มากขึ้น

นอกจากนี้ ภาคส่วนต่างๆ ทั้งชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน และหน่วยงานภาครัฐที่ยึดมั่นและประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันต่อตนเองและองค์กรได้ อย่างเป็นรูปธรรม สามารถดำเนินชีวิตและบริหารธุรกิจให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และรักษาความเป็นองค์กรธุรกิจที่ประสบผลสำเร็จอย่างดี

บทที่ ๒

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของภาคการพัฒนา

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่างๆ ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีความก้าวหน้า ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ขณะที่รัฐบาลบริหารประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ทั้ง ๔ สมัยตั้งแต่ รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายสมัคร สุนทรเวช นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้แถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภาที่มุ่งพัฒนาประเทศโดยยึดแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น การดำเนินการจึงมุ่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและความสมดุลของประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสถานการณ์ภายนอกและภายในของประเทศ

๑ ประเทศไทยกับภูมิคุ้มกันภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๑ เศรษฐกิจไทยมีเสถียรภาพแข็งแกร่งสามารถรองรับวิกฤตเศรษฐกิจโลกได้ ในช่วงปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔ ประเทศไทยเผชิญความเสี่ยงหลายประการทั้งความผันผวนจากภาวะเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ การเปิดเสรีการค้า การเคลื่อนย้ายเงินทุน และการเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ความผันผวนทางการเงินและราคาน้ำมันเชื้อเพลิงของตลาดโลก อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจไทยสามารถรองรับวิกฤตและเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีภูมิคุ้มกันจากการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการสร้างวินัยทางการคลัง ควบคุมหนี้สาธารณะ ดำเนินนโยบายการเงินที่สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจ มีมาตรการควบคุม กำกับดูแลสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพ และการดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่เหมาะสม สอดคล้องกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ทำให้ภาคการเงินมีความมั่นคง รวมทั้ง ภาคส่งออกมีความสามารถสูงขึ้น ประกอบกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗.๘ ในปี ๒๕๕๓ หลังจากหดตัวร้อยละ ๒.๓ ในปี ๒๕๕๒ สอดคล้องกับผลผลิตภาพการผลิตรวมที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕.๑ ในปี ๒๕๕๓ หลังจากหดตัวลงร้อยละ ๔.๓ ในปี ๒๕๕๒

๑.๑.๑ การสร้างวินัยทางการคลังในการควบคุมหนี้สาธารณะให้อยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังเพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ รัฐบาลได้กำหนดกรอบความยั่งยืนทางการคลัง เป็นการรักษาวินัยทางการคลังและความมั่นคงของฐานะการคลังประเทศ โดยกำหนดสัดส่วนหนี้สาธารณะไม่เกินร้อยละ ๕๐.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ภาระหนี้ภาครัฐต้องไม่เกินร้อยละ ๑๕.๐ ของงบประมาณรายจ่าย งบลงทุนภาครัฐไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๒๕.๐ ของงบประมาณ ถึงแม้จะมีการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ชะลอตัวในช่วงปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒ ทำให้หนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มจากร้อยละ ๔๐.๕ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๒.๓ ในปี ๒๕๕๓ แต่ยังคงอยู่ภายใต้กรอบความยั่งยืนทางการคลังที่กำหนดและอยู่ในเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ ๕๐.๐ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ขีดความสามารถของประเทศรองรับได้และไม่กระทบต่อเสถียรภาพของเศรษฐกิจโดยรวม

๑.๑.๒ การดำเนินนโยบายการเงินที่สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจ และมีมาตรการกำกับดูแลสถาบันการเงินที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ภาคการเงินยังคงแข็งแกร่ง การปรับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย การปรับปรุงการบริหารองค์กรให้มีความโปร่งใสและเป็นอิสระมากขึ้น ช่วยส่งเสริมบทบาทการรักษาเสถียรภาพระบบสถาบันการเงิน โดยมีการปรับปรุงเกณฑ์การกำกับสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะมาตรการปล่อยสินเชื่อ การบริหารความเสี่ยง การเสริมสร้างธรรมาภิบาล และการลงทุนในตราสารอนุพันธ์ รวมทั้งการปรับระบบการคุ้มครองเงินฝาก ควบคุมสภาพคล่องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม นอกจากนี้มีการดำเนินนโยบายทางการเงินที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และทันการณ์ สามารถกำหนดมาตรการต่างๆ ได้เหมาะสม^๑ สอดคล้องกับสถานการณ์ อาทิ การปรับลดอัตราดอกเบี้ยแบบผ่อนคลายเป็นนโยบายเพื่อลดแรงกดดันจากภาวะเงินเฟ้อในครึ่งหลังของปี ๒๕๕๓ ตลอดจนมีการดูแลความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับภาวะเศรษฐกิจโดยรวม อาทิ ความเสี่ยงในตลาดอสังหาริมทรัพย์และหนี้สินภาคเอกชน ส่งผลให้ภาคการเงินมีความมั่นคงและเป็นแหล่งสนับสนุนเงินทุนแก่ภาคเศรษฐกิจจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดผลกระทบจากความผันผวนของการเงินโลกได้

๑.๑.๓ การดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนให้สอดคล้องกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และดูแลความผันผวนของค่าเงินให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ประกอบกับศักยภาพของผู้ประกอบการเอกชนของไทย ทำให้การส่งออกของไทยในตลาดโลกเพิ่มจากร้อยละ ๑.๑ ของสินค้าส่งออกในตลาดโลกทั้งหมด ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๑.๓ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการส่งออกไปยังตลาดอาเซียน ออสเตรเลีย จีน และอินเดีย ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีแนวโน้มเกินดุลจากร้อยละ ๑.๑ ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๘.๓ และร้อยละ ๔.๖ ในปี ๒๕๕๒ และ ๒๕๕๓ ตามลำดับ สูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้ขาดดุลเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ ๒.๐ ต่อปีของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และเงินสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นจาก ๖๖.๙๘ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑๓๒.๑๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี ๒๕๕๓

๑.๑.๔ การใช้พลังงานมีประสิทธิภาพ และมีการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น อัตราการเติบโตของการใช้พลังงานต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มจาก ๐.๒๗ : ๑ ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๐.๗๖ : ๑ ในปี ๒๕๕๓ แต่ยังคงอยู่ในเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดไว้ไม่เกิน ๑ : ๑ สะท้อนว่าการใช้พลังงานมีประสิทธิภาพ เนื่องจากรัฐบาลมีมาตรการส่งเสริมการประหยัดพลังงานทั้งในภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมการใช้พลังงานทางเลือก อาทิ ดำเนินมาตรการลดภาษีสรรพสามิตของพลังงานทดแทน ทั้งน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ๙๑ และ ๙๕ มาตรการสนับสนุนให้รถโดยสารสาธารณะเปลี่ยนมาใช้ก๊าซธรรมชาติเพิ่มขึ้น มีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนปรับพฤติกรรมมาใช้พลังงานทางเลือกมากขึ้น ส่งผลให้การใช้พลังงานในภาคขนส่งมีการใช้พลังงานทางเลือกเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ก๊าซแอลพีจีและแก๊สธรรมชาติ ขณะที่การใช้น้ำมันเบนซิน ๙๑ และ ๙๕ ลดลง นอกจากนี้ มาตรการส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรซึ่งเป็นพลังงานทางเลือกมีความก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับในภาคอุตสาหกรรมและครัวเรือนมากขึ้น ทำให้การใช้พลังงานหมุนเวียนของประเทศเพิ่มจากร้อยละ ๗.๖ ของการใช้พลังงานทั้งหมดในปี ๒๕๔๙ เป็น ร้อยละ ๙.๑ ในปี ๒๕๕๓

^๑ ได้มีการปรับปรุง พ.ร.บ.ที่เกี่ยวข้องกับ ธปท.จำนวน ๔ ฉบับ คือ ๑) พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๕ ๒) พ.ร.บ.ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๑ ๓) พ.ร.บ.สถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ.๒๕๕๑ และ ๔) พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.๒๕๕๑

๑.๑.๕ ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับความเสี่ยงในอนาคต แม้ว่าประเทศไทยจะมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกประเทศ ทั้งการมีวินัยทางการคลัง การดำเนินนโยบายการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ การมีอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอยู่ในระดับที่เหมาะสม และการมีประสิทธิภาพการใช้พลังงาน อย่างไรก็ตาม การออมของประเทศที่อยู่ในระดับต่ำและการพึ่งเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะเป็นความเสี่ยงต่อภูมิคุ้มกันในระยะยาว

๑) การออมของประเทศยังเพียงพอต่อการลงทุนภายในประเทศ แต่ระดับการออมมีแนวโน้มลดลงอาจเป็นความเสี่ยงเมื่อการลงทุนในอนาคตเพิ่มขึ้น ในช่วงปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๒ ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนยังเกินดุลเฉลี่ย ๓๖๑,๕๒๘ ล้านบาทต่อปี อย่างไรก็ตาม การออมของประเทศมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจาก ๒,๗๙๓ พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๒.๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็น ๒,๖๗๕ พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๙.๖ ต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้เพิ่มเป็นร้อยละ ๓๕.๐ เนื่องจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ ส่งผลให้การออมของภาครัฐหดตัวร้อยละ ๔๐.๒ ในปี ๒๕๕๒ ต่อเนื่องจากที่หดตัวร้อยละ ๑๓.๕ ในปี ๒๕๕๐ จากการดำเนินนโยบายลดภาษีประเภทต่างๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจที่ทำให้ภาครัฐมีรายได้ลดลง อาทิ การลดภาษีสรรพสามิตน้ำมัน ภาษีธุรกิจเฉพาะ ค่าธรรมเนียมการโอนและการจำนองอสังหาริมทรัพย์ อีกทั้งภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวทำให้รายได้ภาคเอกชนลดลง จึงทำให้จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง ขณะที่ภาครัฐมีโครงการลงทุนในอนาคตเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีการฟื้นตัวต่อเนื่อง ประกอบกับการออมภาคครัวเรือนหดตัวร้อยละ ๖.๘ ในปี ๒๕๕๒ หลังจากที่เคยขยายตัวถึงร้อยละ ๖๔.๐ ในปี ๒๕๔๙ จากการลดลงของรายได้ที่มากกว่ารายจ่ายของครัวเรือน ทำให้มีความเสี่ยงที่เงินออมในประเทศจะไม่เพียงพอต่อการลงทุนในอนาคต

๒) โครงสร้างเศรษฐกิจยังคงพึ่งภาคเศรษฐกิจต่างประเทศสูง เสี่ยงต่อความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจโลก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ให้ความสำคัญกับการสร้างฐานเศรษฐกิจในประเทศให้เข้มแข็ง เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการส่งออก ได้กำหนดเป้าหมายที่จะเพิ่มอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศเป็นร้อยละ ๗๕.๐ และสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มเป็นร้อยละ ๑๕.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินนโยบายสนับสนุนการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่สำคัญ อาทิ การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เติบโตอย่างเข้มแข็งและมั่นคง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เกษตร การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าอาหารให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพของโลก การขยายฐานภาคบริการให้มีความหลากหลาย มีมูลค่า และความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ผลการพัฒนายังไม่สามารถพึ่งพาภาคเศรษฐกิจในประเทศเพิ่มขึ้น อุปสงค์ในประเทศมีสัดส่วนเปรียบเทียบกับภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๖๘.๒ ในช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๓ และลดลงจากร้อยละ ๖๙.๑ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ สัดส่วนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรในโครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่เปลี่ยนแปลง มีการผลิตเฉลี่ยร้อยละ ๑๒.๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๓ ใกล้เคียงกับร้อยละ ๑๒.๔ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ หากภาวะเศรษฐกิจโลกเกิดความผันผวนอาจมีความเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อไทยได้

๑.๑.๖ เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและรายจ่ายฟุ่มเฟือย รวมทั้งมีประสิทธิภาพการผลิตและรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น สภาพเศรษฐกิจและวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มุ่งความสะดวกสบาย ฟุ่มเฟือย ทำให้รายได้ที่หามาได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ประกอบกับการพึ่งผู้อื่น ทำให้ไม่สามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ดังนั้น หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้ชี้ให้ทุกคนรู้จักการบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ลดต้นทุนและปัจจัยการผลิต พัฒนา

ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างโอกาสในการพัฒนาหรือเพิ่มความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้กับชุมชน เป็นภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนในปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ร้อยละ ๙๖ นำความรู้ไปปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวย้อยละ ๒๑.๐ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีร้อยละ ๖๙.๐ หยุดใช้สารเคมีอย่างสิ้นเชิงร้อยละ ๔๔.๐ ทำให้ต้นทุนการผลิตพืชและประมงลดลงร้อยละ ๕๘.๐ และ ๔๗.๐ นอกจากนี้ นักเรียนและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้โรงเรียนร้อยละ ๔๘.๐ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เช่น การปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และการทำน้ายาอเนกประสงค์ ร้อยละ ๒๗.๐ นำความรู้ไปใช้สามารถลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน และร้อยละ ๒๔.๐ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ครัวเรือนที่พึ่งตนเองได้น้อย ไม่อยู่ในระดับที่จะสร้างความเข้มแข็งและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนและสังคม

๑.๒ ภูมิคุ้มกันทางด้านสังคมมีเพิ่มขึ้น ประชาชนเข้าถึงหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง ได้รับโอกาสทางการศึกษา และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต แต่สถาบันครอบครัวมีความเปราะบาง ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาผสมผสานกับจุดเด่นของสังคมไทยที่เปิดกว้างบนพื้นฐานวัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้ครอบครัวและชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน แก้ไขปัญหาความยากจน กระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนและสังคม ดังนี้

๑.๒.๑ การคุ้มครองทางสังคมครอบคลุมประชากรไทยทุกกลุ่มมากขึ้น^๒ ภาครัฐได้ให้การคุ้มครองทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ การจัดสวัสดิการสังคมให้ประชาชน การมีหลักประกันทางสังคมที่สร้างความมั่นคงในการทำงานและสร้างรายได้ ขยายบริการหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมผู้เจ็บป่วยโรคไต โรคตับ โรคหัวใจ และโรคเอดส์ ขยายสิทธิประโยชน์ในประกันสังคมตามมาตรา ๔๐ ให้ผู้ประกันตนของแรงงานนอกระบบ ๒๔.๓ ล้านคน การออก พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานที่บ้าน^๓ ให้บริการการศึกษา ๑๕ ปีที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย ครอบคลุมเด็กและเยาวชน ๑๒.๓ ล้านคน อาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน การเพิ่มเงินอุดหนุนต่อหัว และการอุดหนุนโรงเรียนขนาดเล็ก

๑.๒.๒ เสริมสร้างคนไทยให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ และความสามารถในการแก้ปัญหา ในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๓ คนไทยมีการพัฒนาด้านการมีคุณธรรม สติปัญญา และใฝ่รู้เพิ่มขึ้น ขณะที่คนไทยได้รับบริการทางสาธารณสุขอย่างทั่วถึง แต่การเจ็บป่วยมีเพิ่มขึ้นในโรคเรื้อรังที่ป้องกันได้ ทั้งเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดสมอง โรคหัวใจ และมะเร็ง รวมทั้งปัญหาสุขภาพจิตที่นำไปสู่การฆ่าตัวตาย^๔

^๒ Michael Cichon และคณะ ให้ความหมายว่าระบบคุ้มครองทางสังคมโดยทั่วไปประกอบ ๑) ระบบประกันสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้สิทธิประโยชน์และการสมทบเงินของลูกจ้างในระหว่างการทำงาน ๒) ระบบให้สิทธิประโยชน์สำหรับประชาชนทั่วไป เช่น หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสนับสนุนการเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพ ๑๕ ปี ๓) การให้บริการทางสังคม เช่นการช่วยเหลือคนจนและผู้ด้อยโอกาส และ ๔) มาตรการให้สิทธิประโยชน์เสริม ซึ่งมักให้ผ่านชุมชนหรือกลุ่มคน เช่นการประกันรายได้ การฝึกอาชีพผู้ตกงาน

^๓ ค.ร.ม.มีมติเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๒ เห็นชอบ ขยายสิทธิประโยชน์ผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ ของ พ.ร.บ.ประกันสังคม จาก ๓ กรณี เป็น ๕ กรณีครอบคลุมกรณีคลอดบุตร ทูพพลภาพ เสียชีวิต เงินชดเชยการขาดรายได้ระหว่างเจ็บป่วยรักษาในโรงพยาบาล ๓ วันขึ้นไป ได้รับเงินครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท ปีละ ๒ ครั้ง และให้สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ โดยสำนักงานประกันสังคมจะให้เงินบำเหน็จชราภาพที่ตนเองสะสมเดือนละ ๑๐๐ บาทพร้อมกับดอกผลคืนทั้งหมดเมื่ออายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์ และสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตน นอกจากนี้มีการปรับปรุงแก้ไขการจ่ายเงินสมทบให้สามารถจ่ายเป็นรายเดือนๆ ละ ๒๘๐ บาท จากเดิมกำหนดจ่ายเป็นรายปีๆ ละ ๓,๓๖๐ บาท และ ค.ร.ม. มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน

^๔ คุรยละเอียดเพิ่มเติมได้จากรายงานการติดตามประเมินผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและสังคมไทยสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในเล่มเดียวกันนี้

๑.๒.๓ ครอบครัวมีแนวโน้มพึ่งตนเองได้ มีรายได้เพียงพอ และมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าครัวเรือนก่อนนี้ลดลงจากร้อยละ ๖๔.๔ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๐.๙ ในปี ๒๕๕๒ เป็นการก่อนนี้เพื่อซื้อบ้านและที่ดินมากที่สุดร้อยละ ๓๔.๓ ใช้ในการลงทุนทำธุรกิจและการเกษตรร้อยละ ๓๐.๕ ครัวเรือนที่มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น มีน้ำประปาใช้ร้อยละ ๗๑.๕ มีที่อยู่อาศัยมั่นคงร้อยละ ๗๗.๖ ของจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศ

๑.๒.๔ การเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติอย่างจริงจัง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคประชาชน และชุมชนมีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรม/โครงการต่างๆ หน่วยงานภาคีเครือข่ายสำคัญ ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กองทัพไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิชัยพัฒนา และสภาหอการค้าไทย ร่วมกันจัดประกวดผลงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมและยกย่องภาคประชาชน ภาคชุมชนและท้องถิ่น ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ที่ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นตัวอย่างสำหรับผู้อื่น การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการแผนชุมชน และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างวุฒิสภากับหน่วยงานต่างๆ ในระดับชุมชน เริ่มดำเนินการปี ๒๕๕๓ ในพื้นที่ ๔๐ หมู่บ้าน ๑๘ จังหวัด นอกจากนี้ ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะด้านการเกษตร มีผลการวิจัยเผยแพร่ให้เกษตรกรสามารถนำไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมกว่า ๗๐๐ เรื่อง

ตารางที่ ๑ การส่งเสริมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงประเภทต่าง ๆ ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔

ประเภท	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔
๑. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน	๕,๙๒๕	๘,๒๕๖	๙,๖๗๖	๑๑,๕๖๖
> ศูนย์เรียนรู้หลัก/ศูนย์เรียนรู้โรงเรียน (แห่ง)	๑,๒๐๒	๒,๓๙๐	๓,๔๐๐	๔,๔๙๐
> ศูนย์เรียนรู้ฯ ด้านประมง (แห่ง)	๔๐	๕๐	๖๐	๖๐
> ศูนย์เครือข่ายเรียนรู้การเลี้ยงสัตว์ฯ (แห่ง)	๓๐๐	๖๐๐	๖๐๐	๖๐๐
> ศูนย์เรียนรู้ฯ ด้านพัฒนาที่ดิน (แห่ง)	๑,๖๐๐	๑,๖๐๐	๑,๖๐๐	๒,๔๐๐
> ศูนย์เรียนรู้ฯ ในเขตปฏิรูปที่ดิน (แห่ง)	๒,๗๓๐	๓,๕๖๓	๓,๙๖๓	๓,๙๖๓
> พัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตในเขตสหกรณ์นิคม (แห่ง)	๕๓	๕๓	๕๓	๕๓
๒. ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ราย)	-	-	๑๖,๗๔๙	๙๖,๔๖๔
๓. ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน (แห่ง)	๑๙๔	๑๘๗	๑๘๗	๑๘๐
๔. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ (หมู่บ้าน)	๑๖๐	๗๑๘	๘๗๘	n.a
๕. ชุมชนพอเพียง (หมู่บ้าน/ชุมชน)	-	๒๔,๒๖๗	๔๐,๔๒๒	๓,๒๑๐

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กระทรวงมหาดไทย สำนักชุมชนพอเพียง

หมายเหตุ : ๑. ปี ๒๕๕๔ เป็นเป้าหมายดำเนินงาน ยกเว้น “ชุมชนพอเพียง” เป็นจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณดำเนินการแล้ว

๒. n.a ไม่มีข้อมูล

๑.๓ การสร้างภูมิคุ้มกันด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มมีความชัดเจน มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทุนทรัพยากรธรรมชาติ รักษาความสมดุลของระบบนิเวศ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนและชุมชนได้อย่างยั่งยืน ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้ดำเนินการปลูกป่าทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน พื้นฟูพื้นที่และทรัพยากรชายฝั่งทะเล สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าร้อยละ ๓๓.๖ ของพื้นที่ประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่เหมาะสมของระบบนิเวศที่กำหนดไว้ร้อยละ ๔๐.๐ ของพื้นที่ประเทศ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มพื้นที่ป่าได้ส่งผลต่อความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ขณะที่ในปี ๒๕๕๒ ได้มีการค้นพบพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ชนิดใหม่ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอีก ๓๑ ชนิด ควบคู่กับการอนุรักษ์สายพันธุ์ที่มีอยู่เดิมให้คงอยู่ เป็นการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ขณะที่การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ได้ขยายวงกว้างมากขึ้น สร้างจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่า จัดตั้งกลุ่มและเครือข่ายดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ของตน ใช้ประโยชน์สำหรับเป็นแหล่งอาหารของชุมชน เป็นการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร และเชิงพาณิชย์ที่สามารถสร้างเอกลักษณ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาคีการพัฒนากับการเปลี่ยนแปลงภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคส่วนต่างๆ ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสำเร็จในหลากหลายรูปแบบ เป็นบทเรียนให้ทุกฝ่ายร่วมกันเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

๒.๑ ชุมชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องทั้งการคิดและปฏิบัติ รวมทั้งจากการที่ภาครัฐเข้าไปดำเนินการ โดยนำไปใช้ในการทำมาหากิน การใช้ชีวิต และการอยู่ร่วมกัน หลายชุมชนดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จเป็นต้นแบบ และสรุปเป็นบทเรียนให้ภาคส่วนต่างๆ ได้เรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้สำรวจชุมชน ๓๑๒ แห่ง ในปี ๒๕๕๔ พบว่า ชุมชนที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้แล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญในด้านความเอื้ออาทร ช่วยเหลือ และความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในชุมชนเพิ่มขึ้น และคนในชุมชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตหลากหลายรูปแบบ

๒.๒ ภาครัฐกิจเอกชนดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและรักษาความเป็นองค์กรธุรกิจชั้นนำได้เป็นอย่างดี ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ทำให้ภาคเอกชนตระหนักและเห็นคุณค่าของการดำเนินธุรกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการกำกับดูแลกิจการที่ดีและหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จและจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการบริหารจัดการแบบมองการณ์ไกล มุ่งหวังกำไรระยะยาว เตรียมความพร้อมให้องค์กรในการเผชิญการเปลี่ยนแปลง ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ขยายธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างรอบคอบ บริหารความเสี่ยงบนฐานของความรู้ แบ่งปันความรู้ให้คู่แข่งชั้นทางธุรกิจในการพัฒนาตลาดที่เกิดผลประโยชน์ต่อผู้บริโภค มีวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง พัฒนากำลังคนอย่างต่อเนื่อง และรักษามูลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจ ในปี ๒๕๕๒ ธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และเป็นบริษัทภิบาลมีร้อยละ ๘๒.๐ ขณะเดียวกัน การสำรวจธุรกิจเอกชนที่ยึดมั่นในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ สศช. ในปี ๒๕๕๔

พบว่า ร้อยละ ๓๘.๖ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินธุรกิจเห็นการเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่ได้รับความน่าเชื่อถือมากขึ้น มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ความสัมพันธ์ของคนในองค์กรกับผู้บริหารดีขึ้น ได้รับรางวัลและประกาศเกียรติคุณ ควบคู่กับการทำกิจกรรมการรับผิดชอบต่อสังคมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาทิ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนร่วมกับภาครัฐ และเป็นผู้ให้การต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ สศช.ได้สำรวจบริษัทเอกชนทั่วประเทศ รวม ๒๐๐ แห่งในปี ๒๕๕๓ พบว่าร้อยละ ๙๗ ของกลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินกิจกรรมรับผิดชอบต่อสังคมหลายรูปแบบ อาทิ การให้ความรู้แก่ชาวบ้าน การใช้บรรจักษ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และการบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบภัยต่างๆ นอกจากนี้ กิจกรรมเพื่อสังคม^๕ เริ่มมีบทบาทชัดเจนในการขับเคลื่อนสังคมไทย

แนวปฏิบัติของธุรกิจเอกชนที่ยึดมั่นในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

ขนาดย่อม	เลือกการลงทุนที่เหมาะสม ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ไม่เน้นกำไรอย่างเดียว ใช้ภูมิปัญญาที่มีลดค่าใช้จ่าย ให้บริการด้วยตนเอง ทำให้ธุรกิจรอดพ้นมาได้ และใช้ความรู้รอบรู้ในการพัฒนาปรับปรุงการผลิตและบริการ เน้นความพึงพอใจ ซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและคู่ค้า ช่วยเหลือชุมชน จ้างแรงงานในท้องถิ่น และจัดสวัสดิการให้พนักงาน
ขนาดกลาง	มุ่งดำเนินธุรกิจที่ชำนาญ บริหารสัดส่วนหนี้สินที่ไม่เกินเงินทุน ใช้ความรอบคอบ เหตุผลพิจารณาปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด ใส่ใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดให้เกิดประโยชน์และความสุข ผู้บริหารมีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี และสามารถถ่ายทอดสู่พนักงานบุคคลทั่วไปที่สนใจได้ และเน้นการพัฒนาบุคลากรด้านจิตใจ คุณธรรมอย่างต่อเนื่อง
ขนาดใหญ่	มีการพัฒนาธุรกิจควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการพัฒนาชื่อเสียงที่ดี ตมมลพิษทางอากาศ และน้ำเสีย รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งสร้างคนดี มีการเผยแพร่การทำ CSR ของบริษัท ชักชวนผู้อื่นร่วมทำกิจกรรมทางสังคมและมีแผนปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ลดการใช้ทรัพยากร

ที่มา : สรุปจากลักษณะการดำเนินงานของภาคเอกชนที่เข้าประกวดผลงานการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปี ๒๕๕๑

^๕ กิจกรรมเพื่อสังคม คือ กิจกรรมที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก กิจกรรมเพื่อสังคมจะต้องมีรายได้หลักจากการขายสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับเป้าหมาย เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมเพื่อสังคมต้นแบบ ๕๐ กิจกรรมพิจารณาจาก ๑) ประโยชน์ของกิจกรรมที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ๒) ความกว้างขนาดของประโยชน์ ๓) ความยั่งยืนของกิจการ และ ๔) ความเป็นต้นแบบ

ตารางที่ ๒ ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงระดับมากที่สุดของธุรกิจเอกชนที่ยึดมั่นในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

ที่	การเปลี่ยนแปลง	ร้อยละ
๑	การได้รับความเชื่อถือ มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น	๓๘.๕๖
๒	ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างคนในองค์กรกับผู้นำ	๓๓.๓๓
๓	การได้รับรางวัล ใบประกาศเกียรติบัตรรับรอง หรือยกย่อง	๓๓.๓๓
๔	ผลการดำเนินงาน/ผลผลิตขององค์กรมีประสิทธิภาพ/คุณภาพ	๓๒.๘๖
๕	การลงทุนมีความประหยัด/รอบคอบ	๓๒.๘๖
๖	การพึ่งพาตนเองมากขึ้น	๓๒.๓๕
๗	ลดความเสี่ยง/ป้องกันผลกระทบ	๓๑.๘๘
๘	การมีเงินลงทุน/การดำเนินงานเป็นของตนเอง	๓๑.๕๓
๙	การมีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือ และความร่วมมือระหว่างสมาชิกของคนในองค์กร/ กลุ่ม	๓๐.๗๗
๑๐	การที่มีคนมาศึกษาดูงาน/เป็นแบบอย่างนำไปปรับใช้	๓๐.๓๐
๑๑	การเผยแพร่/ส่งเสริม/สนับสนุนการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ต่อหน่วยงานภายนอก	๓๐.๐๐

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การสำรวจการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และขับเคลื่อนในระดับองค์กร/กลุ่ม/ศูนย์/สถานศึกษา. ๒๕๕๔

๒.๓ หน่วยงานภาครัฐได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนสู่ภาคประชาชนมากขึ้น ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติภายในหน่วยงานภาครัฐที่หลากหลาย อาทิ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาและจัดการองค์ความรู้ในองค์กร การจัดทำแผนงาน/โครงการที่มุ่งประโยชน์สู่ประชาชนและชุมชนให้เป็นไปอย่างทั่วถึง และการเพิ่มทักษะในการบริหารจัดการที่เน้นธรรมาภิบาล ดังนี้^๖

๒.๓.๑ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและสร้างองค์ความรู้เพิ่มขึ้น หน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมการให้ความรู้แก่ข้าราชการและพนักงานในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติผ่านการจัดกิจกรรมประชุม สัมมนา และอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ การปลูกฝังจริยธรรม การฝึกอาชีพ และการปฏิบัติตน การนำหลักภูมิคุ้มกันมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อาทิ จิตอาสา และการทำงานอย่างมีความสุข การดำเนินงานที่ใช้หลักประหยัด คุ่มค่า โปร่งใสในการปฏิบัติงาน เช่น การเสริมสร้างค่านิยมในด้านความประหยัดและความมีวินัยทางการเงินให้กับข้าราชการ การค้นหาข้าราชการต้นแบบที่มีความประพฤติดี และดำเนินชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยรูปแบบและวิธีดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของครูภูมิปัญญาเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น เป็นต้น

๒.๓.๒ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตามภารกิจของหน่วยงาน การจัดทำแผน/โครงการของหน่วยงานราชการต่างๆ ได้มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลาย **ด้านสาธารณสุข** ได้บรรจุหลัก ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขไว้ในแผนสุขภาพพอเพียง (๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) และการส่งเสริมด้านอาหารปลอดภัยเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชน **ด้านอุตสาหกรรม คมนาคม** ได้น้อมนำหลักปรัชญา ๖ ไร่นาแผนพัฒนาอุตสาหกรรมปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๕ ขณะที่รณรงค์การใช้ทรัพยากรอย่าง

^๖ สรุปรจากเอกสารโครงการจัดทำดัชนีชี้วัดการติดตามประเมินผลในระดับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑.บทที่ ๔ หน้า ๔-๑๓ ถึง ๔-๑๔ และเอกสารรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ของกระทรวงต่างๆ

คุณค่า ลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น และศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการก่อนดำเนินการจริง คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการทำประชาพิจารณ์ที่คำนึงถึงความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด **ด้านการเงินการคลัง** จัดทำแผนแม่บทการเงินฐานราก และการวางระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการคลังของประเทศ **ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต** ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และชุมชนพอเพียง รวมทั้ง ขับเคลื่อนเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ครอบคลุมครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร **ด้านยุติธรรมและวัฒนธรรม** ขยายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์เตรียมการปลดปล่อย ผู้ต้องขัง และส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ **ด้านการศึกษา** ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยบรรจุสาระความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมถึงอาชีวศึกษา มีการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบทั้งสิ้น ๑,๒๖๑ แห่ง มีหลักสูตรด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มุ่งพัฒนาพื้นฐานจิตใจของนักศึกษาให้เข้าใจและเรียนรู้ถึงสภาพความเป็นจริงในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในอนาคต

แนวปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ส่วนกลาง นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารงานและให้บริการแบบพึ่งตนเอง บริหารงบประมาณด้วยความพอประมาณ ใช้หลักกระเปาะจากข้างในคือ ตนเองต้องพอเพียงก่อนส่งเสริมให้ลูกค้ำปฏิบัติ มีการสร้างสรรค์บริการที่มีคุณภาพ รักษาสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงทั้งแก่เจ้าหน้าที่พนักงาน และผู้รับบริการ โดยเน้นรากฐานความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส เสมอภาค เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมทุกระดับ
- ส่วนภูมิภาค มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การบริหารในทุกกระบวนการ เน้นบูรณาการการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของท้องถิ่นมาร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการอย่างมีเหตุผล รวมทั้งนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้สร้างความเป็นธรรม โปร่งใส สุจริต ใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณ ขยายผลพัฒนาตามแนวพระราชดำริสู่ประชาชนและส่วนท้องถิ่น

ที่มา : สรุปจากลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆที่เข้าประกวดผลงานการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปี ๒๕๕๑ –๒๕๕๒

๒.๔ การยอมรับและเชื่อมั่นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การสหประชาชาติ สถาบัน และนักวิชาการต่างประเทศว่าเป็นทางเลือกการพัฒนาอย่างยั่งยืน องค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศสมาชิก ๑๖๖ ประเทศ ยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน^๗ รวมทั้งโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทยได้จัดทำ “รายงานการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย ปี ๒๕๕๐” นำเสนอข้อคิดเห็นเชิงนโยบายและแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศไทยและเผยแพร่ปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งนี้ให้คนทั่วโลกได้รับรู้ นักเศรษฐศาสตร์เจ้าของรางวัลโนเบลและนักวิชาการสำคัญของต่างประเทศที่มีชื่อเสียงระดับโลกรวม ๑๓ ท่าน ต่างเห็นด้วยว่า “...เศรษฐกิจพอเพียงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับทุกประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่

^๗ UN News Center. With new Human Development award, Annan hails *Thai King as example for the world* (ออนไลน์) <http://th.wikipedia.org/wiki/>

^๘ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน *รายงานการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย ปี ๒๕๕๐ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนามนุษย์*

ยั่งยืน ประเทศไทยสามารถสร้างโลกใบใหม่จากหลักเศรษฐกิจพอเพียง สร้างชีวิตที่ยั่งยืน และเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการและแนวปฏิบัติของโลกได้..”^๙

๓ การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะต่อไป

๓.๑ ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้
การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในภาคส่วนต่างๆ สามารถสร้างตัวอย่างและต้นแบบที่ทุกภาคีการพัฒนาสามารถเรียนรู้ได้ ทำให้เห็นถึงปัจจัยของความสำเร็จที่มีความสำคัญหลายประการ เริ่มจากการมีผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นที่นาเชื่อถือและสร้างศรัทธาให้กับคนในชุมชน/องค์กร พร้อมทั้งเสียสละและทุ่มเทให้กับการพัฒนาชุมชน/องค์กรอย่างเต็มที่ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างราบรื่น สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน/องค์กรได้อย่างกว้างขวางและจริงจัง และคนในชุมชน/องค์กรมีความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมทั้งจะผนึกพลังดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ผลจากการสำรวจของ สศช. ในปี ๒๕๕๔ ก็ยืนยันปัจจัยความสำเร็จในทำนองเดียวกันในด้านผู้นำองค์กรที่เข้มแข็ง ชื่อสัตย์ มุ่งมั่น มีความสามารถในการเรียนรู้และทำงานเชิงรุกได้ดี รวมทั้ง คนในองค์กรมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จะประสบความสำเร็จ

๓.๒ กระแสการพึ่งตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรเป็นปัจจัยเอื้อต่อการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ของภาคส่วนต่างๆ มีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และปัจเจกที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจสนใจนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กร ชุมชน และการดำรงชีวิตของตนเองมากขึ้น ประกอบกับมีกระแสการพัฒนาแบบพึ่งตนเองและเติบโตอย่างยั่งยืนเป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น รวมทั้ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นปัจจัยเอื้อให้การบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำนโยบายการพัฒนา รวมทั้ง แผนงาน โครงการของหน่วยงานภาครัฐยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ภาคส่วนต่างๆ ของสังคมไทยได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนอย่างกว้างขวาง ดังตัวอย่างของการดำเนินงานที่ปรากฏผ่านสื่อต่างๆ เป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นได้นำไปปรับใช้

๓.๓ ประเด็นการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการติดตามประเมินผลในช่วงปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔ พบว่า การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนในภาคส่วนต่างๆ ยังจำเป็นต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ และผลักดันอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๓.๓.๑ การสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาคีการพัฒนา ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน
ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีมากยิ่งขึ้น ที่ผ่านมา ภาคีการพัฒนาได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบต่างคนต่างทำ และเป็นไปตามความเข้าใจของตนเอง ทำให้ผลที่เกิดขึ้นไม่สามารถขยายผลได้จริงจัง ขาดการสร้างความรู้ ความเข้าใจร่วมกันในการจัดทำแผนงาน โครงการ กิจกรรมอย่างบูรณาการ มีทิศทางที่ชัดเจน ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม และกำหนดบทบาทภาคีการพัฒนาในการร่วมดำเนินการอย่างชัดเจน การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะต่อไปควรจัดเวที

^๙ Sufficiency Economy, ๑๓ *ก้าวสู่ทางออกโลกใหม่ ยึดเศรษฐกิจพอเพียงแก้วิกฤต* (ออนไลน์) www.sufficiencyeconomy.blogspot.com/

สาธารณะระดมความคิดเห็นในการร่วมกันจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้ภาคส่วนต่างๆ เข้าใจ บทบาทของตนในการดำเนินงาน โดยให้ภาครัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวก ภาคเอกชนสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับดำเนินการ สถาบันการศึกษาให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ใช้ชุมชนเป็นพื้นที่ดำเนินการ และจัดทำระบบการติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการที่ดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๓.๒ สร้างความเข้าใจของสาธารณชนในการยึดมั่นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มากยิ่งขึ้น การผลักดันหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ภาคประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเห็นว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ต่อการดำรงชีวิตมากที่สุด ผลสำรวจความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ของโครงการ พ.ศ.พอเพียง พบว่า ประชาชนร้อยละ ๗๔.๐ มีความเข้าใจในการมีภูมิคุ้มกัน และการมีคุณธรรมสูงถึงร้อยละ ๘๗ - ๘๕ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่หลักความมีเหตุผลอยู่ในระดับต่ำสุด ประชาชนยังไม่สามารถแยกแยะการประหยัดและความไม่ฟุ้งเฟ้อออกจากกันได้ ทำให้ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจหรือได้รับผลกระทบจากกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม อุปสรรคที่ขัดขวางการขับเคลื่อนชุมชนสู่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ๑) กระแสบริโภคนิยม วัตถุนิยม วัฒนธรรมภายนอกชุมชน ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาในด้านเศรษฐกิจ และภาวะหนี้สิน ๒) ขาดการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่เป็นส่วนสำคัญในการประกอบอาชีพ ทำให้ชุมชนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ เพราะต้องทุ่มเทกับการแสวงหาปัจจัยในการประกอบอาชีพ ๓) ความขัดแย้งในกลุ่มหรือผู้นำ ทำให้ชุมชนขาดความสามัคคี และการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ๔) ทศนคติการพึ่งพาภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้ชุมชนส่วนใหญ่ขาดความคิดที่จะพึ่งตนเอง ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนในด้านต่างๆ ทำให้การพัฒนาขาดความยั่งยืน และเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาเข้าสู่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และ ๕) ความไม่ต่อเนื่องของการดำเนินนโยบายในหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ^{๑๐}

นอกจากนี้ องค์กรและกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และขับเคลื่อนประสบกับปัญหาสมาชิกและคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้มากที่สุด ได้มีการสำรวจความเห็นของผู้นำองค์กรและกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และขับเคลื่อนในระดับองค์กร รวม ๗ ประเภท^{๑๑} จำนวน ๓๘๓ ราย ในปี ๒๕๕๔ พบว่า องค์กรและกลุ่มต่างๆ ในชุมชนได้ประสบปัญหาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้สูงสุด ๓ อันดับแรกได้แก่ สมาชิกและคนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจมากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยมของประชาชน และบุคลากรในองค์กรที่ยังไม่เชื่อมั่น ยอมรับ และขาดเงินทุน งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรและกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ตามลำดับ

ดังนั้น ภาครัฐในฐานะหน่วยงานหลัก และภาคีการพัฒนาต่างๆ ควรร่วมกันวางแผนการเผยแพร่ความรู้ให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม อาทิ นักธุรกิจ ชนชั้นกลาง นักเรียน/นักศึกษา ผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ มีแผนการดำเนินงานที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มนักเรียน/นักศึกษาควรเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ จัดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นที่นิยมกันในกลุ่มวัยรุ่น และวัยแรงงาน อาจสอดแทรกเนื้อหาผ่านละครโทรทัศน์ และกลุ่มนักธุรกิจมุ่งลดการใช้จ่ายสิ่งฟุ่มเฟือย เป็นต้น

^{๑๐} อินวาท จิตต์สงวนและคณะ, *โครงการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง : บทเรียนจาก ๔๐ หมู่บ้าน* . มกราคม ๒๕๕๑ หน้า ๘-๒๗ ถึง ๘-๒๘

^{๑๑} ประกอบด้วยกลุ่มชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเกษตรกร ภาคธุรกิจเอกชน กลุ่มธุรกิจชุมชน สถานศึกษาพอเพียงแบบอย่างของกระทรวงศึกษาธิการ ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน(ชุมชนต้นแบบพอเพียง) และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน /หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ตารางที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคขององค์กรและกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

ที่	ประเด็นปัญหา	ร้อยละ
๑	สมาชิก/คนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประยุกต์ใช้	๒๐.๐๕
๒	ทัศนคติ ค่านิยมของประชาชนและบุคลากรที่ยังไม่เชื่อมั่น ยอมรับ	๑๒.๖๔
๓	ขาดเงินทุน งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน	๑๒.๓๖
๔	การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ ขัดแย้ง ไม่เกื้อหนุน ไม่จริงจัง	๙.๐๗
๕	ขาดปัจจัยการผลิต	๘.๒๔
๖	ขาดแหล่งน้ำ ทรัพยากร ภัยธรรมชาติ	๗.๑๔
๗	ความต่อเนื่อง การขยายผล และการขับเคลื่อนสู่ภายนอกองค์กร/กลุ่มทำได้น้อย	๖.๘๗
๘	ตลาด คู่แข่งขัน ต้นทุนสูง	๔.๔๐
๙	ปัญหาด้านสถานที่	๓.๕๗
๑๐	การมีส่วนร่วม	๓.๕๗
๑๑	ปัญหาหนี้สิน การใช้จ่าย	๓.๐๒
๑๒	ปัญหาด้านสังคม เด็ก เยาวชน ยาเสพติด คุณธรรม	๒.๗๕
๑๓	ปัญหาผู้นำ	๒.๒๐
๑๔	ขาดความรู้	๑.๙๒
๑๕	การประชาสัมพันธ์	๑.๑๐
๑๖	การบริหารจัดการ	๑.๑๐
	รวม	๑๐๐.๐๐

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การสำรวจการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และขับเคลื่อนในระดับองค์กร/กลุ่ม/ศูนย์/สถานศึกษา . ๒๕๕๔

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ

๔ สรุป และข้อเสนอแนะ

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่ผ่านมา พบว่า ในภาพรวมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้สูงขึ้น ทำให้ประเทศสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากความผันผวนของภาวะเศรษฐกิจ การเงิน และราคาน้ำมันเชื้อเพลิงของโลก เพิ่มความสามารถการส่งออกให้สูงขึ้น และสถาบันการเงินมีความมั่นคงมากขึ้น ลดผลกระทบต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนโดยรวมได้ และทรัพยากรธรรมชาติได้รับการฟื้นฟูภาคส่วนต่างๆ ที่ยึดมั่นและประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสร้างภูมิคุ้มกันต่อตนเองและองค์กรได้อย่างเป็นรูปธรรม มีการดำเนินชีวิตและดำเนินธุรกิจได้อย่างราบรื่น พอเพียงและมีความสุข ธุรกิจมีความมั่นคง มีจิตสาธารณะ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมเพิ่มขึ้น รวมทั้ง ยกระดับจากปัจเจกสู่การรวมกลุ่มมากขึ้น ให้ภาคส่วนต่างๆ มีความรู้ ความเข้าใจถึงระดับที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานในกระบวนการคิด การปฏิบัติในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์กองทุนเศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในระยะต่อไปยังจำเป็นต้องเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติได้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

ส่วนที่ ๓

การประเมินผลการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ผลการพัฒนาในทุกมิติสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศ โดยเฉพาะมิติเศรษฐกิจที่มีการรักษาวินัยทางการคลัง และดำเนินนโยบายการเงินที่ผ่อนคลาย ขณะที่มิติสังคม ประชาชนเข้าถึงหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง ส่วนมิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถขยายพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น การพัฒนาดังกล่าวเกิดจากการดำเนินงานของภาคีการพัฒนาต่างๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนา ๕ ด้าน ดังนี้

๑. การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

เด็กและเยาวชนไทยได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม คนไทยมีความสามารถในระดับคิดเป็น ทำเป็นเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง แรงงานคุณภาพมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น แรงงานคุณภาพที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปเพิ่มขึ้นตามการพัฒนา ส่งเสริมและพัฒนา สมรรถนะและทักษะแรงงานทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงาน ประกอบกับภาครัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนากำลังคน ส่งผลให้กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ในระยะแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึงในหลายรูปแบบ การเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ คนไทยมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประเภทอย่างทั่วถึง เป็นผลจากการดำเนินมาตรการสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนและขยายการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้แก่คนในชุมชน ส่งเสริมการออมระดับครัวเรือนที่มุ่งลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขยายผลไปทั่วประเทศ เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาและดูแลกันในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตายอย่างมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าเด็กและเยาวชนไทยจะได้รับโอกาสทางการศึกษาทั่วถึง คนไทยมีปัญหาด้านสุขภาพจิต อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของคนไทยเพิ่มจาก ๕.๗๕ คนต่อประชากรแสนคน บุคลากรทางการแพทย์รับภาระดูแลประชาชนในสัดส่วนที่สูงขึ้น สะท้อนถึงการขาดแคลนกำลังคนด้านสาธารณสุข

๒. การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

การจัดสวัสดิการชุมชนทำให้มีการตั้งองค์กรสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนมีโอกาสร่วมเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านและในศูนย์เรียนรู้ของชุมชน มีการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ในลักษณะศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริง และนำไปประยุกต์ใช้

ในการประกอบอาชีพได้กว้างขวางมากขึ้น นอกจากนี้ องค์การสวัสดิการชุมชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น และบางแห่งสามารถยกระดับการดำเนินงานจากองค์กรสวัสดิการชุมชนเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน ประชาชนรวมกลุ่มกันสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือนที่ยังมีน้อย และการออมของสมาชิกองค์กรชุมชนมีแนวโน้มลดลงส่งผลถึงความไม่มั่นคงด้านรายได้ของคนในชุมชน

๓. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

ผลิภาพการผลิตรวมในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ดีขึ้น ภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศที่เริ่มฟื้นตัวทำให้ผู้ประกอบการขยายการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การใช้กำลังการผลิตของภาคอุตสาหกรรมมีอัตราเพิ่มขึ้น สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกของไทยสูง เนื่องจากการเพิ่มของอุปสงค์จากต่างประเทศ การเปิดการค้าเสรีอาเซียน การดูแลหนี้สาธารณะยังคงสามารถบริหารจัดการให้อยู่ในกรอบวินัยทางการคลังและเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของหนี้ภายในประเทศที่รัฐบาลกู้โดยตรงเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและการบริหารหนี้เงินกู้เพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง การควบคุมเงินเพื่อเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ภาวะการจ้างงานอยู่ในระดับสูง ดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประสิทธิภาพการใช้พลังงานเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพื้นฐานยังพัฒนาได้ช้า โครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและภาคการค้าระหว่างประเทศไม่สมดุลตามเป้าหมาย ผลิภาพการผลิตรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในสาขาเกษตรมีผลิภาพการผลิตต่ำที่สุด มาตรการส่งเสริมการออมของประเทศไม่สามารถทำให้การออมเพิ่มขึ้นตามเป้าหมาย การยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสูงขึ้นในโครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่บรรลุเป้าหมาย และช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดลดลงเป็น ๑๑.๓๑ เท่าในปี ๒๕๕๒ แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดไว้ไม่เกิน ๑๐ เท่า

๔. การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การฟื้นฟูและรักษาพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง ทำให้พื้นที่ป่าและป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะรักษาสมดุลของระบบนิเวศ การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรด้วยการเพิ่มพื้นที่ชลประทาน แหล่งน้ำ และระบบส่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคสามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้สูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน และแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า โดยออกกรรมสิทธิ์ที่ดินเพิ่มขึ้นในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปตามเป้าหมาย จัดทำระบบฐานข้อมูลและความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสมบูรณ์ระดับประเทศ มีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จัดตั้งเครือข่ายเพื่อดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่ของตน และพัฒนา

ธุรกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงพาณิชย์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดทางธุรกิจ รวมทั้งเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชน

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง การฟื้นฟูป่า และทรัพยากรชายฝั่งที่จะก่อให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ การแก้ไขปัญหาคุณภาพดินเสื่อมโทรมที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรยังดำเนินการได้น้อย รวมทั้ง คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินและมลภาวะทางอากาศที่เกิดจากฝุ่นละอองขนาดเล็กและหมอกควันในหลายพื้นที่

๕. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

ประชาชนมีความรู้และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ค่าดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทยในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีคะแนนดีขึ้น เกิดจากตัวชี้วัดด้านการเลือกตั้งและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ธรรมาภิบาลของภาคธุรกิจเอกชนดีขึ้น มีลำดับธรรมาภิบาลภาคธุรกิจอยู่ที่ ๑๘.๖ จากจำนวนประเทศที่จัดอันดับ ๕๘ ประเทศ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐและการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มดีขึ้น โดยเฉพาะฐานะการคลังภาครัฐดีขึ้น และการบริหารการคลังของรัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขณะที่ขีดความสามารถของภาคราชการในการสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตยังต้องปรับปรุง สะท้อนถึงความอ่อนแอของระบบราชการไทยที่ต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาความโปร่งใสและตรวจสอบได้ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและมีระบบตรวจสอบการดำเนินงาน ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ และได้กระจายไปในทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ส่งผลให้ไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีดัชนีวัดความสงบสุขอยู่ในระดับต่ำที่สุด การถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่าช้า โดยเฉพาะบุคลากรและงบประมาณ เนื่องจากบุคลากรไม่มีความพร้อม มีปัญหาในการปรับตัว คุณสมบัติของบุคลากรที่จะโอนย้ายไม่ตรงกับความต้องการของ อปท. และภาครัฐไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความประสงค์จะย้ายมาทำงานกับท้องถิ่น

บทที่ ๓

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

๑ บทนำ

การพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่มีปัญหาคุณภาพการศึกษา ประชาชนเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่ป้องกันได้สูงขึ้น หลักประกันทางสังคมยังไม่ครอบคลุมแรงงานนอกระบบและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส สังคมไทยเผชิญวิกฤตค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรม การมุ่งสร้างคนไทยให้มีคุณภาพเป็นคนเก่ง คนดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่บรรลุผล ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ จึงได้สานต่อแนวทางการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสให้คนไทยมีการเรียนรู้คุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา และเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคน สามารถประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตและสนับสนุนการแข่งขันของประเทศ เสริมสร้างระบบสุขภาพที่มีคุณภาพอย่างครบวงจร ตั้งแต่การส่งเสริม การป้องกัน การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ สามารถลดการเจ็บป่วยและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และสร้างระบบคุ้มครองทางสังคม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้คนไทยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยมีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑.๑ เป้าหมายเชิงคุณภาพ

คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย

๑.๒ เป้าหมายเชิงปริมาณ

- ๑.๒.๑ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็น ๑๐ ปี
- ๑.๒.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับสูงกว่าร้อยละ ๕๕
- ๑.๒.๓ เพิ่มกำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐ ของกำลังแรงงานทั่วประเทศ
- ๑.๒.๔ จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็น ๑๐ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน
- ๑.๒.๕ อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นเป็น ๘๐ ปี
- ๑.๒.๖ ลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ๕ อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ โรคความดัน โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง โรคเนื้องอกร้าย (มะเร็ง)
- ๑.๒.๗ ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง
- ๑.๒.๘ ลดคดีอาชญากรรมลงร้อยละ ๑๐

๑.๓ แนวทางการพัฒนา

๑.๓.๑ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน มุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีจิตใจที่ดีงาม อยู่ในกรอบของศีลธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผ่านระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งวิชาการและการปฏิบัติ ควบคู่กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ต่างๆ จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ สร้างวัฒนธรรมเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดการความรู้ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกัน พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและความรู้ใหม่ที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ

๑.๓.๒ การเสริมสร้างสุขภาพคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ มุ่งพัฒนาระบบสุขภาพอย่างครบวงจร ทั้งการส่งเสริม การป้องกัน การรักษา การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ พัฒนาคุณภาพบริการและคุณภาพบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข พลิกฟื้นแหล่งอาหารตามธรรมชาติให้เพียงพอกับการดำรงชีวิตโดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนและด้อยโอกาส และสนับสนุนให้คนไทยลด ละ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ควบคู่กับการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งพัฒนาการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์แผนไทย

๑.๓.๓ การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยเสริมสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง สนับสนุนให้ทุกคนได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่าอยู่ และสงบสุข บนพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคม และเร่งขยายโอกาสการเข้าถึงบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสให้ทั่วถึง

๒ สถานการณ์ด้านการพัฒนาคนและสังคมในภาพรวม

การพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในภาพรวม สังคมไทยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างประชากรเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลง เนื่องจากภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยที่ต่ำกว่าระดับทดแทน ประชากรสูงอายุเพิ่มเป็นร้อยละ ๑๔.๘ ของประชากรทั้งหมดในปี ๒๕๔๙ และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๘ ประเทศไทยจะประสบกับภาวะขาดแคลนแรงงาน และการผลิตกำลังแรงงานในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และงานด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งภาครัฐลงทุนด้านนี้เพียงร้อยละ ๐.๒ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลิตภาพการผลิตและศักยภาพของประเทศในการแข่งขันกับนานาชาติ

ขณะที่คนไทยได้รับสวัสดิการทางสังคมทั้งด้านการศึกษา และสาธารณสุขอย่างทั่วถึง เด็กและเยาวชนมีโอกาสด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น ระดับการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่คุณภาพการศึกษามีปัญหาคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงจากร้อยละ ๓๙.๐ ในปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๒๙.๑ ในปี ๒๕๕๓ คนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เป็น ๗๕.๖ ปี แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ทั้งโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดในสมองตีบ โรคหัวใจ และมะเร็ง อันเนื่องมาจากพฤติกรรมเสี่ยงที่เกิดจากการดำรงชีวิต เช่น บริโภคอาหารที่มีแป้ง ไขมัน และน้ำตาลสูง ไม่บริโภคผักผลไม้ ขาดการออกกำลังกาย ดื่มสุรา และสูบบุหรี่

นอกจากนี้ สังคมไทยโดยเฉพาะสังคมเมืองมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากสังคมเครือญาติสู่สังคมปัจเจก และสถาบันครอบครัวมีความเปราะบาง โครงสร้างครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ และครัวเรือนที่มีอายุรุ่นเดียวกัน สองรุ่น และรุ่นกระโดด (รุ่นปู่ตายาย และรุ่นหลาน) หรือครัวเรือนที่เป็นเพศเดียวกัน พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ ขาดการปฏิสัมพันธ์กันทำให้ครอบครัวมีความเปราะบาง ประกอบกับการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ เข้ามาอย่างขาดการกลั่นกรอง ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไป มีความเร่งรีบมากขึ้น ต่างคนต่างอยู่ มีความเป็นปัจเจกมากขึ้น มุ่งแสวงหาความสุขจากการบริโภคนิยมมากขึ้น ความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มเลือนหายไป ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา อาทิ การใช้ความรุนแรงในครอบครัว เด็กและเยาวชนติดสิ่งเสพติด ติดเกมส์ หรือกระทำการพนันมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป สังคมไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ประชากรวัยทำงานลดลง เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงาน สังคมไทยจะเปลี่ยนไปสู่สังคมปัจเจกมากขึ้น มุ่งแสวงหาความสุขจากการบริโภค นิยม ทำให้สถาบันครอบครัวมีความเปราะบาง สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษา และเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้เพิ่มขึ้น

๓ การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์

การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ ดังนี้

๓.๑ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย และคุณภาพการศึกษาของไทยยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ

๓.๑.๑ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จำนวนปีเพิ่มจาก ๗.๘ ปีในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๘.๑ ปีในปี ๒๕๕๒ แต่ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ให้คนไทยมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเป็น ๑๐ ปี

๓.๑.๒ คุณภาพการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมายและมีแนวโน้มลดลง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยจาก ๔ วิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ลดต่ำลงจากร้อยละ ๓๗.๖ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เหลือร้อยละ ๒๙.๑ ในปี ๒๕๕๓ และลดลงทุกระดับ ทั้งประถมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๓.๒ การพัฒนาคุณภาพแรงงานระดับกลางต่ำกว่าเป้าหมาย เด็กและเยาวชนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้แรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ ๔๐.๓ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๘ ในปี ๒๕๕๓ แต่ยังต่ำกว่าเป้าหมายซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐

๓.๓ บุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา มีสัดส่วนต่ำกว่าเป้าหมาย มีผู้ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาเพียง ๖ คน ต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ๑๐ คน

๓.๔ คนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ๘๐ ปี คนไทยมีหลักประกันสุขภาพ และได้รับบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ ส่งผลให้คนไทยมีอายุคาดหมายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก ๗๔.๓ ปีในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๗๕.๖ ในปี ๒๕๕๓ แต่ยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ที่ ๘๐ ปี

๓.๕ การเจ็บป่วยด้วยโรคป้องกันได้เพิ่มขึ้นกว่าช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลง คนไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านสุขภาพ อาทิ การบริโภคอาหารที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ เสพสิ่งเสพติด ขาดการออกกำลังกาย ทำให้อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ๕ อันดับ ได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดในสมองตีบ โรคหัวใจ และมะเร็งมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง

๓.๖ คนไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้นสามารถบรรลุเป้าหมาย อัตราคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงจาก ๒๗๕.๕ คดีในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๒๖๓.๓ คดีในปี ๒๕๕๐ และ ๒๐๕.๙ คดีในปี ๒๕๕๓ หรือลดลงร้อยละ ๒๐.๗๗ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๐ จึงบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดให้ลดลงร้อยละ ๑๐

ตารางที่ ๑ : การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ และ ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

รายการ	แผนฯ ๙		แผนฯ ๑๐					เป้าหมาย แผนฯ ๑๐
	๒๕๔๙	เฉลี่ยทั้ง แผนฯ	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	เฉลี่ยทั้ง แผนฯ	
๑.จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป (ปี)	๗.๘	๗.๖	๗.๙	๘.๐	๘.๑	-	๘.๐	๑๐ ปี
๒. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับ (ร้อยละ)	๓๗.๖	๔๐.๓	๓๙.๐	๓๙.๒	๓๒.๒	๒๙.๑	๓๔.๙	สูงกว่า ร้อยละ ๕๕
๓. กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพ โดยมีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป (ร้อยละของกำลังแรงงานทั้งประเทศ)	๔๐.๓	๓๘.๓	๔๑.๗	๔๒.๙	๔๔.๐	๔๕.๘	๔๓.๖	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๖๐
๔. จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา (คนต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน)	-	๖.๓๒	๖.๐	-	-	-	๖.๐	๑๐ คน ต่อ ประชากร ๑๐,๐๐๐ คน
๕. อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทย (ปี)	๗๕.๖	๗๔.๘	๗๕.๖	๗๕.๖	๗๕.๖	๗๕.๖	๗๕.๖	๘๐ ปี
๖. อัตราการเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ๕ อันดับแรก (ต่อประชากรแสนคน)								ลดลง
• โรคหัวใจ	๖๑๘.๒	๔๙๙.๐	๖๘๗.๗	๗๔๙.๕	๗๙๓.๐	-	๗๔๓.๔	
• โรคความดัน	๖๕๙.๖	๔๘๒.๔	๗๗๘.๑	๘๖๐.๕	๙๘๑.๕	-	๘๗๓.๓	
• โรคเบาหวาน	๕๘๖.๘	๔๔๘.๖	๖๕๐.๔	๖๗๕.๗	๗๓๖.๕	-	๖๘๗.๕	
• โรคหลอดเลือดสมอง	๑๘๘.๓	๑๖๔.๖	๒๐๕.๕	๒๑๖.๖	๒๒๗.๒	-	๒๑๖.๔	
• โรคเนื้องอกร้าย (มะเร็ง)	๑๒๔.๔	๑๐๙.๓	๑๓๐.๘	๑๓๔.๒	๑๓๓.๑	-	๑๓๒.๗	
๘. อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนคดีอาชญากรรม (ร้อยละ)	๐.๑	๒.๖	-๔.๔	-๙.๔	-๑๔.๙	-๒๐.๘	-๑๒.๔	ลดลง ร้อยละ ๑๐ เมื่อ เทียบกับปีแรก ของแผนฯ ๑๐

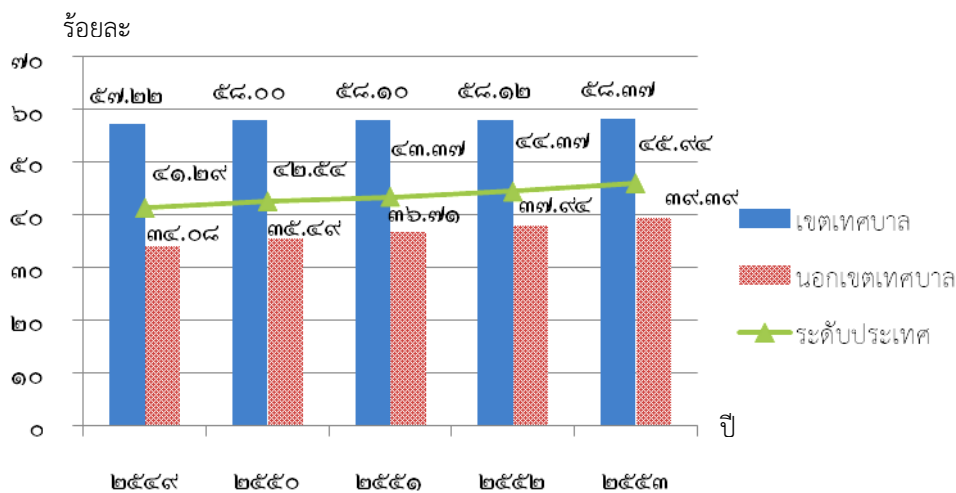
๔

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

๔.๑ เด็กและเยาวชนไทยได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม

๔.๑.๑ คนไทยมีความสามารถในการระดับคิดเป็น ทำเป็น^๑ เพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง จากการที่รัฐบาลมีนโยบายการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การขยายโอกาสให้เด็กและเยาวชนไทยทุกคน รวมถึงเด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพอย่างน้อย ๑๕ ปี ตลอดจนการให้ทุนการศึกษา และกองทุน กุญแจทางการศึกษา ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีโอกาสเข้าศึกษาในระบบมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกเขตเทศบาล ส่งผลให้ประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปที่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือเทียบเท่า เป็นระดับที่สามารถอ่าน เขียน คิด วิเคราะห์ และคำนวณได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๔๑.๒๙ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๙๔ ของประชากรในปี ๒๕๕๓ หรือมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๗๑ ต่อปี ขณะที่พื้นที่นอกเขตเทศบาลมีอัตราการเรียนรู้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๖๙ ต่อปี ขณะที่เขตเทศบาลมีการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๐.๕๐ ต่อปี อันเนื่องมาจากภาครัฐได้เร่งรัดให้มีการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนไทยอย่างทั่วถึง

แผนภูมิที่ ๑ อัตราการเรียนรู้ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สศช. ประมวลจากรายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

^๑ ความสามารถในการระดับคิดเป็นทำเป็น พิจารณาจากกรอบแนวคิดของ UNESCO ที่กำหนดว่า*การเรียนรู้* (Functional Literacy) คือ ระดับการอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณในเบื้องต้นที่จะทำให้เราสามารถปรับใช้ทักษะระดับดังกล่าว ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ว่า ช่วงชั้นที่ ๓ (ม.๑ - ม.๓) มุ่งพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เริ่มให้ผู้เรียนเข้าใจการศึกษาสู่โลกของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม นวัตกรรมด้านการสอนและประสบการณ์ในการทำงานด้านต่างๆ ตลอดจนด้านการเรียนภาษาที่เรียนรู้เพื่อเป็นช่องทางสู่โลกของการทำงาน

๔.๑.๒ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าเด็กและเยาวชนไทยจะได้รับโอกาสทางการศึกษาทั่วถึง แต่คุณภาพการศึกษาไทยต่ำกว่าเป้าหมายในระยะ ๔ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๓๗.๖๔ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๒๙.๐๖ ในปี ๒๕๕๓ ในทุกระดับชั้น และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

ตาราง ๒ คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรายวิชา ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

คะแนนเฉลี่ย	แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐			
ผลการทดสอบ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ป.๖	๓๙.๘๒	๔๓.๐๙	๔๔.๐๓	๓๖.๒๒	๓๒.๑๖
ไทย	๔๒.๗๔	๓๖.๕๘	๔๒.๐๒	๓๘.๕๘	๓๑.๒๒
อังกฤษ	๓๔.๕๑	๓๘.๖๗	๓๘.๖๗	๓๑.๗๕	๒๐.๙๙
คณิตศาสตร์	๓๘.๘๗	๔๗.๕๕	๔๓.๗๖	๓๕.๘๘	๓๔.๘๕
วิทยาศาสตร์	๔๓.๑๗	๔๙.๕๗	๕๑.๖๘	๓๘.๖๗	๔๑.๕๓
ม.๓	๓๖.๓๒	๓๖.๖๖	๓๖.๙๑	๒๘.๒๘	๒๘.๐๙
ไทย	๔๓.๙๔	๔๘.๐๕	๔๑.๐๔	๓๕.๓๕	๔๒.๘๐
อังกฤษ	๓๐.๘๓	๒๘.๖๘	๓๔.๕๖	๒๒.๕๔	๑๖.๑๙
คณิตศาสตร์	๓๑.๑๕	๓๔.๗	๓๒.๖๔	๒๖.๐๕	๒๔.๑๘
วิทยาศาสตร์	๓๙.๓๗	๓๕.๒๑	๓๙.๓๙	๒๙.๑๖	๒๙.๑๗
ม.๖	๓๖.๗๙	๓๗.๑๙	๓๖.๖๗	๓๒.๐๒	๒๖.๙๓
ไทย	๕๐.๓๓	๕๐.๗๐	๔๖.๔๒	๔๖.๔๗	๔๒.๖๑
อังกฤษ	๓๒.๓๗	๓๐.๙๓	๓๐.๖๔	๒๓.๙๘	๑๙.๒๒
คณิตศาสตร์	๒๙.๕๖	๓๒.๔๙	๓๕.๙๘	๒๘.๕๖	๑๔.๙๙
วิทยาศาสตร์	๓๔.๘๘	๓๔.๖๒	๓๓.๖๕	๒๙.๐๖	๓๐.๙๐
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๓๗.๖๔	๓๘.๙๘	๓๙.๒๐	๓๒.๑๗	๒๙.๐๖

ที่มา : ๑. สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
๒. สถาบันทางการทดสอบแห่งชาติ (องค์กรมหาชน)

นอกจากนี้ การศึกษาไทยไม่สามารถเสริมสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความพร้อมสำหรับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศได้เท่าเทียมกับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และไต้หวันได้ พิจารณาได้จากการจัดอันดับความสามารถทางการศึกษาของนานาชาติโดย The International Institute for Management Development (IMD) ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ และฉบับที่ ๑๐ พบว่า ความสามารถทางการศึกษาของไทยอยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถปานกลางค่อนข้างต่ำ อยู่ในอันดับที่ ๔๘ จาก ๖๑ ประเทศในช่วงปี ๒๕๔๙ และอันดับที่ ๔๗ จาก ๕๘ ประเทศในปี ๒๕๕๓ ต่ำกว่าอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ แต่ยังห่างจากมาเลเซียและสิงคโปร์ค่อนข้างมาก

ตารางที่ ๓ ชีตความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติด้านการศึกษ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : อันดับ

ประเทศ	แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
สิงคโปร์	๑๓	๑๑	๑๑	๑๓	๑๓
ไต้หวัน	๑๙	๑๘	๑๙	๒๗	๒๓
ญี่ปุ่น	๒๓	๑๙	๒๒	๒๖	๒๙
ฮ่องกง	๒๔	๒๕	๒๔	๒๙	๓๐
มาเลเซีย	๓๐	๓๑	๓๐	๓๐	๓๓
เกาหลี	๔๒	๒๙	๓๕	๓๖	๓๕
จีน	๕๑	๔๔	๔๒	๔๙	๔๖
ไทย	๔๘	๔๖	๔๓	๔๗	๔๗
อินโดนีเซีย	๖๑	๕๑	๔๙	๕๕	๕๕
ฟิลิปปินส์	๕๗	๕๒	๕๒	๕๔	๕๖
อินเดีย	๕๙	๕๔	๕๔	๕๗	๕๘

ที่มา : IMD World competitiveness Yearbook

หมายเหตุ : ปี ๒๕๔๙ เปรียบเทียบจากทั้งหมด ๖๑ ประเทศ

ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ เปรียบเทียบจากทั้งหมด ๕๕ ประเทศ

ปี ๒๕๕๒ เปรียบเทียบจากทั้งหมด ๕๗ ประเทศ

ปี ๒๕๕๓ เปรียบเทียบจากทั้งหมด ๕๘ ประเทศ

เมื่อพิจารณาการประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) จากการจัดทำโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA)^๒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการหาตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาให้แก่ประเทศสมาชิก โดยการประเมินการรู้เรื่อง (Literacy) ๓ ด้าน ได้แก่ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ว่ามีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ และทักษะที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้เพียงใดในอนาคต ผลการประเมินฯ พบว่า เด็กนักเรียนไทยมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD ในทุกวิชา ทั้งๆ ที่ภาครัฐมีนโยบายการศึกษาที่ชัดเจน สาเหตุประการหนึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากเด็กไทยมีระดับความฉลาดทางสติปัญญา หรือไอคิวของเด็กไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เด็กไทยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามวัย ผู้ปกครองและครูมักเน้นให้เด็กมุ่งมั่นการเรียนเชิงวิชาการ แต่ไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาสติปัญญาในทุกด้าน เพื่อกระตุ้นให้สมองทุกส่วนทำงานอย่างสมดุล ผลการสำรวจระดับสติปัญญา หรือไอคิวเด็กไทยเมื่อปี ๒๕๕๒ โดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขในกลุ่มตัวอย่าง ๖,๐๐๐ คน จาก ๒๑ จังหวัดทั่วประเทศ พบว่า เด็กไทยมีไอคิวเฉลี่ยอยู่ที่ ๙๑ จุด เกือบตกมาตรฐานสากลที่ ๙๐-๑๑๐ จุด สอดคล้องกับการสำรวจไอโอดีในปัสสาวะของหญิงตั้งครรภ์ปี ๒๕๕๒ โดยกรมอนามัย พบว่าหญิงตั้งครรภ์ร้อยละ ๕๙ ขาดสารไอโอดี การขาดสารไอโอดีเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการพัฒนาสติปัญญาของเด็กไทยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ประกาศให้เป็น ๑ ใน ๒๑ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยมีมาตรการหลักในการเสริมไอโอดีในเครื่องปรุง ๔ ประเภท ได้แก่ เกลือบริโภค น้ำปลา น้ำเกลือปรุงอาหาร และผลิตภัณฑ์ปรุงรสที่ได้จากการย่อยโปรตีนของถั่วเหลือง การจ่ายยาเม็ดเสริมไอโอดีให้หญิงตั้งครรภ์ทุกรายตลอดการตั้งครรภ์ และการเสริมไอโอดีในน้ำดื่มสำหรับพื้นที่ถิ่นทุรกันดาร

^๒ PISA สำรวจความรู้และทักษะของเยาวชนวัยจบการศึกษาภาคบังคับ หรืออายุ ๑๕ ปี ในประเทศสมาชิก OECD และประเทศหรือเขตเศรษฐกิจที่ไม่ใช่สมาชิก เรียกว่าประเทศร่วมโครงการ การสำรวจนี้ทำขึ้นทุกๆ ๓ ปี

ตารางที่ ๔ ผลการประเมินของ PISA ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

ประเทศ	ค่าเฉลี่ยการอ่าน				ค่าเฉลี่ยคณิตศาสตร์				ค่าเฉลี่ยวิทยาศาสตร์			
	๒๕๔๓	๒๕๔๖	๒๕๔๙	๒๕๕๒	๒๕๔๓	๒๕๔๖	๒๕๔๙	๒๕๕๒	๒๕๔๓	๒๕๔๖	๒๕๔๙	๒๕๕๒
ฟินแลนด์	๕๕๖	๕๔๓	๕๔๗	๕๓๖	๕๓๖	๕๔๔	๕๔๘	๕๔๑	๕๓๘	๕๔๘	๕๖๓	๕๕๔
จีน-เซี่ยงไฮ้ ^๓	-	-	-	๕๕๖	-	-	-	๖๐๐	-	-	-	๕๗๕
เกาหลี	๕๒๕	๕๓๔	๕๕๖	๕๓๙	๕๔๗	๕๔๒	๕๔๗	๕๔๖	๕๕๒	๕๓๘	๕๒๒	๕๓๘
จีน-ฮ่องกง	๕๒๕	๕๑๐	๕๓๖	๕๓๓	๕๖๐	๕๕๐	๕๔๗	๕๕๕	๕๔๑	๕๓๙	๕๔๒	๕๔๙
สิงคโปร์ ^๓	-	-	-	๕๒๖	-	-	-	๕๖๒	-	-	-	๕๔๒
ญี่ปุ่น	๕๒๒	๕๔๘	๕๔๘	๕๒๐	๕๕๗	๕๓๔	๕๒๓	๕๒๙	๕๕๐	๕๔๘	๕๓๑	๕๓๙
จีน-ไทเป ^๓	-	-	๕๔๖	๕๔๕	-	-	๕๔๙	๕๔๓	-	-	๕๓๒	๕๒๐
จีน-มาเก๊า ^๓	-	๕๔๘	๕๔๒	๕๔๗	-	๕๒๗	๕๒๕	๕๒๕	-	๕๒๕	๕๑๑	๕๑๑
ไทย	๔๓๑	๔๒๐	๔๗๑	๔๒๑	๔๓๒	๔๑๗	๔๑๗	๔๑๙	๔๓๖	๔๒๙	๔๒๑	๔๒๕
อินโดนีเซีย	๓๗๑	๓๘๒	๓๘๓	๔๐๒	๓๖๗	๓๖๐	๓๘๑	๓๗๑	๓๙๓	๓๙๕	๓๘๓	๓๘๓
ค่าเฉลี่ย	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๔๙๒	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๔๙๖	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๑

ที่มา : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

หมายเหตุ : ๑. การประเมิน PISA โครงการแรก คือ PISA ๒๕๔๓ เน้นด้านการอ่าน โดยมีน้ำหนักข้อสอบร้อยละ ๖๐ ที่เหลือเป็นด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อย่างละร้อยละ ๒๐ PISA ๒๕๔๖ เน้นด้านคณิตศาสตร์และการแก้ปัญหา PISA ๒๕๔๙ เน้นด้านวิทยาศาสตร์

๒. PISA ๒๕๕๒ เป็นการประเมินเริ่มต้นของโครงการรอบที่ ๒ ให้น้ำหนักด้านการอ่าน ซึ่งเป็นการประเมินการอ่านซ้ำ เพื่อติดตามผลการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา

๓. จีน-มาเก๊า เข้าร่วมโครงการในปี ๒๕๔๖ จีน-ไทเป เข้าร่วมโครงการในปี ๒๕๔๙ จีน-เซี่ยงไฮ้ และสิงคโปร์ เข้าร่วมโครงการในปี ๒๕๕๒

๔.๒ แรงงานคุณภาพมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น การพัฒนาที่ผ่านมาได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานให้แรงงาน จัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและทักษะที่สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีการส่งต่ออย่างเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปสู่ระดับวิชาชีพ จากผลการพัฒนาพบว่า แรงงานคุณภาพที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมต้นขึ้นไปมีเพิ่มขึ้นตามการเร่งรัด ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานทั้งในและนอกระบบการศึกษา อาทิ การจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) รวมทั้งการยกระดับการศึกษาของประชากรวัยแรงงาน ประกอบกับรัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนากำลังคน ส่งผลให้กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพมีเพิ่มขึ้นในช่วงแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ จากร้อยละ ๔๐.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๘ ในปี ๒๕๕๓ ถือเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้

ตารางที่ ๕ กำลังแรงงานระดับกลางต่อกำลังแรงงานทั้งหมด ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

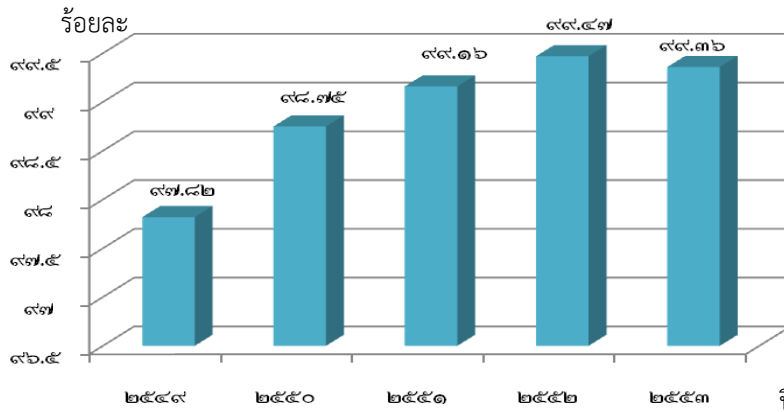
รายการ	แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพ และจบการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป	๔๐.๓	๔๑.๗	๔๓.๑	๔๔.๔	๔๕.๘

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

๔.๓ คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง และมีอายุยืนยาว แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ และมีปัญหาสุขภาพจิต

๔.๓.๑ คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง ในหลายรูปแบบ อาทิ ประกันสังคม สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ประกันสุขภาพถ้วนหน้า คนไทยที่มีหลักประกันสุขภาพเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๙๗.๘๒ ของประชากรผู้มีสิทธิทั่วประเทศในปี ๒๕๔๙ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๙๙.๓๖ ในปี ๒๕๕๓ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ซึ่งครอบคลุมคนไทยประมาณ ๖๓.๐๖ ล้านคน

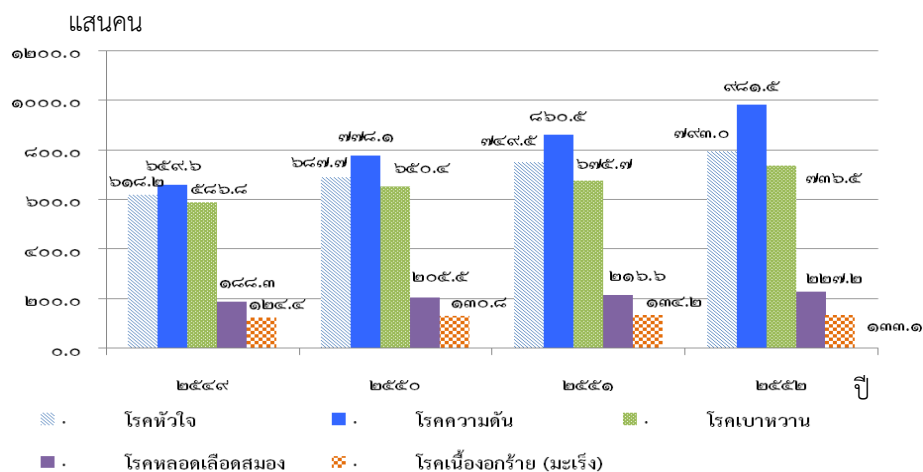
แผนภูมิที่ ๒ ประชาชนไทยที่มีหลักประกันสุขภาพ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ที่มา : สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

๔.๓.๒ คนไทยมีแนวโน้มเจ็บป่วยเพิ่มขึ้นด้วยโรคที่ป้องกันได้ จากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ โดยเฉพาะโรคที่ป้องกันได้ ๕ อันดับแรกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมอง โรคหัวใจ และมะเร็ง จากพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำลายสุขภาพ ทั้งการบริโภคและการใช้ชีวิต เช่น การบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ด อาหารจานด่วนประเภททอด ปิ้ง ย่าง อาหารรสจัด โดยเฉพาะหวานและเค็มจัด ไม่นิยมบริโภคผักผลไม้ มีความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตมากเกินไป การเคลื่อนไหวร่างกายมีน้อย ที่สำคัญมีความเครียดสูง รวมทั้งดื่มสุราและสูบบุหรี่เป็นประจำ

แผนภูมิที่ ๓ อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ที่มา : รายงานผู้ป่วยในรายโรค (รง.๕๐๕) สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

๔.๓.๓ คนไทยมีปัญหาด้านสุขภาพจิต อัตราการฆ่าตัวตายสูงขึ้น อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของคนไทยเพิ่มจาก ๕.๗๕ คนต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕.๙๐ คนในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากคนไทยมีปัญหาสุขภาพจิต โดยเฉพาะโรควิตกกังวล โรคซึมเศร้า และโรคจิต ที่เป็นสาเหตุหลักของการฆ่าตัวตาย พบว่าผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จประมาณ ๙ ใน ๑๐ มีความเจ็บป่วยทางจิตเวช โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันจัดทำโครงการส่งเสริม ป้องกัน บำบัด และฟื้นฟูสุขภาพจิตให้แก่ประชาชนที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น ศูนย์สุขภาพจิต ศูนย์กักตุนสุขภาพจิต ศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น การช่วยเหลือผู้ที่เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย โครงการ TO BE NUMBER ONE คลินิกซึมเศร้า โรงพยาบาลศรีธัญญา และการบริการสายด่วนสุขภาพจิต ๑๖๖๗ และ ๑๓๒๓ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ตารางที่ ๖ อัตราการฆ่าตัวตายและการเจ็บป่วยด้านจิตเวช ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓

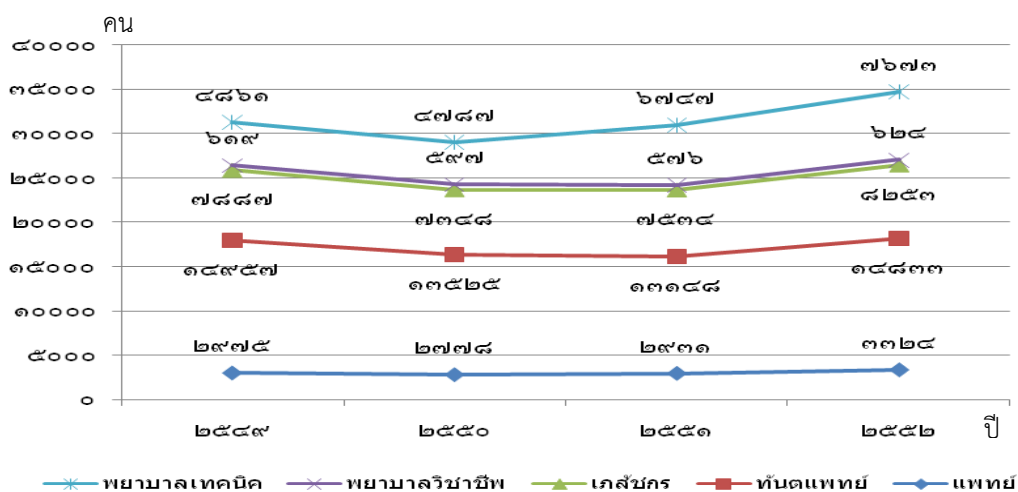
หน่วย : แสนคน

ปัญหาสุขภาพจิต	แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
การฆ่าตัวตายสำเร็จ	๕.๗๕	๕.๙๖	๕.๙๘	๕.๗๒	๕.๙๐
ผู้เจ็บป่วยด้วยโรคจิต	๖๔๐.๖๑	๕๘๑.๑๙	๖๑๔.๒๖	๕๗๘.๑๕	๕๖๔.๘๙
ผู้เจ็บป่วยด้วยโรควิตกกังวล	๕๔๘.๘๓	๕๘๐.๑๔	๕๓๕.๔๘	๕๒๗.๒๖	๕๑๑.๔๐
ผู้เจ็บป่วยด้วยโรคซึมเศร้า	๑๘๕.๙๘	๑๙๖.๑๐	๒๓๓.๘๕	๒๖๐.๗๘	๒๔๑.๓๗

ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

๔.๓.๔ บุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลมีแนวโน้มขาดแคลนในอนาคต บุคลากรทางการแพทย์รับภาระดูแลประชาชนในสัดส่วนที่สูงขึ้น แพทย์ ๑ คน ต้องดูแลประชากรเพิ่มขึ้นจาก ๒,๙๗๕ คน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๓,๓๒๔ คนในปี ๒๕๕๒ พยาบาลวิชาชีพ ๑ คนต้องดูแลประชากรเพิ่มขึ้นจาก ๖๑๙ คน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๖๒๔ คนในปี ๒๕๕๒ สะท้อนการขาดแคลนกำลังคนด้านสาธารณสุข ที่เกิดจากการกระจุกของบุคลากรในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ และเกิดการไหลไปสู่ภาคเอกชนที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้บุคลากรทางการแพทย์ของภาครัฐต้องรับภาระหนักในการดูแลประชาชน ประกอบกับระบบตลาดเสรีจูงใจให้แพทย์มุ่งเรียนต่อในสาขาที่มีค่าตอบแทนสูงและมีภาระงานน้อย ทำให้ขาดคนที่เรียนในสาขาที่จำเป็น แต่ค่าตอบแทนต่ำหรือต้องรับภาระงานสูง

แผนภูมิที่ ๔ สัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ ๑ คนต่อประชากร ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๒

ที่มา : สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๔.๔ คนไทยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดีกว่าในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ผู้ที่ทำผิดคดีอาญาลดลงในทุกประเภท อัตราคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงจาก ๒๗๕.๕ คดี ในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๒๐๕.๙ คดี ในปี ๒๕๕๓ หรือลดลงร้อยละ ๒๐.๗๗ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๐ โดยเฉลี่ยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ลดลงร้อยละ ๖.๖๑ ต่อปี เนื่องจากภาครัฐและภาคีการพัฒนาต่างๆ ได้เร่งดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ภายใต้มาตรการที่สำคัญ เช่น เมาไม่ขับ ฝากเหล้าไว้กับสถานีตำรวจ ฝากบ้านไว้กับสถานีตำรวจ โครงการคืนคนดีสู่สังคม การออกมาตรวจรถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาล และการปราบปรามยาเสพติด

ตารางที่ ๗ คดีอาญาประเภทต่างๆ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : คดี

	แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรแสนคน	๒๗๕.๕	๒๖๓.๓	๒๓๗.๒	๒๒๒.๕	๒๐๕.๙
คดีอาญาทั้งหมด	๑๗๓,๐๖๙	๑๖๖,๐๐๖	๑๕๐,๓๖๒	๑๔๑,๓๖๑	๑๓๑,๕๒๘
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	๐.๑๓	-๔.๐๘	-๙.๕๒	-๕.๙๙	-๖.๙๖
คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญทั้งหมด	๘,๗๓๘	๗,๙๙๗	๖,๖๓๗	๕,๙๒๗	๕,๕๓๐
คดีชีวิต ร่างกายและเพศ	๔๓,๕๓๑	๓๙,๔๖๑	๓๓,๔๘๓	๓๒,๖๗๑	๒๙,๒๕๓
คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	๗๖,๗๖๖	๗๔,๓๙๐	๖๗,๑๘๘	๕๙,๔๙๗	๕๖,๗๙๘
คดีที่นาสนใจ อาทิ ปล้น โจรกรรม ฉ้อโกง และยักยอก	๔๔,๐๓๔	๔๔,๑๕๘	๔๓,๐๕๔	๔๓,๒๖๖	๓๙,๙๔๗

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๕ ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

๕.๑ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน มุ่งพัฒนาเด็ก เยาวชน และประชาชนทุกกลุ่มอายุให้มีคุณภาพ มีสติปัญญา ความรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑.๑ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามดำเนินการต่อเนื่องตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานในด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่พึงงามให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะ ๕ ศาสนาหลัก ได้แก่ พุทธ อิสลาม คริสต์ พราหมณ์-ฮินดู และซิกข์มีการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเครือข่ายในการเป็นพลังขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสงบสุขความสามัคคีกัน ตลอดจนให้ความรู้และป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชนตั้งครรภ์ไม่พร้อม

๕.๑.๒ การพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถเพิ่มศักยภาพให้กับคนไทยทุกกลุ่มวัย

๑) การพัฒนาเด็กตั้งแต่ในครรภ์มารดาจนกระทั่งเติบโตอย่างมีคุณภาพสมวัย เป็นไปในหลากหลายรูปแบบ ภาครัฐและภาคีการพัฒนาต่างๆ ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กและเยาวชนอย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการเต็มศักยภาพ มีสถานที่ในชุมชนให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่สร้างสรรค์ และเกื้อกูลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากในห้องเรียน พร้อมทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

๒) เด็กและเยาวชน รวมถึงเด็กพิการมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น ภายใต้โครงการเรียนฟรี ๑๕ ปี ได้สร้างและขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็ก และเยาวชนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเป็นธรรม ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลและภายใต้รัฐธรรมนูญ ครอบคลุมนักเรียนกว่า ๑๒ ล้านคน ในปี ๒๕๕๓ รัฐบาลได้ปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงการ โดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้หนังสือเรียนฟรี และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งเพิ่มงบประมาณปี ๒๕๕๔ เป็น ๘๐,๐๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ ภาครัฐได้ส่งเสริมให้เด็กพิการได้เรียนฟรีตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาตรี ครอบคลุมนักเรียนพิการ ๒๐,๙๘๑ คน งบประมาณ ๑,๔๖๖.๔๘ ล้านบาท ควบคู่กับการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑)

ตารางที่ ๘ จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเรียนฟรี ๑๕ ปี

หน่วย : คน

หน่วยงาน	จำนวนนักเรียน	
	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓
รวม	๑๒,๔๗๑,๖๑๑	๑๒,๔๘๐,๔๗๓
กระทรวงศึกษาธิการ	๑๑,๘๘๔,๒๓๖	๑๑,๗๔๑,๕๔๑
นอกกระทรวงศึกษาธิการ	๕๘๗,๓๗๕	๗๓๘,๙๓๒

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ

๓) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาได้รับความสำคัญสูง ได้ยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ โดยผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ครอบคลุม ๑,๕๑๒,๘๙๒ คน และโครงการผลิตครูพันธุ์ใหม่ มีเป้าหมายการรับนักศึกษา จำนวน ๖ รุ่น จำนวน ๓๐,๐๐๐ คน ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘

๔) การพัฒนาฝีมือแรงงานผ่านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ทำให้ช่างฝีมือในชุมชนมีศักยภาพสูง รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชนประจำ อบต. เป็นการถาวรทุกตำบลจำนวน ๓,๐๐๐ ศูนย์ และยกระดับช่างฝีมือชุมชน ๘,๗๕๐ คน รวมทั้งเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้และทักษะในการดูแลและซ่อมบำรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ การประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในครัวเรือนและสุขภาพอนามัยพื้นฐาน ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนานวัตกรรมต่อยอดโดยใช้เทคโนโลยีและเสริมสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ รายการ พร้อมทั้งจัดงานวิทยาศาสตร์ หุ่นยนต์ และสื่อการเรียนการสอนให้กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ๔๑๕ แห่ง และได้ผลงานทั้งสิ้น ๒,๘๓๑ ผลงาน

๕) คนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษานอกระบบที่สอดคล้องกับความต้องการมากขึ้น ในรูปแบบที่หลากหลาย โดยพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบ ที่จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีผู้เข้าเรียน ๑,๗๕๕,๕๕๗ คน จัดการศึกษาทางไกล การพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในโรงเรียนพระราชดำริและโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖) การเพิ่มศักยภาพให้แรงงานสามารถประกอบอาชีพได้หลากหลาย ในกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีรายได้น้อย กลุ่มเกษตรกร ผู้ว่างงาน ผู้ถูกเลิกจ้าง ผู้ต้องขัง ผู้ติดยาเสพติด ทหารก่อนปลดประจำการ ชาวเขา ผู้พิการ ผู้ประสบความเดือดร้อนต่างๆ ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนและนักศึกษาที่ต้องการมีอาชีพเสริมระหว่างการศึกษา หรือระหว่างการทำงานทำ มีผู้เข้าร่วม ๗๘,๐๔๙ คน จากเป้าหมาย ๕๒,๐๐๐ คน มีผู้ผ่านการฝึกอบรม จำนวน ๗๕,๑๘๖ คน คิดเป็น ร้อยละ ๙๖.๓๓ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

๗) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับชุมชน ทำให้การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเป็นไปได้มากขึ้น สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารชุมชน ให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้เรื่องเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพื่อค้นคว้าข้อมูล ต่อยอดความรู้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ดำเนินการติดตั้งศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารชุมชน จำนวน ๖๐๐ ศูนย์ และการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้สังคมไทยมีจิตสำนึกของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้มีการส่งเสริมนวัตกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชนในเขตเทศบาล

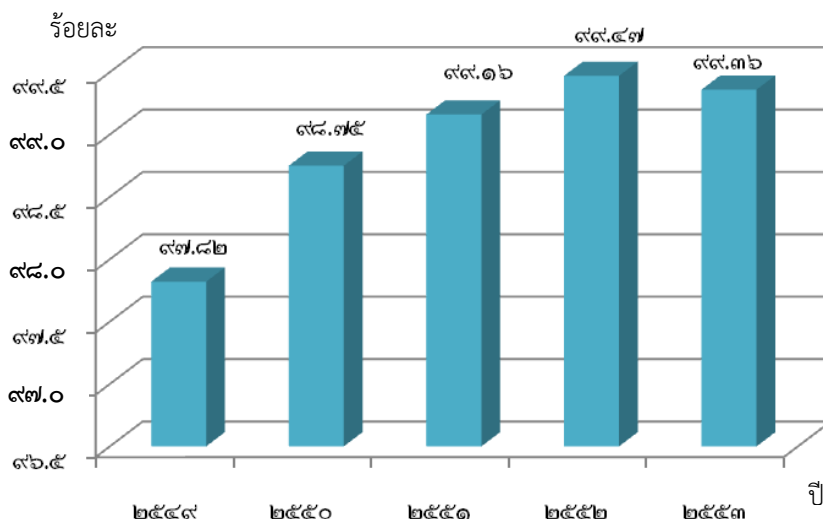
๘) การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ มีการดำเนินงานในทุกสาขาการผลิต มุ่งสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในเวทีโลก บนฐานของการพึ่งตนเองตามศักยภาพของคนไทย โดยส่งเสริมการวิจัยเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถใช้งานได้กับภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการ ๒๒๘ โครงการ การวิจัยที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้น ๓๓ โครงการ และการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศมี ๖๔ โครงการ

๕.๒ การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ มุ่งพัฒนาให้ทุกคนมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ พร้อมเป็นกำลังของชาติในอนาคต พบว่า คนไทยได้รับหลักประกันสุขภาพอย่างทั่วถึง และมีอายุยืนยาว แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ และมีปัญหาสุขภาพจิต

๕.๒.๑ การพัฒนาระบบสาธารณสุขให้สามารถจัดบริการอย่างมีคุณภาพ

๑) การขยายหลักประกันสุขภาพให้คนไทยอย่างทั่วถึง ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันปรับปรุงคุณภาพของระบบบริการสุขภาพ โดยปรับปรุงสถานพยาบาลของภาครัฐทุกระดับให้ได้มาตรฐาน ยกกระดับสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) ๔,๐๑๐ แห่ง จากเป้าหมาย ๙,๗๕๐ แห่ง และพัฒนาระบบเครือข่ายการส่งต่อผู้ป่วยในทุกระดับให้มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงกันทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งจัดให้มีโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว มีโรงพยาบาลเข้าร่วมโครงการ ๘๙๙ แห่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัวระดับทอง จำนวน ๕๖๓ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗

แผนภูมิที่ ๕ ประชาชนไทยที่มีหลักประกันสุขภาพ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ที่มา : สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

๒) ภาครัฐเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศ ภาครัฐจึงได้เร่งรัดผลิตบุคลากรทางการแพทย์ อาทิ แพทย์ชนบทมีแพทย์ที่กำลังจะจบศึกษา ๔๑๑ คน จากเป้าหมาย ๔๓๑ คน การผลิตพยาบาล ๑ รุ่น ๑ ตำบลของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้บุคคลในตำบลได้มีโอกาสเข้าศึกษาวิชาชีพพยาบาลและกลับไปปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขระดับตำบล ได้ตั้งเป้าหมายรับนักศึกษา ในระยะเวลา ๔ ปี จำนวน ๑๐,๐๐๐ คน รวมทั้ง การผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๓,๐๐๐ คน ซึ่งจะจบการศึกษาในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔

๕.๒.๒ การส่งเสริมให้คนไทยลด ละ เลิกพฤติกรรมเสี่ยงมุ่งการป้องกันโรคเป็นหลัก ภาครัฐได้ดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพให้แก่ประชาชน โดยการรณรงค์ให้คนไทยดูแลสุขภาพสุขภาพ เพื่อลดภาวะความรุนแรงของโรควิถีชีวิต ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคมะเร็ง และภาวะไตวายเรื้อรัง มีผู้เข้าร่วม ๗๒๔,๙๑๑ คน ตลอดจน การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการเฝ้าระวังโรคและดูแลผู้ป่วยในชุมชน อบรมฟื้นฟูความรู้ให้แก่ อสม. ทุกคน ตลอดจนการติดตามและการเฝ้าระวังโรคระบาดต่างๆ ไม่ให้แพร่กระจายสู่คนไทย

๕.๓ การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข มุ่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน

๕.๓.๑ สถาบันครอบครัวได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งพัฒนาและส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ให้ครอบครัวมีความรัก ความอบอุ่น อยู่ร่วมกันด้วยความรัก สร้างครอบครัวให้เป็นสถาบันหลักในการหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีการเรียนรู้ค่านิยม และวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม

๕.๓.๒ ประชาชนมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในหลากหลาย **ประเภทอย่างทั่วถึง** โดยสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุน ขยายการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้แก่คนในชุมชน และส่งเสริมการออมระดับครัวเรือนที่มุ่งลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ อาทิ

การให้เช่าที่ราชพัสดุเป็นที่อยู่อาศัย/ที่ทำกินในระยะยาว และจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขยายผลไปทั่วประเทศ เกิดการช่วยเหลือพึ่งพาและดูแลกันในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ส่งเสริมการออมและบริหารจัดการกองทุน โดยรัฐบาลสมทบเป็นเงิน ๗๒๗.๓๐ ล้านบาทเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชน ในอัตรา ๑:๑ จำนวน ๒,๐๔๘ กองทุน มีสมาชิกกองทุนทั้งสิ้น ๑,๑๙๙,๖๕๔ คน สำหรับในปี ๒๕๕๔ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจำนวน ๘๐๐ ล้านบาทในกลุ่มเป้าหมาย ๓,๓๐๐ ตำบล/กองทุน สมาชิก รวม ๒.๔ ล้านคน

๕.๓.๓ ผู้ด้อยโอกาสได้รับบริการสังคมอย่างทั่วถึง

๑) การจัดสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้สูงอายุทั้งในด้านหลักประกันรายได้ และสวัสดิการสังคมดำเนินการได้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ภาครัฐได้จัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๗๕ จังหวัด จำนวน ๓,๑๔๒,๑๘๘ คนๆ ละ ๕๐๐ บาทต่อเดือน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) จะดำเนินการได้ครอบคลุมทุกเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปี ๒๕๕๖ นอกจากนี้ ได้ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ จัดฝึกอาชีพให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้ ตลอดจน สงเคราะห์ค่าจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี เป็นนโยบายของรัฐบาลในการจ่ายค่าจัดการศพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปถึงแก่กรรมและมีสัญชาติไทย

๒) ผู้พิการได้รับเบี้ยยังชีพมีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้จัดหางานให้แก่ผู้พิการทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สนับสนุนเบี้ยความพิการให้กับผู้พิการทุกคนที่ได้รับการจดทะเบียน ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๕๓ มีผู้พิการได้รับเบี้ยยังชีพ ๘๓๕,๐๖๒ คน และในปี ๒๕๕๔ จำนวน ๙๕๓,๗๒๖ คน มีการผลักดันมาตรการภาษีเพื่อช่วยเหลือผู้พิการโดยยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉพาะส่วนของเงินได้พึงประเมินที่ไม่เกิน ๑๙๐,๐๐๐ บาท

๓) การจัดสวัสดิการและสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้มีรายได้น้อย ข้าราชการและพนักงานชั้นผู้น้อยมีที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการบ้านเอื้ออาทร ดำเนินการได้ ๒๘๑,๕๕๖ หน่วย ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๓ ก่อสร้างแล้วเสร็จ ๒๕๐ โครงการ จำนวน ๒๔๐,๑๘๖ หน่วย ได้ส่งมอบอาคารให้แก่ผู้พักอาศัยแล้ว จำนวน ๑๗๔,๕๔๕ หน่วย และช่วยเหลือฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อนและกลุ่มเสี่ยงให้มีคุณภาพชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และไม่กลับไปเร่ร่อนหรือถูกล่อลวงเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ๕๙๘ คน และป้องกันกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่มีอาชีพและรายได้ที่แน่นอน ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือถูกเลิกจ้าง ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น ในพื้นที่ ๓๓ จังหวัด ๒,๐๐๐ คน รวมทั้งจัดหาครอบครัวทดแทนให้เด็กในสถานสงเคราะห์ได้มีโอกาสเจริญเติบโตในครอบครัวอุปถัมภ์ด้วยความรัก ความอบอุ่น โดยไม่ต้องรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์ จำนวน ๘,๑๒๕ คน สูงกว่าเป้าหมาย ๗,๗๒๕ คน

๖

ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

ภาครัฐและภาคีการพัฒนาต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย และได้ดำเนินงาน/กิจกรรมตามแนวทางที่วางไว้ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ผลการพัฒนา พบว่า ส่วนใหญ่คุณภาพคนและสังคมไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญบางประการที่การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้แก่ การจัดการคุ้มครองทางสังคมให้เพียงพอเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ขยายความคุ้มครองทางสังคมสู่แรงงานนอกระบบ พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยังต่ำกว่าเป้าหมายและมีแนวโน้มลดลง กำลังแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพมากขึ้น ประเด็นการพัฒนาที่ควรให้ความสำคัญในระยะต่อไป ประกอบด้วย

๖.๑ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ให้คนไทยมีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งเสริมให้คนไทยใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก สร้างแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เข้าถึงได้ง่ายและสอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น มีการเรียนรู้ที่ทำให้คนไทยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพในทุกช่วงวัย อาทิ การออกกำลังกาย การเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ

๖.๒ การส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็งควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้สมาชิกในครอบครัวรู้และเข้าใจบทบาทของตนมากขึ้น มีความเอื้ออาทร ใช้เวลาร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ สามารถทำหน้าที่ในการเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน และปลูกฝังให้สมาชิกเป็นคนดี สามารถสืบทอดค่านิยม ประเพณีที่ดีงาม และเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนต่อไปในอนาคต

๖.๓ การขยายการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมทุกคนอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ขยายการจัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้แรงงานนอกระบบที่ยังไม่มีหลักประกันทางสังคมมีความมั่นคงในชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งเตรียมความพร้อมให้คนไทยและระบบต่างๆ สำหรับรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมผู้สูงอายุ อาทิ การบริการทางการแพทย์ การจัดสวัสดิการทางสังคม การสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจสำหรับอนาคตเพื่อการชราภาพ และการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

๖.๔ การเร่งเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะควบคู่กับการให้ความรู้แก่กำลังแรงงาน โดยเฉพาะการอบรมในสถานประกอบการ และสนับสนุนการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา ตลอดจนวางแผนการผลิตกำลังแรงงานที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต

บทที่ ๔

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

๑ บทนำ

การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ด้วยกระบวนการเรียนรู้และการจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาเป็นแผนชุมชนที่แก้ไขปัญหาของชุมชนบนฐานของการพึ่งตนเองและการพึ่งพาซึ่งกันและกันในห้องถิ่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตบนฐานความเข้มแข็งของชุมชนนำไปสู่การใช้ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติในการสร้างภูมิคุ้มกัน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ และการแก้ปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ และเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูล สามารถอนุรักษ์ ปันฟู เข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมที่น่าอยู่ สงบสุขและสมานฉันท์ พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา ไว้ดังนี้

๑.๑ เป้าหมาย

๑.๑.๑ เป้าหมายเชิงคุณภาพ

ให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข มีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและจัดสวัสดิการชุมชน มีความมั่นคงด้านอาหาร มีคุณภาพในการดำรงชีวิตภายใต้ศักยภาพของฐานทรัพยากรและวิถีวัฒนธรรมที่ดงามในชุมชน มีการบริหารจัดการที่ดี สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และนำไปสู่การลดปัญหาความยากจน

๑.๑.๒ เป้าหมายเชิงปริมาณ

ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปประกอบการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ

๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑.๒.๑ การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง มุ่งส่งเสริมการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน จัดการความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เสริมสร้างศักยภาพชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาต่อยอดนำไปสู่การพึ่งตนเอง และสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง

๑.๒.๒ การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ที่บูรณาการกระบวนการผลิตตามศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ และกลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างระบบบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการ การตลาด และทักษะในการประกอบอาชีพ

๑.๒.๓ การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล ด้วยการส่งเสริมสิทธิชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวนอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งสร้างกลไกการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

๒

สถานการณ์ด้านชุมชนในภาพรวม

การพัฒนาในช่วงที่ผ่านมา ชุมชนเมืองขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชากรเมืองต่อประชากรทั้งประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๑.๒ ในปี ๒๕๔๕ เป็นร้อยละ ๔๕.๗๒ ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่ชุมชนชนบทมีประชากรลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๖๘.๘ เหลือร้อยละ ๕๔.๒๘ ในช่วงเวลาเดียวกัน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีส่วนสนับสนุนการเจริญเติบโตของฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและบริการของเมืองมากกว่าการพัฒนาภาคเกษตรและชนบท ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างเมืองกับชนบทเพิ่มขึ้น ทำให้ภาคชนบทอยู่ในภาวะความยากลำบาก เนื่องจากภาคเกษตรมีข้อจำกัดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองและเกิดความเสื่อมโทรม ขณะที่คนชนบทมีระดับการศึกษาและผลิตภาพการผลิตต่ำ นอกจากนี้ สังคมชนบทประสบปัญหาคนวัยหนุ่มสาวละทิ้งภูมิลำเนาไปทำงานในเขตเมืองและต่างประเทศ เกิดความอ่อนแอของชุมชนชนบทตามมา

กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมีมากขึ้น มีการเตรียมความพร้อมให้ท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการบริหารจัดการ การวางแผน งบประมาณ การคลัง และกลไกการบริหารงานให้พร้อมรับการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของการกระจายอำนาจ ภาครัฐได้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนชุมชน ปัจจุบันมีถึง ๗๐,๐๗๓ ชุมชน หรือร้อยละ ๙๓.๔๙ ของชุมชนทั้งประเทศ ส่งเสริมกระบวนการประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามการดำเนินงานควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน และองค์กรชุมชนทั้งสิ้น ๘๙,๗๗๕ แห่ง ทั่วประเทศ มีวิสาหกิจชุมชนจำนวน ๖๙,๕๕๒ แห่ง และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ๒๗๑ แห่งที่จดทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในการประกอบกิจการของชุมชน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และช่วยเหลือกันในลักษณะเครือข่าย รวมทั้งมีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ๗๙,๒๕๕ กองทุนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน

วัฒนธรรม ค่านิยมที่ดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่น้อย ประกอบกับระบบคุณค่าที่ดั้งเดิมของไทยเสื่อมถอยทั้งในเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตาม สังคมไทยมีผู้รู้ในชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านเพิ่มจาก ๒.๒๘ ล้านคน ในปี ๒๕๔๘ เป็น ๒.๓๑ ล้านคน ในปี ๒๕๕๒ บุคคลเหล่านี้มีบทบาทประโยชน์เพื่อส่วนรวม ตลอดจนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน

กิจกรรมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับชุมชนและประเทศ มีบทบาทสำคัญในการนำวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาพัฒนาต่อยอดให้เกิดคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่สามารถเปิดตลาดภายในและต่างประเทศ สร้างรายได้และความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๓ มีมูลค่าการจำหน่ายไม่ต่ำกว่า ๖๕,๐๐๐ ล้านบาท

พฤติกรรม การดำรงชีวิต และการปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนไป ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และพฤติกรรม การบริโภค ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์และการสื่อสารไร้พรมแดน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เกิดความสับสนวุ่นวายมากขึ้นแต่มีความสุขลดลง มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีหนี้สินเพิ่มขึ้น การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพมีน้อย และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่

โดยสรุป สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ชุมชนที่มีการรวมกลุ่มและมีการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการพัฒนาที่มีคนในชุมชนเป็นแกน และใช้การจัดการความรู้ในชุมชนและจากภายนอกมาประยุกต์ใช้ มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีชุมชนต้นแบบที่มีความเข้มแข็งเป็นแหล่งเรียนรู้กระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่การพึ่งตนเองในระดับครัวเรือนยังมีน้อย และการออมของสมาชิกองค์กรชุมชนมีแนวโน้มลดลงส่งผลถึงความไม่มั่นคงด้านรายได้ของคนในชุมชน

๓

การบรรลุเป้าหมายในยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการชุมชน รวมทั้งมีการบริหารจัดการที่ดี ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ผลการดำเนินงานของแต่ละเป้าหมายมีดังนี้

๓.๑ ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตจัดสวัสดิการชุมชนและมีการบริหารจัดการที่ดี ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ชุมชนที่มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกได้ร้อยละ ๒๖ ของหมู่บ้านทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถยกระดับเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่สามารถจัดสวัสดิการในรูปแบบที่หลากหลายให้สมาชิกได้เพียงร้อยละ ๕ ของหมู่บ้านทั้งหมด

๓.๒ ชุมชนที่มีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมและอยู่ในระดับดีมากมีร้อยละ ๗๑.๔๐ ชุมชนที่มีการจัดทำแผนชุมชนมี ๗๐,๐๗๓ หมู่บ้าน หรือร้อยละ ๙๓.๔๙ ของหมู่บ้านชนบททั้งหมดในปี ๒๕๕๓ เป็นชุมชนที่มีการจัดทำแผนชุมชนระดับดีมาก ซึ่งต้องผ่านเกณฑ์ตัวแทนครัวเรือนชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนมากกว่าร้อยละ ๗๐ ของครัวเรือนทั้งหมด มีจำนวน ๕๓,๕๒๘ หมู่บ้าน หรือร้อยละ ๗๑.๔๐ ของหมู่บ้านทั้งหมด

๓.๓ การขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจเป็นไปตามเป้าหมาย สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งทุนในชุมชน ในปี ๒๕๕๓ มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น ๗๙,๒๕๕ กองทุน ใน ๗๔,๙๕๕ หมู่บ้าน มีกองทุนที่เข้มแข็งได้รับการยกระดับจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนทำหน้าที่เป็นธนาคารในชุมชน ๑,๗๐๐ กองทุน หรือร้อยละ ๒.๑๔ ของกองทุนทั้งหมด

ตารางที่ ๑ ผลการพัฒนาตามเป้าหมายยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม
ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

เป้าหมาย	แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐			
	๒๕๕๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
เป้าหมายเชิงคุณภาพ					
ชุมชนมีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและ การจัดสวัสดิการชุมชน					
• สัดส่วนองค์กรชุมชนที่มีการจัดสวัสดิการต่อ หมู่บ้าน	๐.๐๕	๐.๐๖	๐.๑๖	๐.๒๓	๐.๒๖
• สัดส่วนกองทุนสวัสดิการชุมชน ต่อหมู่บ้าน	-	๐.๐๑	๐.๐๒	๐.๐๔	๐.๐๕
เป้าหมายเชิงปริมาณ					
ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม					
• หมู่บ้านที่มีแผนชุมชน (ร้อยละ)	๘๔.๖๐	๘๗.๔๐	๙๑.๔๒	๙๘.๑๑	๙๓.๔๙
• หมู่บ้านที่มีแผนชุมชนอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ)	๒๗.๑๐	๔๓.๑๒	๔๓.๑๒	๗๑.๖๖	๗๑.๔๑
ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุนที่ชุมชนมี ส่วนร่วมตัดสินใจ					
• องค์กรชุมชนรวมทุกประเภท (แห่ง)	๔๕,๖๗๕	๔๘,๗๗๔	๖๔,๙๕๒	๗๙,๑๘๔	๘๙,๗๗๕
• สมาชิกองค์กรชุมชน (ล้านคน)	๕.๖๓	๙.๑๐	๑๖.๖๗	๒๐.๐๐	๒๐.๘๗
• เงินออมขององค์กรชุมชน (ล้านบาท)	๑๒,๓๕๕.๓	๑๓,๑๒๖.๔	๑๕,๗๙๘.๙	๑๕,๓๒๑.๑๗	๑๕,๓๖๖.๐๗
• สัดส่วนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต่อหมู่บ้าน	-	-	๑.๑๒	๑.๐๖	๑.๐๖
• สัดส่วนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนต่อ หมู่บ้าน	-	๐.๐๑	๐.๐๑	๐.๐๒	๐.๐๒
จำนวนหมู่บ้าน (แห่ง)	๖๙,๑๑๐	๖๙,๑๑๐	๖๙,๗๖๓	๗๔,๙๕๔	๗๔,๙๕๕

ที่มา : ศูนย์ข้อมูล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน
กระทรวงมหาดไทย และ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๔

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

๔.๑ คนในชุมชนมีการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในรูปแบบ
หลากหลาย ทั้งในรูปกลุ่มและองค์กรชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การจัดสวัสดิการ และพัฒนา
ศักยภาพชุมชน

๔.๑.๑ การรวมกลุ่มและองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนเพิ่มขึ้น
ต่อเนื่อง ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ องค์กรชุมชนในรูปองค์กรการเงินและธุรกิจชุมชน/อาชีพอีพีพี
ร้อยละ ๓๒.๘๖ แต่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนให้
กว้างขวางจึงมีการจัดตั้งองค์กรสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรประเภทนี้เพิ่มจากร้อยละ
๖.๙๑ ในปี ๒๕๕๙ เป็นร้อยละ ๒๑.๗๔ ในปี ๒๕๕๓ ส่งผลให้องค์กรธุรกิจชุมชน/อาชีพอีพีพี และองค์กรสวัสดิการ
ชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๖.๔๖ ในปัจจุบันแล้ว ขณะที่จำนวนสมาชิกกลุ่มองค์กรเหล่านี้เพิ่มขึ้นเกือบ ๔ เท่า

จาก ๕.๖๓ ล้านคนเป็น ๒๐.๘๖ ล้านคน และเป็นสมาชิกองค์กรการเงินสูงที่สุดถึง ๑๒.๔๐ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕๖ ของสมาชิกทั้งหมด กลุ่ม/องค์กรเหล่านี้มีเงินออมรวม ๑๒,๓๕๕.๓๐ ล้านบาทและเพิ่มเป็น ๑๕,๓๖๖.๐๙ ล้านบาท ในช่วงเวลาเดียวกัน นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกลุ่ม/องค์กรเพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาในชุมชนสูงถึงร้อยละ ๙๖.๙๒ ของครัวเรือนทั้งหมด และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของชุมชนร้อยละ ๙๘.๖๐ ของครัวเรือนทั้งหมด

ตารางที่ ๒ องค์กรชุมชน สมาชิกและเงินออมปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ประเภทองค์กร	องค์กร (แห่ง)					สมาชิก (ล้านคน)					เงินออม (ล้านบาท)				
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
■ ธุรกิจชุมชน/อาชีพ	๑๕,๐๐๙	๑๖,๒๗๖	๒๒,๓๙๖	๒๗,๕๒๑	๓๐,๑๙๘	๑.๑๗	๑.๒๕	๒.๕๑	๓.๐๑	๓.๑๒	๗๘๐.๙๐	๘๘๑.๔๗	๘๓๕.๖๓	๗๘๔.๐๔	๗๙๗.๐๖
■ องค์กรการเงิน	๒๒,๘๒๗	๒๓,๖๖๑	๒๒,๗๘๙	๒๖,๔๕๐	๒๗,๙๐๑	๓.๕๒	๖.๕๐	๑๑.๑๕	๑๒.๔๗	๑๒.๔๓	๑๑,๒๑๒.๘๒	๑๑,๙๑๑.๕๒	๑๓,๖๔๐.๕๔	๑๓,๓๙๓.๕๔	๑๓,๖๖๙.๗๘
■ สวัสดิการชุมชน	๓,๑๕๗	๓,๔๕๓	๑๑,๔๘๘	๑๖,๘๖๖	๑๙,๕๑๓	๐.๖๑	๑.๐๐	๑.๙๑	๒.๘๙	๓.๒๐	๑๓๐.๘๕	๑๔๑.๑๔	๗๕๔.๓๓	๖๕๓.๓๘	๒๘๔.๗๖
■ สิ่งแวดล้อม/ทรัพยากร	๒,๔๗๑	๒,๖๒๗	๔,๐๖๖	๕,๓๗๒	๕,๖๗๗	๐.๑๖	๐.๑๗	๐.๕๒	๑.๑๓	๑.๒๔	๕๑.๙๑	๕๒.๘๖	๑๖๗.๓๕	๑๗๖.๘๕	๑๘๙.๙๑
■ วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑,๕๗๗	๑,๖๗๑	๑,๕๘๓	๑,๘๒๒	๑,๙๔๓	๐.๖๕	๐.๐๘	๐.๒๐	๐.๒๑	๐.๓๓	๑๖๓.๐๘	๑๖๓.๐๕	๑๗๓.๖๐	๑๗๓.๕๔	๑๗๔.๐๗
■ อื่นๆ อาทิ ประชาสังคม สื่อชุมชน	๖๓๔	๖๙๖	๒,๖๓๐	๑,๑๕๓	๔,๕๔๓	๐.๑๓	๐.๑๗	๐.๓๕	๐.๒๓	๐.๕๕	๑๕.๗๑	๒๓.๓๓	๒๒๗.๓๙	๑๓๙.๘๓	๒๕๐.๕๑
รวม	๔๕,๖๗๕	๔๘,๗๗๔	๖๔,๙๕๒	๗๙,๑๘๔	๘๙,๗๗๕	๕.๖๓	๙.๑๐	๑๖.๖๖	๒๐.๐๐	๒๐.๘๖	๑๒,๓๕๕.๓๐	๑๓,๑๒๖.๓๕	๑๕,๓๖๖.๐๙	๑๕,๓๖๖.๐๙	๑๕,๓๖๖.๐๙

ที่มา : ศูนย์ข้อมูล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

๔.๑.๒ ชุมชนมีการเรียนรู้งานพัฒนาชุมชนอย่างกว้างขวางผ่านการจัดทำแผนชุมชนและผู้นำในชุมชน ชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนเพิ่มจากปี ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่มีจำนวน ๖๗,๑๗๓ หมู่บ้านหรือร้อยละ ๘๔.๖ ของหมู่บ้านทั้งหมด เป็น ๗๐,๐๗๓ หมู่บ้าน ในปี ๒๕๕๓ หรือร้อยละ ๙๓.๔๙ เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดทำแผนชุมชนระดับดีมาก^๑ ร้อยละ ๗๑.๔๑ บางชุมชนที่ยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดทำแผนชุมชนอาจเกิดจากเจ้าหน้าที่มีศักยภาพไม่เพียงพอในการอำนวยความสะดวกให้ชุมชนดำเนินการได้ และผู้นำชุมชนและประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนชุมชน^๒ คนในชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านและศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ ๓๖.๒๖ ของหมู่บ้านทั้งหมดในปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๔๐.๘๖ ในปี ๒๕๕๑ ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนมีเฉลี่ยหมู่บ้านละ ๓๓ คน และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ในลักษณะศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เพิ่มขึ้นจาก ๑๕๔ แห่ง ในปี ๒๕๕๑ เป็น ๑๘๗ แห่ง ในปี ๒๕๕๓ การตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้นจาก ๕,๙๒๕ แห่ง ในปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๑ เป็น ๙,๖๙๙ แห่งในปี ๒๕๕๓ ส่งผลให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงการเกษตรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริงนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้กว้างขวางมากขึ้น

^๑ กรมการพัฒนาชุมชนกำหนดตัวชี้วัดคุณภาพแผนชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๖ ตัวชี้วัด ดังนี้ (๑) ใช้ข้อมูลพื้นฐาน จปฐ. กชช. ๒๓ และ/หรือข้อมูลบัญชีครัวเรือนร้อยละ ๗๐ ขึ้นไปร่วมวิเคราะห์และจัดทำแผนชุมชน (๒) ตัวแทนครัวเรือนชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนมากกว่าร้อยละ ๗๐ ของครัวเรือนทั้งหมด (๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดทำแผนตั้งแต่ต้น (๔) มีแผนชุมชนเป็นลายลักษณ์อักษร (๕) มีกระบวนการจัดทำแผนชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (๖) มีกิจกรรมพึ่งตนเอง (ทำเอง) อย่างน้อยร้อยละ ๓๐ ของกิจกรรมแผนในแผนชุมชน และมีการนำไปปฏิบัติจริงร้อยละ ๓๐ ของกิจกรรมพึ่งตนเอง ทั้งนี้ แผนระดับดีมาก ต้องผ่านตัวชี้วัดทั้ง ๖ ตัวชี้วัดระดับดี ผ่านตัวชี้วัด ๕ ใน ๖ ตัวชี้วัด และ ระดับพอใช้ผ่านตัวชี้วัด ๔ ตัวชี้วัด ใน ๖ ตัวชี้วัด

^๒ บทบาทของผู้นำต่าง ๆ ในการจัดทำแผนชุมชน : กรณีศึกษาอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดลำพูน ของนายประวิทย์ ออกัน ปริญาพนธ์ หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการปกครอง) ปี ๒๕๕๐ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีการเรียนรู้และถ่ายทอดแนวคิด วิธีปฏิบัติ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพื้นฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ทำให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผู้นำชุมชนและกลุ่มต่างๆ ได้รับการประเมินตามมาตรฐานงานชุมชน (มชช.)^๓ รวม ๖๖,๖๕๐ ราย ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ริเริ่มโครงการใหม่ๆ และจัดกระบวนการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ สร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน เกิดความร่วมมือเพื่อกิจการสาธารณะ สร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนร่วมกับภาคีการพัฒนา และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเป็นระบบ

ตารางที่ ๓ หมู่บ้านที่มีแผนชุมชน แบ่งตามระดับ ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

ระดับของแผนชุมชน	๒๕๔๘		๒๕๕๐		๒๕๕๒		๒๕๕๓	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หมู่บ้านที่มีแผนชุมชน	๖๗,๑๗๓	๘๔.๖	๖๙,๓๖๔	๘๗.๔	๗๑,๗๔๐	๙๘.๑๑	๗๐,๐๗๓	๙๓.๔๙
- ดีมาก	๑๘,๗๓๑	๒๗.๑๐	๓๐,๐๘๓	๔๓.๑๒	๕๓,๗๑๑	๗๑.๖๖	๕๓,๕๒๘	๗๑.๔๑
- ดี	๒๔,๕๘๑	๓๕.๕๗	๒๓,๗๒๗	๓๔.๐๑	๑๕,๖๗๑	๒๐.๙๑	๑๔,๕๔๑	๑๙.๔๐
- พอใช้	๒๓,๘๖๑	๓๔.๕๓	๑๕,๕๕๔	๒๒.๓๔	๒,๓๕๘	๓.๐๙	๒,๐๐๔	๒.๖๘

ที่มา : สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลสะสม ณ เดือนเมษายน ๒๕๕๔

๔.๑.๓ ชุมชนรวมตัวกันจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนเพิ่มขึ้นถึง ๖ เท่า มีการก่อตั้งองค์กรสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๕๓ มี ๑๙,๕๑๓ แห่ง เพิ่มขึ้นมากกว่า ๖ เท่าเมื่อเทียบกับปี ๒๕๔๙ สามารถดูแลสมาชิกในชุมชนได้มากกว่า ๓ ล้านคน นอกจากนี้ องค์กรสวัสดิการชุมชนที่มีการดำเนินงานเข้มแข็งได้รับเงินทุนสมทบจากภาครัฐทั้งหน่วยงานส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยกย่องการดำเนินงานจากองค์กรสวัสดิการชุมชนเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน มีการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ ให้แก่สมาชิกเพิ่มขึ้น

ตารางที่ ๔ กองทุนสวัสดิการชุมชน หมู่บ้านที่เข้าร่วม และเงินกองทุน ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒

ปี	กองทุน (แห่ง)	หมู่บ้านที่เข้าร่วม (หมู่บ้าน)	สมาชิก (ราย)	เงินกองทุน (ล้านบาท)
๒๕๕๐	๖๕๖	๕,๕๔๐ (๐.๐๘)*	๑,๐๖๓,๗๔๘	๒๒๒.๘๘
๒๕๕๑	๑,๖๐๐	-	๔๔๕,๒๖๓	๑๖๓.๑๙
๒๕๕๒	๒,๙๐๔	๒๑,๓๒๓ (๐.๒๘)*	๙๐๓,๒๘๓	๔๕๙.๗๒
๒๕๕๓	๓,๔๔๓	๒๖,๕๔๙ (๐.๓๕)*	๑,๔๔๖,๒๖๒	๗๙๐.๗๓

ที่มา : ศูนย์ข้อมูล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

หมายเหตุ * สัดส่วนต่อจำนวนหมู่บ้านทั่วประเทศ

^๓ ระบบมาตรฐานงานชุมชน เรียกโดยย่อว่า “มชช.” คือเป็นเครื่องมือสำหรับผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน และชุมชน ใช้เพื่อทำให้รู้จักตนเอง สามารถประเมินและพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ ประกอบด้วย ๔ มาตรฐานดังนี้ ๑. มาตรฐานผู้นำชุมชน ในด้านการบริหารตนเอง การบริหารงาน และการบริหารสังคม ๒. มาตรฐานกลุ่ม / องค์กรชุมชน ในด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน การบริหารเงินทุนและทรัพยากร การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร และผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน ๓. มาตรฐานเครือข่ายองค์กรชุมชน ในด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน บริหารงบประมาณ และทรัพยากร การพัฒนาขีดความสามารถของเครือข่าย และผลประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชน ๔. มาตรฐานชุมชน ในด้านเศรษฐกิจชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน สุขภาพอนามัย องค์ประกอบ ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี การพัฒนาคนในชุมชน การบริหารจัดการชุมชน และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๔.๒ ประชาชนรวมกลุ่มกันสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการในรูปแบบสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

๔.๒.๑ ประชาชนรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์เพื่อแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของตนเองเพิ่มขึ้น จำนวนสหกรณ์เพิ่มจาก ๗,๓๗๔ แห่งในปี ๒๕๔๙ เป็น ๗,๗๓๗ แห่งในปี ๒๕๕๓ และสมาชิกของสหกรณ์เพิ่มจาก ๘.๙๒ ล้านคน เป็น ๑๐.๖๕ ล้านคน รวมทั้งกิจกรรมทางธุรกิจของสหกรณ์ทั้งหมดเพิ่มจาก ๘๘๕.๘๘ พันล้านบาทเป็น ๑,๔๗๔.๘๗ พันล้านบาท แต่กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีความมั่นคงทางการเงินสูงมีสัดส่วนลดลงเป็นผลมาจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปลายปี ๒๕๕๑ สะท้อนให้เห็นว่า ผลกระทบของวิกฤตดังกล่าวได้ลงไปถึงระดับชุมชนทำให้กลุ่มเหล่านี้ต้องเรียนรู้และปรับตัวให้รอดพ้นสถานการณ์ที่ตกต่ำ การเข้าถึงแหล่งทุนในระดับชุมชนเพิ่มขึ้น สามารถกู้เงินสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาประกอบอาชีพ มีอำนาจต่อรองในการซื้อขายปัจจัยการผลิตและผลผลิต สหกรณ์สามารถขยายการค้าเนกิจกรรมทางธุรกิจที่หลากหลาย มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น ๗๙,๒๕๕ กองทุน ในปี ๒๕๕๓ เพิ่มจากปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ร้อยละ ๒.๘๕ กองทุน ที่มีความเข้มแข็งสามารถจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้ ๑,๗๐๐ กองทุน หรือร้อยละ ๒.๑๔ ในปี ๒๕๕๓ สามารถลดภาระดอกเบี้ยจากการกู้หนี้ยืมสินในระบบ ส่งเสริมการออม ควบคู่กับการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน และนารายได้ส่วนหนึ่งของกองทุนฯ จัดเป็นสวัสดิการตอบแทนแก่สมาชิก ขณะเดียวกันภาครัฐได้ยกระดับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชน และจัดทำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของจังหวัด

ตารางที่ ๕ องค์กร สมาชิกและปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๒

ประเภท สหกรณ์	องค์กร (แห่ง)					สมาชิก (ล้านคน)					ปริมาณธุรกิจ (พันล้านบาท)				
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ในภาคเกษตร ^๔	๔,๕๓๖	๕,๒๔๖	๕,๒๙๗	๔,๕๓๕	๔,๕๓๕	๕.๖๗	๕.๘๔	๖.๐๖	๕.๙๖	๖.๓๕	๑๓๔.๐๖	๑๗๑.๕๑	๑๘๖.๓๓	๒๑๕.๔๕	๒๓๔.๕๑
นอกภาคเกษตร ^๕	๒,๘๑๑	๓,๓๙๗	๓,๕๓๘	๓,๑๒๙	๓,๒๐๒	๓.๒๕	๓.๖๔	๓.๘๖	๔.๐๖	๔.๒๑	๗๒๑.๘๒	๘๑๒.๔๒	๙๑๔.๓๐	๑,๐๔๓.๘๙	๑,๒๔๐.๓๕
รวม	๗,๓๔๗	๘,๖๔๓	๘,๘๓๕	๗,๖๖๔	๗,๗๓๗	๘.๙๒	๙.๔๘	๙.๙๒	๑๐.๐๒	๑๐.๖๕	๘๕๕.๘๗๖	๙๘๓.๙๓๒	๑,๑๐๐.๖๒๔	๑,๒๕๙.๓๓๘	๑,๔๗๔.๘๖๗

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๒.๒ คนในชุมชนร่วมกันทำกิจกรรมการผลิตที่สร้างรายได้ในรูปวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้น
ต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนต้องค้นหาเอกลักษณ์และความต้องการของชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการแสวงหาวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม และผลักดันจนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน” ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางสังคม สร้างโอกาสและรายได้ของชุมชน นับตั้งแต่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อสนับสนุนให้การประกอบกิจการของชุมชนเป็นที่ยอมรับ หน่วยงานภาครัฐได้มีมาตรการที่มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค การเสริมสร้างและเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ และการส่งเสริมการจัดเวทีเรียนรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นผลให้มีการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

^๔ ปริมาณธุรกิจ คือผลรวมของปริมาณธุรกิจทุกประเภทที่สหกรณ์ดำเนินการระหว่างปี ได้แก่ ธุรกิจการให้เงินกู้ ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ธุรกิจรวบรวมผลผลิต และธุรกิจการให้บริการและส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

^๕ สหกรณ์ในภาคเกษตร ประกอบด้วย ๓ ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง และสหกรณ์นิคม

^๖ สหกรณ์นอกภาคเกษตร ประกอบด้วย ๔ ประเภท ได้แก่ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน

^๗ ประเด็นเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

^๘ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหมายถึงคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

ตารางที่ ๖ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้น ปี ๒๕๔๙ -๒๕๕๓

ประเภท	จำนวนวิสาหกิจชุมชน /เครือข่าย (แห่ง)					จำนวนสมาชิก (พันราย)				
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
วิสาหกิจชุมชนที่เพิ่มขึ้น	๑๗,๖๒๑	๑๗,๖๒๑	๑๘,๔๑๔	๑๑,๖๔๖	๘,๔๓๗	๒๕๖.๕๓	๑๕๓.๙๕	๒๗๒.๕๑	๑๖๒.๙๗	๑๑๑.๑๗
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	๕๗	๗๗	๗๓	๔๘	๓๗	๑.๑๕	๐.๐๕	๐.๕๒	๐.๐๕	๐.๐๐
รวม	๑๗,๖๗๘	๑๐,๙๘๙	๑๘,๔๘๗	๑๑,๖๙๔	๘,๔๗๔	๒๕๗.๖๘	๑๕๔.๐๑	๒๗๓.๐๔	๑๖๓.๐๒	๑๑๑.๑๗

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๒.๓ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้รับการพัฒนาให้ได้มาตรฐานและสร้างรายได้ให้ชุมชนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนมีความมั่นคง ในปี ๒๕๕๓ ผลิตภัณฑ์ชุมชนได้รับการรับรองและแสดงเครื่องหมายการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จำนวน ๔๑,๓๕๒ รายการ มีสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ไทยทั้งสิ้น ๑๐,๗๒๘ ผลิตภัณฑ์ เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ ๓-๕ ดาว จำนวน ๗,๖๙๑ ผลิตภัณฑ์ แสดงให้เห็นว่าสินค้าที่ผลิตโดยชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มาตรฐานสามารถส่งออก สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน และมีฐานข้อมูลการลงทะเบียนผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในปี ๒๕๕๓ เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปกำหนดแผนการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ ๓,๖๓๘ ผลิตภัณฑ์ ให้ได้รับการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ และมีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ มีรูปแบบ บรรจุภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด สร้างรายได้รวมทั้งสิ้น ๓,๑๑๖,๓๒๑,๒๙๔ บาท

ตารางที่ ๗ สินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยในระดับ ๓-๕ ดาว

การคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ไทย	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
สินค้าที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (รายการ)	๑๒,๐๗๘	n.a.	n.a.	๑๑,๒๕๒	๑๐,๗๒๘
สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับ ๓-๕ ดาว (รายการ)	๔,๒๗๘	n.a.	n.a.	๗,๐๐๘	๗,๖๙๑
สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ระดับ ๓-๕ ดาว (ร้อยละ)	๓๕.๔๒	n.a.	n.a.	๖๒.๒๘	๗๑.๖๙

ที่มา : www.thaitambon.com

๔.๒.๔ การนำพื้นที่สาธารณะในชุมชนมาใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นการสร้างรายได้ให้คนในชุมชนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองโดยจัดทำเป็นโฉนดชุมชน เป็นการดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดให้มีโฉนดชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อสนับสนุนชุมชนร่วมดูแล และใช้ประโยชน์จากที่ดินของรัฐ สร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพของประชาชน ได้มีการมอบโฉนดชุมชนแก่สหกรณ์บ้านคลองโยง จำกัด จังหวัดนครปฐม เป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ผลการดำเนินงาน ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ มีชุมชนที่ยื่นคำขอดำเนินงานโฉนดชุมชนทั้งหมด ๔๑๗ ชุมชน รวมเนื้อที่มากกว่า ๒ ล้านไร่ ในจำนวนดังกล่าวเป็นชุมชนที่ได้ยื่นคำขอและอยู่ในขั้นตอนการดำเนินงานโฉนดชุมชนแล้ว ๑๙๐ ชุมชน รวมเนื้อที่ประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ ไร่ ส่วนที่เหลือเป็นชุมชนที่ยื่นคำขอและอยู่ระหว่างการตรวจสอบ/ขอเอกสารเพิ่มเติม ๒๒๗ ชุมชน เนื้อที่ประมาณ ๑.๒๘ ล้านไร่ คราวเรือนที่ได้รับประโยชน์ ๒๖,๖๒๗ ครัวเรือน

ตารางที่ ๘ ข้อมูลผลการดำเนินงานโหนดชุมชน

การดำเนินงานโหนดชุมชน	จำนวน ชุมชน	เนื้อที่ (ไร่-งาน-ตารางวา)	ครัวเรือน
● ชุมชนที่ยื่นคำขอดำเนินงานโหนดชุมชน	๔๑๗	๒,๐๗๓,๕๑๒ - ๒ - ๓๓	๕๗,๔๙๘
● ชุมชนที่ยื่นคำขอและอยู่ในขั้นตอนการดำเนินงานโหนดชุมชน	๑๙๐	๗๙๒,๗๘๖ - ๑ - ๖๓	๓๐,๘๗๑
● ชุมชนที่ยื่นคำขอและอยู่ในระหว่างการตรวจสอบและขอเอกสารเพิ่มเติม	๒๒๗	๑,๒๘๐,๗๒๖ - ๐ - ๗๘	๒๖,๖๒๗

ที่มา : สำนักงานโหนดชุมชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔

๔.๓ คนในชุมชนมีส่วนร่วมอนุรักษ์ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล คนในชุมชนเข้าเป็นสมาชิกในองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ข้อมูลจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในช่วงปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓ แสดงให้เห็นว่าองค์กรชุมชนที่มีความสนใจในกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก ๒,๔๗๑ แห่ง ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕,๖๗๗ แห่ง ในปี ๒๕๕๓ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจาก ๐.๑๖ ล้านคน เป็น ๑.๘๒ ล้านคน นอกจากนี้ ได้พัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครในกิจกรรมเฝ้าระวังและพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ อาทิ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัย และกิจกรรมลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกเยาวชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังปัญหาสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ ๙ องค์กร สมาชิกและเงินออมขององค์กรชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓

ปี	องค์กร (แห่ง)	จำนวนสมาชิก (ล้านราย)	เงินออม (ล้านบาท)
๒๕๔๙	๒,๔๗๑	๐.๑๖	๕๑.๙๘
๒๕๕๐	๒,๖๒๗	๐.๑๗	๕๒.๘๖
๒๕๕๑	๔,๐๖๖	๐.๕๒	๑๖๗.๓๕
๒๕๕๒	๕,๓๗๒	๑.๑๓	๑๗๖.๘๕
๒๕๕๓	๕,๖๗๗	๑.๒๔	๑๘๙.๙๑
รวม	๑๒,๐๖๕	๑.๘๒	๓๙๗.๐๖

ที่มา : ศูนย์ข้อมูล สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

๕ ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

๕.๑ การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง มุ่งส่งเสริมการรวมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย จัดการความรู้ชุมชน และสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง มีการดำเนินการที่สำคัญดังนี้

๑) จัดตั้งกลไกที่ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม สามารถสนับสนุนกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างจริงจัง โดยจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล^๔ ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศรวม ๑,๕๖๕ ตำบล จำแนกเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๔๘๓ ตำบล ภาคกลางตอนบนและภาคตะวันตก ๓๕๙ ตำบล ภาคเหนือ ๓๓๒ ตำบล ภาคใต้ ๓๐๐ ตำบล และกรุงเทพฯ ปริมณฑลและภาคตะวันออก ๒๑๑ ตำบล ประกอบด้วยองค์กรชุมชนหลายประเภท อาทิ กลุ่มองค์กรการเงิน กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มอาชีพ /วิสาหกิจชุมชน /ธุรกิจชุมชน ซึ่งสภาองค์กรชุมชนมีภารกิจที่สำคัญ คือ การสร้างความเข้มแข็งของสมาชิกและองค์กรชุมชนในตำบลให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อคิดเห็นกับโครงการต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนท้องถิ่น ให้ข้อมูล เสนอปัญหา ความต้องการ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสภาเกษตรกรภายใต้พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อสนับสนุนสิทธิของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ รักษาเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างต่อเนื่อง และมีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยด้านการปฏิบัติตามนโยบายเกษตรกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งได้จัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรทั่วประเทศแล้วจำนวน ๗,๑๐๗ คน และเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรอำเภอ จำนวน ๑,๓๒๒ คน และกระทรวงเกษตรฯ ได้แต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ จากนั้นจะดำเนินการจัดประชุมสมาชิกสภาผู้แทนเกษตรกรจังหวัด เพื่อเลือกประธานและรองประธานสภาเกษตรกรจังหวัด โดยผู้ที่ได้รับเลือกเป็นประธานสภาเกษตรกรจังหวัดก็จะได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติอีกฐานะหนึ่ง

๒) คนในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้การพัฒนาในด้านต่างๆ ด้วยเครื่องมือหลายรูปแบบทั้งแผนชุมชน การจัดทำฐานข้อมูล และงานวิจัย

(๑) การพัฒนาฐานข้อมูลครัวเรือน และชุมชนให้เป็นระบบสารสนเทศชุมชนและปรับให้ทันสมัย เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา แบ่งเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ฐานข้อมูลบุคคล เป็นข้อมูลเพื่อการบริหารงานพัฒนาชุมชนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ฐานข้อมูลครัวเรือน เป็นข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.) และฐานข้อมูลหมู่บ้าน เป็นข้อมูล กชช. ๒ค และพัฒนาเป็นสารนิเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา การค้า การลงทุนของชุมชน การแก้ไขปัญหาความยากจน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการวิถีประชาธิปไตย

(๒) การใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการยกระดับความเข้มแข็งชุมชนดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการส่งเสริมให้ชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ วิเคราะห์ปัญหา

^๔ พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๓๑ ก ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

และแก้ไขปัญหาของชุมชน เชื่อมโยงแผนชุมชนกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้ชุมชนเข้มแข็ง จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนที่ยึดหลักการพึ่งตนเองตามศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น โดยสร้างกิจกรรมเรียนรู้ในชุมชน เช่น กิจกรรมขจัดความยากจนและลดปัญหาสังคม ถอดบทเรียนหมู่บ้านต้นแบบดีเด่น เพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศในชุมชน รวมทั้งมีผู้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ทั้งปราชญ์ชาวบ้าน แกนนำ และผู้รู้ โดยจัดตั้งศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน ๔๐ ศูนย์ ส่งเสริมบทบาทปอเนาะเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนเข้มแข็งสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยการคัดเลือกระบบการพัฒนาชุมชนปอเนาะ วางแผนดำเนินการระดมความคิดเห็นแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปบทเรียน นอกจากนี้ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีผู้สูงอายุขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาเป็นอาสาสมัครถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน จำนวน ๖,๕๒๘ คน จาก ๒๑ จังหวัด ๒๓ สาขาวิชา

(๓) สนับสนุนการจัดการความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับ **ความหลากหลายของทุนในชุมชน** จัดให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นการเสริมสร้างภูมิปัญญาแก่ชุมชนและท้องถิ่น และใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัย ในปี ๒๕๕๐ – ๒๕๕๑ มีการวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ การวิจัยพื้นที่ลุ่มแม่น้ำกวาง อำเภอดอยสะเก็ด การวิจัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ชนเผ่า งานวิจัยด้านการจัดการหนี้สิน การหาแนวทางและกติกาเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูชายฝั่งร่วมกับ อบต. สำหรับภาคใต้ดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นชุมชนชายฝั่ง เกษตรอินทรีย์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของภาคใต้ มีการจัดตั้ง “วิทยาลัยวิจัยเพื่อท้องถิ่น” เพื่อประมวลองค์ความรู้จากการวิจัยและขยายผลสู่การปฏิบัติ และส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศในชุมชนโดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศชุมชน และโครงการ ๑ วัด ๑ ศูนย์การเรียนรู้ หรือ OTEC (One Temple One e-Learning Center) ให้พระภิกษุ ผู้นำท้องถิ่น ชาวบ้านและเด็ก เยาวชน ในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีและการสื่อสาร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พัฒนาความรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

๓) ชุมชนมีความมั่นคงทางสังคมเตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

(๑) **การจัดสวัสดิการชุมชนเชื่อมโยงกับการจัดบริการสังคมของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ ๗๒๗.๓ ล้านบาท จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในอัตรา๑:๑ พร้อมทั้งประกาศเป็นนโยบายสำคัญให้มีการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ตำบลทั่วประเทศ และจัดสรรงบประมาณให้ อบต. และเทศบาลทั่วประเทศ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสในชุมชน จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ ๕๐๐ บาท รวม ๕,๔๔๘,๘๔๓ คน และกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๕๒

(๒) **ส่งเสริมขีดความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง** ในรูปแบบ กองทุนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองและพึ่งซึ่งกันและกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ การดำเนินงานในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้รับอนุมัติจัดสรรงบประมาณ รวม ๖๕,๐๖๕ หมู่บ้าน/ชุมชน จากเป้าหมาย ๘๔,๕๖๒ หมู่บ้าน/ชุมชน หรือร้อยละ ๗๖.๘๔ ของเป้าหมาย มี ๗๓,๗๒๒ โครงการ วงเงินประมาณ ๑๖,๓๓๔ ล้านบาท โครงการที่ประสบความสำเร็จ เช่น การจัดทำถ่านไม้เพนต์สี ปูชีวภาพ โรงสีชุมชน และโรงเห็ด เป็นต้น และ **จัดตั้งหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง** ให้ชุมชนมีความพร้อม และมีส่วนร่วมแก้ปัญหาความยากจน ในปี ๒๕๕๓ มีหมู่บ้านต้นแบบ

เศรษฐกิจพอเพียง ๘๗๘ หมู่บ้าน นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (ศพท.) จัดทำแนวทางขั้นพื้นฐานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ในการบริหารงานและพัฒนาชุมชน และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาชน ในปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ สร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในหลายรูปแบบ เช่น ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ และมีแหล่งสาธิตเพื่อให้เกษตรกรเข้ามาฝึกปฏิบัติทำการเกษตรในพื้นที่ ในด้านพัฒนาดิน ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ รวมทั้งจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวนทั้งสิ้น ๘,๙๗๔ แห่ง

๕.๒ การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน มีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๑) สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มอาชีพที่ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งเป็นพลังสำคัญของเศรษฐกิจฐานราก ด้วยการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุกัญท์ การปรับปรุงโรงเรือน การพัฒนากระบวนการผลิตให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้สมาชิกสหกรณ์ในด้านการสหกรณ์ จำนวน ๘๘,๗๘๙ ราย และพัฒนาขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนธุรกิจ และปรับให้เข้ากับสภาพของแต่ละชุมชน ถ่ายทอดเทคโนโลยีการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนและการสร้างเครือข่ายชุมชน มุ่งยกระดับผลิตภัณฑ์และบรรจุกัญท์ของวิสาหกิจชุมชนให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพที่สูงขึ้น การจัดการด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการเงินให้มีศักยภาพในการแข่งขันสามารถเข้าสู่ตลาดในระดับประเทศได้ ฝึกอบรมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนภายใต้กิจกรรมการสนับสนุนอุตสาหกรรมสู่ชนบท ส่งเสริมให้เกิดการขยายการลงทุนไปสู่ชนบท พร้อมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น เป็นการสร้างโอกาสช่องทางการตลาดแก่ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั่วทั้งประเทศ ส่งผลให้มียอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพิ่มขึ้น

๒) การสร้างสรรค์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสร้างรายได้ให้ประเทศเพิ่มขึ้น มีฐานข้อมูลการลงทะเบียนผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ OTOP ปี ๒๕๕๓ ที่เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปกำหนดแผนการส่งเสริมและพัฒนาได้สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน ๓,๖๓๘ ผลิตภัณฑ์ ได้รับการพัฒนามีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และมีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ มีรูปแบบ และบรรจุกัญท์ที่ตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีผู้ประกอบการได้รับการคัดเลือกเป็น OTOP Select จำนวน ๘๘๘ ราย และมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม เป็นวงเงินรวมทั้งสิ้น ๓,๑๑๖,๓๒๑,๒๙๔ บาท

๕.๓ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน ด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสงวน อนุรักษ์ พัฒนา ใช้ประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น มีผลการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

๑) สร้างความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิต ด้วยการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนกรณีพิบัติภัยจังหวัดละ ๓๐๐ คน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ได้ดำเนินการสำรวจกรณีพิบัติภัยสิ่งแวดล้อมเพื่อจำแนกเขตหมู่บ้านเสี่ยงดินถล่ม รวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนที่

เสี่ยงต่อธรณีพิบัติภัย จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย และจัดตั้งลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกเยาวชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังปัญหาสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่น

๒) การดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งอาหารและการยังชีพของชุมชนได้
ดำเนินการหลายรูปแบบ มีการปลูกป่า และน้อมนำแนวพระราชดำริเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในตำบลต่างๆ ด้วยการพัฒนาที่จิตใจของชุมชนให้ดูแลรักษาป่าและพัฒนาตนเองอย่างเข้มแข็งภายใต้วิถีพอเพียง เน้นการสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนเกิดความตั้งใจที่จะพัฒนา เปลี่ยนแปลงตนเอง ก้าวไปสู่การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมตัดสินใจ จนเกิดการเรียนรู้และกำหนดแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมของแต่ละชุมชน ปัจจุบันมีตำบลที่เข้าร่วมโครงการฯ รวมทั้งสิ้น ๘๗ ตำบล ประกอบด้วย ๙๒๐ หมู่บ้าน สามารถสร้างและค้นหา “ครัวเรือนพอเพียงอาสา” ได้ ๙,๒๔๔ ครัวเรือน และ “คนต้นแบบ” กว่า ๖๐๐ คน เพื่อเป็นแบบอย่างต่อไป

๓) การเสริมสร้างขีดความสามารถองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นภาคีหลักในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยส่งเสริมพหุภาคีในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้แผนปฏิบัติการที่ ๒๑ ระดับท้องถิ่น (Local Agenda ๒๑) ให้มีความรู้ มีศักยภาพและความเข้มแข็ง มีแผนงานและกลไกในการดูแลอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และพึ่งตนเองในการบริหารจัดการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปี ๒๕๕๑ มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสมัครเข้าร่วมโครงการ ๔๙ พื้นที่ครอบคลุมทั้ง ๔ ภาค

๔) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) มาใช้ในการจัดเก็บภาษีจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรม โดยพิจารณาจากค่า Biotical Oxygen Demand : BOD การกำกับดูแลและสนับสนุนการประกอบการอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายไม่เป็นอันตรายต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและป้องกันผลกระทบจากมลพิษ ฟื้นฟูพื้นที่และชุมชนที่ได้รับผลกระทบ สนับสนุนการประกอบการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม และบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรประมงและฟื้นฟูทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งสิ้น ๒,๐๓๙.๖๐ ล้านตัว จัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล ๑๖ แห่ง และปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่ฟาร์มทะเล ๘๑.๑๗ ล้านตัว

๕ ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

การพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในการให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อจัดทำแผนชุมชน มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ และ ชุมชนมีการเรียนรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์สาธิตหมู่บ้านและปราชญ์ชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม การจัดสวัสดิการในชุมชนมีน้อย หมู่บ้านที่เข้าร่วมมีเพียงร้อยละ ๒๘.๔๕ ของหมู่บ้านทั้งหมด จึงต้องผลักดันให้เกิดขึ้นได้ในทุกชุมชนเพื่อรองรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ประเด็นที่ต้องเร่งรัดดำเนินการต่อเนื่องในช่วงของแผนพัฒนาฯ ระยะต่อไป ดังนี้

๕.๑ การส่งเสริมบทบาทภาคีการพัฒนาในการสนับสนุนชุมชนให้เข้มแข็ง โดยส่งเสริมสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว ภาคเอกชน และสื่อต่างๆ ในการศึกษา วิจัย รวบรวมความรู้ต่างๆ อย่างเป็นระบบและเผยแพร่สู่ชุมชน สร้างค่านิยมที่ดีแก่ชุมชน สร้างความรักและสามัคคี การทำ

กิจกรรมสาธารณประโยชน์ การปลูกฝังค่านิยม จิตสำนึก และการสืบสานจารีตประเพณี รวมทั้งใช้แนวทางธุรกิจ เพื่อสังคมและความรับผิดชอบต่อของภาคธุรกิจต่อสังคมเป็นตัวเชื่อมสู่ชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน

๕.๒ การสนับสนุนบทบาทของชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการชุมชน ปรับปรุงการจัดสวัสดิการในชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ทั่วถึง มีความเข้มแข็ง และเป็นธรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถชุมชนให้สามารถพัฒนาต่อยอดบนพื้นฐานความพร้อมของตนเอง การพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง และการมีหลักประกันที่มั่นคง และสามารถเชื่อมโยงกับระบบสวัสดิการระดับท้องถิ่น และระดับชาติได้

๕.๓ สนับสนุนการใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของชุมชน สร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักถึงการพัฒนาชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน กระบวนการจัดทำแผนชุมชนทั้งในส่วน of ชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาครัฐ นำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนจัดให้มีกลไกและกระบวนการตรวจสอบการนำแผนชุมชนไปสู่การปฏิบัติและการควบคุมการประเมินผลการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และเชื่อมโยงแผนชุมชนกับแผนในระดับต่างๆในพื้นที่ และระดับชาติ

๕.๔ ผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในชุมชนให้กว้างขวาง ครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา เพื่อรวบรวมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เป็นหมวดหมู่ และแสวงหาความรู้จากภายนอกชุมชนนำมา ผสมผสาน/บูรณาการ หรือต่อยอดความรู้ที่มีอยู่แล้วเกิดเป็นความรู้ใหม่ในการพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ รวมทั้งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

๕.๕ พัฒนากลุ่ม/องค์กรในชุมชนให้เข้มแข็ง โดยคำนึงถึงปัจจัยการผลิต ศักยภาพ ความพร้อมและฐานทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้ง พัฒนาทักษะความรู้ด้านการบริหารจัดการการตลาด ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้นำองค์กรชุมชน ให้คนส่วนใหญ่มีรายได้และลดภาระหนี้สิน สร้างระบบการออม และสนับสนุนการระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน

๕.๖ เพิ่มบทบาทภาคเอกชนในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การสร้างผู้ประกอบการใหม่ ร่วมสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนจากความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของชุมชน สนับสนุนทั้งในรูปเงินลงทุน โอกาสทางการตลาด องค์ความรู้ โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

๕.๗ การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน ส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่น มีภาครัฐและภาคีการพัฒนาอื่นๆ เป็นผู้หนุนเสริมศักยภาพชุมชน อำนวยความสะดวกให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง รวมทั้ง สนับสนุนให้มีเครือข่ายในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การสร้างจิตสำนึก และมีความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๕

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน

๑ บทนำ

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อมุ่งให้ประเทศสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างต่างๆ ภายในประเทศให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าสินค้าและบริการบนฐานความรู้ นวัตกรรม และการเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิต การสร้างภูมิคุ้มกันและระบบบริหารความเสี่ยงในภาคการเงิน การคลัง พลังงาน ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดแรงงาน การลงทุน และการสร้างระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมทั้งการค้าและการลงทุน รวมทั้งสร้างกลไกการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม โดยมีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ เป้าหมาย

๑.๑.๑ การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย ผลิตภาพการผลิตรวมสูงขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓ ต่อปี ขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น การส่งออกในตลาดโลกเพิ่มขึ้น การใช้ปัจจัยการผลิตมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๐.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และต้นทุนด้านโลจิสติกส์ลดลงเป็นร้อยละ ๑๓ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ภายในปี ๒๕๕๔ โครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศกับภาคการค้าระหว่างประเทศมีความสมดุล อุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพิ่มเป็นร้อยละ ๗๕ ภายในปี ๒๕๕๔ และฐานการผลิตภาคเกษตรและเกษตรแปรรูปมีขนาดใหญ่ขึ้น ภาคการผลิตเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มเป็นร้อยละ ๑๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ภายในปี ๒๕๕๔

๑.๑.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยร้อยละ ๓.๐ - ๓.๕ ต่อปี อัตราการว่างงานไม่เกินร้อยละ ๒ ของกำลังแรงงาน การบริหารการคลังมีประสิทธิภาพ หนี้สาธารณะไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ การออมรวมของประเทศมีร้อยละ ๓๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภายในปี ๒๕๕๔ การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเฉลี่ยต่อปีไม่เกินร้อยละ ๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และการใช้พลังงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้พลังงานมีความยืดหยุ่นไม่เกิน ๑ : ๑ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ การใช้พลังงานหมุนเวียนเพิ่มเป็นร้อยละ ๘.๐ และลดการใช้พลังงานในภาคการขนส่งเหลือร้อยละ ๓๐ ของการใช้พลังงานทั้งหมด

๑.๑.๓ การสนับสนุนให้เกิดแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นฐานที่ใหญ่ขึ้นในระบบเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์และบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในระยะ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และการกระจายรายได้ดีขึ้น ในกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ แรกมีไม่เกิน ๑๐ เท่า ของรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ ภายในปี ๒๕๕๔

๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑.๒.๑ การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย มุ่งปรับโครงสร้างภาคเกษตร ให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มั่นคงและปลอดภัยที่สำคัญของโลก เป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบที่สนับสนุนสาขาการผลิตอื่น และผลิตสินค้าเกษตรที่มีโอกาสใหม่ ปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม ให้เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงของภูมิภาคและโลก และวางรากฐานการผลิตอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพและแนวโน้มที่ดี ปรับโครงสร้างภาคบริการ ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ และมีขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ และพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต ทั้งพัฒนากำลังคน สนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนานวัตกรรม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โลจิสติกส์ และดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมการลงทุน และสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

๑.๒.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ เน้นการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารการคลังให้เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการออมและเพิ่มทางเลือกการระดมทุนในประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงิน เป็นการสนับสนุนเงินทุนไปสู่ภาคเศรษฐกิจจริงอย่างเหมาะสม เร่งการปรับโครงสร้างการผลิต กระจายความเจริญและความเป็นธรรมไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ให้ประชาชนมีหลักประกันในชีวิต และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและเร่งรัดการใช้พลังงานทดแทน เพื่อเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศในการนำเข้าพลังงาน ลดต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของประชาชน และลดมลพิษที่เกิดจากการใช้พลังงานในกระบวนการผลิตและบริการของประชาชน

๑.๒.๓ การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม มุ่งส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในประเทศ ให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้ประกอบการใหม่สามารถประกอบธุรกิจในระบบได้อย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดและไม่ให้เกิดการกระทำอันไม่เป็นธรรม กระจายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไปสู่ภูมิภาคอย่างสมดุลและเป็นธรรม ให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการให้บริการของระบบการเงินฐานราก ให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก และดำเนินนโยบายการคลังที่ส่งเสริมการกระจายรายได้และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

๒ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจในภาพรวม

เศรษฐกิจในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๒๕ ต่ำกว่าในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๗ เนื่องจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจโลก ค่าเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐ ที่มีแนวโน้มแข็งค่าขึ้น ความไม่สงบภายในประเทศจากปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง และภัยธรรมชาติ ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงในระยะ ๓ ปีแรกของแผน โดยเฉพาะในปี ๒๕๕๒ ที่เศรษฐกิจไทยหดตัวต่ำสุดร้อยละ ๒.๓ ก่อนที่จะฟื้นตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกในปี ๒๕๕๓ ในอัตราสูงถึงร้อยละ ๗.๘

แม้ค่าเงินบาทจะยังคงแข็งค่าจากเงินทุนไหลเข้าเช่นเดียวกับค่าเงินในภูมิภาค แต่ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัวชัดเจน โดยเฉพาะเศรษฐกิจของตลาดเกิดใหม่ในภูมิภาคเอเชีย ส่งผลให้การส่งออกของไทยในรูปเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวร้อยละ ๒๘.๑๔ ในปี ๒๕๕๓ ประกอบกับรัฐบาลได้ดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องทั้งนโยบายการเงินและนโยบายการคลังที่ใช้งบประมาณขาดดุล และการใช้จ่ายตามแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะเร่งด่วน และแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ รวมทั้งมาตรการลดค่าครองชีพประชาชน ส่งผลให้อุปสงค์ในประเทศขยายตัวร้อยละ ๖.๑ จากที่หดตัวร้อยละ ๒.๓ ในปี ๒๕๕๒ และการลงทุนภาคเอกชนขยายตัวร้อยละ ๑๓.๘ จากที่หดตัวร้อยละ ๑๓.๑ ในช่วงเวลาเดียวกัน

สำหรับเสถียรภาพเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดีทั้งด้านต่างประเทศและในประเทศ อัตราเงินเฟ้อเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๒.๕๐ ในช่วง ๔ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๒.๙๐ เงินสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๖๖,๙๘๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑๗๒,๑๒๙ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ๒๕๕๓ สูงกว่าหนี้ต่างประเทศระยะสั้นถึง ๓.๗ เท่า ขณะที่ดุลการชำระเงินเกินดุล ๓๑,๓๒๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากเงินทุนที่เคลื่อนย้ายเข้าประเทศเพิ่มขึ้นเพื่อการลงทุนทั้งการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในหลักทรัพย์ การเริ่มฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศในช่วงปี ๒๕๕๓ ส่งผลให้การจ้างงานยังขยายตัวได้ อัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำที่สุดในช่วงปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓ ที่ร้อยละ ๑.๐ ของกำลังแรงงาน และการทำงานต่ำกว่าระดับลดลงจากร้อยละ ๑.๕๙ ของกำลังแรงงาน ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๑.๓๕ ในปี ๒๕๕๓

สรุปได้ว่าภาวะเศรษฐกิจในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สะท้อนตัวลงจากระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ตามภาวะเศรษฐกิจในช่วงกลางของแผนที่หดตัวลงจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจโลกและปัญหาความไม่สงบภายในประเทศ แม้ว่าเศรษฐกิจจะเริ่มขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วงปลายของแผนตามการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจโลกและการดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลที่ส่งผลให้อุปสงค์ภายในประเทศเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม เสถียรภาพทางเศรษฐกิจด้านต่างประเทศและในประเทศยังอยู่ในเกณฑ์ดี จากเงินสำรองระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ดุลการชำระเงินยังเกินดุล อัตราเงินเฟ้อและอัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ

๓ การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนกำหนดเป้าหมายสำคัญทั้งการปรับโครงสร้างการผลิต การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ และการแข่งขันที่เป็นธรรม ผลการดำเนินงานมีความก้าวหน้าในการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และการมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากภายนอกประเทศ ขณะที่การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุล มีผลิตภาพเพิ่มขึ้น และการสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจยังมีความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร

๓.๑ การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทยมีความก้าวหน้าไม่มากนัก ผลิตภาพการผลิตรวมเฉลี่ยเป็นร้อยละ ๐.๖๗ ในช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๓ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดให้สูงขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓ ต่อปี เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจในช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตทำให้ผลิตภาพการผลิตอยู่ในระดับต่ำก่อนที่จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๕.๐๘ ในปี ๒๕๕๓ ตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่เริ่มฟื้นตัวและกระตุ้นให้ภาคการผลิตปรับตัวดีขึ้น ขณะที่ค่าใช้จ่ายการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา มีเพียงร้อยละ ๐.๒๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี

๒๕๕๒ ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ ๐.๕ สำหรับสัดส่วนการส่งออกของไทยในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑.๐๘ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๑.๓๐ ในปี ๒๕๕๓ ถือได้ว่าบรรลุตามเป้าหมายของแผน เป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์จากต่างประเทศตามภาวะการณ์ฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก และจากการดำเนินมาตรการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการขยายตลาดการส่งออกอย่างต่อเนื่องของรัฐบาล ส่วนต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศถือว่ามีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่ในระดับร้อยละ ๑๗.๙ ในปี ๒๕๕๓ แต่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ ๑๓ เนื่องจากมีการรณรงค์ให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการสินค้าคงคลังมีประสิทธิภาพโดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายร้อยละ ๗๕ โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ ๖๗.๕๐ ในปี ๒๕๕๓ การผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมีร้อยละ ๑๑.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ ๑๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

๓.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจมีความก้าวหน้า ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพอยู่ในระดับสูง การว่างงานอยู่ที่อัตราร้อยละ ๑.๐๐ ของกำลังแรงงาน ต่ำกว่าร้อยละ ๒ ของกำลังแรงงานที่เป็นระดับการจ้างงานเต็มที่ตามเป้าหมายของแผน หนี้สาธารณะคิดเป็นร้อยละ ๔๒.๔๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งอยู่ภายในกรอบวินัยทางการคลังที่กำหนดไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ แม้ว่ารัฐบาลได้กู้เงินเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและชดเชยการขาดดุลงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ขณะที่ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลร้อยละ ๔.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดให้ขาดดุลไม่เกินร้อยละ ๒ ส่วนระดับราคาสินค้าและบริการทั่วไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๓.๓๐ ในปี ๒๕๕๓ อยู่ในช่วงเป้าหมายร้อยละ ๓.๐ – ๓.๕ เป็นผลมาจากอุปสงค์ภายในประเทศและต่างประเทศที่เริ่มฟื้นตัว สำหรับการออมภาคครัวเรือน ภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชนลดลงเป็นร้อยละ ๒๙.๕๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี ๒๕๕๒ ต่ำกว่าเป้าหมายที่ร้อยละ ๓๕.๐ ในส่วนของการใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นร้อยละ ๙.๐๖ ของการใช้พลังงานทั้งหมด บรรลุเป้าหมายที่ให้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘ สำหรับความยืดหยุ่นของการใช้พลังงานเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ๐.๗๖ : ๑ ยังไม่เกินจากเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ที่ ๑ : ๑ ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการใช้พลังงานเปรียบเทียบกับกรณีเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนการใช้น้ำมันในภาคขนส่งในปี ๒๕๕๓ มีร้อยละ ๓๕.๒ ของการใช้พลังงานทั้งหมด ซึ่งไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ ๓๐

๓.๓ การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนายังมีความก้าวหน้าไม่มากเท่าที่ควร ผลผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปี ๒๕๕๓ เป็นร้อยละ ๓๗.๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ ๔๐ ซึ่งลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๔๙ ขณะที่การดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกยังคงไม่บรรลุตามเป้าหมาย แม้ว่าจะทำให้ความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนในชั้นรายได้ต่างๆ ลดลง โดยส่วนแบ่งรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ ๒๐ ของประชากรมีมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ ของประชากร ถึง ๑๑.๓๑ เท่า ในปี ๒๕๕๒ สูงกว่า ๑๐ เท่า ซึ่งเป็นเป้าหมายของแผน

ตารางที่ ๑ เป้าหมายการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

	แผนฯ ๙		แผนฯ ๑๐					เป้าหมาย แผนฯ ๑๐
	ปีสุดท้ายแผนฯ ๙	เฉลี่ยแผนฯ ๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	เฉลี่ย ๔ ปี แผนฯ ๑๐	
๑. การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย								
๑.๑ ผลิตภาพการผลิตรวม (ร้อยละ)	๒.๔๑	๓.๓๒	๒.๑๖	-๐.๒๘	-๔.๒๘	๕.๐๘	๐.๖๗	เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๓ เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๐.๕ ภายในปี ๒๕๕๔ ร้อยละ ๑๓ ภายในปี ๒๕๕๔ ร้อยละ ๗๕ ภายในปี ๒๕๕๔ เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ ๑๕ ของ GDP ในปี ๒๕๕๔
๑.๒ สัดส่วนการส่งออกใน ตลาดโลก (ร้อยละ)	๑.๐๘	๑.๐๘	๑.๑๑	๑.๑๒	๑.๒๔	๑.๓๐	๑.๑๙	
๑.๓ การลงทุนเพื่อวิจัยและพัฒนา ต่อ GDP (ร้อยละ)	na	๐.๒๕	๐.๒๑	na	๐.๒๔	na	๐.๒๓	
๑.๔ ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ต่อ GDP (ร้อยละ)	๑๙.๐	๑๘.๑	๑๘.๘	๑๘.๖	๑๖.๘	๑๗.๙*	๑๘.๐	
๑.๕ สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาค เศรษฐกิจระหว่างประเทศ (ร้อยละ)	๖๙.๑๐	๗๑.๕๗	๖๖.๖๒	๖๓.๙๖	๗๔.๘๑	๖๗.๕๐	๖๘.๒๒	
๑.๖ สัดส่วนการผลิตภาคเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร (ร้อยละ)	๑๒.๔	๑๓.๒	๑๒.๑	๑๒.๓	๑๒.๗	๑๑.๖	๑๒.๒	
๒. การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ								
๒.๑ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปโดยเฉลี่ย (ร้อยละ)	๔.๗๐	๒.๙๐	๒.๒๐	๕.๔๐	-๐.๙๐	๓.๓๐	๒.๕๐	เฉลี่ยร้อยละ ๓.๐-๓.๕ ต่อปี ไม่เกินร้อยละ ๒ ไม่เกินร้อยละ ๕๐ ร้อยละ ๓๕ ภายในปี ๒๕๕๔ ขาดดุลเฉลี่ย ไม่เกิน ร้อยละ ๒ ต่อปี ไม่เกิน๑:๑ เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ ๘ เหลือร้อยละ ๓๐
๒.๒ อัตราว่างงานต่อกำลังแรงงาน (ร้อยละ)	๑.๕๐	๒.๒๐	๑.๔๐	๑.๔๐	๑.๕๐	๑.๐๐	๑.๓๓	
๒.๓ หนี้สาธารณะต่อ GDP (ร้อยละ)	๔๐.๔๘	๔๗.๕๓	๓๗.๙๖	๓๘.๑๓	๔๓.๘๕	๔๒.๔๙	๔๐.๖๑	
๒.๔ สัดส่วนการออมต่อ GDP (ร้อยละ)	๒๙.๓๘	๒๘.๑๗	๓๒.๗๖	๒๙.๘๗	๒๙.๕๙	na	๓๐.๗๔	
๒.๕ ดุลบัญชีเดินสะพัด ต่อ GDP (ร้อยละ)	๑.๑๐	๑.๔๖	๖.๓๐	๐.๘๐	๘.๓๐	๔.๖๐	๕.๐๐	
๒.๖ ความยืดหยุ่นการใช้พลังงาน เฉลี่ย	๐.๒๗	๐.๘๕	๐.๕๐	๐.๖๔	-๐.๒๙	๐.๗๖	๐.๔๐	
๒.๗ การใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการ ใช้พลังงานทั้งหมด (ร้อยละ)	๗.๖๑	๗.๐๖	๘.๔๔	๘.๘๘	๙.๔๘	๙.๐๖	๘.๙๗	เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ ๘ เหลือร้อยละ ๓๐
๒.๘ การใช้พลังงานในสาขาขนส่ง ต่อการ ใช้พลังงานทั้งหมด (ร้อยละ)	๓๖.๓	๓๗.๑	๓๖.๔	๓๕.๑	๓๖.๒	๓๕.๒	๓๕.๗	
๓. การสนับสนุนให้เกิดแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม								
๓.๑ ผลิตภัณ์และบริการของ SME ต่อ GDP (ร้อยละ)	๓๘.๙๐	๓๙.๘๘	๓๘.๗๐	๓๘.๑๐	๓๗.๘๐	๓๗.๑๐	๓๗.๙๓	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๔๐ ไม่เกิน ๑๐ เท่า ภายในปี ๒๕๕๔
๓.๒ สัดส่วนรายได้ของกลุ่มรายได้ สูงสุดร้อยละ ๒๐ แรกต่อ รายได้กลุ่มต่ำสตร้อยละ ๒๐	๑๓.๙๒	๑๓.๐๘	๑๒.๔๗	na	๑๑.๓๑	na	๑๑.๘๙	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : *ตัวเลขประมาณการ

๔ ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

๔.๑ การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพมีหลายเรื่องยังต้องเร่งดำเนินการ

๔.๑.๑ ผลิตภาพการผลิตรวมในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ดีขึ้น ในปี ๒๕๕๓ ผลิตภาพการผลิตรวมของไทยเป็นร้อยละ ๕.๐๘ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๔๙ ที่มีผลิตภาพการผลิตรวมร้อยละ ๒.๔๑ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศที่เริ่มฟื้นตัวจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้ผู้ประกอบการสามารถขยายการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การใช้กำลังการผลิตของภาคอุตสาหกรรมมีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕๖.๑ ในปี ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๖๓.๒ ในปี ๒๕๕๓ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตลอดช่วงของแผน ผลิตภาพการผลิตรวมยังอยู่ในระดับต่ำเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๐.๖๗ สะท้อนว่า ผลิตภาพการผลิตรวมที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นสำคัญ แต่เทคโนโลยีและการบริหารจัดการการผลิตที่จะมีส่วนช่วยยกระดับผลิตภาพการผลิตรวมของประเทศให้สูงขึ้นยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร โดยเฉพาะสาขาเกษตรยังเป็นสาขาที่มีผลิตภาพการผลิตรวมต่ำที่สุด เนื่องจากพึ่งพาปัจจัยแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิต สอดคล้องกับผลิตภาพแรงงานในสาขาเกษตรที่ยังอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ตารางที่ ๒ การขยายตัวของผลิตภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) รายสาขา ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

ภาคการผลิต	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
เกษตร	๐.๕๖	-๓.๕๓	-๑.๐๓	-๑.๓๕	-๗.๒๒
อุตสาหกรรม	๓.๖๑	๒.๗๐	๒.๖๓	-๘.๙๘	๑๐.๗๑
บริการและอื่นๆ	๒.๙๐	๑.๙๙	-๑.๐๓	-๓.๓๒	๒.๖๐
รวม	๒.๔๑	๒.๑๖	-๐.๒๘	-๔.๒๘	๕.๐๘

ที่มา: สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ ๓ ผลิตภาพแรงงานตามสาขาการผลิต ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : บาท

สาขาการผลิต	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
เกษตรกรรม	๒๕,๗๘๘	๒๕,๘๔๗	๒๖,๒๐๗	๒๖,๕๖๙	๒๖,๓๓๒
นอกภาคเกษตรกรรม	๑๗๑,๔๖๕	๑๗๗,๒๔๐	๑๗๘,๓๑๘	๑๖๘,๒๘๑	๑๗๙,๔๐๗
• เหมืองแร่	๑,๕๙๐,๕๗๐	๑,๕๐๗,๘๙๗	๑,๖๔๔,๗๔๔	๑,๘๗๗,๐๕๑	๒,๔๗๙,๙๕๖
• อุตสาหกรรม	๒๘๘,๕๓๐	๓๐๐,๑๐๗	๓๒๑,๑๖๗	๓๐๖,๑๑๑	๓๕๐,๒๑๔
• การก่อสร้าง	๔๕,๖๐๖	๔๖,๗๗๗	๔๒,๙๙๔	๔๑,๔๙๑	๔๓,๓๒๙
• สาธารณูปโภค	๑,๒๖๘,๒๐๐	๑,๓๙๕,๐๕๗	๑,๓๘๗,๓๗๗	๑,๔๕๖,๖๐๙	๑,๕๘๗,๕๓๐
• การขนส่ง	๓๘๐,๑๙๔	๔๐๘,๓๒๙	๓๘๔,๘๖๙	๓๖๒,๖๐๔	๓๘๘,๕๔๘
• การค้าและการธนาคาร	๑๑๙,๗๔๒	๑๒๕,๐๑๒	๑๒๓,๖๕๓	๑๑๘,๖๕๘	๑๑๙,๘๒๗
• การบริการและอื่นๆ	๙๙,๕๙๕	๙๙,๔๖๓	๙๗,๕๕๓	๙๓,๗๐๑	๙๕,๒๕๕
ผลิตภาพแรงงานรวม	๑๑๓,๘๓๒	๑๑๗,๖๙๔	๑๑๘,๐๔๓	๑๑๓,๑๔๓	๑๒๐,๙๒๕

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ผลิตภาพแรงงานตามสาขาการผลิตเท่ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศตามสาขาการผลิตหารด้วยผู้มีงานทำตามสาขาการผลิต

๔.๑.๒ สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลกของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากสิ้นแผนพัฒนา

ฉบับที่ ๙ ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยส่งออกสินค้าไปยังประเทศต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๐ ของการส่งออกทั้งหมดในตลาดโลก เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี ๒๕๔๙ ที่มีการส่งออกร้อยละ ๑.๐๘ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์จากต่างประเทศตามภาวะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก การเปิดการค้าเสรีอาเซียนและค่าเงินบาทที่เริ่มอ่อนค่าลงในช่วงปลายปี แม้ว่าจะมีผลกระทบจากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศในสหภาพยุโรป และการแข็งค่าของเงินบาทในช่วงไตรมาส ๓ ของปี ๒๕๕๓ นอกจากนี้ ตลาดการส่งออกหลักและตลาดการส่งออกใหม่ของไทย ทั้งตลาดอาเซียน ๙ ประเทศ จีน ออสเตรเลีย และอินเดียมีการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ ๔ การส่งออกสินค้าไปประเทศต่างๆ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
สหรัฐอเมริกา	๑๕.๐	๑๒.๖	๑๑.๔	๑๐.๙	๑๐.๓
ญี่ปุ่น	๑๒.๖	๑๑.๘	๑๑.๓	๑๐.๓	๑๐.๔
EU (๑๕)	๑๓.๐	๑๒.๙	๑๒.๐	๑๐.๕	๙.๘
อาเซียน (๙)	๒๐.๘	๒๑.๓	๒๒.๕	๒๑.๓	๒๒.๗
ตะวันออกกลาง	๔.๔	๔.๙	๕.๔	๕.๗	๕.๐
ออสเตรเลีย	๓.๓	๓.๙	๔.๕	๕.๖	๔.๘
จีน	๙.๐	๙.๖	๙.๑	๑๐.๖	๑๑.๐
อินเดีย	๑.๔	๑.๗	๑.๙	๒.๑	๒.๓
ฮ่องกง	๕.๕	๕.๖	๕.๗	๖.๒	๖.๗
เกาหลีใต้	๒.๑	๑.๙	๒.๑	๑.๘	๑.๙
ไต้หวัน	๒.๖	๒.๒	๑.๕	๑.๕	๑.๗
แอฟริกาใต้	๐.๘	๐.๙	๐.๙	๐.๙	๐.๙
อื่น ๆ	๙.๓	๑๐.๗	๑๑.๘	๑๒.๔	๑๒.๕

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

๔.๑.๓ ความสามารถในการแข่งขันของไทยดีขึ้นจากปลายแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ ผลการ

จัดลำดับของสถาบันนานาชาติเพื่อการพัฒนาการจัดการระหว่างประเทศ (International Institute for Management Development : IMD) ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันอยู่ในลำดับที่ ๒๖ ปรับตัวดีขึ้นจากปี ๒๕๔๙ ที่อยู่ในลำดับที่ ๒๙ เนื่องจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีการปรับตัวดีขึ้นจากปี ๒๕๔๙ ถึง ๑๓ อันดับ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจในประเทศ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานยังพัฒนาได้ช้า โดยเฉพาะด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของภาคเอกชน เป็นข้อจำกัดต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

ตารางที่ ๕ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศในแต่ละด้าน ปี ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓

หน่วย : อันดับ

	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
๑. เศรษฐกิจ	๑๙	๑๕	๑๒	๑๔	๖
๑.๑ เศรษฐกิจในประเทศ	๕๕	๔๗	๔๘	๔๘	๓๕
๑.๒ การค้าระหว่างประเทศ	๑๕	๑๓	๒๑	๑๖	๕
๑.๓ การลงทุนระหว่างประเทศ	๔๗	๔๕	๔๗	๔๖	๓๘
๑.๔ การจ้างงาน	๖	๖	๔	๔	๓
๑.๕ ระดับราคา	๙	๖	๔	๕	๔
๒. ประสิทธิภาพของภาครัฐ	๒๐	๒๗	๒๒	๑๗	๑๘
๒.๑ ฐานะการคลัง	๒๑	๑๖	๒๙	๒๐	๑๔
๒.๒ นโยบายการคลัง	๔	๖	๕	๘	๗
๒.๓ กรอบการบริหารด้านสถาบัน	๒๕	๔๕	๔๐	๒๖	๓๒
๒.๔ กฎหมายด้านธุรกิจ	๓๓	๓๗	๒๙	๒๙	๒๘
๒.๕ กรอบการบริหารด้านสังคม	๓๙	๔๐	๓๖	๒๖	๓๓
๓. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน	๒๕	๓๔	๒๕	๒๕	๒๐
๓.๑ ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล	๔๘	๔๘	๔๘	๕๐	๔๙
๓.๒ ตลาดแรงงาน	๖	๗	๓	๗	๒
๓.๓ การเงิน	๔๑	๔๔	๓๑	๒๒	๑๘
๓.๔ การบริหารจัดการ	๒๖	๓๕	๑๙	๑๕	๑๓
๓.๕ ทัศนคติและค่านิยม	๒๐	๓๐	๒๐	๑๙	๑๙
๔. โครงสร้างพื้นฐาน	๔๒	๔๘	๓๙	๔๒	๔๖
๔.๑ สาธารณูปโภคพื้นฐาน	๓๘	๓๕	๒๙	๒๙	๒๖
๔.๒ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี	๔๘	๔๘	๔๓	๓๖	๔๘
๔.๓ โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์	๕๓	๔๙	๓๗	๔๐	๔๐
๔.๔ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม	๔๘	๔๘	๔๗	๕๐	๕๑
๔.๕ การศึกษา	๔๘	๔๖	๔๓	๔๗	๔๗
ภาพรวมของทั้งประเทศ	๒๙	๓๓	๒๗	๒๖	๒๖

ที่มา : IMD World Competitiveness Year Book

๔.๑.๔ ค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในปี ๒๕๕๒ ค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนา มีจำนวน ๒๑,๔๙๔ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๔ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปี ๒๕๔๘ ที่มีจำนวน ๑๖,๖๖๗ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๓ เนื่องจากค่าใช้จ่ายทางการวิจัยและพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ขยายตัว โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐบาลที่ขยายตัวถึงร้อยละ ๙๘.๑ และรัฐวิสาหกิจที่ขยายตัวร้อยละ ๔๙.๑ ในปี ๒๕๕๒ ขณะที่ภาคเอกชนมีค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาลดลงร้อยละ ๐.๔ แต่ยังเป็นภาคที่มีบทบาทสำคัญในการวิจัยและพัฒนา เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาสูงที่สุด

๔.๑.๕ ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลงจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังคงสูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในปี ๒๕๕๓ คาดว่าประเทศไทยจะมีต้นทุนโลจิสติกส์คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ลดลงจากปี ๒๕๔๙ ที่มีต้นทุนโลจิสติกส์คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แม้ว่าต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวล

รวมภายในประเทศดังกล่าวในปี ๒๕๕๓ จะเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ ตามภาวะการขยายตัวของเศรษฐกิจในปี ๒๕๕๓ ที่ขยายตัวร้อยละ ๗.๘ และราคาน้ำมัน โดยเฉพาะน้ำมันดีเซลที่ปรับสูงขึ้นเป็น ๒๘.๖ บาทต่อหน่วย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เป็นต้นมา ผู้ประกอบการเริ่มมีความตระหนักถึงสำคัญและเข้าใจหลักการบริหารกระบวนการโลจิสติกส์ภายในสถานประกอบการมากขึ้น ได้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังให้ใกล้เคียงกับระบบการส่งมอบที่ทันเวลา และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังเพิ่มขึ้น การสะสมสต็อกวัตถุดิบการผลิตและสินค้าสำเร็จรูปเพิ่มขึ้นไม่มาก และระยะเวลาในการส่งมอบสินค้าลดลง ส่งผลให้ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี ๒๕๕๓ ลดลงจากเมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙

ตารางที่ ๖ ต้นทุนโลจิสติกส์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทต้นทุน	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓ (ประมาณการ)
ต้นทุนด้านโลจิสติกส์	๑๙.๐	๑๘.๘	๑๘.๖	๑๖.๘	๑๗.๙
- ต้นทุนด้านการขนส่งสินค้า	๘.๘	๘.๙	๙.๑	๘.๓	๘.๗
- ต้นทุนด้านการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง	๘.๕	๘.๒	๗.๘	๗.๐	๗.๖
- ต้นทุนด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์	๑.๗	๑.๗	๑.๗	๑.๕	๑.๖

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔.๑.๖ โครงสร้างเศรษฐกิจระหว่างภาคเศรษฐกิจภายในประเทศและภาคการค้าระหว่างประเทศไม่สอดคล้องตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และมีความไม่สอดคล้องมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีอุปสงค์ภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕๐ ของภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ลดลงจากปี ๒๕๔๙ ที่เป็นร้อยละ ๖๙.๑๐ เนื่องจากภาวะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศ และการเปิดการค้าเสรีอาเซียนที่ทำให้อุปสงค์จากต่างประเทศและความต้องการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปเพื่อตอบสนองกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การส่งออกและการนำเข้าสินค้าและบริการขยายตัวอย่างมากถึงร้อยละ ๙.๕ และ ๑๐.๐ ตามลำดับ ขณะที่ภาวะการจ้างงานที่ปรับตัวดีขึ้น เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นจากราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคและนักลงทุนมีความเชื่อมั่นมากขึ้นจากการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลตามโครงการลงทุนภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ อัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำและการผ่อนคลายเกณฑ์การปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม ยังมีความกังวลของผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมือง สถานการณ์น้ำท่วม ราคาน้ำมัน และค่าครองชีพที่อยู่ในระดับสูงทำให้การบริโภคภาคเอกชนและการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรขยายตัวเพียงร้อยละ ๒.๕ และ ๑.๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๗ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
อัตราการขยายตัว	๕.๑	๕.๐	๒.๕	-๒.๓	๗.๘
แหล่งที่มาของการขยายตัว					
อุปสงค์ภายในประเทศ	๒.๘	๑.๙	๒.๑	-๒.๐	๕.๐
• การบริโภคภาคเอกชน	๑.๗	๐.๙	๑.๔	-๐.๖	๒.๕
• การบริโภคภาครัฐบาล	๐.๒	๐.๘	๐.๔	๐.๗	๐.๖
• การลงทุนสินทรัพย์สินถาวร	๐.๙	๐.๓	๐.๓	-๒.๐	๑.๙
การส่งออกสุทธิ (อุปสงค์ภายนอก)	๔.๑	๓.๐	-๑.๐	๓.๔	-๐.๕
• การส่งออกสินค้าและบริการ	๕.๖	๔.๙	๓.๖	-๙.๐	๙.๕
• การนำเข้าสินค้าและบริการ	๑.๕	๑.๙	๔.๖	-๑๒.๕	๑๐.๐
• ส่วนเปลี่ยนแปลงสินค้าคงเหลือ	-๑.๗	-๐.๒	๑.๓	-๓.๙	๓.๓

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔.๑.๗ โครงสร้างการผลิตของประเทศทั้งภาคเกษตรกรรมและบริการไม่เปลี่ยนแปลง

(๑) สาขาเกษตรกรรม ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีการผลิตในสาขาเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ ๘.๓๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีแนวโน้มลดลงจากปี ๒๕๔๙ ที่มีการผลิตในสาขาเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ ๙.๐๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ มีอัตราการขยายตัวในปี ๒๕๕๓ ลดลงร้อยละ ๒.๒๕ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๔๙ ที่มีการขยายตัวร้อยละ ๕.๐๔ เนื่องจากสภาพอากาศแห้งแล้งตั้งแต่ช่วงต้นปีถึงกลางปี และผลกระทบจากน้ำท่วมพื้นที่เพาะปลูกทั่วทุกภาคของประเทศในช่วงปลายปี ประกอบกับปัญหาการแพร่ระบาดของเพลี้ยแป้งสีชมพูในไร่นาสำปะหลังและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว ส่งผลให้ผลผลิตอ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวเปลือก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปาล์มน้ำมันลดลง แม้ว่าจะมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกยางและข้าวนาปรังอย่างต่อเนื่องตามการคาดการณ์ว่าระดับราคาผลผลิตจะสูงขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตยางพารา และข้าวเปลือกเพิ่มขึ้นในช่วงไตรมาสที่ ๑ ของปี ๒๕๕๓

ตารางที่ ๘ มูลค่าและส่วนแบ่งผลิตภัณฑ์ประชาชาติจำแนกตามภาคการผลิต ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ล้านบาท

ภาคการผลิต	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาคเกษตรกรรม	๓๖๕,๔๒๘	๓๖๙,๗๗๒	๓๘๕,๒๒๕	๓๙๐,๓๖๒	๓๘๑,๕๙๔
ต่อ GDP (ร้อยละ)	(๙.๐๑)	(๘.๖๘)	(๘.๘๓)	(๙.๑๖)	(๘.๓๐)
นอกภาคเกษตรกรรม	๓,๖๘๙,๐๗๖	๓,๘๘๙,๒๕๔	๓,๙๗๙,๖๐๘	๓,๘๗๒,๗๗๗	๔,๒๑๔,๒๑๕
ต่อ GDP (ร้อยละ)	(๙๐.๙๙)	(๙๑.๓๒)	(๙๑.๑๗)	(๙๐.๘๔)	(๙๑.๗๐)
ภาคอุตสาหกรรม	๑,๕๘๘,๑๐๕	๑,๖๘๖,๓๗๒	๑,๗๕๑,๔๑๑	๑,๖๔๕,๐๑๕	๑,๘๗๓,๒๑๙
ต่อ GDP (ร้อยละ)	(๓๙.๑๗)	(๓๙.๖๐)	(๔๐.๑๓)	(๓๘.๕๙)	(๔๐.๗๖)
ภาคบริการและอื่นๆ	๒,๑๐๐,๙๗๑	๒,๒๐๒,๘๘๒	๒,๒๒๘,๑๙๗	๒,๒๒๗,๗๖๒	๒,๓๔๐,๙๙๖
ต่อ GDP (ร้อยละ)	(๕๑.๘๒)	(๕๑.๗๒)	(๕๑.๐๕)	(๕๒.๒๖)	(๕๐.๙๔)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๒) ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรในปี ๒๕๕๓ มีการผลิตลดลง ในปี ๒๕๕๓ ภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมีร้อยละ ๑๑.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงจากปี ๒๕๔๙ ที่มีร้อยละ ๑๒.๔ จากผลกระทบของภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะการเกิดอุทกภัยในหลายพื้นที่ของประเทศ และการระบาดของศัตรูพืชทำให้ผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมเกษตรลดลง ขณะที่ อุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ อาทิ การบ่มใบยาสูบ สิ่งทอในครัวเรือน และยางแผ่นรมควันมีสัดส่วนการผลิตคงที่เพียงร้อยละ ๐.๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

(๓) สาขาโรงแรมและภัตตาคาร ในปี ๒๕๕๓ ขยายตัวร้อยละ ๘.๔๔ จากปี ๒๕๕๒ ตามการฟื้นตัวของการท่องเที่ยว เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวในปี ๒๕๕๓ ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ ร้อยละ ๑๑.๖๕ โดยเฉพาะในช่วงเดือนมิถุนายนและกรกฎาคมที่ขยายตัวร้อยละ ๑๗.๓๓ และ ๓๒.๔๗ ตามลำดับ จากภาวะเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกซึ่งเป็นตลาดการท่องเที่ยวหลักของไทยที่ขยายตัวตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่เริ่มฟื้นตัว ทั้งอาเซียน จีน ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน และปัญหาความไม่สงบภายในประเทศจากความขัดแย้งทางการเมืองที่มีการชุมนุมประท้วงจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมเริ่มคลี่คลาย

ตารางที่ ๙ โครงสร้างและอัตราการขยายตัวของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

ภาคการผลิต	โครงสร้างการผลิต					อัตราการขยายตัว				
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
เกษตร	๙.๐	๘.๗	๘.๘	๙.๒	๘.๓	๕.๐	๑.๒	๔.๒	๑.๓	-๒.๓
อุตสาหกรรมอาหาร	๓.๓	๓.๓	๓.๔	๓.๕	๓.๓	๖.๑	๖.๔	๓.๓	๐.๘	๑.๔
อุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ	๐.๑	๐.๑	๐.๑	๐.๑	๐.๑	-๐.๓	-๗.๑	-๒.๒	-๑๓.๙	๓.๗
เกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	๑๒.๔	๑๒.๑	๑๒.๓	๑๒.๗	๑๑.๖	๕.๓	๒.๕	๓.๙	๑.๑	-๑.๓
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๕.๑	๕.๐	๒.๕	-๒.๓	๗.๘

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : อุตสาหกรรมเกษตรอื่นๆ รวมบ่มใบยาสูบ สิ่งทอในครัวเรือน และยางแผ่นรมควัน

๔.๒ เสถียรภาพเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี แต่อาจเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงจากหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้น และการออมที่มีแนวโน้มลดลง

๔.๒.๑ การดูแลหนี้สาธารณะยังคงสามารถบริหารจัดการให้อยู่ในกรอบวินัยทางการคลัง และเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีหนี้สาธารณะคงค้างรวม ๔,๒๓๐,๗๔๕ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ ๒๕๔๙ ที่มีหนี้สาธารณะคงค้างรวม ๓,๒๓๓,๑๒๐ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของหนี้ภายในประเทศที่รัฐบาลกู้โดยตรงเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและการบริหารหนี้เงินกู้เพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจตามโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม หนี้สาธารณะยังอยู่ในกรอบวินัยการคลังที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ ๕๐ ในช่วงต้นแผน และร้อยละ ๖๐ ที่ปรับเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๒ เพื่อให้สามารถรองรับต่อความจำเป็นในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงที่ไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก

ตารางที่ ๑๐ หนี้สาธารณะในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ - ๒๕๕๓

หน่วย : ล้านบาท

	ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐		ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑		ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒		ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓	
	จำนวน	%GDP	จำนวน	%GDP	จำนวน	%GDP	จำนวน	%GDP
๑.หนี้รัฐบาลกู้โดยตรง	๒,๐๕๑,๓๖๓.๒๖	๒๔.๔๖	๒,๑๖๒,๑๑๐.๖๕	๒๒.๙๘	๒,๕๘๖,๕๑๓.๑๘	๒๙.๔๔	๒,๙๐๗,๔๘๒.๓๑	๒๙.๐๗
๒.หนี้รัฐวิสาหกิจที่ไม่เป็นสถาบันการเงิน	๙๐๗,๓๐๙.๒๐	๑๐.๘๒	๙๘๘,๔๓๙.๗๑	๑๐.๕๐	๑,๑๐๘,๕๘๐.๓๒	๑๒.๖๒	๑,๐๘๓,๙๘๒.๕๗	๑๐.๘๔
๓.หนี้รัฐวิสาหกิจที่เป็นสถาบันการเงิน	๐	๐.๐๐	๑๐๒,๓๔๖.๒๙	๑.๐๙	๒๐๘,๗๐๒.๐๒	๒.๓๘	๑๗๗,๑๗๙.๔๓	๑.๗๗
๔.หนี้กองทุนเพื่อการฟื้นฟู	๑๘๕,๑๕๔.๔๔	๒.๒๑	๑๓๘,๒๑๘.๖๑	๑.๔๗	๙๘,๑๔๖.๔๘	๑.๑๒	๖๒,๑๐๐.๔๓	๐.๖๒
๕.หนี้หน่วยงานอื่นของรัฐ	๓๕,๕๙๓.๒๘	๐.๔๒	๑๗,๑๑๖.๑๔	๐.๑๘	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐
รวมหนี้สาธารณะคงค้าง	๓,๑๗๙,๔๒๐.๑๘	๓๗.๙๑	๓,๔๐๘,๒๓๑.๔๐	๓๖.๒๒	๔,๐๐๑,๙๔๒.๐๐	๔๕.๕๕	๔,๒๓๐,๗๔๔.๗๔	๔๒.๓๐

ที่มา : สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง www.mof.go.th

หมายเหตุ : สำนักบริหารหนี้สาธารณะได้จัดประเภทหนี้ใหม่ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๔๙

๔.๒.๒ การควบคุมเงินเพื่อเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยมีอัตราเงินเฟ้อทั่วไปร้อยละ ๓.๓ ลดลงจากปี ๒๕๔๙ ที่มีอัตราเงินเฟ้อทั่วไปร้อยละ ๔.๗ แม้ว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี ๒๕๕๓ จะเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาอาหารสดประเภทผักผลไม้และสินค้าอุปโภคบริโภคตามราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้นและปริมาณของผลผลิตผักผลไม้บางชนิดออกสู่ตลาดลดลงตามฤดูกาลและพื้นที่เพาะปลูกหลายแห่งได้รับความเสียหายจากภาวะฝนตกชุกและน้ำท่วม การเพิ่มขึ้นของราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิงในประเทศตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้น และการยกเลิกมาตรการลดภาระค่าครองชีพในส่วนค่าน้ำประปาตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ ที่ทำให้ประชาชนต้องรับภาระค่าน้ำประปาเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามจากการดำเนินมาตรการเรียนฟรี ๑๕ ปีของรัฐบาลในปีที่ผ่านมาทำให้ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาลดลงประกอบด้วย ค่าหนังสือ อุปกรณ์การศึกษาและเครื่องแบบนักเรียน และการปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายในช่วงครึ่งหลังของปี ๒๕๕๓ เพื่อลดแรงกดดันด้านเงินเฟ้อ ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี ๒๕๕๓ สูงขึ้นไม่มากนักและอยู่ในกรอบเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๑ อัตราขยายตัวของดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

ดัชนี	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป	๔.๗	๒.๒	๕.๔	-๐.๙	๓.๓
หมวดอาหารและเครื่องดื่ม	๔.๖	๔.๑	๑๑.๖	๔.๔	๕.๔
หมวดอื่นๆ ที่มีอาหาร	๔.๗	๑.๑	๑.๗	-๔.๘	๒.๑
หมวดพลังงาน	๑๕.๑	๒.๔	๘.๐	-๑๓.๑	๙.๗
หมวดอาหารสด	๗.๖	๖.๕	๑๕.๓	๕.๖	๑๐.๓
ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐาน	๒.๓	๑.๐	๒.๓	๐.๓	๑.๐

ที่มา : สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

๔.๒.๓ ภาวะการจ้างงานอยู่ในระดับสูงเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่อัตราการว่างงานไม่เกินร้อยละ ๒ ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีผู้มีงานทำ ๓๘.๐๔ ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๔๙ ที่มีผู้มีงานทำ ๓๕.๖๙ ล้านคน หรือในปี ๒๕๕๓ มีผู้ว่างงาน ๐.๔๐ ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ ๑.๐๔ ของกำลังแรงงาน ลดลงจากปี ๒๕๔๙ ที่มีผู้ว่างงาน ๐.๕๕ ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงาน

ร้อยละ ๑.๕๒ ของกำลังแรงงาน เนื่องจากการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศ และการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวและการก่อสร้าง ส่งผลให้การจ้างงานในสาขาการบริหารราชการแผ่นดิน การศึกษา การค้าส่ง ค้าปลีก ซ่อมยานพาหนะและของใช้ การค้าส่งหาrimทรัพย์ ธุรกิจให้เช่าและธุรกิจอื่นๆ โรงแรมและภัตตาคาร และการก่อสร้างยังคงขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา

ตารางที่ ๑๒ กำลังแรงงาน การมีงานทำ และการว่างงาน ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ล้านคน

ภาวะการมีงานทำ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
กำลังแรงงาน	๓๖.๔๓	๓๖.๙๔	๓๗.๗๐	๓๘.๔๓	๓๘.๖๔
การมีงานทำ	๓๕.๖๒	๓๖.๑๙	๓๖.๙๘	๓๗.๖๘	๓๘.๐๑
สาขาเกษตรกรรม	๑๔.๑๗	๑๔.๓๑	๑๔.๗๐	๑๔.๖๙	๑๔.๕๕
นอกเกษตรกรรม	๒๑.๕๒	๒๑.๘๘	๒๒.๓๒	๒๓.๐๑	๒๓.๔๙
- อุตสาหกรรม	๕.๕๐	๕.๖๒	๕.๔๕	๕.๓๗	๕.๓๕
- ก่อสร้าง	๒.๑๕	๒.๑๕	๒.๒๑	๒.๓๐	๒.๓๖
- การค้าและธนาคาร	๕.๘๕	๕.๙๒	๖.๑๓	๖.๔๒	๖.๖๐
- การบริการและอื่น ๆ	๖.๗๐	๖.๙๗	๗.๒๐	๗.๕๙	๗.๙๐
การว่างงาน	๐.๕๕	๐.๕๑	๐.๕๒	๐.๕๗	๐.๕๐
อัตราการว่างงาน (%)	๑.๕๒	๑.๓๘	๑.๓๙	๑.๕๐	๑.๐๔
การทำงานต่ำระดับ	๐.๕๘	๐.๖๐	๐.๕๑	๐.๖๐	๐.๕๒

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

๔.๒.๔ **ดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงเกินดุลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง** ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล ๑๔,๗๘๔.๔๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ ๔.๖ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๔๙ ที่มีดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล ๒,๓๑๕.๒๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ ๑.๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เป็นผลมาจากการได้เปรียบดุลการค้า แม้ว่าดุลบัญชีเดินสะพัดในปี ๒๕๕๓ จะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๕๒ ที่อยู่ในระดับสูงร้อยละ ๘.๓ ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของความได้เปรียบในดุลการค้าและดุลบริการ

ตารางที่ ๑๓ ดุลบัญชีเดินสะพัด ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

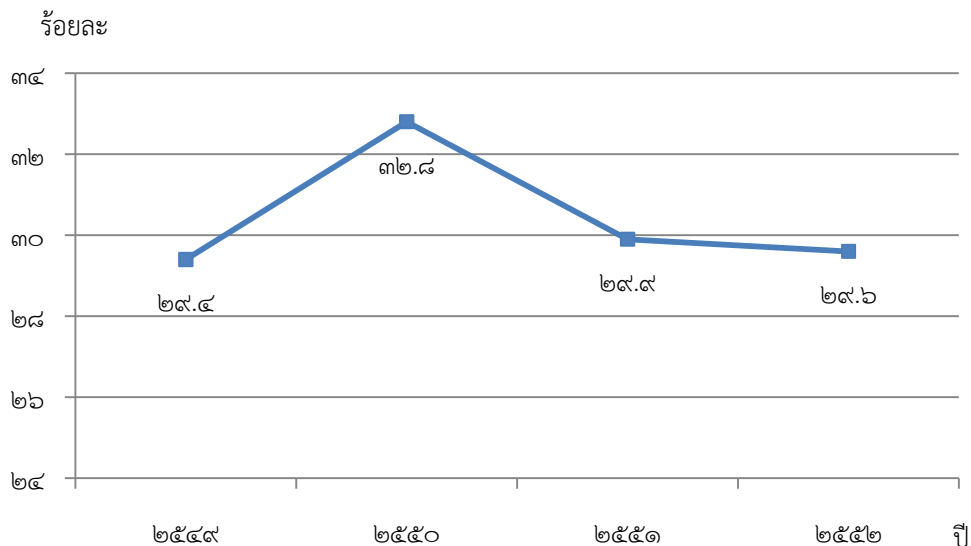
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ดุลการค้า	๙๙๔.๔๗	๑๒,๗๘๒.๐๓	-๓๗๐.๕๒	๑๙,๓๘๘.๐๑	๑๔,๐๓๑.๒๔
ดุลบริการ รายได้และเงินโอน	๑,๓๒๐.๗๗	๒,๘๙๙.๗๐	๒,๕๒๗.๙๒	๒,๔๗๗.๙๕	๗๕๓.๒๒
ดุลบัญชีเดินสะพัด	๒,๓๑๕.๒๕	๑๕,๖๘๑.๗๓	๒,๑๕๗.๔๐	๒๑,๘๖๕.๙๖	๑๔,๗๘๔.๔๖
สัดส่วนดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP	๑.๑	๖.๓	๐.๘	๘.๓	๔.๖
เงินสำรองระหว่างประเทศ	๖๖,๙๘๔.๗๘	๘๗,๔๕๕.๑๒	๑๑๑,๐๐๘.๐๒	๑๓๘,๔๑๗.๕๙	๑๗๒,๑๒๘.๙๐

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

๔.๒.๕ **มาตรการส่งเสริมการออมของประเทศยังไม่สามารถทำให้การออมเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐** ในปี ๒๕๕๒ การออมของประเทศอยู่ในระดับร้อยละ ๒๙.๕๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งปรับตัวดีขึ้นจากปี ๒๕๔๙ ที่มีเงินออมทั้งสิ้นร้อยละ ๒๙.๓๘ ของ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แต่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๕๐ และ ๒๕๕๑ เนื่องจากผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้ภาครัฐมีความจำเป็นต้องดำเนินนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและรองรับผลกระทบจากการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้การออมทั้งของภาคเอกชนและภาครัฐลดลงมาอย่างต่อเนื่อง สำหรับภาครัฐเรือนั้น แม้จะมีการลดลงทั้งของรายได้และรายจ่าย แต่การลดลงของรายได้มีมากกว่ารายจ่ายทำให้การออมภาครัฐเรือนลดลง ส่วนธุรกิจเอกชน ทั้งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์และธุรกิจอื่น ๆ มีการออมลดลงตามผลประกอบการของธุรกิจที่ลดลง ขณะที่ภาครัฐมีการออมลดลงจากการดำเนินนโยบายงบประมาณแบบขาดดุลเพื่อใช้จ่ายในมาตรการและโครงการช่วยเหลือประชาชนและภาคการผลิตต่าง ๆ อาทิ นโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี โครงการช่วยเหลือค่าครองชีพประชาชนและบุคลากรภาครัฐที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ในโครงการเช็คช่วยชาติ ๒,๐๐๐ บาท/คน โครงการตามนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ๕ มาตรการ ๖ เดือน ขณะที่รายรับภาครัฐลดลงจากแหล่งรายรับสำคัญ อาทิ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเงินปันผลจากรัฐวิสาหกิจ

แผนภูมิที่ ๑ สัดส่วนการออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปี ๒๕๔๔ – ๒๕๕๒

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ ๑๔ โครงสร้างและการขยายตัวของการออมของไทยปี ๒๕๔๔ – ๒๕๕๒

หน่วย : ร้อยละ

	๒๕๔๔	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒
โครงสร้างการออม				
ครัวเรือน และสถาบันไม่แสวงกำไร	๓๐.๘	๔๐.๘	๔๓.๖	๔๘.๒
ธุรกิจ	๒๒.๑	๒๖.๓	๒๘.๐	๓๑.๖
รัฐบาล	๔๗.๒	๓๓.๐	๒๘.๕	๒๐.๒
อัตราการขยายตัว				
ครัวเรือน และสถาบันไม่แสวงกำไร	๒๖.๘	๖๔.๐	๓.๖	-๖.๘
ธุรกิจ	๔๔.๗	๔๗.๓	๓.๓	-๔.๖
รัฐบาล	๒๗.๑	-๑๓.๕	-๑๖.๓	-๔๐.๒

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔.๒.๖ การส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้พลังงานเป็นไปตามเป้าหมาย การใช้พลังงานหมุนเวียนมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การใช้พลังงานหมุนเวียนในปี ๒๕๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๖ ของการใช้พลังงานทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายของแผนที่ร้อยละ ๘ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี ๒๕๔๙ ที่มีการใช้พลังงานหมุนเวียนคิดเป็นร้อยละ ๗.๖๑ ของการใช้พลังงานทั้งหมด เนื่องจากความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นตามภาวะการฟื้นตัวของเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลให้สาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ ทั้งสาขาธุรกิจการค้า บ้านอยู่อาศัย อุตสาหกรรมการผลิต เหมืองแร่ เกษตรกรรม และการขนส่ง มีการใช้ในรูปแบบน้ำมันสำเร็จรูป ก๊าซธรรมชาติ และไฟฟ้า รวมทั้งพลังงานหมุนเวียนเพิ่มขึ้น การใช้พลังงานหมุนเวียนมีอัตราการขยายตัวร้อยละ ๗.๗๒ ในปี ๒๕๕๓ โดยเฉพาะพลังงานหมุนเวียนจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ ๑๙.๗๓

ตารางที่ ๑๕ การใช้พลังงานขั้นสุดท้ายจำแนกตามประเภท ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย: ร้อยละ

	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
การใช้รวม	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐
น้ำมัน	๕๐.๐๓	๔๙.๗๙	๔๗.๓๖	๔๗.๔๗	๔๖.๓๗
ก๊าซธรรมชาติ	๓.๕๓	๔.๐๐	๔.๗๙	๕.๓๕	๖.๙๖
ถ่านหิน	๑๑.๘๔	๑๐.๗๖	๑๑.๗๕	๑๑.๒๓	๙.๙๒
ไฟฟ้า	๑๗.๒๒	๑๗.๔๙	๑๗.๕๒	๑๗.๒๗	๑๗.๙๐
พลังงานหมุนเวียน	๗.๖๑	๘.๔๔	๘.๘๘	๙.๔๘	๙.๐๖
อัตราการเปลี่ยนแปลง	๑.๔	๒.๕	๑.๖	๑.๒	๖.๗
น้ำมัน	-๒.๕	๒.๐	-๓.๔	๑.๕	๔.๒
ก๊าซธรรมชาติ	๑๐.๓	๑๖.๑	๒๑.๕	๑๓.๒	๓๘.๘
ถ่านหิน	๑๐.๘	-๖.๘	๑๐.๙	-๓.๒	-๕.๘
ไฟฟ้า	๕.๔	๔.๒	๑.๗	-๐.๒	๑๐.๖
พลังงานหมุนเวียน	๓.๐๐	๑๓.๗๕	๖.๘๓	๘.๐๕	๒.๐๑

ที่มา : รายงานพลังงานของประเทศไทย ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๓ กระทรวงพลังงาน

หมายเหตุ : พลังงานหมุนเวียน ประกอบด้วยพลังงานจากกลบ กากอ้อย และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

การใช้พลังงานในสาขาการขนส่งในปี ๒๕๕๓ ยังคงอยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒ ของการใช้พลังงานทั้งหมด ใกล้เคียงกับการใช้พลังงานในสาขาการขนส่งในปี ๒๕๔๙ ที่คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๔ ของการใช้พลังงานทั้งหมด ไม่สามารถลดสัดส่วนการใช้พลังงานในสาขาการขนส่งดังกล่าวลงได้ตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากมีการขยายตัวของการใช้น้ำมันดีเซล LPG และ NGV โดยเฉพาะ NGV มีการใช้มากที่สุด เนื่องจากภาครัฐดำเนินนโยบายส่งเสริมการใช้ NGV อย่างต่อเนื่อง และมีจำนวนสถานีให้บริการ NGV ที่ครอบคลุมในเส้นทางสายหลัก ในปัจจุบันมีสถานีให้บริการ NGV ทั้งสิ้น ๔๒๘ สถานี อยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ๒๑๗ สถานี และต่างจังหวัด ๒๑๑ สถานี ประกอบกับราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ทำให้ประชาชนบางส่วนหันมาใช้ NGV มากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนเครื่องยนต์ของรถยนต์มาเป็นเครื่องยนต์ที่ใช้ NGV หรือซื้อรถยนต์ใหม่ที่ใช้เครื่องยนต์ NGV ณ สิ้นเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ มีรถยนต์ที่ติดตั้งเครื่องยนต์ที่ใช้ NGV ทั้งสิ้น ๒๒๕,๖๖๘ คัน

ตารางที่ ๑๖ การใช้พลังงานขั้นสุดท้าย จำแนกตามสาขาเศรษฐกิจ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย: พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe)

	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
เกษตรกรรม	๓,๓๑๒	๓,๔๔๘	๓,๔๔๖	๓,๔๗๗	๓,๗๐๑
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๕.๒)	(๕.๓)	(๕.๒)	(๕.๒)	(๕.๒)
เหมืองแร่	๑๓๐	๑๓๑	๑๒๑	๑๑๐	๑๑๘
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๐.๒)	(๐.๒)	(๐.๒)	(๐.๒)	(๐.๒)
อุตสาหกรรมการผลิต	๒๓,๔๔๒	๒๓,๕๓๖	๒๔,๑๙๕	๒๓,๗๙๘	๒๕,๖๓๓
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๓๗.๑)	(๓๖.๓)	(๓๖.๗)	(๓๕.๗)	(๓๖.๐)
การก่อสร้าง	๑๓๙	๑๑๔	๑๐๕	๑๕๒	๑๒๐
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๐.๒)	(๐.๒)	(๐.๒)	(๐.๒)	(๐.๒)
บ้านอยู่อาศัย	๙,๐๓๔	๙,๕๓๓	๙,๙๕๘	๑๐,๐๘๙	๑๑,๐๑๓
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๑๔.๓)	(๑๔.๗)	(๑๕.๑)	(๑๕.๑)	(๑๕.๔)
ธุรกิจการค้า	๔,๒๑๕	๔,๔๘๙	๔,๙๖๘	๔,๙๔๐	๕,๕๒๐
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๖.๗)	(๖.๙)	(๗.๕)	(๗.๔)	(๗.๘)
การขนส่ง	๒๒,๙๘๕	๒๓,๖๑๕	๒๓,๐๙๗	๒๔,๑๓๒	๒๕,๐๖๑
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๓๖.๓)	(๓๖.๔)	(๓๕.๑)	(๓๖.๒)	(๓๕.๒)
รวม	๖๓,๒๕๗	๖๔,๘๖๖	๖๕,๘๙๐	๖๖,๖๙๘	๗๑,๑๖๖
สัดส่วน (ร้อยละ)	(๑๐๐.๐)	(๑๐๐.๐)	(๑๐๐.๐)	(๑๐๐.๐)	(๑๐๐.๐)

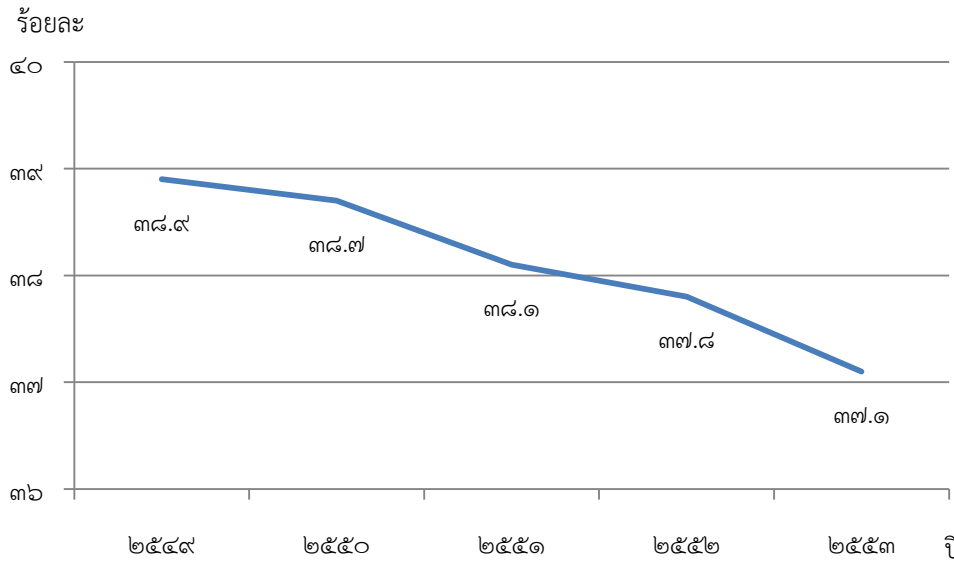
ที่มา : รายงานพลังงานของประเทศไทย ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๑ กระทรวงพลังงาน

หมายเหตุ : การใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นสุดท้าย (Final Commercial Energy Consumption) หมายถึง พลังงานขั้นสุดท้ายที่ผู้บริโภคใช้ โดยไม่รวมถึงเชื้อเพลิงที่นำไปใช้ในการผลิตพลังงานทุติยภูมิ เช่น เราใช้ไฟฟ้า แต่ไฟฟ้าผลิตจากก๊าซธรรมชาติ ก็จะคิดเฉพาะปริมาณไฟฟ้าที่ใช้เท่านั้น ไม่รวมเอาก๊าซธรรมชาติมาคิดซ้ำ หรือถ่าน้ำมันสำเร็จรูปมาเติมรถ ถือว่าน้ำมันสำเร็จรูปเป็นพลังงานสุดท้าย

๔.๓ การกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนายังไม่บรรลุตามเป้าหมายและแนวทาง

๔.๓.๑ การยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีบทบาทสูงขึ้นในโครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่บรรลุเป้าหมาย และมีแนวโน้มที่ลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ ที่เป็นร้อยละ ๓๘.๙ และลดลงเป็นร้อยละ ๓๗.๑ ในปี ๒๕๕๓ ต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้ผลิตภัณฑ์และบริการจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ โดยแบ่งเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการจากวิสาหกิจขนาดย่อมร้อยละ ๒๔.๗ และเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการจากวิสาหกิจขนาดกลางร้อยละ ๑๖.๔ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศและต่างประเทศที่เริ่มฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก แต่วิสาหกิจขนาดใหญ่สามารถปรับตัวและยกระดับความสามารถในการประกอบการโดยเปรียบเทียบได้เร็วกว่าและสูงกว่า ทำให้สัดส่วนของผลผลิตและบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขยายตัวได้ที่ร้อยละ ๗.๙๐ ในปี ๒๕๕๓ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่ขยายตัวถึงร้อยละ ๑๖.๗๑ และภาคบริการขยายตัวถึงร้อยละ ๘.๔๑ ขณะที่ภาคการค้าและการซ่อมบำรุงชะลอตัวลงเล็กน้อยที่ร้อยละ ๓.๔๕

แผนภูมิที่ ๒ ผลผลิตและบริการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

๔.๓.๒ ช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดลดลง ช่องว่างรายได้ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ ๒๐ ลดลงจาก ๑๓.๙๒ เท่า ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียง ๑๑.๓๑ เท่า ในปี ๒๕๕๒ แต่ยังไม่บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดไว้ไม่เกิน ๑๐ เท่า กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดมีส่วนแบ่งรายได้ร้อยละ ๕๔.๓๙ ขณะที่กลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดมีส่วนแบ่งรายได้เพียงร้อยละ ๔.๕๖ เป็นผลมาจากการดำเนินมาตรการของรัฐที่สำคัญ อาทิ แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจระยะที่ ๑ เพื่อเพิ่มรายได้และลดภาระรายจ่ายของผู้มีรายได้น้อย มาตรการที่มุ่งพัฒนาอาชีพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการของชุมชน ส่งผลให้กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยมีกำลังซื้อและมีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มคนที่มีรายได้สูงและมีกำลังการใช้จ่ายสูง ทำให้ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนในสังคมไทยโดยรวมมีแนวโน้มลดลง

๕ ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

๕.๑ การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย

๕.๑.๑ การปรับโครงสร้างภาคเกษตร มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๑) การสนับสนุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีใช้อาหาร และส่งเสริมการปลูกพืชสำหรับการผลิตพลังงานทดแทน รวมทั้งส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน ส่งเสริมและทดสอบการปลูกพืชพลังงานทดแทนสำหรับผลิตไบโอดีเซลและเอทานอลด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม แปลงสวนยางเป็นทุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งทุน เพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ สร้างโรงงานต้นแบบสำหรับสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับยางพารา พัฒนาการเกษตรและส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกรจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความรู้ด้านการผลิตพืช กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน อาทิ การทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ และมีการจัดทำยุทธศาสตร์

และแผนปฏิบัติการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๔ เพื่อเป็นกลไกและกรอบแนวทางการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศ การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ และลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร วิจัยประสิทธิภาพการผลิตข้าวอินทรีย์และกลยุทธ์การตลาดสินค้าอินทรีย์ พัฒนาระบบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ พัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ เป็นต้น ส่งเสริมการผลิตสินค้าปลอดภัยและได้มาตรฐาน ช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนด้านหนี้สินและที่ดิน ส่งเสริมให้สามารถการแก้ไขปัญหาของตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรด้วยการส่งเสริมให้มีการใช้กากน้ำตาลเพื่อผลิตเอทานอล และส่งเสริมให้โรงงานน้ำตาลทรายใช้กากอ้อยเป็นเชื้อเพลิงผลิตพลังงานไฟฟ้า สร้างโอกาสทางการตลาดและดูแลรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตร

๒) การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสินค้าอาหารให้เป็นแหล่งผลิตอาหารแปรรูปที่มีคุณภาพของโลก พัฒนาสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน สร้างโอกาสการลงทุนและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการตลาดแก่หมู่บ้านและชุมชน ฝึกอบรมให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและทักษะการเกษตรอื่นๆ แก่เกษตรกร รับรองคุณภาพปัจจัยการผลิต ฟาร์ม โรงงาน และผลผลิตทางการเกษตรให้ได้มาตรฐานสากล ศึกษาวิจัยการผลิตพลาสติกชีวภาพจากขานอ้อย พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพข้าวด้วยการจัดประกวดข้าวหอมมะลิและข้าวตราคุณภาพดีเด่น รับรองมาตรฐานข้าวสารบรรจุถุง และพัฒนามาตรฐานการผลิตของโรงสี

๓) การจัดระบบการใช้ที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ จัดทำระบบการถือครองและกำหนดแนวเขตการใช้ที่ดินสำหรับทำกินและเป็นที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเป็นธรรม บริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อประชาชนจากภาวะการขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม และน้ำกัดเซาะอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

๔) การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และสร้างตราสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปของไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้บริโภค พัฒนาและส่งเสริมการปลูกข้าวอย่างครบวงจร ตั้งแต่การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าข้าว ผลิตข้าวหอมมะลิให้ได้มาตรฐานการส่งออกและพัฒนาพันธุ์ข้าวที่มีศักยภาพให้เป็นสินค้าที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

๕) การพัฒนาสถาบันเกษตรกร กระบวนการจัดทำแผนชุมชน และวิสาหกิจชุมชนให้เป็นเครือข่ายและเป็นกลไกในการเชื่อมโยงการสร้างมูลค่าสินค้าเกษตร พัฒนาและฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร และแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศัตรูพืช ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปสภาเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรด้วยการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ การปรับปรุงโรงเรือน และการพัฒนากระบวนการผลิตให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานให้แก่สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มอาชีพ พัฒนาวิสาหกิจชุมชน เสนอแนะและให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนแก่เกษตรกร ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรให้ได้มาตรฐานอาหารและยา และมาตรฐานสินค้าเกษตร สร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจนด้านหนี้สินและที่ดิน

๕.๑.๒ การปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม มีการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

๑) การพัฒนาการเชื่อมต่อห่วงโซ่มูลค่า การรวมกลุ่มอุตสาหกรรม และขับเคลื่อนอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพ ศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ ปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงาน พัฒนาฐานข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบสำหรับเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย พัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาประสิทธิภาพโลจิสติกส์เชิงลึก สร้างมาตรฐานและตรวจประเมินการจัดการโลจิสติกส์ภาคอุตสาหกรรม พัฒนาระบบการจัดการในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาเส้นทางทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนไทย-มาเลเซีย ไทย-ประเทศกลุ่มอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง พัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศน์ กำหนดมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม มอก. ๒๖๐๐๐ สร้างเครือข่ายสถาบันการศึกษาและชุมชนในการเฝ้าระวังมลพิษจากสถานประกอบการและรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน ให้ความรู้และคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตและการบำบัดของเสียจากการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงโครงสร้างฟักัดอัตราศุลกากรสำหรับปัจจัยการผลิตอุตสาหกรรม อาทิ ถังเหล็ก CNG เหล็กและของที่ทำด้วยเหล็กกล้า สีนแร่และหัวแร่ทองแดง

๒) การจัดทำระบบวิจัยเชิงประยุกต์เพื่อมุ่งสร้างนวัตกรรม และส่งเสริมบทบาทสถาบันเฉพาะทางที่ชัดเจนในการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานและระบบอำนวยความสะดวก ศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมกรดอินทรีย์และกรดอะมิโนในการแสวงหาผลประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรี ศึกษาแนวทางการเจรจากฎแหล่งกำเนิดสินค้าให้ได้สิทธิประโยชน์ทางอากรขาเข้า พัฒนาประสิทธิภาพระบบห่วงโซ่อุปทานในทางอุตสาหกรรม พัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับโลจิสติกส์อุตสาหกรรม จัดทำดัชนีต้นทุนโลจิสติกส์อุตสาหกรรมพื้นฐาน จัดตั้งศูนย์วิเคราะห์และรายงานสภาวะและเตือนภัยภาคอุตสาหกรรม จัดตั้งศูนย์สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์อุตสาหกรรมอาหาร พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลด้วยการพัฒนาห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ทดสอบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จัดตั้งศูนย์เชี่ยวชาญด้านวัสดุสัมผัสและอาหารที่ได้รับการรับรองในอาเซียน

๓) การพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญควบคู่กับการมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะอุตสาหกรรม รวมทั้งผลิตบุคลากรที่มีความต้องการสูงในอุตสาหกรรมเป้าหมาย พัฒนาผู้ประกอบการให้ได้มาตรฐานสากล พัฒนาการจัดทำดัชนีอุตสาหกรรมและการให้บริการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญา ศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยีและกำลังคนเพื่อเข้าสู่อุตสาหกรรมฐานความรู้ จัดทำฐานข้อมูลอุปสงค์อุปทานกำลังคนเพื่อรองรับการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรม พัฒนาฝีมือและศักยภาพแรงงาน และทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และสนับสนุนให้สถานประกอบการและภาคีเครือข่ายพัฒนาฝีมือแรงงาน

๕.๑.๓ การปรับโครงสร้างภาคบริการ มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๑) การฟื้นฟู พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเชิงประวัติศาสตร์ และพัฒนาธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของธุรกิจบริการให้เป็นที่ยอมรับ จัดทำสมุดปกขาวว่าด้วยผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดท่องเที่ยวและจังหวัดชายทะเล พัฒนาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ จัดตั้งหน่วยงานให้คำปรึกษาด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนธุรกิจบริการด้านการ

ท่องเที่ยวให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน จัดตั้งศูนย์บ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการซอฟต์แวร์ และยกระดับฝีมือและศักยภาพแรงงานกลุ่มท่องเที่ยวและบริการ

๒) การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสถานตลาดเดิมและขยายตลาดใหม่ และพัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่โดยมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนตามความเหมาะสมของช่วงเวลาท่องเที่ยว ศึกษาการจัดวางผังเมืองเพื่อการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคม ลดความแออัดและมลพิษ พัฒนาระบบขนส่งมวลชนเพื่อการท่องเที่ยว ระหว่างเมือง พัฒนาระบบขนส่งมวลชนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวระดับรอง และนาร่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับท้องถิ่นชุมชน ยกเว้นค่าธรรมเนียมวีซ่าสำหรับนักท่องเที่ยว ดำเนินโครงการ “เที่ยวไทยครั้งไหน เศรษฐกิจไทยคึกคัก” โครงการ “กอดเมืองไทย..ให้หายเหนื่อย” Road Show ในต่างประเทศ อาทิ งาน World Travel Mart (WTM) ๒๐๐๙ ที่สหราชอาณาจักร งาน Arabian Travel Market (ATM) ๒๐๑๐ ที่สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ประกันภัยคุ้มครองชาวต่างชาติที่ได้รับความสูญเสีย ความเสียหาย หรือไม่สามารถเดินทางออกจากประเทศได้จากการเกิดจลาจล ฝักระวังการหลอกลวงเอาัดเอาเปรียบในการซื้อสินค้าและบริการให้แก่นักท่องเที่ยว

๕.๑.๔ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิต มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๑) การบริหารความรู้อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ผลิตความรู้ พัฒนากำลังคน สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างความร่วมมือในการผลิตนักวิจัยและนักพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดตั้งโรงเรียนเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์นาร่อง พัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเด็กและเยาวชน พัฒนาอาสาสมัครด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดตั้งศูนย์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการนวัตกรรมด้านธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ศึกษาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสร้างเครื่องจักรในกระบวนการผลิตด้วยวิศวกรรมย่อนรอย สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย ศึกษาวิจัยและจัดทำนโยบายและแผนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมระดับชาติ ศึกษาและจัดทำดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทย พัฒนาระบบบริการภูมิสารสนเทศแบบครบวงจรเพื่อการจัดการด้านภัยพิบัติ ทรัพยากรธรรมชาติและการเกษตร ออกกฎหมายเฉพาะและบังคับใช้ในทางปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อาทิ พ.ร.บ.ส่งเสริมวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ พ.ร.บ.ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ สนับสนุนทุนเพื่อสร้างนักวิจัยระดับปริญญาเอกด้านวิทยาศาสตร์ในโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สนับสนุนทุนวิจัยเพื่อขยายผลสู่การปฏิบัติและพัฒนาต่อยอดงานวิจัยและสิ่งประดิษฐ์ในด้านต่าง ๆ อาทิ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตพลังงานทางเลือก การพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการบริหารจัดการสิทธิและใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาด้วยการให้บริการซื้อ-ขายทรัพย์สินทางปัญญาในตลาดกลางทรัพย์สินทางปัญญาผ่านทางเว็บไซต์

๒) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการโลจิสติกส์ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ทั้งทางราง ศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นระบบรถไฟรางคู่เพื่อการขนส่งและการจัดการโลจิสติกส์ จัดทำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาขบวนและรถไฟความเร็วสูง ศึกษาปรับแผนแม่บทระบบขนส่งมวลชนทางรางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล บริหารจัดการการดำเนินงานระบบขนส่งมวลชนทางราง ศึกษาความเหมาะสมและออกแบบเบื้องต้นทางรถไฟเชื่อมโยงการขนส่งสินค้าระหว่างท่าเรือฝั่งอ่าว

ไทยและฝั่งอันดามัน และพัฒนาระบบรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล **ทางถนน** แก้ไขปัญหาการจราจรในพื้นที่ กทม. ปริมณฑล และเมืองหลัก พัฒนาโครงข่ายทางหลวงชนบทเพื่อการเชื่อมต่อระบบขนส่งดำเนินการศึกษาการบริหารจัดการระบบรถโดยสารประจำทางและการเดินทางเชื่อมต่อในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ศึกษาการใช้ระบบตัวร่วมเพื่อส่งเสริมการเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชน การวิเคราะห์ปัจจัยและผลกระทบเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการขนส่งทางถนนไปสู่การขนส่งระบบรางและการขนส่งทางน้ำ และความเหมาะสมในการจัดตั้งสถานีขนส่งสินค้าในเมืองหลักและจังหวัดชายแดน **ทางน้ำ** ดำเนินการก่อสร้างท่าเทียบเรือในหลายพื้นที่ อาทิ ท่าเรือเอนกประสงค์ จังหวัดตราด และท่าเรือเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และดำเนินการศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐกิจและเทคนิคของการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบังขั้นที่ ๓ และ **ทางอากาศ** ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงท่าอากาศยานในหลายพื้นที่ อาทิ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานนราธิวาส ท่าอากาศยานกระบี่ รวมทั้งพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งในแนวเหนือ – ใต้ แนวตะวันออก – ตะวันตก เชื่อมโยงท่าเรือกับเส้นทางขนส่งในประเทศและภูมิภาค เชื่อมโยงโครงข่ายระบบขนส่งระหว่างประเทศ สนับสนุนการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ภายในองค์กร ภาคอุตสาหกรรม พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านโลจิสติกส์ตามโครงการสร้างนักจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนมืออาชีพ ดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์ พัฒนาและขยายเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา

๓) การดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศ การส่งเสริมการลงทุน และสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน อบรมเตรียมความพร้อมรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำแผนธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินการตามกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) กรอบความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) ดำเนินนโยบายการเปิดเสรีการค้าภายใต้กรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียนและเปิดเสรีการค้าและบริการกับประเทศจีน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย และญี่ปุ่น ดำเนินมาตรการทางการตลาดทั้งขยายตลาดใหม่และรักษาสถานะเดิม อาทิ โครงการ Thailand Best Friend โครงการ Thailand World Exhibition ที่จีนดำเนินมาตรการขยายบริการรับประกันการส่งออกที่สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ส่งออกในการขยายตลาดและสามารถเสนอเงื่อนไขการชำระเงินผ่อนปรนแก่ผู้ซื้อมากขึ้น

๕.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ

๕.๒.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๑) การรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน ใช้พลังงานทางเลือก ให้คำปรึกษาแก่ครัวเรือน ภาคธุรกิจเอกชน และภาครัฐในการผลิตพลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่ง อุตสาหกรรม และครัวเรือน อนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมและอาคารธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก พัฒนาระบบผลิตพลังงานแสงอาทิตย์ กำหนดมาตรฐานคุณภาพก๊าซธรรมชาติสำหรับยานยนต์ แก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน ดำเนินมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน อาทิ การผลิตไฟฟ้าและพลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนอื่น สนับสนุนการวิจัยพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับพลังงานทดแทน พลังงานชีวมวล จัดตั้งศูนย์สาธิตและพัฒนาพลังงานทดแทน กระตุ้นให้ผู้ประกอบการ

อุตสาหกรรมมีความสนใจปรับเปลี่ยนมาใช้ชีวมวลและถ่านหินสะอาดเป็นเชื้อเพลิง เพิ่มศักยภาพการพัฒนาพลังงานทดแทนจากชีวมวล และสนับสนุนระบบผลิตก๊าซเชื้อเพลิงร่วมจากเตาแก๊สชีฟิเออร์ชีวมวลและก๊าซชีวภาพ และเครื่องคาร์บอนเซอร์ชีวมวล

๒) การจัดหาแหล่งพลังงานเพิ่มเติม สํารองแหล่งพลังงานให้เพียงพอต่อความต้องการ และวิจัยพัฒนาพลังงานทางเลือกและพลังงานทดแทน ประเมินศักยภาพปิโตรเลียม พยากรณ์ความต้องการใช้ไฟฟ้าในอนาคต พัฒนาระบบฐานข้อมูลปิโตรเลียม และศึกษาจัดทำแผนแม่บทระบบการขนส่งก๊าซปิโตรเลียมเหลวของประเทศไทย

๕.๒.๒ การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๑) การพัฒนาด้านการเงิน แก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน ป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ พัฒนาและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่ระบบการเงินและสถาบันการเงิน ส่งเสริมและพัฒนาตลาดทุนไทย สร้างช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินและสร้างกลไกความร่วมมือทางการลงทุนระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และป้องกันความเสี่ยงจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ

๒) การพัฒนาด้านการคลัง ออกกฎหมายเพื่อปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษี วิเคราะห์และเสนอแนะนโยบายการคลังภาคสาธารณะ พัฒนาระบบการคลังท้องถิ่น ศึกษาวิเคราะห์ความยั่งยืนทางการคลัง ความเสี่ยง และภาระทางการคลัง จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางการคลัง เสนอแนะการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรและพัฒนารายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร ศึกษาและเสนอแนะการปรับปรุงหรือทบทวนสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร และศึกษาและเสนอแนะนโยบายภาษีเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนการบริหารหนี้สาธารณะและพัฒนาเครื่องมือเพื่อช่วยกำกับและควบคุมวินัยทางการคลังให้อยู่ในระดับที่ยั่งยืน อาทิ พัฒนาการคำนวณแนวโน้มของหนี้สาธารณะและภาระหนี้ต่อปีให้มีประสิทธิภาพและแม่นยำมากขึ้น พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของ Portfolio หนี้สาธารณะ และพัฒนาแบบจำลองความเสี่ยงให้ใช้งานได้อย่างสะดวก

๕.๒.๓ การส่งเสริมการออมและเพิ่มทางเลือกในการระดมทุนในประเทศ มีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๑) การส่งเสริมการออมทั้งระบบของประเทศ และพัฒนาระบบการออมต่างๆ ดำเนินมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการออมในรูปแบบประกันชีวิตแบบบำนาญที่ให้เพิ่มวงเงินหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับค่าเบี้ยประกันชีวิตแบบบำนาญจากเดิมไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เป็น ๓๐๐,๐๐๐ บาท มาตรการสร้างวัฒนธรรมการลงทุนผ่านการออมระยะยาวตามแผนพัฒนาตลาดทุนไทย (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๖) ที่ให้นายจ้างและกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการจัดให้มีนโยบายการลงทุนมากกว่าหนึ่งแบบทำให้สมาชิกมีโอกาสเลือกแผนการลงทุนที่สอดคล้องกับความต้องการการลงทุนของตนเอง ดำเนินการจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

๕.๓ การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม

๕.๓.๑ การส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมในประเทศ ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการประกอบการแก้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการในพื้นที่เพื่อพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ การให้บริการและลดการตัดราคา ให้ความรู้และคำปรึกษาแนะนำที่ทันสมัย และจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจทั้งในด้านการบริหารจัดการ การตลาด เทคโนโลยีการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และการนำผลงานวิจัยมาใช้ในการผลิตสินค้าสู่การพาณิชย์แก่ผู้ประกอบการ ส่งเสริมให้สถานประกอบการที่เป็นเครือข่ายประกันสังคมมีแหล่งเงินกู้เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและสามารถ

ดำเนินธุรกิจได้ต่อไป สนับสนุนด้านเงินทุนแก่สถานประกอบการรายใหม่ ที่จะลดการเลิกจ้างและส่งเสริมให้มีการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนทางการเงินแก่ผู้ประกอบการ SMEs ขยายตลาดการค้าและจับคู่ธุรกิจ พัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ SMEs บนพื้นฐานของแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการเติบโตของผู้ประกอบการ SMEs โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs ในกลุ่มเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จัดทำฐานข้อมูลด้านนวัตกรรมและทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของพื้นที่ต่างๆ ในประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs ใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงและเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการ

๕.๓.๒ การดำเนินนโยบายการคลังเพื่อส่งเสริมการกระจายรายได้ แบ่งบทบาทการดำเนินการกิจอย่างชัดเจนระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐบาลกลาง การดำเนินการกิจร่วมกันในการให้บริการสาธารณะ และการดำเนินการกิจร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองที่มีความเชื่อมโยงกัน ดำเนินการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และเพิ่มประสิทธิภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบริหารจัดการภาครัฐ

๕.๓.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพและความครอบคลุมของการให้บริการของระบบการเงินฐานราก ให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก ใช้สถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นกลไกในการระดมเงินทุนให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและเศรษฐกิจฐานราก

๖ ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

ผลการพัฒนาในระยะ ๔ ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาประเทศหลายด้านประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ในช่วงที่เหลือของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ และระยะต่อไปเนื่องมีประเด็นที่ควรจะต้องดำเนินการต่อไป ดังนี้

๖.๑ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้มีความสมดุลและเชื่อมโยงระหว่างสาขาการผลิตในประเทศและระหว่างภาคเศรษฐกิจในประเทศกับภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งสามารถยกระดับผลผลิตภาพการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยเน้นการสร้างมูลค่าบนฐานของความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์

๖.๑.๑ การพัฒนาความเข้มแข็งของภาคเกษตร โดยให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ด้วยการเร่งเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของภาคเกษตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก โดยให้การคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพของภาคเกษตร การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และการสนับสนุนการวิจัยพันธุ์พืชและสัตว์ รวมทั้ง การเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรและอาหาร โดยการยกระดับคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยอาหาร การวิจัยต่อยอดเพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดของสินค้าการเกษตร และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านการเกษตร ตลอดจน การส่งเสริมการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน โดยจัดทำกฎหมายและให้มีองค์กรเพื่อสนับสนุนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลอย่างเป็นรูปธรรม การสร้างหลักประกันรายได้และลดความเสี่ยงทางการผลิตให้กับเกษตรกร การส่งเสริมเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตร และการเร่งรัดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติเข้ามามีบทบาทในการวางแผนและสนับสนุนการขับเคลื่อนการปรับโครงสร้างภาคเกษตร

๖.๑.๒ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถขยายตัวได้ในระยะยาว ด้วยการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะยาวให้แล้วเสร็จ โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน นำแนวคิดอุตสาหกรรมสีเขียวและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา พัฒนาให้ภาคอุตสาหกรรมมีความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม

๖.๑.๓ การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีความพร้อมต่อสถานการณ์การแข่งขันที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น เน้นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงใน ๘ กลุ่มคลัสเตอร์ ได้แก่ กลุ่มอารยธรรมล้านนาและภาคเหนือตอนบน กลุ่มมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มอารยธรรมอีสานใต้ กลุ่มวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง กลุ่มวิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง กลุ่ม Active Beach กลุ่ม Royal Coast และกลุ่มมหัศจรรย์สองสมุทร และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

๖.๑.๔ การพัฒนาธุรกิจสร้างสรรค์ตามแนวทางเครือข่ายวิสาหกิจที่เชื่อมโยงกันตลอดห่วงโซ่อุปทาน และพัฒนาปัจจัยแวดล้อมในพื้นที่หรือเมืองที่เอื้อต่อการผลิตสินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ในพื้นที่หรือเมือง เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์

๖.๑.๕ การส่งเสริมภาคเอกชนกระจายตลาดสินค้าไปสู่ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ ทั้งตลาดเอเชีย แอฟริกา และกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีการขยายการลงทุนไปต่างประเทศของผู้ประกอบการไทย

๖.๒ การกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้มีความเป็นธรรมระหว่างสาขาการผลิตและระหว่างธุรกิจขนาดต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญต่อการยกระดับความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

๖.๒.๑ การส่งเสริมการลงทุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยการปรับปรุงหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนต่าง ๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมการลงทุนมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดคุณค่าในเชิงพาณิชย์บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และมีการขยายตลาดอย่างต่อเนื่อง ตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เน้นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๖.๒.๒ การพัฒนาผู้ประกอบการเดิมและเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ เน้นส่งเสริมการรวมกลุ่มเชื่อมโยงอุตสาหกรรมตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ การพัฒนาบุคลากร และการให้บริการปัจจัยสนับสนุนการดำเนินธุรกิจ โดยอาศัยนวัตกรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญาและธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและพัฒนา

๖.๒.๓ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างเท่าเทียมและมีต้นทุนที่เหมาะสม รวมทั้งพัฒนาฝีมือแรงงานระยะสั้นและระยะยาวเพื่อยกระดับความสามารถของกำลังคนทุกระดับในทุกสาขาการผลิตและบริการ

๖.๓ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

๖.๓.๑ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้ทั่วถึงและเพียงพอทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนของภาคเอกชน และการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยและพัฒนาสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านอื่นๆ

๖.๓.๒ การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโลจิสติกส์และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ที่มีต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยต่ำ มีการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพและมาตรฐานการขนส่ง

๖.๓.๓ การอนุรักษ์และประหยัดการใช้พลังงาน ด้วยการดำเนินมาตรการทั้งด้านสังคม กฎหมาย และการบริหาร เพื่อรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานไปสู่พฤติกรรมการใช้พลังงานอย่างประหยัดในชีวิตประจำวัน ผลักดันให้เกิดการนำเอาระบบการจัดการพลังงานมาประยุกต์ใช้ในอาคารควบคุมและโรงงานควบคุมและกำหนดมาตรฐานการใช้พลังงานสำหรับอาคารก่อสร้างใหม่ และสนับสนุนทั้งด้านการเงิน มาตรการทางภาษี ความรู้ และเทคโนโลยีแก่กิจกรรมที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์และประหยัดพลังงานงาน

๖.๓.๔ การพัฒนาพลังงานทดแทนทุกรูปแบบ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองด้านพลังงานได้อย่างยั่งยืนในอนาคต ทั้งการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม ก๊าซชีวภาพ ชีวมวลและขยะ การผลิตไบโอดีเซล เอทานอล และแก๊ซโซฮอลสำหรับใช้ในภาคการขนส่งจากปาล์มน้ำมัน น้ำมันสำปะหลัง และกากน้ำตาลที่เหลือใช้จากการบริโภคน้ำมันและกิจกรรมอื่น ๆ

๖.๓.๕ การปฏิรูปกฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ ทางเศรษฐกิจให้ทันสมัยและสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ บังคับใช้กฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ ให้โปร่งใส เป็นเอกภาพ เสมอภาค และตรวจสอบได้

๖.๔ การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพ

๖.๔.๑ การบริหารจัดการการคลังภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีเสถียรภาพและยั่งยืน เพื่อให้ภาคเอกชนมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินการทางการคลังของภาครัฐ และส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ด้วยการจัดทำและบังคับใช้พระราชบัญญัติการเงินการคลังของรัฐที่เป็นการกำหนดกรอบวินัยทางการเงินการคลังและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ อาทิ การวางแผนการเงินระยะปานกลาง การจัดทำรายได้ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย การบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบัญชีกองทุนสาธารณะ การก่อหนี้ การกำหนดวงเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน

๖.๔.๒ การส่งเสริมการออมรวมของประเทศ โดยเฉพาะการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราภาพ ด้วยการขยายความคุ้มครองประกันสังคมให้ครอบคลุมสิทธิประโยชน์กรณีชราภาพในลักษณะการออมเงินระยะยาวเพื่อให้ผู้ประกันตนได้รับเงินบำนาญชราภาพเมื่อพ้นวัยทำงาน และจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติที่เป็นการส่งเสริมการออมภาคครัวเรือน และช่วยให้แรงงานนอกระบบมีรายได้หลังเกษียณและมีความมั่นคงในชีวิตวัยชรา

๖.๔.๓ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ ด้วยการจัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณรายจ่าย และส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการขั้นพื้นฐานของภาครัฐเพิ่มขึ้น

บทที่ ๖

ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๑ บทนำ

การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มุ่งรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ควบคุมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต สร้างสรรค์คุณค่าของฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมสิทธิชุมชนในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรเพื่อสงวนรักษาให้ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคงความอุดมสมบูรณ์เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ และการดำรงชีวิตของคนไทยให้มีความสุขอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์นี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ ยกกระตือรือร้นการสร้างคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ ทุนสังคม ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคง สมดุลและยั่งยืน เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพในระยะยาว และเพื่อให้เกิดการกระจายอำนาจและมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งรักษาผลประโยชน์ของประเทศภายใต้ข้อตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ เป้าหมาย

๑.๑.๑ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งการคุ้มครองพื้นที่ป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๓ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๘ ของพื้นที่ประเทศ พื้นฟูป่าอนุรักษ์ ๒.๔ ล้านไร่ และการฟื้นฟูดินที่มีปัญหา เช่น พื้นที่ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินขาดสารอินทรีย์ ไม่ต่ำกว่า ๑๐.๐ ล้านไร่ และลดพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายไม่ต่ำกว่า ๕.๐ ล้านไร่

๑.๑.๒ การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต โดยการออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ๑๐.๐ ล้านไร่ จัดสรรที่ทำกินให้ผู้ไร้ที่ทำกินไม่น้อยกว่า ๗๐๐,๐๐๐ ราย มีการบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ ๒๕ กลุ่มน้ำ และเพิ่มพื้นที่ชลประทานไม่น้อยกว่า ๘๐๐,๐๐๐ ไร่ จัดการขยะมูลฝอยด้วยการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ของเสียอันตรายจากชุมชนและอุตสาหกรรมได้รับการจัดการอย่างถูกต้องร้อยละ ๘๐ มีระบบเรียกคืนซากของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ใช้แล้วโดยผู้ผลิตและผู้นำเข้า ลดการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรไม่เกินปีละ ๓.๕ ล้านตัน รวมทั้งมีระบบจัดการสารเคมีอย่างครบวงจร ควบคุมรักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติให้อยู่ในเกณฑ์พอใช้และดี รวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๕ พื้นฟูคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก และควบคุมคุณภาพอากาศทั้งในเขตเมือง ชนบท และเขตอุตสาหกรรมให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

๑.๑.๓ การวางรากฐานการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการสร้างระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ระดับประเทศ มีกลไก ระบบ ระเบียบควบคุมการเข้าถึง การใช้ และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ให้เกิดเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองที่มีความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพจากการจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ ชุมชน

๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑.๒.๑ การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ ที่มุ่งพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ และข้อมูลแผนที่ ๑ : ๔,๐๐๐ และสนับสนุนการวิจัยร่วมระหว่างภาควิชาการกับชุมชนท้องถิ่น รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรด้วยการกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรให้ชุมชนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม และพัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความสำคัญกับการกำหนดเขตและการจัดการเชิงพื้นที่

๑.๒.๒ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการปรับแบบแผนการผลิตและพฤติกรรมบริโภคที่ลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดนโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนในสังคม พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการในการลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้วยการผลักดันให้เกิดระบบประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

๑.๒.๓ การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลักในการจัดการความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างความมั่นคงของภาคเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของชุมชนและสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

๒ สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภาพรวม

สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมาได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขัน มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดของระบบนิเวศ พื้นที่ป่าถูกทำลายจนปัจจุบันเหลือเพียงร้อยละ ๓๓.๕๖ ของพื้นที่ประเทศ ต่ำกว่าระดับที่จะรักษาสมดุลของระบบนิเวศ พื้นที่ป่าชายเลนตั้งแต่ภาคกลางตอนล่าง ภาคตะวันออก ไปจนถึงภาคใต้ทั้งสองฝั่งมีเพียง ๑.๕๓ ล้านไร่ อยู่ในระดับต่ำ แม้จะมีการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ ส่งเสริมให้มีการปลูกป่าเพิ่มขึ้น การสูญเสียพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของพื้นที่ เกิดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและรุนแรง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งลดความอุดมสมบูรณ์ลง อัตราการจับสัตว์น้ำเศรษฐกิจลดลง แหล่งปะการังและหญ้าทะเลมีสภาพเสื่อมโทรม โดยเฉพาะแนวปะการังฝั่งอันดามันมีสภาพเสื่อมโทรมถึงร้อยละ ๕๐ หญ้าทะเลฝั่งอ่าวไทยเสื่อมโทรมร้อยละ ๔๐ ความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วจากการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ทำให้จำนวนและชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชหายากอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ พืชหายากและใกล้สูญพันธุ์มี ๑,๔๐๗ ชนิด สัตว์ที่มีกระดูกสันหลังและใกล้สูญพันธุ์มี ๘๔ ชนิด

การขยายตัวของประชากรทำให้ความต้องการพื้นที่เกษตรเพิ่มขึ้น เกิดปัญหาสถานะการขาดแคลนน้ำในระดับรุนแรง มีการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีขีดจำกัด ขณะที่การพัฒนาระบบจัดการแหล่งน้ำขนาดใหญ่ มี

ข้อจำกัดในด้านพื้นที่ รวมทั้งมีการครอบครองการใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดกรณีขัดแย้งแย่งชิงน้ำที่มีแนวโน้มรุนแรง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมจากการใช้ที่ดินไม่ถูกต้อง ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง การนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีเพื่อใช้ในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษ และขาดกลไกการจัดการตั้งแต่การควบคุมกระบวนการผลิต การจัดเก็บ การขนส่ง เกิดการตกค้างและแพร่กระจายของมลพิษ คุณภาพน้ำและอากาศอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จากพฤติกรรมการบริโภคและกระแสวัตถุนิยมได้เพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียเกินกว่าศักยภาพในการกำจัดส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

ขณะเดียวกัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ และก๊าซเรือนกระจกเหล่านี้กว่าร้อยละ ๗๐ มาจากการตัดไม้ทำลายป่าของมนุษย์และการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล ทำให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกสูงขึ้น เกิดภาวะโลกร้อนและเกิดการแปรปรวนของฤดูกาล ส่งผลกระทบต่อเนื่องในด้านต่างๆ อาทิ ไฟป่า น้ำป่า ดินถล่ม การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของปริมาณน้ำฝน การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล ทำให้พื้นที่ชายฝั่งได้รับผลกระทบ คุณภาพน้ำและระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไป ผลผลิตทางการเกษตรลดลง แหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย การสูญเสียที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน เกิดโรคระบาดหรือโรคอุบัติใหม่ ผลกระทบเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ประเทศไทยต้องร่วมมือกับประชาคมโลกในการพยายามลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศให้คงไว้ที่ ๔๕๐ ล้านตันเทียบเท่าคาร์บอนไดออกไซด์ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกประมาณ ๒๓๐ ล้านตันเทียบเท่าคาร์บอนไดออกไซด์ต่อปี ในปี ๒๕๕๓ และมีอัตราการเพิ่มปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในรอบ ๑๐ ปีเท่ากับร้อยละ ๓.๘ ต่อปี ซึ่งเกิดในภาคพลังงาน ทั้งการผลิต การใช้พลังงานในภาคอุตสาหกรรม และการขนส่งที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด รองลงมาเป็นภาคเกษตร

การดำเนินงานเพื่อรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศที่ผ่านมายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง ระบบจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่เป็นมาตรฐาน ไม่ครอบคลุม ขาดการเชื่อมโยงกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากร เนื่องจากกฎหมายมีลักษณะการบริหารจัดการทรัพยากรรายสาขา ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ขาดความเป็นธรรม และโปร่งใส นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศโดยรวม

๓

การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์นี้มีเป้าหมายที่สำคัญในการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต และการวางรากฐานด้านการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ผลการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย มีดังนี้

๓.๑ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ บรรลุเป้าหมายในเรื่องการคุ้มครองพื้นที่ป่าให้คงความสมบูรณ์ การดำเนินงานเพื่อเร่งรัดแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทำลายทรัพยากรป่าไม้ โดยการฟื้นฟูส่งเสริมการปลูกป่าประเภทต่างๆ ทำให้พื้นที่ป่าในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๓.๕๖ ของพื้นที่ประเทศ *เป็นไปตามเป้าหมายการเพิ่มพื้นที่ป่าไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๓ ของพื้นที่ประเทศ* ขณะที่การขยายพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทำให้ในปี ๒๕๕๓ พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มเป็นร้อยละ ๒๐.๑๐ ของพื้นที่ประเทศ สูงกว่าเป้าหมายของแผนที่กำหนดให้พื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๘ ส่วนการฟื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาให้ไม่ต่ำกว่า

๑๐ ล้านไร่ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ยังดำเนินการได้เพียง ๒.๔๐ ล้านไร่ และพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายให้ไม่ต่ำกว่า ๕ ล้านไร่ ดำเนินการได้ ๔.๗๓ ล้านไร่ ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย

๓.๒ การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย การดำเนินการออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ๑๑.๔๒ ล้านไร่ บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้มีการเร่งรัดการออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ๑๐.๐ ล้านไร่ และการเพิ่มพื้นที่ชลประทานสามารถดำเนินการได้ ๒๙.๓๔ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๓ เปรียบเทียบกับพื้นที่ชลประทานในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ซึ่งมี ๒๗.๙๙ ล้านไร่ เพิ่มขึ้น ๑.๓๕ ล้านไร่ สูงกว่าเป้าหมายของแผน ๕๕๐,๐๐๐ ไร่ อย่างไรก็ตาม เป้าหมายส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุ ได้แก่ **การบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ** อยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการและพัฒนาลุ่มน้ำทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ ภายใต้แผนงานโครงการในปี ๒๕๕๓ **การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ** พบว่า ในปี ๒๕๕๓ สามารถนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ได้ร้อยละ ๒๖ ของปริมาณขยะทั้งหมด ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นการคัดแยกและนำกลับคืนวัสดุรีไซเคิล ร้อยละ ๘๒ ส่วนที่เหลือเป็นการนำขยะอินทรีย์มาหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพ และการนำขยะมูลฝอยมาผลิตเป็นพลังงานเชื้อเพลิงทดแทน **การลดปริมาณน้ำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรให้ไม่เกินปีละ ๓.๕ ล้านตัน** ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ การนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีสูงกว่าเป้าหมายทุกปี **การรักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ ให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๕** ไม่บรรลุตามเป้าหมาย ตลอดระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สัดส่วนของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ต่ำกว่าเป้าหมายทุกปี

๓.๓ การวางรากฐานการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนเป็นไปตามเป้าหมาย **การจัดตั้งเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเอง** ในช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๒ มีการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนร่วมป้องกันและบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ๓๐๐ เครือข่าย เครือข่ายด้านมลพิษจากสถานประกอบการ การพึ่งตนเองและพัฒนาเศรษฐกิจ ๒๕ แห่ง มีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และภาคธุรกิจในกลุ่มการผลิต การค้า และบริการ ที่สามารถสร้างเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ในปี ๒๕๕๓ วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นจำนวน ๘,๔๓๗ แห่ง มีสมาชิก ๑๑๑,๑๗๐ ราย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นจำนวน ๓๗ แห่ง บรรลุเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้ให้เกิดเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเอง ๑,๕๐๐ ชุมชน **การมีระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ระดับประเทศ** มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพระดับประเทศ โดยมีจำนวนสิ่งมีชีวิตในระบบ ๙๗,๒๐๓ รายการ หรือ ๔๑,๖๒๑ ชนิด นอกจากนี้ ยังมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพระดับท้องถิ่นและชุมชน ได้แก่ การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤตใน ๑๘ จังหวัด สำรวจข้อมูลพืชสมุนไพรในถิ่นกำเนิดในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนแห่งชาติ รวม ๑๗ แห่ง สำรวจจัดเก็บข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ นำเข้าระบบฐานข้อมูลชีวภาพรวม ๓๕ ชุมชน สามารถรวบรวมพรรณไม้หายากที่นำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ได้เพิ่มขึ้นอีก ๑๒๕ ชนิด และพัฒนาโปรแกรมและเครื่องมือเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ต้นน้ำ สัตว์ป่า พืชหายากและพันธุ์พืช

**ตารางที่ ๑ การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของ
ฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓**

เป้าหมาย	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	เป้าหมาย แผนฯ ๑๐
๑. การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ						
๑.๑ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	๓๐.๙๒	-	๓๓.๔๔	-	๓๓.๕๖	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๓ ของพื้นที่ประเทศ
๑.๒ สัดส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	๑๘.๓๕	๑๘.๗๐	๑๙.๑๓	๑๙.๙๙	๒๐.๒๑	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๘ ของพื้นที่ประเทศ
๑.๓ พื้นฟูพื้นที่ดินที่มีปัญหา (ล้านไร่)	๑.๑๕	๐.๘๖	๑.๐๕	๐.๑๗	๐.๑๕	ไม่ต่ำกว่า ๑๐ ล้านไร่
๑.๔ พื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย (ล้านไร่)	๑.๒๐	๑.๒๓	๑.๐๔	๑.๐๕	๐.๙๓	ไม่ต่ำกว่า ๕ ล้านไร่
๒. การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิต						
๒.๑ กรรมสิทธิ์ที่ดิน (โหนด)	๘๗.๑๗	๙๑.๐๓	๙๖.๖๘	๙๙.๙๓	๙๘.๕๘	ออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ๑๐ ล้านไร่
๒.๒ บริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน						
- การบริหารจัดการลุ่มน้ำ	-	อยู่ระหว่างดำเนินการตามแผนการบริหารจัดการและพัฒนาลุ่มน้ำทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ				การบริหารจัดการลุ่มน้ำ ๒๕ ลุ่มน้ำ
- พื้นที่ชลประทานทั่วประเทศ (ล้านไร่)	๒๗.๙๙	๒๘.๑๔	๒๘.๓๕	๒๘.๗๒	๒๙.๓๔	ไม่น้อยกว่า ๘ แสนไร่
- พื้นที่ชลประทานที่เพิ่มขึ้น (ล้านไร่)	๐.๔๘	๐.๑๕	๐.๒๑	๐.๓๗	๐.๖๒	
๒.๓ สัดส่วนการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ต่อขยะทั้งหมด (ร้อยละ)	๒๒	๒๒	๒๓	๒๖	๒๖	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ของปริมาณขยะทั่วประเทศ
๒.๔ ปริมาณการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตร (ล้านตัน)	๓.๖๓	๔.๔๗	๓.๙๑	๓.๙๗	๕.๒๙	นำเข้าไม่เกินปีละ ๓.๕ ล้านตัน
๒.๕ รักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ (ร้อยละของคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไป)	๗๔	๕๓	๗๕	๖๖	๖๑	แหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕
๓. การวางรากฐานด้านการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพ						
๓.๑ มีระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ระดับประเทศ	-	-	จัดทำระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพระดับประเทศและระดับท้องถิ่น			๑ ระบบ
๓.๒ เกิดเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองที่มีความมั่นคงด้านอาหารและสุขภาพจากการจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่น	การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย พัฒนาวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และภาคธุรกิจในกลุ่มการผลิตการค้า และบริการ ที่สามารถสร้างเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น					๑,๕๐๐ ชุมชน

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ (-) หมายถึง ไม่มีข้อมูล

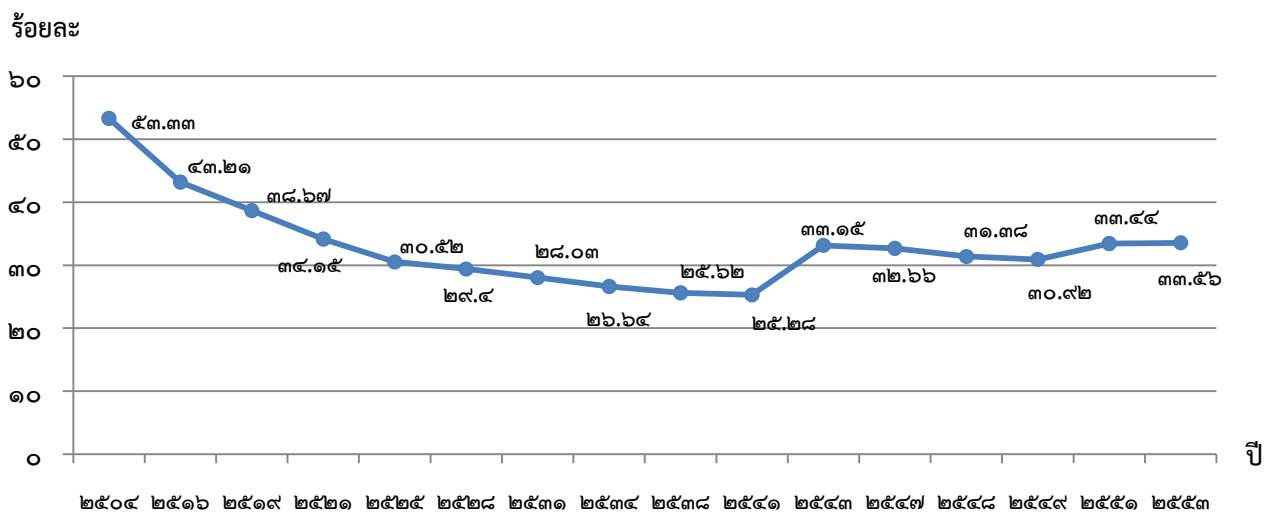
๔

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

๔.๑ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งการฟื้นฟูพื้นที่ป่าและการแก้ไขคุณภาพดินยังอยู่ในระดับต่ำ

๔.๑.๑ การฟื้นฟูป่าและป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฉบับที่ ๙ แต่ยังไม่สามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศไว้ได้ การสูญเสียป่าไม้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในอดีต ทำให้ประเทศไทยที่เคยมีพื้นที่ป่าถึงร้อยละ ๕๓.๓๓ ของพื้นที่ประเทศ เหลือเพียงร้อยละ ๓๓.๕๖ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่เหมาะสมของระบบนิเวศ การลดลงของพื้นที่ป่าได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ สัตว์ป่าหลายชนิดมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว บางชนิดต้องสูญพันธุ์และอีกหลายชนิดต้องอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

แผนภูมิที่ ๑ พื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ ปี ๒๕๐๔ – ๒๕๕๓

ที่มา : กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การดำเนินการป้องกันและดูแลรักษาพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องสามารถเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้เป็นร้อยละ ๒๐.๒๑ ของพื้นที่ประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของเขตห้ามล่าสัตว์ป่า แต่ยังมีปัญหาการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ ๒.๒๓ ล้านไร่ พื้นที่ป่าสงวน ๖.๔๐ ล้านไร่ และการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน ๐.๑๒ ล้านไร่ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลนเพื่อการใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะการทำนาเกลือ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงจาก ๒ ล้านไร่ ในปี ๒๕๑๘ เหลือเพียงประมาณ ๑.๕๓ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๒ ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนยังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ไม่สามารถฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพและไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้ เนื่องจากยังมีปัญหาการบุกรุกถือครองพื้นที่อย่างไม่ถูกต้อง

ตารางที่ ๒ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทย ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ตร.กม.

รายการ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
อุทยานแห่งชาติ	๕๒,๗๗๓.๗๓ (๑๐.๒๘)	๕๔,๗๒๕.๕๓ (๑๐.๖๗)	๕๕,๑๓๕.๓๒ (๑๐.๗๕)	๖๐,๓๒๓.๘๔ (๑๑.๗๖)	๖๐,๓๒๐.๑๑ (๑๑.๗๖)
วนอุทยาน	๑,๒๙๘.๘๘ (๐.๒๕)	๑,๒๓๘.๗๙ (๐.๒๔)	๑,๒๓๖.๗๑ (๐.๒๔)	๑,๒๓๘.๓๓ (๐.๒๔)	๑,๒๓๙.๐๐ (๐.๒๔)
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	๓๕,๗๔๘.๘๑ (๖.๙๗)	๓๖,๒๐๕.๓๗ (๗.๐๖)	๓๖,๕๗๘.๗๒ (๗.๑๓)	๓๖,๙๒๙.๓๗ (๗.๒๐)	๓๖,๙๒๙.๓๗ (๗.๒๐)
เขตห้ามล่าสัตว์ป่า	๔,๓๔๖.๔๖ (๐.๘๕)	๓,๗๗๖.๒๔ (๐.๗๔)	๕,๒๓๓.๐๔ (๑.๐๒)	๔,๐๖๐.๔๒ (๐.๗๙)	๕,๒๓๓.๐๔ (๑.๐๒)
รวม	๙๔,๑๖๗.๘๘ (๑๘.๓๕)	๙๕,๙๔๕.๙๓ (๑๘.๗๐)	๙๘,๑๘๓.๗๙ (๑๙.๑๓)	๑๐๒,๕๕๑.๙๖ (๑๙.๙๙)	๑๐๓,๗๒๑.๕๒ (๒๐.๒๑)

ที่มา : กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมายเหตุ : ในวงเล็บหมายถึง ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมด

๔.๑.๒ การแก้ไขปัญหาคุณภาพดินยังดำเนินการได้น้อยไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การลดลงของพื้นที่ป่าและการขยายตัวของพื้นที่ทำการเกษตรจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมพืชเศรษฐกิจและพืชพลังงาน ทำให้การถือครองพื้นที่เกษตรเพิ่มขึ้นจาก ๖๙.๖ ล้านไร่ ในปี ๒๕๐๖ เป็น ๑๗๑.๕๘ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๒ เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน เกิดปัญหาการชะล้างพังทลาย ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ ทั้งดินเปรี้ยว ดินเค็มในหลายพื้นที่ พื้นที่ดินเสื่อมโทรมในระดับรุนแรงและระดับวิกฤตในปี ๒๕๕๓ เป็น ๓๕.๙๗ ล้านไร่ หรือร้อยละ ๑๑.๒๔ ของพื้นที่ประเทศ มีการเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งการขยายตัวของเมือง พื้นที่อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม และการรุกพื้นที่เกษตรกรรมมากขึ้น การฟื้นฟูดินที่มีปัญหา ดำเนินการได้จำนวน ๒.๔๐ ล้านไร่ ยังต่ำกว่าเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้ฟื้นฟูดินที่มีปัญหาไม่ต่ำกว่า ๑๐.๐ ล้านไร่ ส่วนการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดินโดยส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูง ดำเนินการได้ ๔.๗๓ ล้านไร่ ต่ำกว่าเป้าหมายในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เล็กน้อย

ตารางที่ ๓ พื้นที่ที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรดิน ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย: พันไร่

ประเภทปัญหา	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔ (ต.ค.๕๓ - พ.ค.๕๔)	(๒๕๕๐ - ๒๕๕๔)
การชะล้างพังทลาย ของดิน	๑,๒๐๓.๖๐	๑,๒๒๘.๒๓	๑,๐๔๐.๗๓	๑,๐๕๐.๗๔	๙๒๖.๒๗	๔๘๖.๒๐	๔,๗๓๒.๑๖
พื้นที่ดินที่มีปัญหา	๑,๑๕๓.๓๐	๘๕๕.๗๒	๑,๐๔๗.๖๕	๑๗๑.๕๐	๑๔๕.๐๓	๑๘๑.๑๐	๒,๔๐๑.๐๐
ดินเค็ม	๔๐.๐๐	๔๑.๐๐	๔๑.๐๐	๔๕.๗๖	๔๕.๘๒	๕๓.๐๕	๒๕๕.๖๓
ดินเปรี้ยว	๖๖.๐๐	๒๓.๑๐	๒๒.๕๐	๓๔.๐๕	๓๔.๒๖	๔๔.๑๖	๑๕๘.๐๗
ดินกรด	-	๘๘.๗๗	๘๒.๗๕	๔๔.๐๙	๖๐.๔๕	๗๙.๖๔	๓๕๕.๗๐
ดินเปรี้ยวดินเค็ม ภาคใต้	-	๓.๑๕	๔.๕	๔.๕	๔.๕	๔.๒๕	๒๐.๙๐
ดินเสื่อมโทรม (ดินทราย/ดินตื้น)	๑,๐๔๗.๓๐	๖๙๙.๗๐	๘๙๖.๙๐	๔๔.๑๐	-	-	๑,๖๔๐.๗๐

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.๒ การตอบสนองความต้องการและความจำเป็นในการดำรงชีวิตเป็นไปตามเป้าหมาย ในขณะที่สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากปัญหามลพิษ

๔.๒.๑ การออกกรรมสิทธิ์ที่ดินและจัดสรรให้แก่ประชาชนที่ยากจนมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง มีการเร่งรัดออกโฉนดที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ตั้งแต่เริ่มมีการดำเนินการจนถึงปัจจุบันมีกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งหมด ๙๘.๕๙ ล้านไร่ และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้ดำเนินการเพิ่มขึ้น ๑๑.๔๒ ล้านไร่ บรรลุเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้มีการออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ๑๐.๐ ล้านไร่ นอกจากนี้ ยังมีการจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน เพื่อให้เกิดการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม โดยให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง ๑๗๙,๕๑๙ ราย

ตารางที่ ๔ กรรมสิทธิ์ที่ดินทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย: ล้านไร่

	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
จำนวนกรรมสิทธิ์ที่ดิน (โฉนด)	๘๗.๑๗	๙๑.๐๓	๙๖.๖๘	๙๙.๙๓	๙๘.๕๙

ที่มา : สำนักงานที่ดิน กรมที่ดิน

๔.๒.๒ แผนบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำมีความก้าวหน้า การดำเนินการจัดทำแผนการบริหารจัดการและพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการ ๒๕ ลุ่มน้ำหลัก เพื่อให้เกิดกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการทุกระดับอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งอยู่ระหว่างรวบรวมเสนอแผนประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ให้สำนักงบประมาณพิจารณา การดำเนินงานในปี ๒๕๕๓ ได้มีการออกแบบสอบถามไปยังประชาชนผู้ใช้น้ำทั่วประเทศ พบว่า กว่าร้อยละ ๙๐ เห็นด้วยที่จะให้ดำเนินโครงการถือว่าทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบแผนงานในการบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำของตนเอง สามารถใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์ พื้นฟู จัดหาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับ

สถานการณ์และประเด็นปัญหาในแต่ละพื้นที่ โดยจัดทำร่วมกับท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และองค์กรเอกชน ขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการของบประมาณเพื่อศึกษาและออกแบบโครงการ ให้ชุมชนทุกระดับมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ควบคู่ไปกับการใช้มาตรการต่างๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่แหล่งน้ำที่ได้รับการจัดการและฟื้นฟู ๘.๘ ล้านไร่

๔.๒.๓ การขยายพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น จากการประมาณการว่าความต้องการใช้น้ำของประเทศจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ ๑,๒๘๑ ล้าน ลบ.ม. ในระยะ ๓ ปีข้างหน้า และเฉลี่ยปีละ ๒,๑๗๘ ล้าน ลบ.ม. ในระยะ ๕ ปีถัดไป ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสี่ยงจากการขาดแคลนน้ำ และการแย่งชิงน้ำจะมีแนวโน้มมากขึ้น รัฐบาลจึงได้ดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนและเหมาะสมแก่การเกษตร โดยก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า โครงการแก้มลิง และรวมทั้งแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานจาก ๒๗.๙๙ ล้านไร่ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๒๙.๓๔ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๓ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ ๑.๓๕ ล้านไร่ ช่วยบรรเทาความขาดแคลนน้ำในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ป้องกันความเสียหายจากอุทกภัยและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่

ตารางที่ ๕ พื้นที่โครงการชลประทานประเภทต่างๆ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ล้านไร่

พื้นที่ โครงการชลประทาน	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ขนาดใหญ่	๑๗.๐๙	๑๗.๑๘	๑๗.๒๙	๑๗.๘๘	๑๗.๙๓
ขนาดกลาง	๖.๕๔	๖.๕๖	๖.๖๔	๖.๒๐	๖.๒๔
ขนาดเล็ก	๐.๕๗	๐.๖๑	๐.๖๒	๐.๘๕	๐.๙๑
โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	๓.๗๙	๓.๘๐	๓.๘๐	๓.๘๐	๔.๒๐
โครงการแก้มลิง	-	-	-	-	๐.๐๖
รวม	๒๗.๙๙	๒๘.๑๔	๒๘.๓๕	๒๘.๗๒	๒๙.๓๔

ที่มา : กรมชลประทาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๔ ปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่สถานที่กำจัดยังไม่เพียงพอ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ ที่มีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ ๑๔.๖ ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น ๑๕.๑๖ ล้านตันในปี ๒๕๕๓ การนำขยะมูลฝอยชุมชนกลับมาใช้ประโยชน์ยังมีน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ในปี ๒๕๕๓ มีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่เพียงร้อยละ ๒๖ เท่านั้น เป็นการคัดแยกและนำกลับรีไซเคิลร้อยละ ๘๒ การนำขยะอินทรีย์มาหมักทำปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพร้อยละ ๑๕ และการนำขยะมูลฝอยมาผลิตเป็นพลังงานเชื้อเพลิงทดแทนร้อยละ ๓ สำหรับภาคอุตสาหกรรมมีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ ๖๘ และมีอัตราการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ ๕ ขณะที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเพียงร้อยละ ๓๘ ของปริมาณทั้งหมด หรือคิดเป็น ๕.๘ ล้านตันต่อปี มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ต้องตามหลักวิชาการ ๑๑๘ แห่ง เติมน้ำได้เพียง ๙๙ แห่ง ซึ่งไม่เพียงพอในการรองรับปริมาณขยะมูลฝอยทั้งหมด เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กขาดความพร้อมในการจัดการขยะมูลฝอย

สำหรับของเสียอันตราย ยังมีปริมาณสูง ในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๖ มาจากอุตสาหกรรมร้อยละ ๗๗ จากชุมชนร้อยละ ๒๓ ซึ่งรวมซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และมูลฝอยติดเชื้อ ของเสียอันตรายชุมชนมีปริมาณเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เป็นต้นมา ร้อยละ ๗๐ ของปริมาณของเสียอันตรายมาจากภาคตะวันออก กรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ทิ้งของเสียอันตรายปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป ระบบเก็บรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชนและสถานที่กำจัดที่ได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมายในปัจจุบันมีเพียง ๒๑ แห่ง ซึ่งมีปัญหาในการคัดแยกและสถานที่กำจัดไม่เพียงพอและไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ สำหรับของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม มีการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการร้อยละ ๙๗ โรงงานที่จัดการกับของเสียอันตรายมีทั้งหมด ๓๑๑ แห่งทั่วประเทศ สามารถรองรับของเสียอันตรายได้ ๑๐.๗๓ ล้านตันต่อปี กำจัดโดยใช้เตาเผาปูนซีเมนต์ และเตาเผาของเสียอันตราย ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพื่อนำไปกำจัด ของเสียอันตรายเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน พบผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารเคมีในปี ๒๕๕๓ จำนวน ๒,๑๕๘ ราย ร้อยละ ๙๐ ได้รับพิษจากสารอันตรายทางการเกษตร ที่เหลือได้รับพิษจากสารอันตรายในภาคอุตสาหกรรม

ตารางที่ ๖ ขยะชุมชนและขยะที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกวิธี ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

รายการ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ขยะชุมชนในแต่ละปี (ล้านตัน/ปี)	๑๔.๖	๑๔.๗	๑๕.๐๔	๑๕.๑๑	๑๕.๑๖
ขยะที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกวิธี (ร้อยละ)	๓๖.๐	๓๖.๐	๓๗.๐	๔๓.๐	๓๘.๐

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๕ การนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรเพิ่มขึ้นทุกปี จาก ๓.๖๓ ล้านตันในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๕.๒๙ ล้านตันในปี ๒๕๕๓ สูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้ลดการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรไม่เกินปีละ ๓.๕ ล้านตันต่อปี ความพยายามลดการนำเข้ายังไม่ได้ผลเนื่องจากระดับราคาสินค้าเกษตรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเหตุจูงใจให้เกษตรกรเพิ่มการผลิตสินค้า อีกทั้งคุณภาพของดินที่เสื่อมโทรมมากขึ้น ทำให้ต้องใช้สารเคมีทางการเกษตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน ขณะที่รัฐบาลมีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และการใช้สารอินทรีย์ทางการเกษตรเพื่อลดการใช้สารเคมี แต่ไม่สามารถลดการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีโดยรวมได้ ทำให้มีผู้ป่วยและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสารเคมีเพิ่มจาก ๑,๒๕๑ ราย ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๒,๐๑๕ รายในปี ๒๕๕๓

ตารางที่ ๗ ปริมาณการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีเพื่อการเกษตร และจำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากสารเคมี/สารอันตราย ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

รายการ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ปุ๋ย (ล้านตัน)	๓.๕๓	๔.๓๕	๓.๘๐	๓.๘๓	๕.๑๗
สารเคมี (ล้านตัน)	๐.๐๙๕	๐.๑๒	๐.๑๑	๐.๑๔	๐.๑๒
ผู้ป่วยและเสียชีวิตจากสารอันตราย (ราย)	๑,๒๕๑	n.a	n.a	n.a	๒,๐๑๕

ที่มา : สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร และสำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, ๒๕๕๓

๔.๒.๖ คุณภาพน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปมีจำนวนลดลง เหลือเพียงร้อยละ ๖๑ ในปี ๒๕๕๓ ต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่กำหนดให้รักษาคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติให้อยู่ในเกณฑ์พอใช้และดี รวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๕ ขณะที่แหล่งน้ำผิวดินที่มีคุณภาพเสื่อมโทรมเพิ่มจากร้อยละ ๒๖ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๓๙ ในปี ๒๕๕๓ แม่น้ำที่มีคุณภาพเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น อาทิ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง แม่น้ำนครนายก แม่น้ำเพชรบุรีตอนล่าง ลำตะคอง แม่น้ำระยอง ทะเลสาบสงขลา เป็นต้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาภาวะแล้งในช่วงต้นปี และปัญหาน้ำท่วมในช่วงปลายปี ประกอบกับการจัดการน้ำเสียจากแหล่งชุมชนยังดำเนินการไม่ทั่วถึง และไม่มีการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนเพิ่มเติม รวมถึงการจัดการน้ำเสียภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ส่งผลต่อเนื่องทำให้คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงเช่นเดียวกัน คุณภาพน้ำทะเลที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปลดลง โดยเฉพาะบริเวณอ่าวไทยตอนในที่รองรับน้ำเสียจากแม่น้ำสายหลักต่างๆ ได้แก่ ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ปากแม่น้ำท่าจีน ปากแม่น้ำบางปะกง และปากแม่น้ำแม่กลอง

ส่วนน้ำบาดาลมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของน้ำบาดาลที่ใช้บริโภค แต่ยังมีปัญหาน้ำบาดาลเค็มบางพื้นที่และเป็นน้ำกระด้างในชั้นหินปูน เริ่มพบปัญหาการปนเปื้อนของน้ำใต้ดินและน้ำบาดาลที่เกิดจากการลักลอบทิ้งกากของเสีย การรั่วไหลของสารเคมี การฝังกลบขยะมูลฝอยโดยไม่ถูกหลักวิชาการ การทำเหมืองแร่ และเกษตรกรรม

ตารางที่ ๘ แหล่งน้ำแบ่งตามคุณภาพ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
แหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่ดี (DO มากกว่า ๔ มก./ลิตร)	๒๑.๐๐	๑๙.๐๐	๒๓.๐๐	๓๒.๐๐	๑๙.๐๐
แหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (DO ระหว่าง ๓-๔ มก./ลิตร)	๕๓.๐๐	๓๔.๐๐	๕๖.๐๐	๓๔.๐๐	๔๒.๐๐
แหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและ เสื่อมโทรมมาก (DO น้อยกว่า ๓ มก./ลิตร)	๒๖.๐๐	๔๗.๐๐	๒๑.๐๐	๓๔.๐๐	๓๙.๐๐

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๗ ฝุ่นละอองขนาดเล็กยังคงเป็นปัญหาหลัก การตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{๑๐}) จากสถานีตรวจวัดอากาศทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และต่างจังหวัด พบว่าพื้นที่ที่มีปริมาณฝุ่นละอองเกินมาตรฐานลดลงจากร้อยละ ๕๙.๒๐ ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียงร้อยละ ๔๙.๑๕ ในปี ๒๕๕๓ สาเหตุหลักยังคงเกิดจากยานพาหนะที่ปล่อยมลพิษเกินมาตรฐาน การจราจรที่หนาแน่น สิ่งก่อสร้าง โรงงาน อุตสาหกรรม และการเผาในที่โล่ง โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณริมถนนทั้งกรุงเทพมหานครและในเมืองใหญ่หลายจังหวัด สำหรับกรุงเทพมหานครพื้นที่ที่มีฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินค่ามาตรฐาน ได้แก่ ถนนดินแดง ถนนพระราม ๖ ถนนพหลโยธิน และถนนพระราม ๔ สำหรับต่างจังหวัด พบมากบริเวณอำเภอหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรีที่มาจากโรงไหมหิน ส่วนหมอกควันและไฟป่าจากการเผาในที่โล่งมีปัญหาในช่วงฤดูแล้ง การเผาในที่ป่า พื้นที่เกษตร และการเผาขยะในพื้นที่ชุมชนของ ๘ จังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา น่าน และแพร่ ยังคงเป็นปัญหาสำคัญโดยเฉพาะในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ สามารถตรวจวัดค่าสูงสุดได้ ๕๑๘.๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเกินกว่าค่ามาตรฐาน ๔ เท่า ทำให้ต้องเพิ่มมาตรการแก้ไขเพื่อควบคุมการเผาในที่ชุมชนและ

ปัญหาไฟป่า รวมทั้งเสริมสร้างหน่วยงานในระดับพื้นที่และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของภาวะโลกร้อน มีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก ๓.๐๔ ตันต่อคนในปี ๒๕๔๙ เป็น ๓.๑๐ ตันต่อคนในปี ๒๕๕๓ เป็นการเพิ่มขึ้นในภาคพลังงาน การผลิต ที่อยู่อาศัยและธุรกิจการค้า

ตารางที่ ๙ สถานีตรวจวัดอากาศที่ PM_{๑๐} เกินมาตรฐานและปริมาณการปล่อย CO_๒ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

รายการ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
สถานีตรวจวัดอากาศที่พบ PM _{๑๐} เกินมาตรฐาน (ร้อยละ)	๕๙.๒๐	๕๙.๒๐	๕๙.๖๙	๕๙.๐๖	๕๙.๑๕
การปล่อยก๊าซ CO _๒ (ตันต่อคน)	๓.๐๔	๓.๑๑	๓.๑๓	๓.๐๙	๓.๑๐

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน

๔.๓ การมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปตามเป้าหมาย

๔.๓.๑ การจัดทำระบบฐานข้อมูลและความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความสมบูรณ์ระดับประเทศ เป็นการเพิ่มเครือข่ายการเชื่อมโยงสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานเครือข่าย ทั้งด้านข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ การใช้ประโยชน์ และข้อมูลด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันมีจำนวนข้อมูลสิ่งมีชีวิตในระบบ ๙๗,๒๐๓ รายการ หรือ ๔๑,๖๒๑ ชนิด

๔.๓.๒ การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ OTOP ที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ จึงต้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพให้คงอยู่ สามารถนำมาพัฒนาและใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น ธุรกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงพาณิชย์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดทางธุรกิจ รวมทั้งเป็นการสร้างอาชีพ และรายได้ให้กับคนในชุมชน

๕ ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

๕.๑ การรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและความสมดุลของระบบนิเวศ

๕.๑.๑ ระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพและแนวเขตที่ดินประเภทต่างๆ ได้รับการพัฒนาตลอดระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เป็นการรักษาฐานทรัพยากรและใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ มีการจัดตั้งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชีวภาพ โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพระดับประเทศและท้องถิ่น **ระดับประเทศ**เป็นการเพิ่มเครือข่ายการเชื่อมโยงสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานเครือข่าย ทั้งด้านข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ การใช้ประโยชน์ และข้อมูลด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันมีจำนวนข้อมูลสิ่งมีชีวิตในระบบ ๙๗,๒๐๓ รายการ หรือ ๔๑,๖๒๑ ชนิด ประกอบด้วย ทรัพยากรพืช ๒๖,๙๙๗ ชนิด ทรัพยากรสัตว์ ๑๑,๒๙๔ ชนิด ทรัพยากรจุลินทรีย์จำนวน ๓,๓๕๐ ชนิด ส่วนในระดับชุมชน ดำเนินการไปแล้ว ๓๕ ชุมชนสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤตระหว่างปี ใน ๑๘ จังหวัด สำรวจข้อมูลพืชสมุนไพรในถิ่นกำเนิดในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนแห่งชาติรวม ๑๗ พื้นที่ รวมทั้งสำรวจและ

จัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จำนวน ๕ ฐานข้อมูล ได้แก่ ต้นน้ำ สัตว์ป่า ระบบนิเวศ พันธุ์พืช และจุลินทรีย์

การจัดทำฐานข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐ จัดทำแผนที่และฐานข้อมูลแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ แนวเขตอุทยานแห่งชาติ แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แนวเขตห้ามล่าสัตว์ป่า แนวเขตป่าชายเลน และแนวเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ๑๗ แห่ง รวม ๐.๑๘ ล้านไร่ เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าของประเทศ และออกแบบจัดรูปที่ดินจำนวน ๑๔ แห่ง พื้นที่ ๙๒,๘๕๐ ไร่ จัดตั้งศูนย์บัญชาการยุทธการแก้ไขปัญหาวิกฤตป่าไม้ของชาติในกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ รวม ๗ แห่ง ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก อุบลราชธานี จันทบุรี ชุมพร กระบี่ สงขลา

การประยุกต์และพัฒนาฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำ สำรวจเพื่อเก็บรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ๑๕ จังหวัดและในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดเลย สามารถรวบรวมพืชวงศ์เฟินและกลุ่มพืชใกล้เคียง พืชพื้นบ้าน พืชสมุนไพร และพืชที่มีการกระจายพันธุ์ในเขตพื้นที่สูง เพื่อบันทึกและตรวจสอบรายชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องแล้วนำมาลงทะเบียนเพื่อนำเข้าฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ ๔ ฐาน ๑๕๕ ชนิด ได้แก่ ฐานข้อมูลพรรณไม้มีชีวิตในสวนพฤกษศาสตร์ ฐานข้อมูลพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ฐานข้อมูลพืชที่ถูกคุกคาม และฐานข้อมูลตัวอย่างพรรณไม้แห้ง และได้จัดทำทะเบียนหมายเลขนำเข้าตัวอย่างพรรณไม้แห้งที่เพิ่มขึ้น มาเก็บรักษาไว้ในหอพรรณไม้ จำนวน ๔๒๖ ชนิด ๔,๖๒๔ ตัวอย่าง และสามารถรวบรวมเพื่ออนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากได้เพิ่มขึ้นอีก จำนวน ๑๒๕ ชนิด

๕.๑.๒ เยาวชนและคนในชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพ สามารถร่วมดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านทุกจังหวัดทั่วประเทศ ๒๖๒ เครือข่าย ๘๘ ชุมชน เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จำนวน ๖๓๘ คน จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนธรณีพิบัติภัยจังหวัดละ ๓๐๐ คน สำรวจธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อมเพื่อจำแนกเขตหมู่บ้านเสี่ยงดินถล่ม รวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนที่เสี่ยงต่อธรณีพิบัติภัย จัดอบรมให้ความรู้ จัดตั้งลูกเสืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในท้องถิ่นเป็นค่ายฝึกอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกเยาวชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังปัญหาสิ่งแวดล้อม จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากร และแบบจำลองห้องเรียนชุมชนธรรมชาติ พิพิธภัณฑ์ชีวิตธรรมชาติ เส้นทางศึกษาธรรมชาติและหลักสูตรท้องถิ่นที่ชุมชนร่วมกับโรงเรียนดำเนินการ

๕.๑.๓ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมขยายวงกว้างมากขึ้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายทุกภาคส่วนในการดูแลสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานในท้องถิ่นและผู้ประกอบการในด้านการจัดการทรัพยากรแร่ โดยให้ความรู้และสร้างการมีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังและดูแลการใช้ทรัพยากรแร่และคุณภาพสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน มีการปรับปรุงคุณภาพสวนสาธารณะ สนามกีฬา ลานกีฬา ห้องสมุดและหอศิลป์ที่มีอยู่แล้วในที่ราชพัสดุให้มีสภาพดียิ่งขึ้น ด้วยการพัฒนารูปแบบให้เป็นศูนย์แห่งความสุข ส่วนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการส่งเสริมป่าชุมชนจำนวน ๘,๐๐๐ แห่ง รวมพื้นที่ ๒.๘ ล้านไร่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ป่าไม้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อระบบนิเวศและต่อชุมชนที่ช่วยกันดูแลรักษาป่า นอกจากนี้ การจัดตั้งพุทธอุทยานเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ศาสนาควบคู่กับการรักษาป่าและฟื้นฟูธรรมชาติ มีสำนักสงฆ์ที่เข้าร่วมประมาณ ๖,๐๐๐ แห่ง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่มีระบบที่ชัดเจน เนื่องจากยังขาดการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การกำหนดเครื่องมือและกลไกในการ

จัดการทรัพยากรธรรมชาติเป็นแบบแยกส่วน ระบบการจัดการข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่เป็นมาตรฐาน ไม่ครอบคลุม และขาดการเชื่อมโยงข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

๕.๑.๔ การพัฒนาระบบการจัดการร่วมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สามารถแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า และปัญหาความยากจน

๑) การจัดการที่ดินให้แก่ประชาชนเพื่อลดความยากจนและพัฒนาชนบท
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การประสานและแก้ไขปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินของรัฐ จัดทำแผนที่และตีความ ภาพถ่ายทางอากาศ เพื่อประกอบการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ และราษฎร ที่ได้รับการตรวจสอบเพื่อรับรองสิทธิทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ ที่มีการบุกรุกตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน ในพื้นที่ ๕๕ จังหวัด รวม ๐.๔๑ ล้านไร่ สามารถแบ่งให้ประชาชน ที่บุกรุกไปแล้ว ๐.๒๘ ล้านไร่ การจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน ให้เกษตรกรมี กรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงจำนวน ๑๗๙,๕๑๙ ราย นำที่ราชพัสดุในส่วนที่ ราชการครอบครองไว้เกินความจำเป็นและไม่ได้ใช้ประโยชน์มาจัดสรรให้เกษตรกรเช่าทำการเกษตรในอัตราค่า เช่าที่เหมาะสม เพื่อรองรับสถานการณ์วิกฤตอาหารและพลังงาน ในปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ รวม ๐.๑๙ ล้านไร่ รวมทั้งการจัดให้มีโฉนดชุมชนในที่ดินของรัฐที่ไม่มีสภาพป่าแล้ว เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การกระจายการ ถือครองที่ดินที่ไม่มีความเป็นธรรม และเป็นการร่วมมือกันของคนในชุมชนดูแลรักษาที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๒) การฟื้นฟูป่าและป่าอนุรักษ์ให้มีความอุดมสมบูรณ์และคงความหลากหลาย
ทางชีวภาพ การแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ของประเทศ จากการบริหารจัดการพื้นที่ป่า อนุรักษ์ พื้นที่ป่า และพื้นที่ป่าชายเลนอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู อย่างต่อเนื่องจาก ๙,๐๕๐ ไร่ ในปี ๒๕๕๐ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๑,๒๕๐ ไร่ ในปี ๒๕๕๒ และเป็น ๙๙,๒๓๔ ไร่ ในปี ๒๕๕๓

๓) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์โดยขยายพื้นที่ชลประทาน และการแก้ไขปัญหาหนี้เสีย

(๑) การขยายพื้นที่ชลประทานเพื่อการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น รัฐบาลได้ ก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดใหญ่ ๓ โครงการ และขนาดกลาง ๖ โครงการ สามารถเพิ่มพื้นที่ ชลประทานได้ทั้งสิ้น ๙๕,๑๖๑ ไร่ การก่อสร้างแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำในเขตชลประทาน จำนวน ๖๖๕ แห่ง ทำให้มีพื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้น ๒๔๗,๑๔๕ ไร่ ดำเนินการเจาะบ่อบาดาล จำนวน ๖๐ บ่อ ก่อสร้างระบบ ประปาบาดาล ๑๗ แห่ง ระบบปรับปรุงคุณภาพน้ำบาดาล ๗ แห่ง ปรับปรุงระบบประปาบาดาล ๒๒ แห่ง ใน ๗๖ พื้นที่ ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร จำนวน ๑๙,๐๐๖ บ่อ การดำเนินงานสำรวจ พัฒนาแหล่งน้ำบาดาล ก่อสร้างระบบประปาบาดาลพร้อมติดตั้งระบบปรับปรุงคุณภาพ น้ำบาดาลให้กับโรงเรียนที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง จำนวน ๓๒๐ แห่ง การศึกษาประเมิน ศักยภาพการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาล ๗๕ แห่ง การจัดหาหนี้สะอาดให้กับหมู่บ้านภัยแล้งทั่วประเทศ เพื่อให้ ประชาชนมีน้ำสะอาดและมีคุณภาพดีใช้ในการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอและทั่วถึงจำนวน ๖๗๓ หมู่บ้าน บริหารจัดการพื้นที่เกษตรในเขตชลประทาน จำนวน ๓๒.๐๑ ล้านไร่ จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานเพิ่มขึ้น จำนวน ๑,๖๕๑ กลุ่ม ครอบคลุมพื้นที่ ๖๕๙,๔๙๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕๖ ของพื้นที่ชลประทานทั้งหมด

(๒) มลพิษทางน้ำอยู่ระหว่างการดำเนินงานแก้ไข เนื่องจากน้ำเสียส่วนใหญ่ไม่ได้รับการบำบัด โดยน้ำเสียจากชุมชนเป็นแหล่งหลักที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ ซึ่งการจัดการน้ำเสียจากชุมชนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยเฉพาะการลงทุนและเตรียมการในการจัดสร้างระบบ บำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ปัจจุบันมีน้ำเสียเพียงร้อยละ ๑๑ ได้รับการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่มีอยู่ จะเห็นได้ว่ายังมีปริมาณน้ำเสียอีกมากที่ไม่ได้ผ่านการบำบัดทำให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ดำเนินการกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทั้งจากแหล่งกำเนิดและกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดการระบายน้ำทั้งให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดตามพระบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และมีการจัดทำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขด้านการจัดการน้ำเสียและของเสียเพื่อให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการให้ใบอนุญาตประกอบกิจการ ทำให้ผู้ประกอบการต้องมี แผนการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เริ่มการประกอบกิจการ ประกอบกับการประเมินความสามารถในการรองรับภาวะมลพิษของแหล่งน้ำ เพื่อนำมาใช้ประกอบการพิจารณาอนุญาตตั้งสถานประกอบการและการระบายมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้มืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเพียงบางแห่งที่มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นและจัดเก็บ ค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ทำให้มีรายได้เพียงพอเพื่อใช้ดูแลบำรุงรักษาและขยายพื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย และอยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ.๒๕๑๐ ให้สามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียควบคู่กับน้ำประปา นอกจากนี้ มีการขยายเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังคุณภาพในลุ่มน้ำวิกฤต ได้แก่ เจ้าพระยา ท่าจีน บางปะกง ทะเลสาบสงขลา และลำตะคอง และติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติเพื่อการเตือนภัย รวมทั้งส่งเสริมการใช้มาตรการทางสังคมในการบริหารจัดการมลพิษทางน้ำ เช่น การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ และการประกาศยกย่องชมเชยบุคคลหรือหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือการจัดการคุณภาพน้ำ

การดำเนินการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษจังหวัดระยอง ด้วยการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษในเขตควบคุมมลพิษมาบตาพุด อาทิ ปัญหาการปนเปื้อนสารอินทรีย์ระเหยง่ายในบรรยากาศ พื้นฟุตอะคอนดินสีดำบริเวณปากคลองชักหามาก อ่าวประดู่ ปัญหาการปนเปื้อนโลหะหนักและสารอินทรีย์ระเหยง่ายในดินและน้ำใต้ดิน จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อมระยอง เพื่อตรวจสอบและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดระยองปัจจุบันมีสมาชิก ๗๖๗ คน ดำเนินการตรวจสอบพบว่าคุณภาพน้ำใต้ดินโดยรวมในส่วนของโลหะหนักมีแนวโน้มการปนเปื้อนลดลง สารอินทรีย์ระเหยง่ายมีแนวโน้มคงตัว คุณภาพน้ำทะเลโดยรวมยังมีคุณภาพดี แต่คุณภาพน้ำผิวดินมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง

๔) การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินยังล่าช้า จากนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจและพืชพลังงาน ทำให้มีการถือครองพื้นที่เกษตรเพิ่มขึ้นเป็น ๑๗๑.๕๘ ล้านไร่ในปี ๒๕๕๒ ทำให้เกิดปัญหาดินเสื่อมโทรม การชะล้างพังทลายของดิน และปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ พื้นที่ดินเสื่อมโทรมในระดับรุนแรงและระดับวิกฤตในปี ๒๕๕๓ เท่ากับร้อยละ ๑๑.๒๔ ของพื้นที่ประเทศ รัฐบาลได้ส่งเสริมการฟื้นฟูดินที่มีปัญหาโดยใช้ปูนมาร์ลเพื่อเพิ่มผลผลิตพืชในพื้นที่ดินเปรี้ยว การใช้โดโลไมท์เพื่อปรับปรุงพื้นที่ดินกรด และฟื้นฟูพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม โดยเพิ่มผลผลิตข้าวในพื้นที่ดินเค็มน้อยและปานกลาง ปลูกไม้ยืนต้นเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของดินเค็ม บริหารจัดการน้ำใต้ดินและน้ำบาดาลเพื่อป้องกันการซึมผ่านของน้ำเค็มจากใต้ดิน ทำบ่อบำบัดและกักเก็บน้ำเค็ม พัฒนาที่ดินในพื้นที่เฉพาะ ๓๑,๖๕๙ ไร่ ได้แก่ ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พื้นที่พื้นที่ผ่านการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ และการฟื้นฟูลุ่มน้ำแม่ตา

การฟื้นฟูการชะล้างพังทลายของดินที่ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่สูง เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำและรักษาความชุ่มชื้นในดิน จำนวน ๓๑๕ แห่ง จัดทำแนวทางการป้องกันและฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยดินถล่มในพื้นที่ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา ตำบลภูฟ้า อำเภอปอเกือ จังหวัดน่าน จัดทำแก้มลิงเพื่อชะลอความเร็วของน้ำ ปรับเปลี่ยนร่องน้ำเลียนแบบธรรมชาติและเพิ่มศักยภาพลาดดิน ลดปัญหาการชะล้างหน้าดินและดักตะกอนด้วยหมอนและผ้าห่มคลุมดิน และการปรับสภาพดินแบบขั้นบันไดเสริมไม้ไผ่ เพื่อเพิ่มเสถียรภาพของหน้าดินและลดการพังทลาย

๕) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งให้มีความสมบูรณ์
ดำเนินการต่อเนื่อง รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน ปะการัง และหญ้าทะเล รวม ๑.๖๔ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๓ ทำให้มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นเป็น ๑.๕๖ ล้านไร่ ในปี ๒๕๕๒ ตรวจติดตามและควบคุมการทำประมง ๒,๐๗๗ ครั้ง ออกใบอนุญาตทำการประมง ๒๘,๒๓๕ ฉบับ ออกมาตรการจัดการทรัพยากรประมง ๘ เรื่อง ดำเนินงานด้านกฎหมายทำการประมง การพัฒนาฟาร์มทะเล ๔๑ เขต การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่ฟาร์มทะเล ๘๔.๑๓ ล้านตัว พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรและประชาชนในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น และสนับสนุนให้องค์กรชุมชนทุกระดับมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งของชาวประมง

๖) การมีระบบการจัดการและป้องกันภัยพิบัติ รัฐบาลได้จัดเตรียมแผนการรองรับอุบัติเหตุภัยและภัยธรรมชาติ เพื่อส่งเสริมการป้องกัน พัฒนาเทคโนโลยีและมาตรฐานความปลอดภัย กำกับตรวจสอบและแก้ไขอุบัติเหตุภัยและเหตุฉุกเฉิน ภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างทันการณณ์ เช่น แผนหลักการป้องกันอุบัติเหตุภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังแจ้งเตือนภัยพิบัติจังหวัดละ ๓๐๐ คน สำรวจกรณีวิทยาสิ่งแวดล้อมเพื่อจำแนกเขตหมู่บ้านเสี่ยงดินถล่มเพื่อรวบรวมข้อมูล จัดอบรมให้ความรู้ และจัดทำแผนที่เสี่ยงต่อภัยพิบัติ ติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยและดินถล่ม ในพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ราบเชิงเขาที่มีประสิทธิภาพตามหมู่บ้านที่กำหนด ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๔ จำนวน ๘๖๔ สถานี ครอบคลุม ๒,๓๗๗ หมู่บ้าน

๕.๒ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

๕.๒.๑ การปรับเปลี่ยนแผนการผลิตและพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) การส่งเสริมการผลิตที่สะอาดในภาคอุตสาหกรรม และการบริการ การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนากลไกการพัฒนาที่สะอาดและคาร์บอนเครดิต ปัจจุบันได้รับการรับรองแล้ว ๑๒๕ โครงการ สามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้ประมาณ ๘.๐๐ ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี และกำหนดมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้ การยกระดับมาตรฐานสถานประกอบการเหมืองแร่สีเขียว ในปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ มีผู้ผ่านการประเมินเป็นสถานประกอบการชั้นดี ๗๒ ราย และผ่านการประเมินและได้รับรางวัลเหมืองแร่สีเขียว ๑๗ ราย การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๓ มีจำนวน ๑๔๑ หน่วยงาน หรือร้อยละ ๘๒.๙๔ ของหน่วยงานระดับกรมหรือเทียบเท่าทั้งหมด

๒) การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรยั่งยืนเพื่อลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายผู้ใช้สารอินทรีย์ในการเกษตร จัดตั้งเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียนพัฒนาและรับรองมาตรฐานปัจจัยการผลิต และสนับสนุนการวิจัยนวัตกรรมเทคโนโลยีชีวภาพและเกษตร

อินทรีย์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๓.๐๐ ล้านไร่ เป็นการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

๕.๒.๒ การพัฒนาองค์กร กลไก และเครื่องมือ เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมและลดมลภาวะ

๑) การผลักดันให้เกิดระบบประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ นำกลไกการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางการพัฒนาทั้งในระดับพื้นที่และรายสาขา ได้ดำเนินการนำร่องในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีน เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โครงการเหมืองแร่โปแตช เป็นต้น การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ปรับปรุงประเภทและขนาดโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จัดทำคู่มือการจัดทำรายงานจำแนกตามรายประเภทโครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ให้คำปรึกษาแก่ผู้รับบริการ พัฒนาระบบติดตาม และตรวจสอบการดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ

๒) การเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกการจัดการขยะชุมชน และของเสียอันตราย การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอย กากของเสียและสารอันตราย ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลนคร และเทศบาลเมือง จำนวน ๔๔ แห่งทั่วประเทศให้มีสมรรถนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย มีเทศบาลที่มีสมรรถนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคิดเป็นร้อยละ ๔๓ รวมทั้งมีการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสียอันตรายจากภาคอุตสาหกรรม สร้างระบบ กลไก และมาตรฐานการตรวจสอบระบบขนส่งกากของเสียอันตรายตั้งแต่ต้นทางที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษจนถึงปลายทางที่เป็นสถานที่กำจัด รวมทั้ง มีระบบติดตาม ตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาการลักลอบทิ้งกากของเสีย

๓) การควบคุมมลพิษทางอากาศครอบคลุมตั้งแต่แหล่งกำเนิด รัฐบาลได้กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายมลพิษให้มีความเข้มงวดและครอบคลุมแหล่งกำเนิด ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนในเขตเมือง การออกมาตรฐานเครื่องยนต์ การตรวจวัดมลพิษจากยานพาหนะขณะใช้งาน เป็นต้น จัดการมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม นำระบบการรายงานผลการตรวจวัดมลพิษทางอากาศจากปล่องโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องมาใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ติดตั้งเครื่องฟอกไอเสียเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรคาร์บอน และออกไซด์ของไนโตรเจนจากรถยนต์ ติดตั้งระบบดักจับก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ที่โรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงเพื่อควบคุมการระบายก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ติดตั้งระบบควบคุมไอระเหยที่คลังน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อลดการปล่อยสารอินทรีย์ระเหยง่าย

จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่าระดับจังหวัด จัดชุดปฏิบัติการดับไฟระดับพื้นที่ ดำเนินมาตรการล้างถนน ฉีดน้ำเพิ่มความชื้นในอากาศ เพื่อลดฝุ่นในเขตเมือง จัดทำข้อตกลงความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในที่โล่งและมลพิษหมอกควันในพื้นที่ภาคเหนือระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งสร้างความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาคในการแก้ปัญหาหมอกควันข้ามแดน ตั้งคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีสิ่งแวดล้อม ๕ ประเทศอนุภูมิภาคแม่โขงด้านการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดน นอกจากนี้ ได้ดำเนินการสร้างโครงข่ายรวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในทุกภาคทั่วประเทศ สถาบันการศึกษาที่เข้าเป็นเครือข่ายได้ร่วมกันกำหนดรายการดัชนีสิ่งแวดล้อม ๒๑ รายการ จัดเก็บข้อมูล และส่งข้อมูลที่จัดเก็บผ่านทางระบบ

อินเทอร์เน็ตเพื่อนำมาสรุปผล และนำเสนอผ่านเว็บไซต์ พัฒนาเครือข่ายการวิจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและธรณีวิทยา

๕.๓ การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕.๓.๑ การพัฒนาฐานข้อมูลเพื่ออนุรักษ์ พันธุ์ความหลากหลายทางชีวภาพ สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อนำข้อมูลมาใช้จัดทำนโยบาย กลไก และมาตรการในการอนุรักษ์ สงวน รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ สำรวจข้อมูลพืชสมุนไพรในถิ่นกำเนิดพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตป่าสงวนแห่งชาติ ๑๗ แห่ง พัฒนาโปรแกรมและเครื่องมือเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ต้นน้ำ สัตว์ป่า พืชหายากและพรรณพืช บริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ จัดทำแนวทาง แผนการป้องกันและควบคุมชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในระดับจังหวัด จัดทำข้อมูลสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์ไม้และสิ่งมีชีวิตกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ใช้ประกอบการจัดทำนโยบายและแผนด้านอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มต่างๆ เช่น การพัฒนาพืชสมุนไพรหลายชนิด จุลินทรีย์ และแมลง การพัฒนาเชื้อราทำลายแมลง การพัฒนาสารชีวภัณฑ์ และจุลินทรีย์ที่ผลิตเอ็นไซม์ต่างๆ เพื่อการประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรม การเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าสวยงาม ๓๔ ชนิด ขยายพันธุ์สัตว์ป่าจำนวน ๗,๙๙๕ ตัว และดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพด้านสัตว์ป่าสวยงาม

๕.๓.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการขยายพันธุ์สัตว์ป่า ส่งเสริมการปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจในหมู่บ้านเพื่อทดแทนพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม การปลูกป่าไม้เศรษฐกิจและพืชพลังงานชีวมวลเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในชนบท และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงานที่ยั่งยืน ลดการนำเงินตราออกจากประเทศและสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน ศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านวิชาการการเพาะเลี้ยงและการตลาด พัฒนารูขี้อยู่อาศัยการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงพาณิชย์ ได้แก่ ไก่ฟ้า กวาง ปลาสวยงาม และนกปากขอ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดทางธุรกิจ มีกลุ่มเป้าหมายผู้เพาะเลี้ยงไก่ฟ้า ๖๐ ราย ผู้เพาะเลี้ยงกวาง ๓๐ ราย ผู้เพาะเลี้ยงปลาสวยงาม ๓๐ ราย ผู้เพาะเลี้ยงนกปากขอ ๓๐ ราย ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการรวบรวมข้อมูลในสถานเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง และรวบรวมข้อมูลความเป็นไปได้ในเชิงพาณิชย์ที่จะผลักดันให้กระเจียวกลายเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองชนิดที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ได้ ในท้องที่จังหวัดพัทลุง

๖

ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

การดำเนินการรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีความก้าวหน้าทั้งในเรื่องการอนุรักษ์ การฟื้นฟูพื้นที่ป่า จัดหาแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร เพิ่มพื้นที่ชลประทานเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น แก้ไขปัญหาการกระจายการถือครองที่ดิน ในขณะเดียวกัน ยังมีปัญหาในเรื่องทรัพยากรดินที่เสื่อมโทรมจากการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรที่เพิ่มขึ้น คุณภาพน้ำและอากาศที่ยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ขยะมูลฝอยที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น และการนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับต่ำ รวมทั้ง ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และการดำเนินชีวิตของประชาชน การรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีประเด็นที่ควรให้ความสำคัญและดำเนินการในระยะต่อไป ดังนี้

๖.๑ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบจัดการฐานข้อมูล และสร้างศูนย์ข้อมูลระดับชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรชายฝั่ง และความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

๖.๒ การพัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตและพฤติกรรมของผู้บริโภค การจัดทำระบบภาษีที่ดินแบบก้าวหน้า ภาษีสิ่งแวดล้อม และกองทุนชดเชยผู้ได้รับผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๖.๓ การพัฒนานวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพ พัฒนาขีดความสามารถและสร้างนวัตกรรมจากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ ส่งเสริมความรู้ พัฒนาระบบการผลิตให้มีมาตรฐาน รวมทั้งผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง เชื่อมโยงการจัดการทรัพยากรกับการผลิตของชุมชน

๖.๔ การบริหารจัดการน้ำและที่ดินเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพแหล่งน้ำ ประสิทธิภาพการใช้น้ำ และทรัพยากรดินที่เสื่อมสภาพให้เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในเขตอนุรักษ์ ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินทั้งระบบ และกระจายการถือครองที่ดินให้เป็นธรรม

๖.๕ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะและของเสียอันตรายเพื่อลดมลพิษ ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึก และกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ในการร่วมติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวัง กำหนดเงื่อนไขด้านงบประมาณ เพื่อบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

๖.๖ การเตรียมความพร้อมในการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้มีความสำคัญกับการวางแผนรองรับและจัดการปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา รวมทั้ง นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัว ตลอดจนการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๖.๗ การส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สร้างจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้แก่ประชาชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและบทบาทของชุมชนในการดูแล ฟื้นฟูฐานทรัพยากร สร้างแรงจูงใจให้ชุมชนทำหน้าที่ฟื้นฟู รักษาสายพันธุ์ท้องถิ่นที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ เป็นเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งในการฟื้นฟูรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ ๗

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการประเทศ

๑ บทนำ

การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศเป็นปัจจัยเสริมให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะเปิดให้ประชาชนมีเสรีภาพ เกิดกระบวนการรวมตัว สร้างค่านิยมใหม่ ในเรื่องความเป็นธรรม ความเสมอภาค และประสิทธิภาพ จึงกำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ให้ดำเนินการด้วยความโปร่งใส บังเกิดผลเป็นรูปธรรมมุ่งพัฒนาให้ “คน” มีพื้นฐานทางจิตใจที่ยึดมั่นใน “คุณธรรม” มีความซื่อสัตย์สุจริต และ “ความรู้” เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่าง “มีเหตุมีผล” รู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองไทยตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถนึกพลังเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีบทบาทและส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบโครงสร้าง กลไก และกระบวนการบริหารจัดการประเทศ บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย ที่เปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑ เป้าหมาย

๑.๑.๑ ธรรมาภิบาลของประเทศทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนเปรียบเทียบกับนานาชาติดีขึ้น มีคะแนนระดับความโปร่งใสไม่น้อยกว่า ๕.๐ คะแนน ภายในปี ๒๕๕๔

๑.๑.๒ ประชาชนมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในระบอบการบริหารจัดการประเทศเพิ่มขึ้น ทั้งการมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการต่างๆ ด้านการพัฒนาและการวางแผนของภาครัฐเพิ่มขึ้น

๑.๑.๓ การลดกำลังคนภาครัฐการให้ได้รับร้อยละ ๑๐ ภายใน ๕ ปี ให้มีขนาดเล็กลง มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และสมรรถนะสูงขึ้น สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานของทุกหน่วยราชการ

๑.๑.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดหารายได้ มีอิสระในการพึ่งตนเองมากขึ้น สามารถเพิ่มบทบาทในการจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

๑.๑.๕ การศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมสันติวิธีเพิ่มขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

๑.๒ แนวทางการพัฒนา

๑.๒.๑ การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้ เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาลแก่เยาวชน และประชาชนทุกกลุ่ม ทุกภาคส่วนในสังคมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง พัฒนาภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมทุกระดับให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมไทย และเสริมสร้างการพัฒนาการเมืองให้โปร่งใส สุจริต สนับสนุนการสร้าง วัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาล

๑.๒.๒ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ ที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้เข้มแข็ง มีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น เสริมสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการตรวจสอบภาคประชาชน ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมสันติวิธีและจัดให้มีกลไกแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมในทุกขั้นตอน และเร่งรัดการก่อตั้ง องค์การภาคสังคมตามรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๓ การสร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล เน้น การอำนวยความสะดวกแทนการกักกันควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา มุ่งพัฒนาระบบ ราชการและข้าราชการให้ทันสมัย โปร่งใส มีขีดสมรรถนะสูงขึ้น และยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส

๑.๒.๔ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชน เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาศักยภาพและกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสามารถ รับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สามารถ สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ท้องถิ่น พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ท้องถิ่นตนเอง

๑.๒.๕ การส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และเป็นบรรษัทภิบาล มากขึ้น มีมาตรการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจเอกชนทั้งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และธุรกิจ เอกชนทั่วไปเป็น “บรรษัทภิบาล” เพิ่มขึ้น และสร้างจิตสำนึกในการประกอบธุรกิจอย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรมต่อ ผู้บริโภคและเป็นธรรมกับธุรกิจคู่แข่ง พร้อมทั้งยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งปันผลประโยชน์คืนสู่ สังคม ส่งเสริมสถาบันวิชาชีพธุรกิจประเภทต่างๆ ให้มีบทบาทในการสร้างธรรมาภิบาลแก่ภาคธุรกิจมา กขึ้น

๑.๒.๖ การปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา ที่เปิดโอกาสให้ภาคีและ กลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตรากฎหมายเพื่อประสานประโยชน์ของภาคีพัฒนาอย่างเสมอภาค ปฏิรูปกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ลดการใช้ดุลพินิจของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ รวมทั้ง สร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ ให้เกิด ความเป็นธรรมต่อผู้ประกอบการขนาดเล็กและผู้ประกอบการใหม่

๑.๒.๗ การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน ที่พัฒนาศักยภาพ บทบาท และภารกิจของหน่วยงานด้านการป้องกันประเทศ ความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อยให้มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการป้องกันประเทศและตอบสนองต่อภัยคุกคามในทุกรูปแบบได้ฉับไว พร้อมทั้งผนึกพลังภาคส่วนต่างๆ ดำเนินการป้องกันและพัฒนาประเทศให้สามารถพิทักษ์รักษาเอกราช สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถสร้างความมั่นคงของประเทศและสังคมให้มีความอยู่รอดปลอดภัยโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในทุกระดับ

๒

สถานการณ์ด้านธรรมาภิบาลในภาพรวม

ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สังคมไทยทุกระดับมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีธรรมาภิบาลมากขึ้นทั้งในระบบราชการและภาคธุรกิจเอกชน ขณะที่ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและเข้าร่วมในกระบวนการตรวจสอบมากขึ้น สถานะด้านการบริหารจัดการประเทศที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองสูง แต่การเคารพสิทธิของผู้อื่นลดลง การใช้ความรุนแรงยังปรากฏอยู่ในสังคมไทย ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่นิติบัญญัติและบริหารในลักษณะการใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพิ่มขึ้น จากสัดส่วนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งที่ต่ำสุดเพียงร้อยละ ๗๐.๖ ในปี ๒๕๔๔ และ ๗๒.๖ ในปี ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๗๔.๕ ในปี ๒๕๕๐ นับเป็นอัตราที่สูงที่สุดตลอดช่วงที่ผ่านมา นอกจากนี้มีความตื่นตัวในการใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เรียกร้องความเป็นธรรม มีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้าราชการการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิ และร่วมลงชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตย ในปี ๒๕๕๓ มีคะแนนเพิ่มขึ้นเป็น ๖.๕๕ อยู่ในกลุ่มการปกครองแบบผสม ยังไม่มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ค่าดัชนีเป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และสิงคโปร์ เป็นต้น และมีลำดับที่ ๕๔ จาก ๑๖๗ ประเทศตัวอย่าง

นอกจากนี้ ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยืดเยื้อตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ แม้เหตุการณ์ความไม่สงบจะลดลง จำนวนผู้เสียชีวิตลดลงจาก ๑,๖๐๔ คนในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๑,๐๙๙ คน ในปี ๒๕๕๓ แต่การวางระเบิดเกิดขึ้นบ่อยครั้งและมีการทำร้ายประชาชนเพิ่มขึ้น สถานการณ์ความรุนแรงเหล่านี้ เป็นปัจจัยลบที่ส่งผลให้ไทยถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีระดับดัชนีวัดความสงบสุขอยู่ในระดับต่ำที่สุดประเทศหนึ่งในโลก มีคะแนน ๒.๓๕ จาก ๕ คะแนนเต็ม และอันดับความสงบสุขของไทยในปี ๒๕๕๓ มีอันดับอยู่ที่ ๑๒๔ ต่ำลงจากอันดับที่ ๑๐๕ ในปี ๒๕๕๐ จากการจัดอันดับประเทศทั่วโลกจำนวน ๑๔๔ ประเทศ ถือเป็นลำดับที่ต่ำสุดเป็นอันดับที่สองในกลุ่มประเทศอาเซียน รองจากประเทศพม่าเพียงประเทศเดียว

ประสิทธิภาพการทำงานภาครัฐดีขึ้นทั้งการคลังและการให้บริการสังคม สถาบัน IMD จัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย พบว่า ประสิทธิภาพการคลังของไทยดีขึ้น จากลำดับที่ ๒๑ ปี ๒๕๔๙ เป็นลำดับที่ ๑๔ ในปี ๒๕๕๓ เมื่อเปรียบเทียบกับอีก ๕๗ ประเทศ พบว่าการบริหารการคลังของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ การจัดเก็บภาษีเงินได้ การใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งการให้บริการทางสังคมขยายตัวครอบคลุมไปถึงทุกภาคส่วนของสังคม องค์ประกอบย่อยในเรื่องการให้บริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ที่มี ๖.๐๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ในปี ๒๕๔๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๖.๒๑ คะแนน ในปี ๒๕๕๓ อันเป็นผลมาจากนโยบายสวัสดิการสังคม เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และนโยบายเรียนฟรี ๑๕ ปี เป็นต้น ทำให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงการให้บริการของรัฐ

ภาพลักษณ์คอร์รัปชันโดยรวมยังไม่ได้ดีขึ้น ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยในปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓ เฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๖ คะแนน จาก ๑๐ คะแนนเต็ม ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านทั้งสิงคโปร์ และมาเลเซีย ขณะที่ภาคเอกชนเห็นความสำคัญและเป็นผู้จุดประกายความร่วมมือในการยุติปัญหาทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจัง โดยกระตุ้นจิตสำนึกของคนไทยและระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อหาแนวทางต่อต้านคอร์รัปชันอย่างเป็นรูปธรรม

ธรรมาภิบาลของภาคเอกชนไทยดีขึ้นต่อเนื่อง ในสายตาต่างประเทศโดยการจัดอันดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนของสถาบันจัดอันดับ IMD ปรากฏว่า อันดับโดยเฉลี่ยของประเทศไทยดีขึ้น จากอันดับที่ ๓๑.๓ ในปี ๒๕๔๙ เลื่อนขึ้นเป็นอันดับที่ ๑๘.๖ ในปี ๒๕๕๓ ปัจจัยส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ในการจัดลำดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนได้ปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อลูกค้า ความรับผิดชอบทางสังคม ความน่าเชื่อถือของผู้บริหาร และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่ยังมีอยู่ ได้แก่ ความสามารถของผู้บริหารในการสร้างมูลค่าให้ผู้ถือหุ้น และความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงาน ขณะที่ความโปร่งใสและความเป็นธรรมแม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังมีการใช้ข้อมูลภายในเพื่อผลประโยชน์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ และการแข่งขันทางการค้าที่ภาคเอกชนไทยมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเพิ่มขึ้น

๓

การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์

การพัฒนาประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ มีเป้าหมายที่สำคัญ ในด้านภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน ธรรมาภิบาลของประเทศไทยทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน การลดกำลังคนภาครัฐ และการศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการพัฒนาตามเป้าหมายสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ การพัฒนาตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการจัดการประเทศในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ และ ๔ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

รายการ	แผนฯ ๙		แผนฯ ๑๐					เป้าหมาย แผนฯ ๑๐
	๒๕๔๙	เฉลี่ย	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	เฉลี่ย	
๑.คะแนนภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย	๓.๖๐	๓.๕	๓.๓๐	๓.๕๐	๓.๔๐	๓.๕๐	๓.๔	เป้าหมายไม่น้อยกว่า ๕ คะแนนภายในปี ๒๕๕๔
๒. ลำดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนของไทย	๓๑.๓	๒๙.๙๘	๓๓.๗	๒๒.๔	๒๑.๖*	๑๘.๖	๒๔.๙	เพิ่มขึ้น
๓. กำลังคนภาครัฐ (คน) อัตราการเปลี่ยนแปลง	๑,๒๕๘,๙๑๙ ๓.๑	๑,๑๓๘,๕๕๒ ๑๖.๘	๑,๒๗๕,๓๕๐ ๑.๓	๑,๒๗๑,๖๒๐ - ๐.๓	๑,๒๘๐,๔๕๖ ๐.๗	ก.ด.	๑,๒๗๕,๘๐๙	ลดกำลังคนภาครัฐให้ได้อย่างละ ๑๐ ภายใน ๕ ปี
๔. อัตราการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	๗.๗๔	๑๖.๘	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	-๒๔.๘๗	๐.๕๗	เพิ่มขึ้น

หมายเหตุ * ในปี ๒๕๕๒ ไม่รวมปัจจัย “ผู้บริหารสามารถสร้างมูลค่าให้ผู้ถือหุ้นเพียงใด” และ “ความเอาใจใส่เกี่ยวกับสุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม”

๓.๑ ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศอยู่ในระดับใกล้เคียงกับช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันมีคะแนนเฉลี่ย ๓.๔ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ใกล้เคียงกับคะแนนเฉลี่ย ๓.๕ คะแนน ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ และต่ำกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่ได้กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า ๕ คะแนน ทั้งที่มีระบบตรวจสอบและมาตรการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐและภาคประชาสังคม ประเทศไทยมีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันจัดอยู่ในอันดับที่ ๗๘ ของโลก จากทั้งหมด ๑๗๘ ประเทศ และเป็นอันดับที่ ๑๔ ในเอเชีย จากทั้งหมด ๓๓ ประเทศ ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำกว่าเกาหลีใต้ (อันดับ ๓๙) มาเลเซีย (อันดับ ๕๖) แต่ดีกว่าอินโดนีเซีย (อันดับ ๑๑๐) เวียดนาม (อันดับ ๑๑๖) และฟิลิปปินส์ (อันดับ ๑๓๔)

๓.๒ ธรรมชาติของภาคเอกชนไทยในภาพรวมดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ จากลำดับที่ ๓๑.๓ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๘.๖ ในปี ๒๕๕๓ โดยเฉพาะการให้ความสำคัญแก่ลูกค้าอยู่ในลำดับที่ ๖ บทบาทของกรรมการบริษัทในการรักษาผลประโยชน์ของบริษัทอยู่ในลำดับที่ ๑๐ และความน่าเชื่อถือของผู้บริหารของบริษัทและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการอยู่ในลำดับที่ ๑๑

๓.๓ การจัดเก็บรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉลี่ยลดลงในปลายปี แผนฯ ๑๐ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ สามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๖.๘ ต่อปี และในระยะ ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๐๐ ต่อปี อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๕๓ การจัดเก็บรายได้ของ อปท. หดตัวถึงร้อยละ ๒๔.๘๗ เนื่องจากไม่สามารถจัดเก็บรายได้ตามโครงสร้างภาษีใหม่ ในด้านภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง และภาษีป้าย

๓.๔ การลดอัตรากำลังคนภาครัฐยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีการขยายอัตรากำลังคนต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จาก ๑,๑๓๘,๕๕๒ คน เป็น ๑,๒๗๕,๘๐๙ คน ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากนโยบายการกระจายอำนาจของภาครัฐที่ให้กระจายภารกิจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น และการจัดตั้งองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำลังคนภาครัฐในภาพรวมเพิ่มขึ้น ถึงแม้ภาครัฐจะจัดทำยุทธศาสตร์ปรับขนาดกำลังคน และดำเนินโครงการเกษียณก่อนกำหนดมาอย่างต่อเนื่องแต่ไม่สามารถลดกำลังคนภาครัฐในส่วนกลางและภูมิภาคลง ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ภาครัฐมีกำลังคนทั้งสิ้น ๑.๒๖ ล้านคน และเพิ่มเป็น ๑.๒๘ ล้านคนในช่วงกลางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากกำลังคนในส่วนท้องถิ่นเพิ่มจาก ๑.๔ แสนคน เป็น ๑.๘ แสนคนเป็นผลมาจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางเพิ่มขึ้น ขณะที่กำลังคนในส่วนกลางลดลงร้อยละ ๐.๕๕ จากปี ๒๕๕๑ อยู่ที่ประมาณหนึ่งล้านคน กำลังคนภาครัฐที่เพิ่มขึ้นจะอยู่ในกลุ่มของอัยการ ตุลาการ รัฐสภาและองค์กรอิสระและกำลังคนในส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการจัดตั้งองค์กรอิสระเพิ่มขึ้น ๑๔ องค์กร และการกระจายอำนาจและบทบาทของภาครัฐจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นในระดับจังหวัดและตำบล

๔

ผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

๔.๑ ประชาชนมีความรู้และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จากการให้ความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมประชาธิปไตย ค่าดัชนีประชาธิปไตยของประเทศไทย ที่จัดทำโดย The Economist Intelligence Unit ^๑ พบว่า ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีคะแนนดีขึ้นเป็น ๖.๕๕ จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ซึ่งดีกว่าในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่มีคะแนนเพียง ๕.๖๗ คะแนน ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยของไทยเพิ่มขึ้น มาจากกระบวนการเลือกตั้งและสิทธิเสรีภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม คะแนนดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีแนวโน้มถดถอยจากคะแนนสำหรับประเทศที่ถือว่าเป็นประชาธิปไตย โดยสมบูรณ์จะต้องได้ตั้งแต่ ๘ คะแนนขึ้นไป แต่ค่าดัชนีลดลงจากปี ๒๕๕๑ ประมาณ ๐.๒๖ และอยู่ในกลุ่ม ๒๕ ประเทศที่มีประชาธิปไตยเสื่อมถอย ^๒ มีสาเหตุจากสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงภายในประเทศที่มีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๑ ถึงกลางปี ๒๕๕๓ ทั้งการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่รวมตัวยื่นข้อเสนองให้รัฐบาลยุบสภาก่อให้เกิดความตึงเครียด และมีการใช้ความรุนแรงยุติปัญหา การชุมนุมยึดเยื้อของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) รัฐจึงจำเป็นต้องคงการบังคับใช้ พรบ. รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ต่อเนื่องมาจนกระทั่งถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๔ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศไทยมีระดับประชาธิปไตยที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน อยู่ในลำดับที่ ๕๗ ดีขึ้นกว่าลำดับที่ ๙๐ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙

ตารางที่ ๒ ดัชนีประชาธิปไตยของไทยและกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศ	๒๕๔๙		๒๕๕๑		๒๕๕๓	
	ลำดับ	คะแนนรวม	ลำดับ	คะแนนรวม	ลำดับ	คะแนนรวม
ไทย	๙๐	๕.๖๗	๕๔	๖.๘๑	๕๗	๖.๕๕
มาเลเซีย	๘๑	๕.๙๘	๖๘	๖.๓๖	๗๑	๖.๑๙
อินโดนีเซีย	๖๕	๖.๔๑	๖๙	๖.๓๔	๖๐	๖.๕๓
ฟิลิปปินส์	๖๓	๖.๔๘	๗๗	๖.๑๒	๗๔	๖.๑๒
สิงคโปร์	๘๔	๕.๘๙	๘๒	๕.๘๙	๘๒	๕.๘๙
เวียดนาม	๑๔๕	๒.๗๕	๑๔๙	๒.๕๓	๑๔๐	๒.๙๔
ลาว	๑๕๕	๒.๑	๑๕๗	๒.๑	๑๕๖	๒.๑

ที่มา : The Economist Intelligence Unit

หมายเหตุ : ประชาธิปไตยตามมาตรฐานสากล = ๘ - ๑๐ คะแนน

เป็นประชาธิปไตยเฉพาะรูปแบบ = ๖ - ๗.๙ คะแนน

เพิ่งเริ่มต้นเป็นประชาธิปไตย = ๔ - ๕.๙ คะแนน

เผด็จการ = ต่ำกว่า ๔ คะแนน

๔.๒ ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ ในช่วงแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤตจากความขัดแย้งทางการเมืองที่เริ่มรุนแรงมาตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่เกิดการทำรัฐประหาร ยึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ความขัดแย้งทางความคิดด้านการเมืองรุนแรงและต่อเนื่องมาจนถึงปี ๒๕๕๓ เกิดการเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มคนในสังคม ความขัดแย้งได้กระจายไปในทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ส่งผลให้ไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีดัชนีวัดความสงบสุข

^๑ ดัชนีประชาธิปไตยประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนการเลือกตั้ง สิทธิเสรีภาพของประชาชน การทำงานของรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมือง

^๒ กลุ่ม ๒๕ ประเทศที่ถูกจัดอันดับว่ามีประชาธิปไตย เสื่อมถอยได้แก่ อัฟกานิสถาน บาห์เรน บรูไน กัมพูชา ไชวอร์คิสต์ จิบูตี อียิปต์ เอธิโอเปีย ฟิจิ ฝรั่งเศส กินีบิสเซา เฮติ ฮังการี อิหร่าน คูเวต ลัตเวีย มาดากัสการ์ เม็กซิโก ภูวนดา ศรีลังกา สวาซิแลนด์ ไทย ยูเครน เวเนซุเอลา และ แซมเบีย

อยู่ในระดับต่ำที่สุดประเทศหนึ่งในโลกมีคะแนน ๒.๓๙ จาก ๕ คะแนนเต็ม และอันดับความสงบสุขของไทยในปี ๒๕๕๓ มีอันดับต่ำอยู่ที่ ๑๒๔ ซึ่งต่ำลงจากอันดับที่ ๑๐๕ ในปี ๒๕๕๐ อย่างไรก็ตาม ในปี ๒๕๕๔ ได้ปรับตัวดีขึ้น มีคะแนนที่ ๒.๒๕ จาก ๕ คะแนนเต็ม อยู่อันดับที่ ๑๐๗ จากการจัดอันดับประเทศทั่วโลกจำนวน ๑๔๔ ประเทศ ดีกว่าบางประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งกัมพูชา พม่า และ ฟิลิปปินส์ เนื่องจากสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่สงบภายในประเทศเริ่มคลี่คลาย สำหรับปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบต่อความสงบสุขที่สำคัญของไทยมี ๖ ประการ ได้แก่ **ความขัดแย้งภายในประเทศและความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง** เนื่องจากในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการเปลี่ยนรัฐบาลหลายชุด การแสดงออกด้วยอารมณ์รุนแรง จากการที่เกิดสถานการณ์ไม่สงบมีความเสี่ยงนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในการยุติปัญหาระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน **ระดับอาชญากรรมที่มีความรุนแรง และความเสี่ยงในเรื่องของการก่อการร้ายสูง** ไทยอยู่ในระดับค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของโลกจากสถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้และความขัดแย้งจากทัศนคติทางการเมืองที่ต่างกัน รวมถึง การส่งกองกำลังทหารเพื่อร่วมปฏิบัติการกิจของสหประชาชาติในต่างประเทศ เพื่อร่วมรักษาความสงบและสันติภาพ ส่วนคะแนนที่มีผลเชิงบวก ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สิทธิสตรี และเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยและมีการเลือกตั้ง

ตารางที่ ๓ ดัชนีความสงบสุขของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๓

ประเทศ	๒๕๕๐		๒๕๕๑		๒๕๕๒		๒๕๕๓		๒๕๕๔	
	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน	ลำดับ	คะแนน
ญี่ปุ่น	๕	๑.๔๑๓	๕	๑.๓๕๘	๗	๑.๒๗๒	๓	๑.๒๔๗	๓	๑.๒๘๗
สิงคโปร์	๒๙	๑.๖๙๒	๒๙	๑.๖๗๓	๒๓	๑.๕๓๓	๓๐	๑.๖๒๔	๒๔	๑.๕๘๕
เวียดนาม	๓๕	๑.๗๒๙	๓๗	๑.๗๒๐	๓๙	๑.๖๖๔	๓๘	๑.๖๙๑	๓๐	๑.๖๗๐
มาเลเซีย	๓๗	๑.๗๔๔	๓๘	๑.๗๒๑	๒๖	๑.๕๖๑	๒๒	๑.๕๓๙	๑๙	๑.๔๖๗
อินโดนีเซีย	๗๘	๒.๑๑๑	๖๘	๑.๙๖๓	๖๗	๑.๘๕๓	๖๗	๑.๙๔๖	๖๘	๑.๙๗๙
กัมพูชา	๘๕	๒.๑๙๗	๙๑	๒.๑๗๙	๑๐๕	๒.๑๗๙	๑๑๑	๒.๒๕๒	๑๑๕	๒.๓๐๑
ฟิลิปปินส์	๑๐๐	๒.๔๒๘	๑๑๓	๒.๓๘๕	๑๑๔	๒.๓๒๗	๑๓๐	๒.๕๗๔	๑๓๖	๒.๕๗๔
ไทย	๑๐๕	๒.๔๙๑	๑๑๘	๒.๔๒๔	๑๑๘	๒.๓๕๓	๑๒๔	๒.๓๕๓	๑๐๗	๒.๒๔๗
พม่า	๑๐๘	๒.๕๒๔	๑๒๖	๒.๕๙๐	๑๒๖	๒.๕๐๑	๑๓๒	๒.๕๘๐	๑๓๓	๒.๕๓๘

ที่มา : Institute for Economics and Peace สืบค้นได้จาก <http://www.economicsandpeace.org/WhatWeDo/GPI>

หมายเหตุ : ค่าคะแนนดัชนีความสงบสุขมีค่าตั้งแต่ ๑-๕ โดยคะแนนเท่ากับ ๑ คือมีความสงบสุขมาก

๔.๓ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของภาครัฐและการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มต้นขึ้น

๔.๓.๑ ประสิทธิภาพภาครัฐดีขึ้นจากการบริหารการคลังของรัฐ สถาบัน IMD ได้ประเมินว่าระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๓ จากลำดับที่ ๒๙ ในปลายแผนพัฒนาฉบับที่ ๙ เป็นลำดับที่ ๒๖ ในปลายปีแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ โดยเฉพาะฐานการคลังภาครัฐดีขึ้นจากลำดับที่ ๒๑ ปี ๒๕๔๙ เป็นลำดับที่ ๑๔ ในปี ๒๕๕๓ เมื่อเปรียบเทียบกับอีก ๕๗ ประเทศ พบว่า การบริหารการคลังของรัฐบาลมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ การจัดเก็บภาษีเงินได้ และการใช้จ่ายงบประมาณ นอกจากนี้ การให้บริการด้านสังคมสามารถขยายไปทั่วถึงทุกภาคส่วนของสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการให้บริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ที่มี ๖.๐๐ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนนในปี ๒๕๔๙ เพิ่มขึ้นเป็น ๖.๒๑ คะแนน ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากนโยบายสวัสดิการสังคม เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและนโยบาย

เรียนฟรี ๑๕ ปี ที่ทำให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงการให้บริการของรัฐ ขณะที่กรอบกฎหมายธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อการลงทุนมีลำดับดีขึ้น จากลำดับที่ ๓๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นลำดับที่ ๒๘ ในปี ๒๕๕๓ จากการที่รัฐบาลปรับปรุงกฎ เกณฑ์ ระเบียบที่เกี่ยวกับการลงทุนให้ทันสมัย ขณะเดียวกัน องค์ประกอบด้านการ **บริหารด้านสถาบันมีลำดับลดลง** จากลำดับที่ ๒๕ ในปี ๒๕๔๙ เป็นลำดับที่ ๓๒ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลไม่ยืดหยุ่น รวมทั้งไม่มีมาตรการสนับสนุนการดำเนินงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ การร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน หรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการปกครองแบบเข้มงวด เคร่งครัดมายืดการผ่อนปรนภายใต้การกำกับดูแลที่ดี

ตารางที่ ๔ ผลการจัดลำดับประสิทธิภาพภาครัฐ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

รายการ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ลำดับความสามารถในการแข่งขัน	๒๙	๓๓	๒๗	๒๖	๒๖
ประสิทธิภาพของภาครัฐ	๒๐	๒๗	๒๒	๑๗	๑๘
ฐานะการคลัง	๒๑	๑๖	๒๙	๒๐	๑๔
- การบริหารการคลังของรัฐ (ร้อยละ)	๕.๘๘	๕.๕๗	๔.๖๑	๕.๐๔	๖.๓๗
นโยบายการคลัง	๔	๖	๕	๘	๗
- การจัดเก็บภาษีเงินได้ของภาครัฐ (สัดส่วนต่อ GDP)	๑๘.๕๑	๑๗.๕๘	๑๗.๐๓	๑๗.๐๓	๑๗.๐๓
กรอบการบริหารด้านสถาบัน (ลำดับ)	๒๕	๔๕	๔๐	๒๖	๓๒
- กรอบกฎหมายและระเบียบต่างๆ (คะแนน)	๔.๖๐	๓.๒๓	๓.๗๘	๔.๗๘	๔.๐๙
- ความยืดหยุ่นของนโยบายรัฐบาล (คะแนน)	๕.๘๕	๓.๓๘	๔.๓๔	๔.๙๔	๔.๑๑
กรอบกฎหมายด้านธุรกิจ	๓๓	๓๗	๒๙	๒๙	๒๘
- เอื้อประโยชน์ต่อการลงทุน (คะแนน)	๖.๙๖	๕.๓๓	๖.๒๒	๖.๕๕	๖.๖๒
กรอบการบริหารด้านสังคม (ลำดับ)	๓๙	๔๐	๓๖	๒๖	๓๓
- การให้บริการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (คะแนน)	๖.๐๐	๕.๓๒	๕.๗๑	๖.๕๔	๖.๒๑
- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (คะแนน)	๖.๘๔	๖.๐๙	๖.๓๗	๖.๔๘	๖.๘๕

ที่มา : IMD คำนวณได้จาก www.imd.ch (ปี ๒๐๐๖ - ๒๐๑๐)

๔.๓.๒ ขีดความสามารถการพัฒนาระบบราชการไทยในการสร้างความโปร่งใสและป้องกันการทุจริตยังต้องปรับปรุง การพิจารณาขีดความสามารถการพัฒนาระบบราชการไทยจากความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เปรียบเทียบกับ ๕๘ ประเทศ พบว่า ความโปร่งใส ตรวจสอบได้มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก ๓.๑๓ คะแนนจาก ๑๐ คะแนนเต็ม ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๓.๗๐ คะแนน ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ส่วนการทุจริตลดลงเล็กน้อยจาก ๑.๘๘ คะแนนเป็น ๑.๗๙ คะแนน สะท้อนถึงความอ่อนแอของระบบราชการไทยที่ต้องเร่งปรับปรุงในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาเรื่องความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีระบบตรวจสอบการดำเนินงาน

ตารางที่ ๕ ลำดับและคะแนนขีดความสามารถพัฒนาระบบราชการของไทย ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ประเด็น	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)	ลำดับ (คะแนน)
ความโปร่งใส ตรวจสอบได้	๕๒ (๓.๑๓)	๓๘ (๓.๙๒)	๔๖ (๒.๗๐)	๒๙ (๓.๙๗)	๓๓ (๓.๗๐)
การให้บริการสาธารณะ	๔๑ (๒.๙๑)	๓๖ (๒.๙๖)	๓๘ (๒.๕๘)	ก.ด.	ก.ด.
ระบบราชการ	๒๑ (๓.๖๔)	๓๔ (๒.๕๘)	๒๑ (๓.๑๑)	๒๓ (๒.๙๐)	๒๔ (๓.๒๐)
การทุจริตและประพฤติมิชอบ	๔๘ (๑.๘๘)	๓๙ (๒.๐๐)	๔๑ (๑.๙๕)	๔๑ (๑.๙๑)	๔๐ (๑.๗๙)
คะแนนเฉลี่ย	๒.๘๙	๒.๘๗	๒.๕๙	๒.๙๓	๒.๙๐
จำนวนประเทศ	๖๑	๕๕	๕๕	๕๗	๕๘

ที่มา : IMD, World Competitiveness Yearbook (๒๐๐๖ - ๒๐๑๐)

๔.๔ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ยังคงพึ่งเงินอุดหนุนจากส่วนกลาง จากการที่รัฐปรับโครงสร้าง กลไก และหลักเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรภาครัฐให้กระจายอำนาจการตัดสินใจสู่ภูมิภาค ท้องถิ่นและชุมชนเพิ่มขึ้น โดยปรับปรุง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙) เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างการถ่ายโอนงาน - คน - เงิน ลดภาระทางการเงินของประเทศ และทำให้การกระจายอำนาจลุล่วง ส่งผลให้การกระจายอำนาจทางการคลังเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อบท. มีสัดส่วนรายได้ต่อรายได้สุทธิของภาครัฐบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๔.๑๐ หรือ ๓.๒ แสนล้านบาท ในปลายแผนพัฒนา ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๒๖.๑๔ หรือ ๔.๓ แสนล้านบาท ในปลายแผนพัฒนา ฉบับที่ ๑๐ ภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองส่วนใหญ่มาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีโรงเรือนและที่ดิน รวมทั้งภาษียานยนต์และล้อเลื่อนเพิ่มขึ้นจาก ๒๙.๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๓๘.๗ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๔

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลคงต้องปรับปรุงโครงสร้างภาษีของ อบท. เพื่อให้ อบท. พึ่งรายได้และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลน้อยลง โดยนำภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมาใช้แทนภาษีโรงเรือน รวมทั้งบริหารจัดการเงินสะสม (เหลือจ่าย) ของ อบท. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในปี ๒๕๕๓ รายได้รวมของรัฐบาลลดลงจากการหดตัวของเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลให้การจัดเก็บภาษีลดลง โดยเฉพาะภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บจากการนำเข้าสินค้าลดลง และได้ออกมาตราการลดหย่อนทางภาษีเพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจ ส่งผลให้ภาษีธุรกิจที่มาจากอสังหาริมทรัพย์ลดลง

ตารางที่ ๖ รายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๔

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔
- รายได้จัดเก็บเอง/จัดหาเอง	๒๙,๑๑๐	๓๒,๐๒๑	๓๕,๒๒๓	๓๘,๗๔๕	๒๙,๑๑๐	๓๘,๗๔๕
- รายได้ที่ได้รับให้	๑๑๐,๑๙๐	๑๒๐,๗๒๘	๑๒๘,๖๗๖	๑๔๐,๖๗๙	๑๒๖,๕๘๙	๑๔๘,๑๐๙
- รายได้ที่ได้รับแบ่งให้	๖๑,๘๐๐	๖๕,๓๐๐	๖๕,๐๐๐	๗๑,๙๐๐	๔๕,๔๐๐	๗๐,๕๐๐
- เงินอุดหนุน	๑๒๖,๐๑๓	๑๓๙,๓๗๔	๑๔๗,๘๔๐	๑๖๓,๐๕๗	๑๓๙,๘๙๕	๑๗๓,๙๐๐
รายได้รวมของ อบท.	๓๒๗,๑๑๓	๓๖๗,๔๒๔	๓๗๖,๗๔๐	๔๑๔,๓๘๒	๓๕๐,๙๙๔	๔๓๑,๒๕๔
รายได้รวมของรัฐบาล	๑,๓๖๐,๐๐๐	๑,๔๒๐,๐๐๐	๑,๔๙๕,๐๐๐	๑,๖๐๔,๖๔๐	๑,๓๕๐,๐๐๐	๑,๖๕๐,๐๐๐
รายได้รวมของ อบท./ รายได้รวมของรัฐบาล	๒๔.๑๐	๒๕.๑๗	๒๕.๒๐	๒๕.๘๒	๒๕.๒๖	๒๖.๑๔
รายได้จัดเก็บเองหรือจัดหาเอง/รายได้ รวมของ อบท.	๘.๙๐	๘.๙๖	๙.๓๕	๙.๓๕	๘.๕๔	๘.๙๘

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานรัฐมนตรี. สืบค้นได้จาก http://www.dloc.opm.go.th/Upload/Attachment/๑๕๖๒_๔๔๘.gif สืบค้นเมื่อ วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔

๔.๕ การถ่ายโอนภารกิจให้กับ อปท. ยังก้าวช้า โดยเฉพาะการถ่ายโอนบุคลากรและงบประมาณ ถือได้ว่าการถ่ายโอนภารกิจดำเนินการได้เกือบทุกภารกิจ ยกเว้นภารกิจสำคัญ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นต้น ยังไม่มีความคืบหน้า เพราะมีปัญหาการโอนบุคลากรและงบประมาณ ส่วนแผนการถ่ายโอนงบประมาณก้าวหน้าไปได้ร้อยละ ๖๐ เป็นผลจากการแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๙ จากเดิมที่รัฐต้องจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๕ ของงบประมาณรายจ่าย เหลือเพียงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ แม้จะมีการกำหนดแนวทางการดำเนินการ และแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจกำกับดูแลแผนการถ่ายโอนของส่วนราชการสู่ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การถ่ายโอนบุคลากรจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคสู่ท้องถิ่นยังมีความล่าช้า เนื่องจากบุคลากรไม่มีความพร้อม มีปัญหาในการปรับตัว ทักษะการทำงาน หรือคุณสมบัติของบุคลากรที่จะโอนย้ายไม่ตรงกับความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ภาครัฐไม่ได้สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความประสงค์จะย้ายมาทำงานกับท้องถิ่น เช่น การผนวกเอาข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เป็นต้น ทำให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเบิกเงินสวัสดิการรักษายาบาลได้เต็มที่ นอกจากนี้ ความล่าช้าของการแก้ไขกฎหมาย และระเบียบต่างๆ ที่จำเป็นทั้งกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น และกฎหมายราชการส่วนท้องถิ่น และระเบียบพัสดุ ส่งผลให้ อปท. ไม่สามารถดำเนินการภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๖ ธรรมชาติของภาคธุรกิจเอกชนดีขึ้น ผลการจัดลำดับธรรมชาติของภาคธุรกิจเอกชนไทย โดย IMD ประเมินว่า ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ประเทศไทยมีลำดับธรรมชาติของภาคธุรกิจอยู่ที่ ๑๘.๖ จากจำนวนประเทศที่จัดอันดับ ๕๘ ประเทศ ดีกว่าปลายปีแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่ได้ลำดับ ๓๑.๓ ปัจจัยที่ทำให้ดีขึ้นได้แก่ การกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือหุ้นในกฎหมายชัดเจน กรรมการบริษัทมีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของบริษัท ความน่าเชื่อถือของผู้บริหารของบริษัทความรับผิดชอบต่อสังคม การนำหลักจรรยาบรรณมาใช้ในบริษัท และการให้ความสำคัญแก่ลูกค้า

ตารางที่ ๗ ธรรมชาติของภาคเอกชนของไทยแยกตามปัจจัย ปี ๒๕๔๕ – ๒๕๕๓

หน่วย : อันดับ

ปัจจัยที่ใช้ในการจัดลำดับ	๒๕๔๕	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
๑. มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้ถือหุ้นในกฎหมายชัดเจน อย่างน้อยเพียงใด	๓๕	๔๓	๒๙	๑๙	๑๗
๒. ความน่าเชื่อถือของผู้บริหารของบริษัท	๒๙	๒๖	๑๗	๑๐	๑๑
๓. ความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง	๓๖	๓๓	๒๙	๒๙	๒๓
๔. กรรมการบริษัทมีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของบริษัท อย่างน้อยเพียงใด	๒๕	๓๘	๑๐	๒๑	๑๐
๕. ผู้บริหารสามารถสร้างมูลค่าให้ผู้ถือหุ้นเพียงใด	๓๓	๔๕	๒๗	n.a.	n.a.
๖. ความเอาใจใส่เกี่ยวกับสุขภาพ ความปลอดภัย และ สิ่งแวดล้อม	๓๗	๓๕	๒๑	n.a.	๒๔
๗. ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพียงใด	๓๗	๓๓	๑๗	๑๔	๑๑
๘. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและพนักงานมีอย่างน้อยเพียงใด	๒๓	๒๓	๒๐	๒๘	๒๒
๙. การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า	๔	๒๑	๘	๘	๖
๑๐. กฎหมายการแข่งขันทางการค้าสามารถป้องกันการแข่งขันที่ ไม่เป็นธรรมได้เพียงใด	๕๐	๔๓	๔๑	๔๐	๔๐
๑๑. การนำหลักจรรยาบรรณมาใช้ในบริษัท	๓๕	๓๑	๒๗	๒๕	๒๒
ลำดับโดยเฉลี่ย	๓๑.๓	๓๓.๗	๒๒.๔	๒๑.๖	๑๘.๖
จำนวนประเทศที่จัดลำดับ	๖๐	๕๕	๕๕	๕๗	๕๘

ที่มา : IMD, World Competitiveness Yearbook (๒๐๐๑-๒๐๑๐)

หมายเหตุ : อันดับที่ ๑ หมายถึง ดีที่สุด อันดับที่ ๖๐ (สุดท้าย) หมายถึง ต่ำที่สุด

การที่ลำดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนดีขึ้นเป็นผลจากการดำเนินงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนได้มีการดำเนินการร่วมกันมากขึ้น ด้วยมาตรการส่งเสริมกรรมการและผู้บริหารรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และผู้บริโภคมากขึ้น คณะกรรมการบริษัทภิบาลแห่งชาติกำลังดำเนินการปรับแนวทางและมาตรการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีในสายตาของผู้ลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมทั้งยกระดับบริษัทภิบาลให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับระดับสากล นอกจากนี้ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถของผู้บริหาร/กรรมการของบริษัท ในการยกระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน สร้างความเชื่อมั่นและเสริมสร้างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้มีธรรมาภิบาลและรับผิดชอบต่อสังคม

๕ ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

๕.๑ การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยได้ดำเนินการในทุกระดับ ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ศพป.) ขับเคลื่อนการพัฒนาการเมือง จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ๑๕ แห่ง ทำหน้าที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในพื้นที่ และมีอาสาสมัครประชาธิปไตย (อสพป.) ๑๕,๙๑ ล้านคนเป็นแกนนำการดำเนินงาน ตั้งศูนย์เฝ้าระวังการกระทำที่เป็นอันตรายต่อสถาบันและมีอาสาสมัครปกป้องสถาบัน (อสป.) ใน ๗๔ จังหวัด รวมทั้งมีอาสาสมัครเอกลักษณ์ของชาติ ขณะเดียวกันได้จัดเวทีประชาธิปไตยชุมชน เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง พัฒนางค์กรนักเรียนให้เข้มแข็ง ยึดมั่นในหลักการตามวิถีประชาธิปไตย ปลุกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์สุจริต เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบ และประชาสัมพันธ์การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย คัดเลือกครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และข้าราชการเป็นต้นแบบที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย จัดทำแผนพัฒนาการเมืองแบบมีส่วนร่วม และจัดตั้งสภาพัฒนาการเมืองเป็นองค์กรหลักดำเนินงานตามแผนพัฒนาการเมือง

๕.๒ ภาคประชาชนมีโอกาสร่วมบริหารจัดการประเทศในหลายด้าน ทั้งการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ การจัดทำและดำเนินโครงการบริการสาธารณะของภาครัฐ การร่วมเป็นกรรมการและอนุกรรมการในคณะกรรมการระดับชาติที่มุ่งแก้ปัญหาสำคัญของการพัฒนาประเทศ ร่วมตรวจสอบดำเนินงานของภาครัฐ เฝ้าระวังการทุจริต เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้วยการได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย จัดให้มีช่องทางร้องทุกข์ สร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชน และจัดตั้งกองทุนยุติธรรมช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีของคนยากจน จัดทำแผนปฏิรูปสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์สำหรับแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ๓ จังหวัดชายแดนใต้ ตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศไทย คณะกรรมการสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูปการเมืองและการศึกษาแก้ไขรัฐธรรมนูญ

๕.๓ ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ปรับปรุงการทำงานของเจ้าหน้าที่ให้มีคุณภาพสูงขึ้น ดำเนินงานแบบบูรณาการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐ ปรับปรุงการบริการสาธารณะให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ลดขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ พัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดประโยชน์ต่อ

ประชาชน ประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติการของรัฐบาลที่ใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ เสริมสร้างธรรมาภิบาล และมีระบบการประเมินผลการดำเนินงานในรัฐวิสาหกิจ

๕.๔ การกระจายอำนาจบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาคท้องถิ่นและชุมชนมีความก้าวหน้า ปรับระบบงบประมาณระดับจังหวัดแบบบูรณาการในพื้นที่ตั้งแต่ พรบ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ ๒๕๕๓ ที่มีการจัดสรรวงเงินงบประมาณภายใต้แผนงานบริหารจังหวัดแบบบูรณาการเป็นครั้งแรก กระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถดำเนินการกิจการตาม อำนาจหน้าที่ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรภาษีและเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี งบประมาณ ๒๕๕๔ และปรับปรุง พรบ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น (ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๔๙) เพื่อแก้ปัญหาความไม่สอดคล้องภารกิจการถ่ายโอนงาน – คน – เงิน จัดทำ คู่มือและอบรมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของ อปท. ให้เข้าใจและเตรียมความพร้อมที่จะรับโอนภารกิจ สามารถ จัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทบทวนและปรับบทบาทกระทรวง กรม จังหวัด และ อปท. ในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาและสนับสนุนการปฏิบัติงานระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานขึ้น พื้นฐานและการประเมินแผนเพื่อการจัดบริการสาธารณะในระดับจังหวัด ดำเนินการในปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๓ เป็นการพัฒนาระบบประเมินผลการจัดบริการสาธารณะของ อปท. เพิ่มขีดความสามารถทางการคลัง และการ บริหารจัดการ ให้ อปท.มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสาธารณูปโภคของท้องถิ่นในปี ๒๕๕๓ รัฐบาล จัดสรรเงินทุนให้ อปท. ๑๓๙,๘๙๕.๑๘ ล้านบาท และงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ อีก ๓๘,๐๔๖.๔๘ ล้านบาท รวมเป็น ๑๗๗,๙๔๑.๖๖ ล้านบาท ทำให้ อปท.ได้รับเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นจาก ปีงบประมาณ ๒๕๕๒ เป็นร้อยละ ๙.๑๒

๕.๕ ภาคเอกชนมีความรู้ในการสร้างบรรษัทภิบาลในองค์กรอย่างกว้างขวาง ให้ความรู้ความ เข้าใจแก่ธุรกิจเอกชน ผู้บริหาร กรรมการ ผู้ถือหุ้น และประชาชนทั่วไปถึงประโยชน์ในการกำกับดูแลธุรกิจที่ดี ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กร และรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมการคุ้มครอง ทรัพย์สินทางปัญญา ให้ความคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และส่งเสริม ให้ผู้ประกอบการไทยเข้าสู่ระบบการคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึง

๕.๖ การเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศมีการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ ด้วยการจัดประชุมรัฐมนตรีกลาโหม อาเซียน และสนับสนุนภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในชุดาน พัฒนาขีดความสามารถของกองทัพ ให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมในการป้องกันประเทศและตอบสนองต่อภัยคุกคามในทุกรูปแบบสถานการณ์ได้ ฉับไว พัฒนาระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนและเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านและ มิตรประเทศ ได้จัดทำระบบเครือข่ายการสื่อสารหลัก ด้วยเครือข่ายใยแก้วนำแสงพร้อมอุปกรณ์เชื่อมโยง ความเร็วสูงที่ทันสมัยในภาคใต้ ภาคกลางบางส่วนและภาคเหนือ เฝ้าระวังภัยคุกคามการกระทำความผิดด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ในศูนย์ปฏิบัติการเฝ้าระวังภัยคุกคามการกระทำความผิดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ติดตามและประสานเพื่อยุติการใช้ระบบเครือข่ายที่เป็นภัยต่อประชาชนและความมั่นคงของชาติ และลด ปัญหาการก่ออาชญากรรม ศูนย์สืบสวนและพิสูจน์หลักฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สามารถให้บริการ สืบสวนและพิสูจน์หลักฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศตามที่หน่วยงานภาครัฐร้องขอ จัดตั้งศูนย์กลางจัดวาง ระบบหมายเลขเพื่อแจ้งเหตุฉุกเฉิน (Call Center) รับเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์ หรือเบาะแส และเปิดศูนย์รับเรื่อง ร้องเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแก้ปัญหาในพื้นที่ภาคใต้ แต่งตั้ง

คณะกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ ทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา ด้านความมั่นคงภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติที่สำคัญ ทั้งแผนงานรักษาความมั่นคงของรัฐ ให้ประเทศมีความปลอดภัยจากสาธารณภัย มีระบบเตือนภัยและระบบบริหารวิกฤตการณ์ที่มีประสิทธิภาพ แผนงานรักษาความมั่นคงแห่งรัฐใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีศูนย์ประสานงานเครือข่ายการวิจัยเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจัดตั้งกองพลพัฒนาและพิทักษ์ทรัพยากรขึ้นรองรับภารกิจแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๖ ประเด็นการพัฒนาในระยะต่อไป

การบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ในภาครัฐยังคงต้องปรับปรุงในอีกหลายๆ ส่วน ทั้งเรื่องการป้องกันการทุจริต คอร์รัปชัน การปรับปรุงการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพของภาครัฐ รวมทั้งการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย ด้วยเสริมสร้างการเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ร่วมตรวจสอบการทำงานภาครัฐ ถึงแม้ว่าประชาชนไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้นแต่ยังขาดการเคารพกฎ ระเบียบ และกติกาของบ้านเมือง ส่งผลให้การใช้หลักนิติรัฐในสังคมไทยไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ดังนั้น ในการพัฒนาระยะต่อไป ควรปรับปรุงการดำเนินงานในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๖.๑ การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนไทยในทุกระดับ โดย

๖.๑.๑ สนับสนุนสถาบันการศึกษา ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนให้มีหลักสูตรการเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคราชการ บ้าน สถาบันทางศาสนา โรงเรียน ประชาสังคม และสื่อในการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องหลักการประชาธิปไตย และวัฒนธรรมประชาธิปไตย รวมทั้งธรรมาภิบาลให้เด็กและเยาวชนจนถึงวัยทำงานตระหนักและเชื่อมั่นในแนวทางการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๖.๑.๒ เสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยจัดทำแผนพัฒนาผู้นำทางสังคมในทุกระดับ ให้ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลอย่างเคร่งครัด มีความซื่อสัตย์ สุจริต เทียงธรรม และมีค่านิยมที่ถูกต้องดีงาม

๖.๒ การเสริมสร้างกระบวนการตรวจสอบการทุจริตประพัตติมิชอบให้มีพลัง มุ่งพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรเอกชน/ภาคประชาสังคมกับภาควิชาการ ให้เป็นเครือข่ายที่กว้างขวางรวมทั้งสร้างเครือข่ายการทำงานกับภาคการพัฒนาอื่นๆ ได้แก่ สื่อสารมวลชน และภาครัฐ สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สามารถศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกได้กว้างขวาง เป็นพลังตรวจสอบการป้องกันการทุจริตประพัตติมิชอบ

๖.๓ พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้เกิดการปฏิบัติงานแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดย

๖.๓.๑ ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ในส่วนกลางกับพื้นที่ ท้องถิ่น และชุมชนให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปรับกระบวนการทำงานและบริหารงานด้านการเงิน การพัสดุ และการคลัง ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานแบบบูรณาการของภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด และพื้นที่ พร้อมทั้งพัฒนาระบบติดตามประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ในทุกระดับ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลและตรวจสอบในการบริหารการพัฒนาเชิงพื้นที่

๖.๓.๒ พัฒนาขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพึ่งตนเอง ด้วยการขยายฐานรายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บ นำระบบภาษีทรัพย์สินมาใช้แทนภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องถิ่น เร่งรัดการประกาศใช้ร่าง พ.ร.บ.ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ..... ส่งเสริมให้ท้องถิ่นนำระบบการจัดบริการสาธารณะแบบคืนทุนมาใช้ และระบบการจัดเก็บค่าบริการตามหลักการผู้ให้บริการเป็นผู้จ่ายให้มากขึ้น พัฒนาระบบงบประมาณและระบบบัญชีของท้องถิ่น นำระบบงบประมาณแบบแสดงผลการดำเนินงาน และระบบบัญชีแบบพึ่งพิงจ่ายไปประยุกต์ใช้ในส่วนท้องถิ่น ให้การบริหารงานมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพสามารถรองรับการถ่ายโอนภารกิจและเงินอุดหนุนแบบใหม่ได้

๖.๔ การส่งเสริมภาคเอกชนให้ใช้บรรษัทภิบาลในการดำเนินธุรกิจอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ที่จัดให้มีมาตรการจูงใจแก่ธุรกิจเอกชนในตลาดหลักทรัพย์และภาคธุรกิจทั่วไปให้ได้รับการรับรองความเป็นบรรษัทภิบาล มีสิทธิพิเศษที่จะได้รับการบริการที่สะดวกรวดเร็วจากภาครัฐ และ/หรือจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และให้องค์กรกำกับดูแลธุรกิจเอกชนมีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร เป็นกลไกควบคุมและตรวจสอบธุรกิจเอกชน และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนและผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในเรื่องความโปร่งใส มีความเที่ยงธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

ส่วนที่ ๔

ผลกระทบการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

การติดตามประเมินผลกระทบการพัฒนา ทำให้รู้ถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการประเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ปรับปรุง “ดัชนีอยู่ดีมีสุข” ที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลกระทบของการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ และ ๙ มาเป็นตัวชี้วัด “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” เพื่อประเมินผลกระทบของการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ที่มุ่งสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ครอบคลุมทุกมิติในวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยที่บูรณาการเชื่อมโยงกันจนเกิดภาวะแห่งความสุข มีสุขภาวะที่ดี ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาอย่างมีสมดุล ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการประกอบสัมมาชีพ นำมาซึ่งรายได้ที่พอเพียงกับการจัดหาปัจจัยสำหรับการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ และความมั่นคงของตนเองและครอบครัว ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ กระบวนการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ครอบคลุมอยู่ร่วมกันด้วยความรักและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน อาศัยอยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย มีระบบนิเวศที่สมดุลเอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกันในสังคมที่มีวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ แม้จะมีพัฒนาการดีขึ้นจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง สำหรับปัจจัยหนุนเสริมให้ความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความเข้มแข็งและเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ที่สามารถปรับตัวให้เกิดภูมิคุ้มกัน ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น ครอบครัวมีความอบอุ่นจากความสามารถในการพึ่งตนเอง มีรายได้และปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตเพียงพอ

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยบั่นทอนที่ไม่สามารถยกระดับความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้สูงขึ้น ได้แก่ การสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล จากความขัดแย้งอย่างรุนแรงที่ขยายในวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อความสมานฉันท์ของคนในสังคม ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศอยู่ในระดับต่ำ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมมากขึ้น ทั้งคุณภาพน้ำและอากาศต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งสังคมไทยมีปัญหายาเสพติด และปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข

บทที่ ๘

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

๑ บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยได้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปีสุดท้ายของแผนฯ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้ประเมินผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่มุ่งสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของกระแสโลกาภิวัตน์ โดยใช้ “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” ที่พัฒนาขึ้นพร้อมกับการเริ่มใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องที่มีความเห็นพ้องร่วมกันให้ใช้เป็นเครื่องมือในการบ่งชี้สถานะของประเทศ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และการติดตามประเมินผลกระทบการพัฒนา

๒ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย : การเปลี่ยนแปลงในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

สังคมไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ผันผวนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้งของคนในชาติ การแพร่ระบาดของหนักของยาเสพติด ภัยธรรมชาติ รวมทั้งกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมโดยรวม ขณะที่เศรษฐกิจโลกรวมทั้งประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางการเงิน สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

๒.๑ ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ สถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทยปรับเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ ๖๖.๓๓ ในปี ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๖๗.๙๐ ในปี ๒๕๕๑ และลดลงเป็นร้อยละ ๖๕.๖๘ ในปี ๒๕๕๒ ก่อนที่จะเพิ่มเป็นร้อยละ ๖๖.๘๐ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นระดับการพัฒนาที่ต้องปรับปรุงและปัจจัยหนุนเสริมให้ความอยู่เย็นเป็นสุขเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งและเป็นธรรมมากขึ้น สามารถยกระดับการพัฒนาจากระดับที่ต้องปรับปรุงไปอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งชุมชนมีความมั่นคงและเกื้อกูลกันมากขึ้น ขณะที่ความอบอุ่นในครอบครัวมีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกับปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยลดรั้งความอยู่เย็นเป็นสุขของสังคมไทยลดลง เป็นผลมาจากด้านสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ที่มีปัญหาความขัดแย้งในสังคมที่รุนแรงต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศทางสังคม คนไทยต้องเผชิญความเสี่ยงจากปัญหาเสพติดที่สูงขึ้น รวมทั้งสุขภาวะของคนไทยลดลงจากคุณภาพการศึกษาที่ยังเป็นปัญหาต้องเร่งแก้ไข ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้สูงขึ้นได้

ตารางที่ ๑ ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบหลัก	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
๑. การมีสุขภาพ	๗๑.๔๐	๗๑.๑๖	๗๒.๒๓	๗๐.๘๙	๗๐.๘๖
๒. ครอบครัวอบอุ่น	๖๒.๒๔	๖๑.๖๕	๖๓.๙๗	๖๓.๑๘	๖๓.๐๘
๓. ชุมชนเข้มแข็ง	๓๓.๗๔	๔๖.๓๘	๕๕.๗๓	๖๐.๘๙	๖๖.๐๗
๔. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	๖๙.๘๑	๗๓.๙๘	๗๐.๑๘	๗๑.๙๗	๗๗.๑๒
๕. สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศสมดุล	๖๙.๗๐	๖๔.๔๑	๖๖.๙๖	๖๔.๘๖	๖๓.๙๖
๖. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	๗๕.๔๒	๗๐.๔๕	๗๔.๙๕	๖๐.๓๗	๕๕.๗๐
ภาพรวมดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข	๖๖.๓๓	๖๕.๘๙	๖๗.๙๐	๖๕.๖๘	๖๖.๘๐

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐

ระดับดี = ร้อยละ ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐

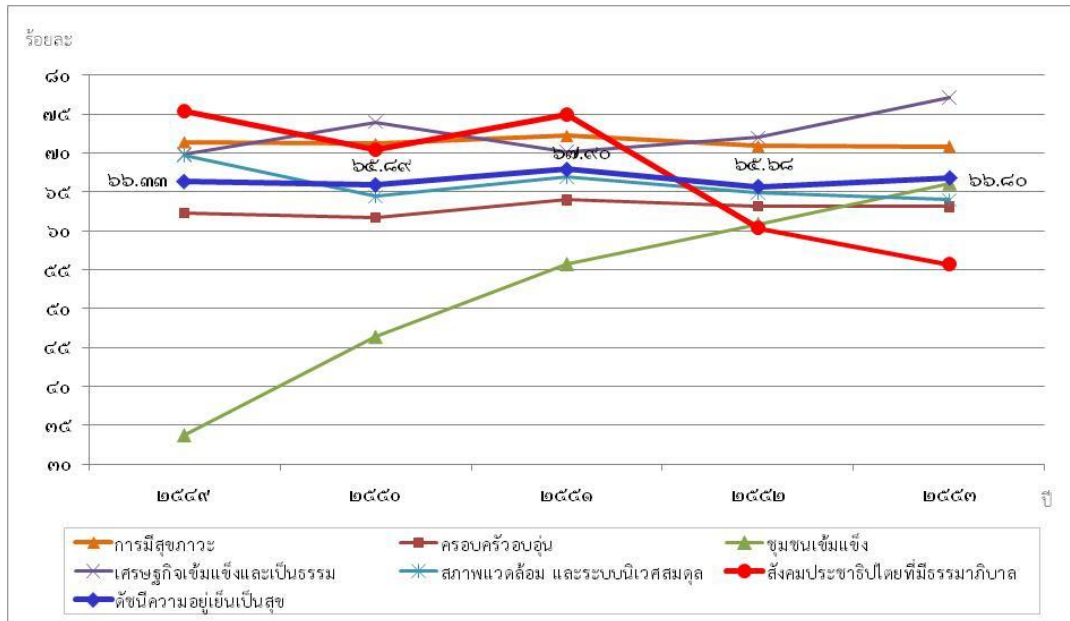
ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ ๕๙.๙

๒.๒ เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งควบคู่กับการที่ชุมชนมีความมั่นคง ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมมีบทบาทในการสร้างสุขให้สังคมไทยในปี ๒๕๕๓ ค่าดัชนีเพิ่มจากร้อยละ ๖๙.๘๑ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๗๗.๑๒ ในปี ๒๕๕๓ สามารถปรับจากระดับต้องปรับปรุงมาเป็นระดับปานกลาง เนื่องจากการจ้างงานเต็มที่ เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกประเทศ รวมทั้ง มีเสถียรภาพมากขึ้นจากอัตราเงินเฟ้อที่ลดลงและการก่อกำหนดนโยบายอยู่ภายใต้กรอบวินัยทางการคลัง ขณะที่ชุมชนมีความมั่นคง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดีขึ้น ค่าดัชนีเพิ่มต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๓.๗๔ เป็นร้อยละ ๖๖.๐๗ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

๒.๓ สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลเป็นปัจจัยบั่นทอนความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลลดลงจากระดับปานกลางที่ร้อยละ ๗๕.๔๒ ในระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๕๕.๗๐ ในปี ๒๕๕๓ ทำให้การพัฒนาตกลงไปอยู่ระดับต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากสังคมไทยในช่วงปี ๒๕๕๒- ๒๕๕๓ มีความขัดแย้งอย่างรุนแรงภายในประเทศ และภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ เช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุลที่ค่าดัชนีลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ที่ร้อยละ ๖๙.๗๐ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๓.๙๖ ในปี ๒๕๕๓ จึงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง สาเหตุสำคัญเกิดจากความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินลดลง ปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดรุนแรง การจับกุมคดียาเสพติดสูงที่สุดในรอบ ๘ ปี ขณะที่สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมและต้องเร่งแก้ไข ทั้งคุณภาพน้ำและคุณภาพอากาศ รวมทั้งการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ สุขภาวะของคนไทยยังคงมีระดับการพัฒนาตกลงจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จากระดับร้อยละ ๗๑.๔๐ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๗๐.๘๖ ในปี ๒๕๕๓ จากปัญหาด้านสุขภาพกายและจิตใจ รวมทั้งคุณภาพการศึกษาที่ต้องเร่งแก้ไข

แผนภูมิที่ ๑ ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๓ สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยพื้นฐานที่สร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย

๓.๑ เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ชุมชนเข้มแข็ง และครอบครัวอบอุ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้สังคมไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

๓.๑.๑ เศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็งและเป็นธรรม เนื่องจากการมีสัมมาชีพ ความเข้มแข็ง และความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจดีขึ้น ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมปรับจากระดับต้องปรับปรุงร้อยละ ๖๙.๘๑ เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ มาอยู่ที่ระดับปานกลางร้อยละ ๗๗.๑๒ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศเริ่มฟื้นตัวจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจโลก การชุมนุมประท้วงและการใช้ความรุนแรงจากความขัดแย้งทางการเมืองเริ่มคลี่คลาย และความยากจนลดลง ตัวชี้วัดสนับสนุน ได้แก่

ตารางที่ ๒ ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาพรวม	๖๙.๘๑	๗๓.๙๘	๗๐.๑๘	๗๑.๙๗	๗๗.๑๒
๑. การมีสัมมาชีพ	๗๘.๕๐	๗๙.๐๓	๗๘.๗๓	๗๘.๕๕	๗๙.๑๐
▪ การมีงานทำ	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐
▪ มีหลักประกันและความปลอดภัยในการทำงาน	๕๗.๐๑	๕๘.๐๗	๕๗.๔๖	๕๗.๑๐	๕๘.๒๐
๒. เศรษฐกิจเข้มแข็ง	๗๔.๐๗	๗๙.๒๕	๖๙.๓๖	๖๘.๕๑	๘๒.๒๖
▪ พึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ	๗๖.๐๐	๘๖.๔๑	๗๔.๓๒	๘๐.๕๕	๗๕.๖๘
▪ เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพ	๖๔.๒๙	๖๔.๖๘	๕๖.๐๐	๔๙.๙๙	๗๕.๖๔
▪ เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ	๘๑.๙๑	๘๖.๖๗	๗๗.๗๘	๗๕.๐๐	๙๕.๔๖
๓. ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	๕๖.๘๖	๖๓.๖๕	๖๒.๔๔	๖๘.๘๔	๗๐.๐๒
▪ การกระจายรายได้	๕๖.๘๖	๖๓.๖๕	๖๒.๔๔	๖๘.๘๔	๗๐.๐๒

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐

ระดับดี = ร้อยละ ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ ๕๙.๙

(๑) การมีสัมมาชีพของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง แต่ความมั่นคงในการทำงานเป็นปัญหา การมีสัมมาชีพยังอยู่ในระดับปานกลางตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จากร้อยละ ๗๘.๕๐ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๗๙.๑๐ ในปี ๒๕๕๓ จากการมีงานทำที่อยู่ในระดับสูง เนื่องจากการจ้างงานในสาขาต่างๆ อาทิ การค้าส่ง ค้าปลีก การค้าและอสังหาริมทรัพย์ โรงแรมและภัตตาคาร และการก่อสร้างขยายตัวได้ตามการฟื้นตัวของภาวะเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ ทำให้อัตราการว่างงานยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในปี ๒๕๕๓ การว่างงานมีเพียงร้อยละ ๑.๐ ของกำลังแรงงาน หรือมีผู้ว่างงานเพียง ๐.๔๐ ล้านคน ขณะที่แรงงานที่มีหลักประกันความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับต่ำ มีเพียงเฉลี่ยร้อยละ ๕๗.๑๐ ของกำลังแรงงาน ในช่วงปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓ แม้จะมีการขยายหลักประกันทางสังคมให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบผ่านระบบประกันสังคมแบบสมัครใจตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ อย่างไรก็ตาม การทำงานต่ำระดับของแรงงานเริ่มดีขึ้น ผู้ที่ทำงานต่ำระดับลดลงจาก ๐.๖๑ ล้านคน ในปี ๒๕๕๒ เป็น ๐.๕๒ ล้านคน ในปี ๒๕๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๕ ของกำลังแรงงาน ประกอบกับแรงงานที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมตอนต้นขึ้นไปเพิ่มจากร้อยละ ๔๐.๓ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๘ ในปี ๒๕๕๓ ส่งผลให้แรงงานมีโอกาสที่จะได้รับค่าจ้างสูงขึ้น มีสถานภาพการทำงานและการดำรงชีวิตดีขึ้น

ตารางที่ ๓ ผู้มีงานทำ อัตราการทำงาน และการทำงานต่ำระดับ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

การมีงานทำ	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ผู้มีงานทำ (ล้านคน)	๓๕.๖๙	๓๖.๒๕	๓๗.๐๒	๓๗.๗๑	๓๘.๐๔
▪ ภาคเกษตรกรรม	๑๔.๑๗	๑๔.๓๑	๑๔.๗๐	๑๔.๖๙	๑๔.๕๕
▪ นอกภาคเกษตรกรรม	๒๑.๕๒	๒๑.๙๔	๒๒.๓๒	๒๓.๐๒	๒๓.๔๙
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	๑.๕๐	๑.๔๐	๑.๔๐	๑.๕๐	๑.๐๐
ผู้ว่างงาน (ล้านคน)	๐.๕๕	๐.๕๑	๐.๕๒	๐.๕๗	๐.๔๐
การทำงานต่ำระดับ (ร้อยละ)	๑.๕๙	๑.๖๒	๑.๓๕	๑.๕๗	๑.๓๕
ผู้ทำงานต่ำระดับ (ล้านคน)	๐.๕๘	๐.๖๐	๐.๕๑	๐.๖๑	๐.๕๒

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : การทำงานต่ำระดับ หมายถึง การทำงานน้อยกว่า ๓๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และพร้อมที่จะทำงานเพิ่ม

(๒) ความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจเริ่มลดลง การออมและการพึ่งตลาดในประเทศเริ่มลดลง แม้ว่าช่องว่างการออมและการลงทุนยังเกินดุลเฉลี่ย ๓๖๑,๕๒๘ ล้านบาทต่อปี ในช่วงปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๒ เนื่องจากการออมรวมมีแนวโน้มดีขึ้นจากการออมครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น สถาบันไม่แสวงกำไร นิติบุคคลเอกชน สหกรณ์ และรัฐวิสาหกิจ ขณะที่การลงทุนรวมมีแนวโน้มลดลงจากการเร่งระบายสินค้าสำเร็จรูปออกสู่ตลาด และลดระดับการสำรองวัตถุดิบของผู้ประกอบการจากความไม่แน่นอนของการส่งออกและการบริโภคภายในประเทศภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลก แต่การออมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศที่ลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๒.๗๖ ในปี ๒๕๕๐ เป็นร้อยละ ๒๙.๕๙ ในปี ๒๕๕๒ สะท้อนว่าการออมในประเทศอาจมีไม่เพียงพอต่อความต้องการลงทุนในอนาคต

นอกจากนี้ ประเทศไทยพึ่งตลาดระหว่างประเทศสูงขึ้น อุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศลดลงในช่วง ๒ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ จากร้อยละ ๖๙.๑๐ ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นร้อยละ ๖๓.๙๖ ในปี ๒๕๕๑ แต่เพิ่มเป็นร้อยละ ๗๔.๘๑ ในปี ๒๕๕๒ และลดลงเป็นร้อยละ ๖๗.๕๐ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศขยายตัวสูงกว่าอุปสงค์ในประเทศ จากการส่งออกที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเครื่องคอมพิวเตอร์ รถยนต์ อัญมณีและเครื่องประดับ ยางพารา น้ำมันสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์ยาง เม็ดพลาสติก เคมีภัณฑ์ และข้าว

(๓) เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกประเทศ เศรษฐกิจไทยเริ่มชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จากร้อยละ ๕.๐๙ ในปี ๒๕๔๙ และหดตัวร้อยละ ๒.๓๓ ในปี ๒๕๕๒ แต่ฟื้นตัวเพิ่มเป็นร้อยละ ๗.๘๐ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากการเติบโตของการส่งออกสินค้าและบริการที่ขยายตัวถึงร้อยละ ๑๔.๖๙ การบริโภคของภาคเอกชนและภาครัฐที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตภาพการผลิตรวมเพิ่มเป็นร้อยละ ๕.๐๘ อันเป็นผลมาจากการสะสมทุนถาวรในประเทศเพิ่มเป็นร้อยละ ๕.๐ สะท้อนให้เห็นว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างมีคุณภาพ และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกประเทศ

(๔) เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ แม้ว่าหนี้สาธารณะจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๕๓ อัตราเงินเฟ้อเพิ่มเป็นร้อยละ ๓.๓ เนื่องจากราคาสินค้าในหมวดที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มชะลอตัวลง อัตราดอกเบี้ยนโยบายมีแนวโน้มลดลง และรัฐบาลได้ดำเนินโครงการและมาตรการต่างๆ ที่เป็นการเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้กับประชาชน อาทิ โครงการช่วยเหลือค่าครองชีพเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มาตรการลดภาระค่าครอง

ชีพของประชาชน มาตรการเรียนฟรี ๑๕ ปี ขณะที่หนี้สาธารณะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๐.๔๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๒.๔๙ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากหนี้ภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากการที่รัฐบาลกู้โดยตรงเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและการบริหารหนี้เงินกู้เพื่อฟื้นฟูและเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ๒๕๕๕ แม้ว่าหนี้สาธารณะดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กรอบวินัยทางการคลังที่กำหนดให้หนี้สาธารณะมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไม่เกินร้อยละ ๕๐ ในช่วงต้นแผน และร้อยละ ๖๐ ที่ปรับเพิ่มขึ้นในปี ๒๕๕๒ เพื่อให้สามารถรอบรับต่อความจำเป็นในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงที่ไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก แต่แนวโน้มหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้นอาจบั่นทอนเสถียรภาพของเศรษฐกิจในอนาคต

(๕) **ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ลดลง** ดัชนีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจดีขึ้นจากระดับต้องเร่งแก้ไขร้อยละ ๕๖.๘๖ ในปี ๒๕๔๙ มาอยู่ที่ระดับปานกลางร้อยละ ๗๐.๐๒ ในปี ๒๕๕๓ ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ คนยากจนลดลงจากร้อยละ ๙.๕๕ ของประชากร ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๗.๗๕ ของประชากร ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่ช่องว่างรายได้ระหว่างคนจนที่สุดกับคนรวยที่สุดมีแนวโน้มลดลงจาก ๑๓.๙๒ เท่าในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑๑.๓๑ เท่าในปี ๒๕๕๒ เนื่องจากรัฐบาลดำเนินโครงการและมาตรการช่วยเหลือต่างๆ เพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายอย่างต่อเนื่อง อาทิ การจัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ และคนพิการ

๓.๑.๒ **ชุมชนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๓.๗๔ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๖.๐๗ ในปี ๒๕๕๓** เนื่องจากชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น ขณะเดียวกัน ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง จากการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน

ตารางที่ ๔ ดัชนีชุมชนเข้มแข็ง ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาพรวม	๓๓.๗๔	๔๖.๓๖	๕๕.๗๓	๖๐.๘๙	๖๖.๐๗
๑. ชุมชนพึ่งตนเองได้	๕๔.๒๘	๗๑.๒๘	๗๐.๔๒	๖๔.๑๓	๖๙.๕๑
▪ ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน	๕๑.๓๘	๗๔.๙๖	๗๓.๒๔	๔๖.๕๔	๕๗.๓๐
▪ การเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง	๕๗.๑๘	๖๗.๖๐	๖๗.๖๐	๘๑.๗๒	๘๑.๗๒
๒. ชุมชนเกื้อกูลกัน	๑๓.๒๐	๒๑.๔๙	๔๑.๐๔	๕๗.๖๖	๖๒.๖๔
▪ การมีสวัสดิการชุมชน	๑๓.๒๐	๒๑.๔๙	๔๑.๐๔	๕๗.๖๖	๖๒.๖๔

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช).

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐

ระดับดี = ร้อยละ ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

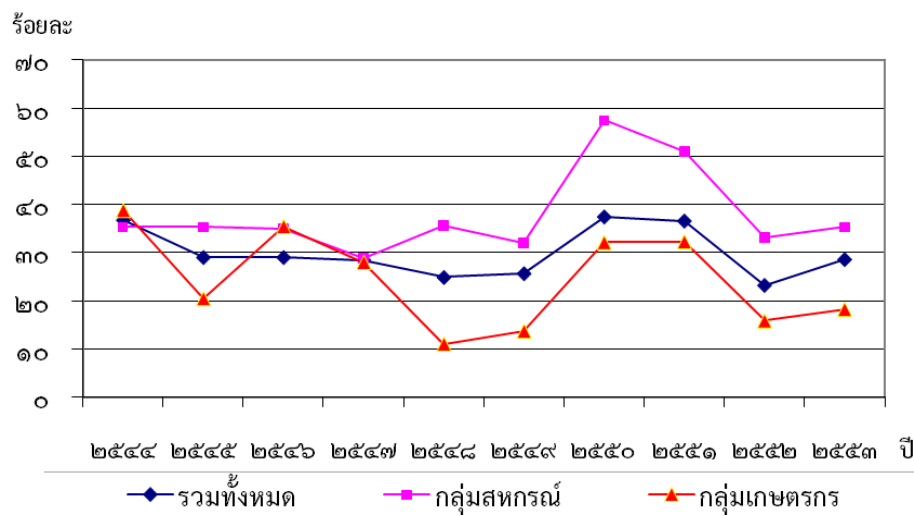
ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ ๕๙.๙

(๑) **ชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเพิ่มขึ้น** ประชาชนในชุมชนรวมตัวเป็นองค์กรชุมชนเพิ่มจาก ๔๕,๖๗๕ แห่งในปี ๒๕๔๙ เป็น ๘๙,๗๗๕ แห่ง ในปี ๒๕๕๓ หรือเพิ่มร้อยละ ๙๖.๕๕ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนและอาชีพ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๔ ขององค์กรทั้งหมด รองลงไปเป็นองค์กรการเงิน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๘ การเป็นสมาชิกและเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มและองค์กรชุมชนต่างๆ มีเพิ่มจาก ๕.๖๓ ล้านคน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๒๐.๘๖ ล้านคน ในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นเฉลี่ย

๓.๘๑ ล้านคนต่อปี ส่วนใหญ่ประชาชนเป็นสมาชิกในองค์กรการเงินถึง ๑๒.๔๒ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕๖ ของสมาชิกองค์กรชุมชนทั้งหมด และมีเงินออมรวม ๑๕,๓๖๖ ล้านบาท แสดงให้เห็นว่าชุมชนมีการพึ่งตนเองในการเข้าถึงแหล่งทุนและการออม เป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนในอนาคต

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสถานะทางการเงินขององค์กรชุมชนโดยเฉพาะสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พบว่า มีเสถียรภาพทางการเงินโดยรวมในระดับมั่นคงดีมากและระดับมั่นคงดี^๑ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๕.๖๙ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๒๘.๖๕ ในปี ๒๕๕๓ จากการที่ดัชนีราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้นถึงร้อยละ ๒๓.๘๓ ทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น และสหกรณ์มีการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้มแข็งมากขึ้น ส่งผลให้เสถียรภาพทางการเงินของสหกรณ์ดีขึ้น

แผนภูมิที่ ๒ กลุ่มสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่มีเสถียรภาพทางการเงินมั่นคงดีมากและมั่นคงดี

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(๒) ชุมชนมีการจัดการความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้น การเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มจากร้อยละ ๒๗.๘๐ ของหมู่บ้านทั้งหมด ในปี ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๔๐.๘๖ ในปี ๒๕๕๒ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๐๖ เป็นผลจากการดำเนินการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของภาคีต่างๆ ผ่านศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ของชุมชนหรือศูนย์สาธิตของหมู่บ้าน การจัดทำแผนชุมชนและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ชุมชนพัฒนาในด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาอาชีพ การออมทรัพย์ การศึกษาเพื่อชุมชน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นๆ ได้มาเรียนรู้นำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนต่อไป นอกจากนี้ มีการรวมกลุ่มกับชุมชนใกล้เคียงในลักษณะเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๑๘๗ แห่งในปี ๒๕๕๓ มีผู้เข้าร่วม ๒๒๖,๗๙๖ ราย ซึ่งให้เห็นว่า ชุมชนมีความร่วมมือกันพัฒนาความรู้ วิถีคิด และวิถีแก้ปัญหาในชุมชนก่อให้เกิดความเข้มแข็งในที่สุด

^๑ กลุ่มที่มีเสถียรภาพทางการเงินในระบบมั่นคงดีมาก หมายถึง สามารถรับผลกระทบจากความผันผวนของภาวะธุรกิจได้ดี ส่วนกลุ่มที่มีเสถียรภาพทางการเงินในระบบมั่นคงดี หมายถึง สามารถรับผลกระทบจากความผันผวนทางธุรกิจได้ แต่ไม่เต็มทุกด้าน ซึ่งต้องระมัดระวังความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในบางด้าน

ตารางที่ ๕ หมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชนและผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น /ชาวบ้าน

การเรียนรู้	๒๕๔๘	๒๕๕๐	๒๕๕๒
หมู่บ้านที่มีการเรียนรู้โดยชุมชน (ร้อยละ)	๒๗.๘๐	๓๖.๒๖	๔๐.๘๖
ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ^๒ เฉลี่ยต่อหมู่บ้าน (คน)	๓๓	๓๒	๓๓
หมู่บ้านทั้งหมด	๖๙,๑๑๐	๖๙,๗๖๓	๗๔,๙๕๔

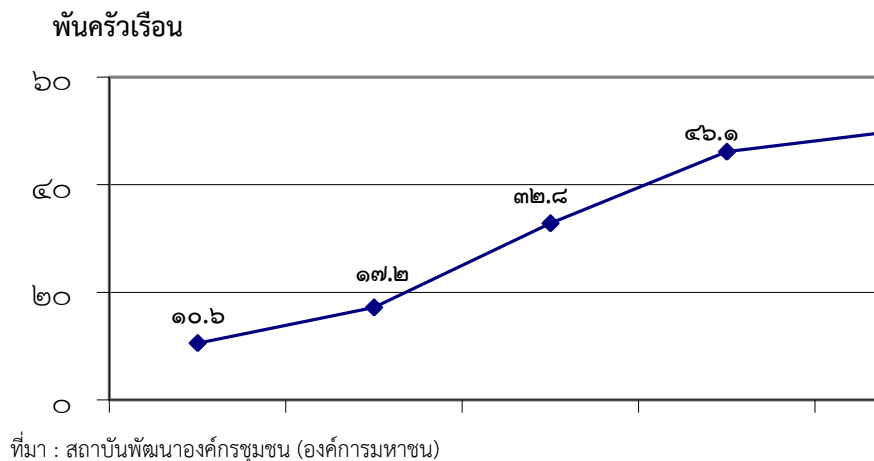
ที่มา : หมู่บ้านชนบทไทย (กชช. ๒ ค.) กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : ๑. จำนวนหมู่บ้านทั้งหมดจากข้อมูลทางการปกครองทั่วประเทศ กรมการปกครอง

๒. รายงานหมู่บ้านชนบทไทย (กชช. ๒ ค.) จัดทำทุก ๒ ปี

(๓) การจัดสวัสดิการของชุมชนเพิ่มขึ้น ในปี ๒๕๔๙ ครั้วเรือนที่มีคนในครั้วเรือนเป็นสมาชิกองค์กรชุมชนที่จัดสวัสดิการมี ๑๐.๕๖ ครั้วเรือนต่อพันครั้วเรือน และเพิ่มเป็น ๕๐.๑๑ ครั้วเรือนหรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๙.๘๙ ครั้วเรือนต่อปี องค์กรชุมชนที่จัดสวัสดิการและสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ ๓,๔๔๓ แห่งในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นจาก ๖๕๖ แห่ง ในปี ๒๕๕๐ โดยได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ องค์กรปกครองท้องถิ่น และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จึงสามารถจัดบริการสมาชิกและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนทั้งเด็ก ผู้สูงอายุ และคนพิการ ทำให้ชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่างๆ ได้มากขึ้น

แผนภูมิที่ ๓ ครั้วเรือนที่มีคนในครั้วเรือนเป็นสมาชิกองค์กรชุมชนที่จัดสวัสดิการ

(๔) คนในชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างต่อเนื่อง ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม โดยสร้างโอกาสให้คนจนและผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งทุนในระบบเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีผลการดำเนินงานที่สำคัญในช่วงปี ๒๕๔๙- ๒๕๕๒ ที่สามารถจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งสิ้น ๗๙,๒๕๕ กองทุน หากมีความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการได้ดี ก็ตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากร้อยละ ๐.๙๔ ของกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดในปี ๒๕๕๑ เป็นร้อยละ ๒.๑๔ ในปี ๒๕๕๓ หรือ ๑,๗๐๐ กองทุน ทำหน้าที่เป็นธนาคารในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจมากขึ้น ลดภาระการกู้หนี้ยืมสินในระบบ และได้รับผลตอบแทนในรูปสวัสดิการในชุมชนเพิ่มขึ้น

^๒ จำนวนผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประชาชนชาวบ้าน ครอบคลุมด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม แพทย์แผนไทย การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุน /ธุรกิจชุมชน ศิลปกรรม ภาษา/วรรณกรรม ปรัชญา /ศาสนา /ประเพณี และด้านโภชนาการ

๓.๑.๓ **ครอบครัวมีความอบอุ่นเพิ่มขึ้นจากการพึ่งตนเองได้ดีขึ้น** ดัชนีครอบครัวอบอุ่นเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ ๖๒.๒๔ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๓.๐๘ ในปี ๒๕๕๓ จากความสามารถพึ่งตนเองในด้านรายได้และมีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น ส่วนสัมพันธภาพในครอบครัวและบทบาทหน้าที่ของครอบครัวยังอยู่ในระดับใกล้เคียงกับระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙

ตารางที่ ๖ ดัชนีครอบครัวอบอุ่น ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาพรวม	๖๒.๒๔	๖๑.๖๕	๖๓.๙๗	๖๓.๑๘	๖๓.๐๘
๑. บทบาทหน้าที่ของครอบครัว	๖๒.๘๙	๖๑.๒๐	๖๒.๖๔	๖๑.๙๖	๖๑.๙๕
▪ เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม	๖๓.๐๑	๕๘.๙๕	๖๓.๓๕	๖๒.๙๗	๖๕.๐๓
▪ ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว	๕๓.๑๐	๕๑.๕๙	๕๐.๓๙	๔๙.๖๑	๔๕.๗๖
▪ วัยแรงงานทำงานหาเลี้ยงครอบครัว	๗๒.๕๘	๗๓.๐๕	๗๔.๑๘	๗๓.๓๑	๗๕.๐๖
๒. สัมพันธภาพในครอบครัว	๕๘.๐๖	๕๕.๗๘	๕๙.๗๓	๕๖.๙๖	๕๖.๖๘
▪ สมาชิกอยู่ร่วมกันแก้ปัญหาครอบครัว	๔๘.๓๒	๔๔.๑๗	๕๐.๒๖	๔๓.๗๓	๔๔.๓๖
▪ ครอบครัวอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขยาย	๖๗.๘๐	๖๗.๔๐	๖๙.๒๐	๗๐.๒๐	๖๙.๐๐
๓. การพึ่งพิงตนเอง	๖๕.๗๗	๖๗.๙๖	๖๙.๕๓	๗๐.๖๐	๗๐.๖๒
▪ ครอบครัวมีรายได้เพียงพอ	๕๖.๒๐	๕๙.๖๐	๕๙.๖๐	๖๒.๖๙	๖๒.๖๙
▪ ครอบครัวมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	๗๖.๐๐	๗๖.๑๙	๗๗.๕๕	๗๗.๑๕	๗๕.๙๑
▪ การมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต	๖๕.๑๐	๖๘.๑๐	๗๑.๔๕	๗๑.๙๔	๗๓.๒๗

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐

ระดับดี = ร้อยละ ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ ๕๙.๙

(๑) **ครัวเรือนสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้มากขึ้นต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐** ค่าดัชนีเพิ่มจากร้อยละ ๖๕.๗๗ ในปี ๒๕๔๙ ที่อยู่ในระดับปรับปรุงเป็นระดับปานกลางที่ร้อยละ ๗๐.๖๒ ในปี ๒๕๕๓ มาจากการที่ครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตดีขึ้น โดยเฉพาะการได้รับการน้ำประปาในครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๖๕.๑ ของครัวเรือนทั้งหมด เป็นร้อยละ ๗๓.๒๗ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน เพราะการเร่งรัดขยายเขตจำหน่ายประปา และมีการพัฒนาแหล่งน้ำดิบสำหรับทำน้ำประปา ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น สำหรับความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัยจากการมีบ้านเป็นของตนเองมีร้อยละ ๗๕.๙๑ ในปี ๒๕๕๓ ใกล้เคียงกับร้อยละ ๗๖.๐ ในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙

นอกจากนี้ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ครัวเรือนยังสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าในปี ๒๕๔๙ เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนดีขึ้น ครัวเรือนส่วนใหญ่มีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้เพิ่ม ครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ มีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๕๖.๒๐ ของครัวเรือนทั้งหมด ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๒.๖๙ ในปี ๒๕๕๓ ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครัวเรือนมีความสุขสบาย จากการที่ภาครัฐมีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ และแก้ปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง รวมทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษา ทำให้คนไทยมีการศึกษาสูงขึ้น เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ และได้รับค่าจ้างเพิ่มขึ้น

(๒) ครั้วเรือนบางส่วนขาดความตระหนักในการทำหน้าที่ดูแลสมาชิกให้มีความสุข ดัชนีบทบาทหน้าที่ของครอบครัวลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ ๖๒.๘๙ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๑.๙๕ ในปี ๒๕๕๓

๑) ผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงไป สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๑๐.๕๘ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๑๑.๙๐ ในปี ๒๕๕๓ ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่เพียงลำพังเพิ่มจากร้อยละ ๗.๒ ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๘.๓๗ ในปี ๒๕๕๓ และผู้สูงอายุร้อยละ ๖๐ ต้องพึ่งรายได้จากบุตร ร้อยละ ๒๑ มีรายได้จากการทำงาน และมีเพียงร้อยละ ๓ เท่านั้นที่มีรายได้จากเงินออม^๓

๒) เด็กและเยาวชนกระทำความผิดลดลง สภาพเศรษฐกิจทำให้พ่อแม่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาดูแลหรืออบรมบุตรหลาน เป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนขาดความรักความอบอุ่น ประกอบกับเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้ง่าย ถูกจับกุมและดำเนินคดีสูงโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อยู่ในช่วง ๔.๘๙-๕.๐๕ คนต่อเด็กและเยาวชนพันคนในระยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ส่วนใหญ่เป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุดถึง ๑ ใน ๓ ของคดีทั้งหมด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รองลงมาเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเหล่านี้มาจากครอบครัวแตกแยก อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ อยู่กับปู่/ย่า/ตา/ยาย อยู่กับแม่/พ่อเลี้ยง และอยู่ตามลำพังถึงร้อยละ ๕๑.๔๒ นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่กระทำความผิดมีการศึกษาต่ำเพียงมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ ๓๙.๖๕ รองมาเป็นประถมศึกษาร้อยละ ๒๙.๖๒

ตารางที่ ๗ จำนวนคดีเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิดปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : คดี

ฐานความผิด	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
อัตราคดีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมต่อเด็กและเยาวชนพันคน	๕.๐๕	๕.๓๙	๕.๐๒	๕.๐๕	๕.๘๙
▪ คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน	๑๔,๓๑๔	๑๔,๗๖๔	๑๒,๖๕๘	๑๐,๐๗๓	๙,๗๔๒
▪ คดีชีวิตและร่างกาย	๘,๒๘๔	๗,๗๘๔	๖,๖๖๑	๖,๓๘๘	๕,๔๗๔
▪ คดีเกี่ยวกับเพศ	๓,๖๖๒	๒,๑๕๔	๑,๙๑๖	๒,๕๓๘	๑,๘๑๒
▪ ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขเสรีภาพชื่อเสียงและการปกครอง	๑,๗๓๑	๓,๒๔๗	๒,๙๘๙	๒,๔๐๗	๒,๓๐๐
▪ คดียาเสพติด	๘,๘๐๓	๑๐,๒๗๙	๑๑,๒๐๗	๑๒,๓๕๒	๑๔,๖๕๕
▪ คดีอาวุธและวัตถุระเบิด	๓,๔๑๔	๓,๖๕๐	๓,๒๕๑	๓,๔๑๓	๒,๘๘๙
▪ คดีอื่นๆ	๘,๐๒๐	๙,๒๕๐	๘,๒๙๙	๙,๒๐๐	๗,๑๔๕
จำนวนคดีทั้งหมด	๔๘,๒๑๘	๕๑,๑๒๘	๔๖,๙๘๑	๔๖,๓๗๑	๔๔,๐๕๗
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	๓๓.๖๔	๖.๐๔	-๘.๑๑	-๑.๓๐	-๔.๙๙

ที่มา : กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

หมายเหตุ : ๑. เด็กและเยาวชนหมายถึงบุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ (ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔)

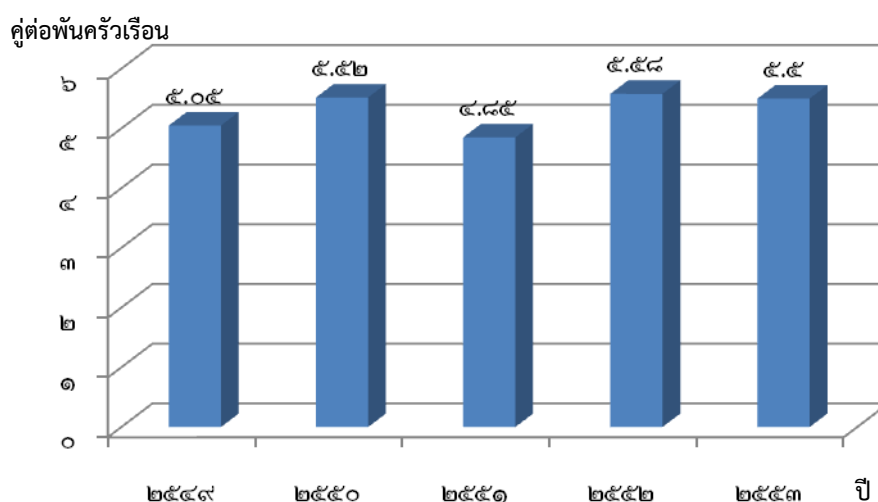
๒. ข้อมูลตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ได้มีการปรับเปลี่ยนให้ฐานความผิดเกี่ยวกับการพราดผู้เยาว์ ซึ่งเป็นฐานความผิดย่อยที่เดิมเคยรวมอยู่ในฐานความผิดหลัก คือ ฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน ๑,๕๙๓ คดี มารวมอยู่ในฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง ส่งผลให้ จำนวนคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครองมีจำนวนสูงขึ้นกว่าปีก่อน

^๓ จากรายงานการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของครัวเรือนไทยในรอบ ๒ ทศวรรษ “คนชรากับสวัสดิการ” โดย ดร. วรารณ ขาญด้วยวิทย์ นักวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย นำเสนอในการสัมมนา “สองทศวรรษแห่งการพัฒนาของสังคมไทย : นโยบายต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะ จัดโดยแผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดีและกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๔

(๓) ครอบครัวไทยมีการหย่าร้างสูง เด็กและสตรีที่ถูกทำร้ายมีเพิ่มขึ้น ขณะที่ลักษณะโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนไปสู่ครอบครัวขยายมากขึ้น ดัชนีสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นร้อยละ ๕๘.๐๖ ในปี ๒๕๔๙ และลดลงเป็น ๕๖.๖๘ ในปี ๒๕๕๓ แต่ดัชนีสัมพันธภาพในครอบครัวเกือบไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๒ ที่มีค่าเป็นร้อยละ ๕๖.๙๖

๑) ครอบครัวไทยหย่าร้างเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันสังคมไทยได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ผู้หญิงไทยตื่นตัวเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้ชาย ใช้ชีวิตการทำงานนอกบ้านมากขึ้น จึงมีการยอมรับการหย่าร้างสูงกว่าในอดีต ทำให้อัตราการหย่าร้างสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๕.๐๕ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕.๕๐ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๕๓ ส่งผลให้บุตรมีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเชิงลบ หากพ่อ/แม่ขาดความเข้าใจในบุตรหลาน การเลี้ยงดูไม่ถูกทาง หรือใช้เวลาร่วมกันทำกิจกรรมน้อยลง เด็กจะมีพฤติกรรมเชิงลบหรือถูกชักจูงให้กระทำผิดได้ง่าย

แผนภูมิที่ ๔ อัตราการจดทะเบียนหย่าร้าง

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

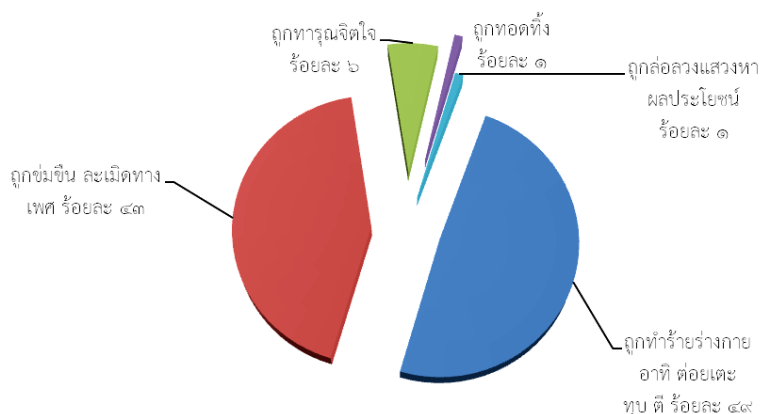
๒) เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงมีแนวโน้มสูงขึ้น จาก ๑๕,๘๘๒ รายในปี ๒๕๔๙ เป็น ๒๕,๗๔๔ รายในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๑๔.๔๙ ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ส่วนใหญ่ผู้ที่กระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรีมักเป็นสามี/พ่อ คนใกล้ชิด บุคคลในครอบครัว/ญาติ สาเหตุของการใช้ความรุนแรงมาจากตัวบุคคลที่มีปัญหาด้านสุขภาพกายและจิตใจ หรือประสบกับเหตุการณ์รุนแรงในวัยเด็ก หรือพฤติกรรมของคู่สมรส อาทิ ดื่มสุรา ติดการพนัน และสิ่งเสพติด กระทรวงสาธารณสุขรายงานว่า ความรุนแรงในเด็กและผู้หญิงร้อยละ ๔๙ ถูกทำร้ายร่างกาย ร้อยละ ๔๓ ถูกข่มขืน ละเมิดทางเพศ การกระทำรุนแรงทางเพศเกิดในเด็กมากกว่าผู้หญิง ขณะที่ผู้หญิงพบการกระทำรุนแรงทางร่างกาย สาเหตุจากการเมาสุรา ติดสารเสพติด และความหึงหวง เด็กที่เคยถูกกระทำทารุณกรรมมีปัญหาสุขภาพจิต อาทิ หวาดผวา ขาดความมั่นใจ มีปัญหาการเรียน และมีพฤติกรรมก้าวร้าว

ตารางที่ ๘ เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
เด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง (ราย)	๑๕,๘๘๒	๑๙,๐๖๘	๒๖,๕๖๕	๒๒,๙๒๕	๒๕,๗๔๔
เฉลี่ยการถูกทำร้าย (ราย/วัน)	๔๔	๕๒	๗๓	๖๓	๗๑

ที่มา : ศูนย์พึ่งได้ สำนักงานบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

แผนภูมิที่ ๕ ปัญหาการกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรี

ที่มา : ศูนย์พึ่งได้ สำนักงานบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

๓) ลักษณะครอบครัวไทยมีแนวโน้มปรับเปลี่ยนจากครอบครัวเดี่ยว ไปสู่

ครอบครัวขยาย ที่เพิ่มจากร้อยละ ๓๓.๙๐ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๓๔.๕๐ ในปี ๒๕๕๓ ในช่วงที่ผ่านมา ครอบครัวเดี่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยพบว่า โครงสร้างของครัวเรือนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ครัวเรือนอยู่คนเดียว ครัวเรือนแห่งกลาง^๔ และครัวเรือน ๓ รุ่น (ได้แก่ รุ่นปู่ย่า ตายาย รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก) มีสูงขึ้น การที่ครัวเรือน ๓ รุ่นมีมากขึ้น สะท้อนถึงการมีอายุยืนยาวและมีภาระพึ่งพิงระหว่างสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ^๕ พบว่าโครงสร้างของครัวเรือนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเดี่ยว แต่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๗๐.๖ ในปี ๒๕๒๓ เหลือเพียงร้อยละ ๕๒.๓ ในปี ๒๕๕๓ เช่นเดียวกับครัวเรือนที่ไม่มีครอบครัวและญาติอาศัยอยู่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากร้อยละ ๔.๒ ในปี ๒๕๒๓ เป็นร้อยละ ๑๓.๒ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องมาจากครอบครัวขยายในเขตเมืองสามารถลดค่าใช้จ่ายในบ้านลง อาทิ ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และปู่ย่าตายายดูแลหลาน รวมทั้ง การขยายตัวของเมืองไปสู่พื้นที่ชนบทและมีแหล่งงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีบางกลุ่มกลับไปทำงานที่ภูมิลำเนา

^๔ ครัวเรือนแห่งกลางเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในภาคอีสานและภาคเหนือ ปรากฏการณ์ที่น่าห่วง คือ เด็กมีโอกาสน้อยอยู่กับพ่อแม่บ่อยลง โดยเฉพาะเด็กในครัวเรือนยากจนและครัวเรือนแห่งกลาง เพราะพ่อแม่ไปทำงานคนละจังหวัด หรือแยกทางกัน สัดส่วนเด็กที่อยู่กับพ่อแม่และแม่ลดลงจากร้อยละ ๖๕ ของเด็กทั้งหมด ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๒ ในปี ๒๕๕๒ และร้อยละ ๖๖ เป็นครอบครัวในเขตเมือง

^๕ รายงานการสำรวจสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๒๓ - ๒๕๕๓ และข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. ๒๕๕๓ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

๓.๒ ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และการมีสุขภาวะของคนไทยทำให้ความอยู่เย็นเป็นสุขลดลง

๓.๒.๑ สังคมไทยมีระดับประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลลดลงในทุกองค์ประกอบ ทั้งการขาดความสมานฉันท์ของคนในชาติ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และจิตสำนึกประชาธิปไตย ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง สังคมไทยตื่นตัวในเรื่องประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลมากขึ้น ทั้งการใช้สิทธิร้องเรียนและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อย่างไรก็ตาม การไม่เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ขาดการเคารพสิทธิของผู้อื่น ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ส่งผลให้ค่าคะแนนลดลงจากร้อยละ ๗๕.๔๒ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เหลือเพียงร้อยละ ๕๕.๗๐ ในช่วงสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เนื่องจากความขัดแย้งภายในประเทศตั้งแต่ระดับฐานรากถึงระดับประเทศ เกิดการใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา โดยเฉพาะช่วงปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๓ มีการละเมิดสิทธิทั้งคำพูดและการใช้กำลังทำร้ายร่างกายและทรัพย์สิน ตลอดจนสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยืดเยื้อ

ตารางที่ ๙ ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาพรวม	๗๕.๔๒	๗๐.๔๕	๗๔.๙๕	๖๐.๓๗	๕๕.๗๐
๑. การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย	๕๖.๗๐	๕๖.๗๐	๖๘.๑๐	๖๘.๑๐	๖๕.๕๐
๒. สังคมที่มีธรรมาภิบาล	๗๒.๐๐	๖๖.๐๐	๗๐.๐๐	๖๘.๐๐	๗๐.๐๐
๓. ความสมานฉันท์	๙๗.๕๗	๘๘.๖๕	๘๖.๗๔	๔๕.๐๑	๓๑.๕๙

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐.๐ ระดับดี = ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐ ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ ๕๙.๙

(๑) คนในชาติมีความขัดแย้งทางความคิดและความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ที่รุนแรงและยืดเยื้อ เกิดการใช้ความรุนแรง ส่งผลให้ดัชนีด้านความสมานฉันท์ลดลงอย่างมาก นับตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๐ ที่คนบางกลุ่มในสังคมมีความคิดเห็นที่แตกต่างในเรื่องความชอบธรรมของรัฐบาลในการบริหารประเทศ เกิดการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ สถานการณ์ความขัดแย้งมีความรุนแรงและขยายวงกว้างไปทั่วประเทศ ในปี ๒๕๕๓ รัฐบาลต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน สังคมไทยเกิดความแตกแยก ขาดความปรองดองสมานฉันท์ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ ทั้งภาคการผลิต การส่งออก การท่องเที่ยว และความเชื่อมั่นจากนักลงทุน ทำให้ความสุขของคนในสังคมลดลง นอกจากนี้ ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ถึงปี ๒๕๕๓ ส่งผลกระทบต่อกรดำเนินชีวิตของประชาชนและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีผู้เสียชีวิตรวม ๗,๙๔๘ คน และผู้บาดเจ็บ ๑๔,๐๔๐ คน^๖ ขณะที่ การร้องทุกข์และอุทธรณ์การละเมิดสิทธิต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้นจาก ๑.๐๒ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑.๑๗ คดี ในปี ๒๕๕๓

^๖ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ สศช. (๒๕๕๔)

ตารางที่ ๑๐ เรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๓

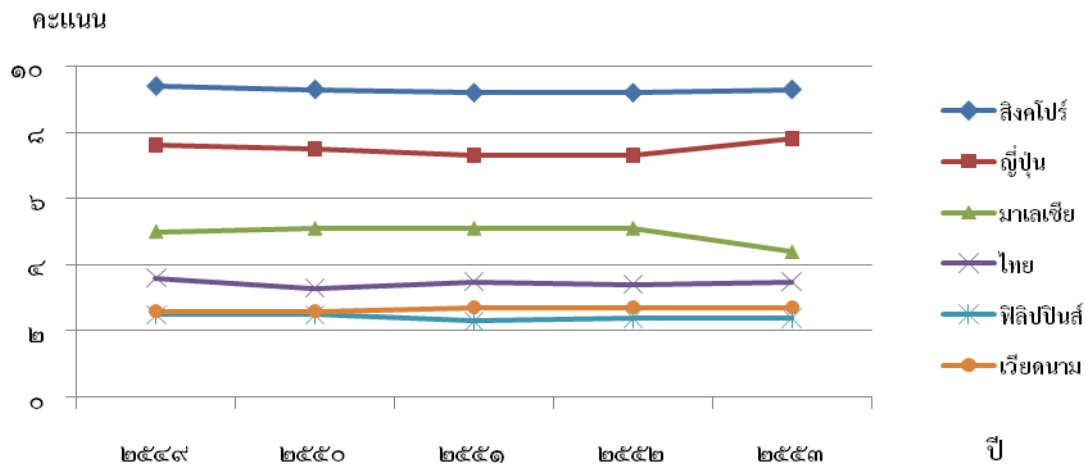
รายการ	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
จำนวนเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน	๖๔๒	๘๓๖	๖๑๓	๗๒๓	๗๔๘
เรื่องร้องเรียนทั้งหมดต่อประชากรหนึ่งแสนคน	๑.๐๒	๑.๓๓	๐.๙๗	๑.๑๔	๑.๑๗

ที่มา : คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

(๒) ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตยดีกว่าทุกประเทศในกลุ่มอาเซียน แต่ยังคงต่ำกว่าปีที่ผ่านมา จากผลการสำรวจของ The Economist Intelligence Unit เพื่อวัดความเป็นประชาธิปไตยใน ๑๖๗ ประเทศ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๗ ดีกว่าทุกประเทศในกลุ่มอาเซียน มีค่าดัชนีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นจาก ๕.๖๗ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๖.๕๕ คะแนน ระยะปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ เข้าใกล้ระดับการมีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ซึ่งมี ๘ คะแนนขึ้นไป สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าดัชนีประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ได้แก่ กระบวนการเลือกตั้งและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองเพิ่มขึ้นทั้งการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จากร้อยละ ๗๒.๕๖ ในการเลือกตั้งทั่วไปปี ๒๕๔๘ เป็นร้อยละ ๗๔.๕๒ ในปี ๒๕๕๐ และมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อต่างๆ แต่การทุจริตในการเลือกตั้งยังมีอยู่ทุกระดับ และมีรูปแบบหลากหลายซับซ้อนยากต่อการตรวจสอบ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี ๒๕๕๐ ต้องเลือกตั้งใหม่ ๓๑ ราย หรือเพิ่มขึ้น ๖.๒๐ เท่า เมื่อเทียบกับการเลือกตั้งในปี ๒๕๔๘

(๓) ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยในสายตาต่างประเทศยังไม่มีดัชนีที่ธรรมาภิบาลภาคเอกชนดีขึ้น ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยลดลงจาก ๓.๖๐ คะแนน ในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๓.๕๐ คะแนนในปี ๒๕๕๓ เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย ประเทศไทยมีคะแนนต่ำ นอกจากนี้ ชีตความสามารถการพัฒนาระบบราชการไทยที่จัดทำโดยสถาบัน International Institute for Management Development หรือ IMD ในประเด็นเรื่องความโปร่งใสตรวจสอบได้ เปรียบเทียบกับ ๕๘ ประเทศ พบว่า มีค่าคะแนน ๓.๗๐ ในปี ๒๕๕๓ อยู่ลำดับที่ ๓๓ ซึ่งดีกว่าปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ อยู่ลำดับที่ ๕๒ มี ๓.๑๓ คะแนน จากการที่รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างต่อเนื่อง เช่น ส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบมากขึ้นผ่านช่องทางการร้องเรียนเมื่อพบเห็นผู้กระทำความผิด การจัดตั้งคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด และการส่งเสริมเสรีภาพการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน เป็นต้น ส่วนภาพลักษณ์ธรรมาภิบาลภาคธุรกิจเอกชนของไทยดีขึ้น มีลำดับธรรมาภิบาลที่ ๑๘.๖ ในปี ๒๕๕๓ จาก ๔๘ ประเทศ ซึ่งดีกว่าปี ๒๕๔๙ ที่ได้ลำดับ ๓๑.๓ ปัจจัยที่ทำให้ดีขึ้น ได้แก่ การให้ความสำคัญกับลูกค้า และผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

แผนภูมิที่ ๖ ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทยและบางประเทศในเอเชีย ปี ๒๕๔๙ – ๒๕๕๓

ที่มา : Corruption Perception Index : CPI, Transparency International : TI

หมายเหตุ : คะแนนมีค่า ๐ - ๑๐ ถ้าได้คะแนน ๑๐ หมายถึง การคอร์รัปชันต่ำหรือการบริหารงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างโปร่งใส

๓.๒.๒ สภาพแวดล้อมและความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศลดลงจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จากความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและคุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ค่าดัชนีลดลงจากร้อยละ ๖๙.๗๐ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๖๓.๙๖ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากปัญหาเสียดินที่รุนแรง และปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุหลักของภาวะโลกร้อนมีปริมาณเพิ่มขึ้น และแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปมีปริมาณลดลง

ตารางที่ ๑๑ ดัชนีสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาพรวม	๖๙.๗๐	๖๔.๕๑	๖๖.๙๖	๖๔.๘๖	๖๓.๙๖
๑. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๗๑.๘๒	๖๒.๘๑	๕๓.๔๔	๕๑.๑๐	๕๐.๗๖
๒. คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี	๖๑.๒๙	๕๕.๖๐	๖๒.๗๑	๖๔.๕๑	๖๐.๘๙
๓. ระบบนิเวศสมดุล	๗๕.๙๘	๗๔.๘๑	๘๔.๗๓	๗๘.๙๖	๘๐.๒๓

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

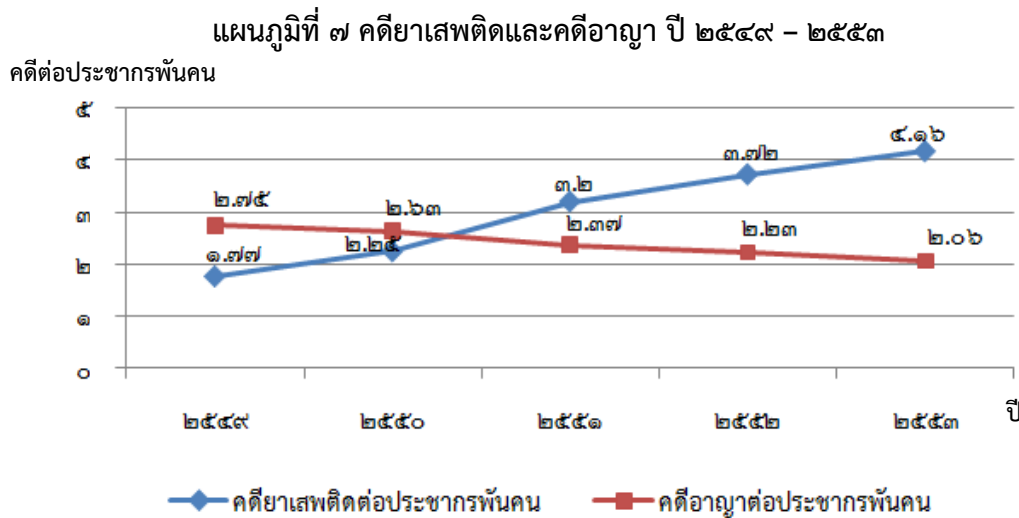
หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐ ระดับดี = ร้อยละ ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐ ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

ระดับเร่งแก้ไข = ร้อยละ ๕๙.๙ - ๐

(๑) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีผลกระทบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย จากปัญหาเสียดินรุนแรงมากที่สุดในรอบ ๘ ปี ค่าดัชนีลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ จากที่เคยอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ ๗๑.๘๒ มาอยู่ในระดับเร่งแก้ไขที่ร้อยละ ๕๐.๗๖ ในปี ๒๕๕๓ สาเหตุสำคัญเนื่องจากปัญหาเสียดินมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๕๓ มีการจับกุมสูงถึง ๒๖๖,๐๑๐ คดี เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๒ ร้อยละ ๑๑.๖ เป็นผลมาจากการที่รัฐบาลมีการดำเนินการปราบปรามคดีเสียดินอย่างเข้มงวดในช่วงปลายปี ๒๕๕๓ กลุ่มประชากรอายุระหว่าง ๒๐ - ๒๔ ปี จะถูกจับกุมมากที่สุด รัฐบาลได้ปฏิบัติการยุทธศาสตร์ ๕ รื้อป้องกันระยะที่สามภายใต้แผนปฏิรูปประเทศไทยที่ให้

ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยปราบปรามทั้งการกระดมกำลังเข้าจู่โจม ปิดล้อม กวาดล้าง สถานที่เสี่ยงต่างๆ ทั่วประเทศ

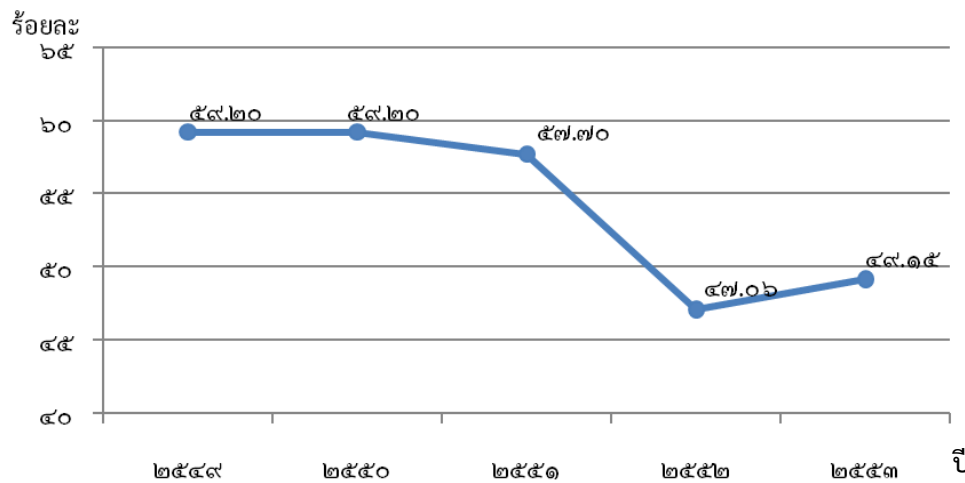

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๒) **คุณภาพสิ่งแวดล้อมลดลงเป็นผลมาจากปัญหามลพิษที่สูงขึ้น** แม้ดัชนีคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา แต่ในปี ๒๕๕๓ ค่าดัชนีลดลงจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การดำเนินชีวิต พฤติกรรมการบริโภคที่ส่งผลให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้นในภาคพลังงานและการผลิต โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม คุณภาพอากาศและน้ำอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ขาดการจัดการที่ดี ปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายมีเพิ่มขึ้น ขณะที่การนำกลับมาใช้ประโยชน์ยังมีน้อย การนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีสูงขึ้นต่อเนื่อง ขาดกระบวนการจัดการตั้งแต่แหล่งกำเนิดมลพิษ การควบคุมการผลิต การขนส่ง ทำให้เกิดการแพร่กระจายของมลพิษส่งผลต่อเนื่องทำให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง

๑) **คุณภาพอากาศยังเป็นปัญหา และปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงขึ้น** คุณภาพอากาศโดยรวมมีแนวโน้มดีขึ้น จากการตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{๑๐}) ที่สถานีตรวจวัดอากาศทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวมทั้งต่างจังหวัด พบว่าพื้นที่ที่มีปริมาณฝุ่นละอองที่เกินมาตรฐานลดลงจากร้อยละ ๕๙.๒๐ ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียงร้อยละ ๔๙.๑๕ ในปี ๒๕๕๓ ปัญหาหลักเกิดจากยานพาหนะที่ปล่อยมลพิษเกินมาตรฐาน การจราจรที่หนาแน่น อุตสาหกรรม สิ่งก่อสร้าง และการเผาในที่โล่ง โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณริมถนนทั้งกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ในหลายจังหวัด ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่เกิดจากหมอกควันและไฟป่าจากการเผาในที่โล่งทั้งพื้นที่ป่า พื้นที่เกษตร และการเผาขยะในพื้นที่ชุมชนมีค่าสูงสุดตรวจวัดได้ ๕๑๘.๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกินกว่าค่ามาตรฐาน ๔ เท่า นอกจากนี้ พื้นที่ริมถนนที่มีการจราจรหนาแน่น เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ระยอง ยังมีการปนเปื้อนของสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่เกิดจากกระบวนการผลิตและการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรม การคมนาคมและขนส่ง

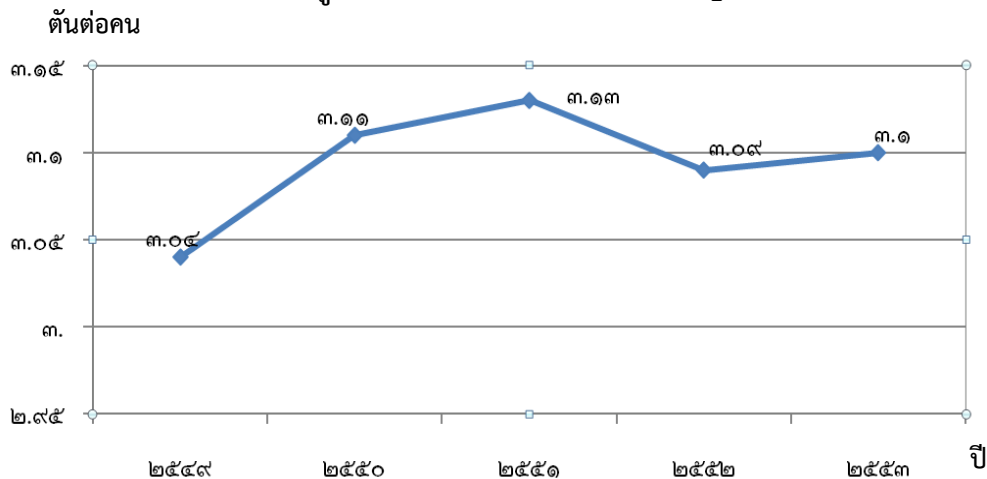
แผนภูมิที่ ๘ สัดส่วนสถานีตรวจวัดอากาศที่ PM_{๑๐} เกินมาตรฐาน

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กรมพลังงานทดแทน

ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เป็นสาเหตุหลักของภาวะโลกร้อนมีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก ๓.๐๔ ตันต่อคนในปี ๒๕๔๙ เป็น ๓.๑๐ ตันต่อคนในปี ๒๕๕๓ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในภาคพลังงาน การผลิต ที่อยู่อาศัยและธุรกิจการค้า ประเทศไทยมีอัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเฉลี่ยร้อยละ ๙.๖๔ ต่อปี สูงกว่าอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยของอาเซียนที่ร้อยละ ๖.๘๙ ต่อปี ภาคพลังงานและภาคอุตสาหกรรมปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด รวมกันคิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕ รองลงมาเป็นภาคเกษตร คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด

แผนภูมิที่ ๙ ปริมาณการปล่อยก๊าซ CO_๒

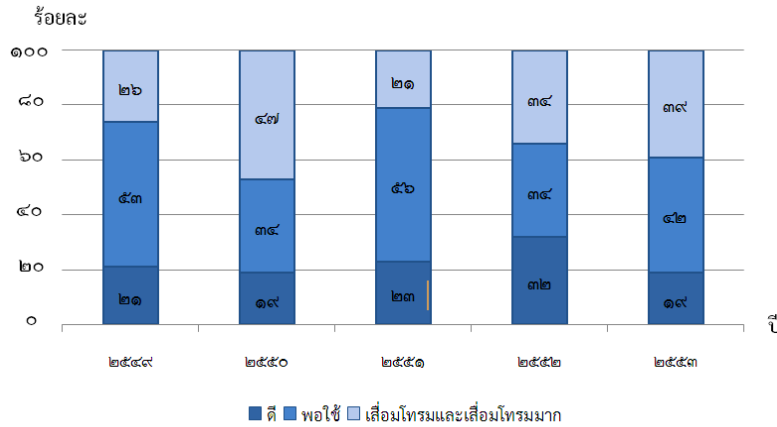
ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กรมพลังงานทดแทน

๒) คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน มีสภาพเสื่อมโทรมมากขึ้น

คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักโดยรวมลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แหล่งน้ำผิวดินที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไปลดลงเป็นร้อยละ ๖๑ ในปี ๒๕๕๓ จากร้อยละ ๗๔ ในปี ๒๕๔๙ ขณะที่แหล่งน้ำผิวดินที่มีคุณภาพเสื่อมโทรมสูงขึ้นจากร้อยละ ๒๖ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๓๙ ในปี ๒๕๕๓ แม่น้ำที่มีคุณภาพเสื่อมโทรม เช่น แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง แม่น้ำนครนายก แม่น้ำเพชรบุรี

ตอนล่าง ลำตะคอง แม่น้ำระยอง ทะเลสาบสงขลา เป็นต้น สาเหตุสำคัญเกิดจากการจัดการน้ำเสียจากแหล่งชุมชนยังดำเนินการไม่ทั่วถึง ระบบบำบัดน้ำเสียรวมที่ก่อสร้างแล้วเสร็จมีคุณภาพน้ำทิ้งผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ ๙๕ แต่มีน้ำเสียได้รับการบำบัดเพียงร้อยละ ๙.๙๘ ของปริมาณน้ำเสียชุมชนที่เกิดขึ้น

แผนภูมิที่ ๑๐ แหล่งน้ำแบ่งตามคุณภาพ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓) ขยะของเสียได้รับการบำบัดอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายสูง ปี ๒๕๕๓ ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศมี ๑๕.๑๘ ล้านตันต่อปี เพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๔ แต่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเพียง ๕.๘ ล้านตันต่อปี หรือร้อยละ ๓๘ ของปริมาณทั้งหมด มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ๑๑๘ แห่ง ดำเนินการได้เพียง ๙๙ แห่ง จึงไม่เพียงพอในการรองรับปริมาณขยะมูลฝอย มีการนำขยะมูลฝอยชุมชนกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ๓.๙๑ ล้านตัน/ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๖ ของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศ เป็นการคัดแยกและนำกลับคืนเป็นวัสดุรีไซเคิลร้อยละ ๘๒ ส่วนที่เหลือเป็นขยะอันตรายที่นำมาหมักเป็นปุ๋ยหรือผลิตก๊าซชีวภาพร้อยละ ๑๕ และผลิตเป็นพลังงานเชื้อเพลิงทดแทน ร้อยละ ๓ สำหรับภาคอุตสาหกรรมมีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ร้อยละ ๖๘ และมีอัตราการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ ๕

ตารางที่ ๑๒ ขยะชุมชนและขยะที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกวิธี ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

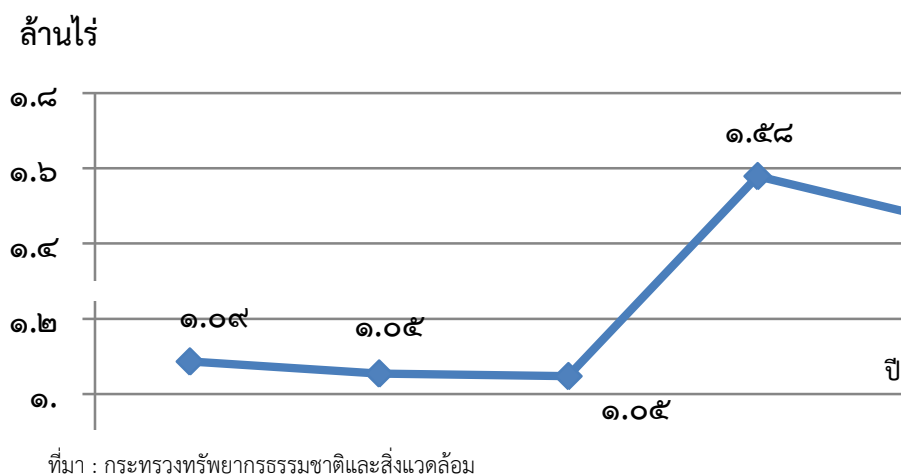
รายการ	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ขยะชุมชนในแต่ละปี (ล้านตัน/ปี)	๑๔.๖	๑๔.๗	๑๕.๐๔	๑๕.๑๑	๑๕.๑๖
ขยะอันตรายต่อขยะชุมชน (ร้อยละ)	๑๒.๕	๑๒.๑	๒๐.๘๑	๒๐.๓๒	๒๐.๔๒
ขยะที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกวิธี (ร้อยละ)	๓๖.๐	๓๖.๐	๓๗.๐	๔๓.๐	๓๘.๐

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๓) ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ดีขึ้น ค่าดัชนีเพิ่มจากร้อยละ ๗๕.๙๘ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๘๐.๒๓ ในปี ๒๕๕๓ เนื่องจากรัฐได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าและป่าชายเลน และการนำน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ทรัพยากรประมงเสื่อมโทรมลง

๑) ภาครัฐให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น โดยการรณรงค์ให้มีการปลูกป่าประเภทต่างๆ อาทิ การปลูกป่าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ป่าชุมชน ป่าสาธิต สวนป่าของภาคเอกชน และการคุ้มครองป่าอนุรักษ์ ทำให้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๓๒.๖๖ ของพื้นที่ประเทศ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๓๓.๕๖ ในปี ๒๕๕๓ รวมทั้งการมีนโยบายคุ้มครองป่าชายเลนอย่างจริงจัง การไม่ต่อสัมปทานทั้งหมดตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ และห้ามการใช้ประโยชน์ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ ที่มีพื้นที่ ๑.๐๘ ล้านไร่ เป็น ๑.๕๓ ล้านไร่ในปี ๒๕๕๒ แต่ก็ไม่สามารถรักษาความสมดุลของธรรมชาติและระบบนิเวศได้อย่างชัดเจน ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ จำนวนและชนิดพันธุ์ของพืชและสัตว์อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ รวมทั้งเกิดภัยธรรมชาติเพิ่มขึ้น

แผนภูมิที่ ๑๑ พื้นที่ป่าชายเลน ปี ๒๕๓๔-๒๕๕๒

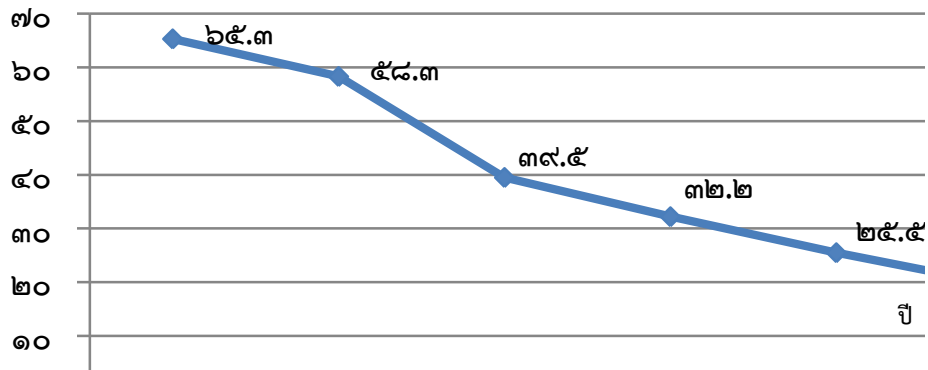

๒) ทรัพยากรประมงเสื่อมโทรมลง ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ในอ่าวไทยต่ำกว่ามาตรฐาน ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ในอ่าวไทยต่อชั่วโมงลดลงจาก ๗.๐๙ กิโลกรัม ในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียง ๖.๓๕ กิโลกรัมในปี ๒๕๕๓ จากการทำประมงเพิ่มขึ้น เพราะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง รวมถึงการพัฒนาประสิทธิภาพของเครื่องมือและวิธีการทำประมงที่ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำและถิ่นที่อยู่อาศัย

๓) การนำน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่มีปัญหาการปนเปื้อนของสารเคมี จากการดำเนินการพัฒนาระบบชลประทานและเพิ่มพื้นที่ชลประทานให้เพียงพอต่อการเกษตรสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และลดปริมาณการสูบน้ำบาดาลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขณะที่การใช้น้ำบาดาลมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ ๓๒.๒ ของปริมาณน้ำบาดาลในปี ๒๕๔๙ เหลือเพียงร้อยละ ๑๖.๐๔ ในปี ๒๕๕๒ น้ำบาดาลมีปัญหา น้ำกระด้างและมีความเค็ม ส่วนใหญ่เกิดจากการลักลอบทิ้งกากของเสีย การรั่วไหลของสารเคมี การฝังกลบขยะมูลฝอยโดยไม่ถูกหลักวิชาการ การทำเหมืองแร่ และการเกษตรกรรม

แผนภูมิที่ ๑๒ : การใช้น้ำบาดาลต่ออัตราการเกิดของน้ำ ปี ๒๕๔๖-๒๕๕๒

ร้อยละ

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๓.๒.๓ คนไทยมีจิตใจดี ยึดมั่นในคุณธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และได้รับสวัสดิการรักษายาบาลอย่างทั่วถึง แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ไปไปตามเป้าหมาย ในภาพรวม ดัชนีการมีสุขภาวะมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๗๑.๔๐ ในปี ๒๕๔๙ เหลือร้อยละ ๗๐.๘๖ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคนไทยยังมีปัญหาด้านสุขภาพทางกายและจิตใจ ตลอดจนปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต้องเร่งแก้ไข

ตารางที่ ๑๓ ดัชนีการมีสุขภาวะ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบย่อย	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ภาพรวม	๗๑.๔๐	๗๑.๑๖	๗๒.๒๓	๗๐.๘๙	๗๐.๘๖
๑.สุขภาพกายและจิตใจดี	๗๑.๓๘	๖๘.๒๒	๖๖.๘๐	๖๕.๘๖	๖๕.๒๖
▪ ร่างกายแข็งแรง	๗๙.๕๗	๗๒.๑๙	๖๗.๙๓	๖๒.๗๐	๖๒.๗๐
▪ อายุยืนยาว	๙๒.๐๗	๙๒.๐๗	๙๒.๐๗	๙๒.๐๗	๙๒.๐๗
▪ จิตใจดี	๔๒.๕๐	๔๐.๔๐	๔๐.๔๐	๔๒.๘๐	๔๑.๐๐
๒.การมีคุณธรรม และสติปัญญาและใฝ่รู้	๗๑.๔๒	๗๔.๑๑	๗๗.๖๖	๗๕.๙๒	๗๖.๔๗
▪ ยึดมั่นในศีลธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต	๗๗.๐๐	๘๐.๕๕	๘๙.๔๒	๙๕.๓๒	๑๐๐
▪ ตลอดจนมีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์					
▪ มีความสามารถในการเรียนรู้	๖๘.๘๒	๗๐.๙๐	๗๒.๒๘	๗๓.๙๕	๗๖.๕๗
▪ มีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ	๖๘.๔๔	๗๐.๘๗	๗๑.๒๗	๕๘.๔๙	๕๒.๘๔

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ ๙๐.๐ - ๑๐๐

ระดับดี = ร้อยละ ๘๐.๐ - ๘๙.๙

ระดับปานกลาง = ร้อยละ ๗๐.๐ - ๗๙.๐

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ ๖๐.๐ - ๖๙.๙

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ ๕๙.๙

(๑) คนไทยมีอายุยืนยาว แต่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ สุขภาพจิตของคนไทยมีแนวโน้มอ่อนแอ แต่มีหลักประกันสุขภาพที่ทั่วถึง

๑) คนไทยมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น คนไทยมีอายุคาดหมายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก ๗๔.๓ ปีในระยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็น ๗๕.๖ ปี ในระยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ขณะที่ ประชากรที่เจ็บป่วยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๒,๐๗๙.๕๗ คนต่อประชากรพันคน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๒,๖๓๙.๔๓ คนในปี

๒๕๕๒ และคนไทยยังคงเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ๕ โรคสำคัญ ได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดสมองโรคหัวใจ และมะเร็งสูงขึ้นต่อเนื่องทุกปี ส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการใช้ชีวิต อาทิ การรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง อาหารทอด หรือหวานจัด เครื่องดื่มมีน้ำตาล รับประทานผักและผลไม้ไม่เพียงพอ ขาดการออกกำลังกายเป็นประจำ อย่างไรก็ตาม คนไทยที่มีหลักประกันสุขภาพเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๙๗.๘๒ ของประชากรผู้มีสิทธิทั่วประเทศในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๙๙.๓๖ ในปี ๒๕๕๓ ครอบคลุมคนไทยประมาณ ๖๓.๐๖ ล้านคน

ตารางที่ ๑๔ อัตราการเจ็บป่วยของประชากรด้วยโรคที่ป้องกันได้ ๕ อันดับแรก ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ต่อประชากรแสนคน

โรค	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
โรคหัวใจ	๖๑๘.๒	๖๘๗.๗	๗๔๙.๕	๗๙๓.๐	-
โรคความดัน	๖๕๙.๖	๗๗๘.๑	๘๖๐.๕	๙๘๑.๕	-
โรคเบาหวาน	๕๘๖.๘	๖๕๐.๔	๖๗๕.๗	๗๓๖.๕	-
โรคหลอดเลือดสมอง	๑๘๘.๓	๒๐๕.๕	๒๑๖.๖	๒๒๗.๒	-
โรคเนื้องอกร้าย (มะเร็ง)	๑๒๔.๔	๑๓๐.๘	๑๓๔.๒	๑๓๓.๑	-

ที่มา: กระทรวงสาธารณสุข

๒) คนไทยมีปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จของประชาชนในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๕.๗๕ คนต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๔๙ เป็น ๕.๙๐ คนในปี ๒๕๕๓ อาจเนื่องมาจากอัตราผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเพิ่มจาก ๑๘๕.๙๘ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๒๔๑.๓๗ คนในปี ๒๕๕๓ ในจำนวนผู้ที่ฆ่าตัวตายสำเร็จร้อยละ ๖๐ ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า^๗ และการฆ่าตัวตายมีหลายสาเหตุ อาทิ ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดความเครียด และการลอกเลียนแบบผ่านสื่อต่างๆ ข่าว หรือละครโทรทัศน์

กระทรวงสาธารณสุขได้วิเคราะห์สาเหตุของการฆ่าตัวตาย ในปี ๒๕๕๑ พบว่า ผู้ที่ฆ่าตัวตายสำเร็จเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ๒ เท่า อยู่ในกลุ่มอายุ ๒๐-๒๔ ปี ร้อยละ ๒๒ รองลงมา เป็นกลุ่มอายุ ๑๕-๑๙ ปี ร้อยละ ๒๐ และอายุ ๒๕-๒๙ ปี ร้อยละ ๑๗ เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอาชีพ พบว่า ร้อยละ ๓๘ เป็นผู้ใช้แรงงาน รองลงมาเป็นนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ ๑๗ และไม่มีอาชีพ ร้อยละ ๑๒ วิธีการที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ กินสารเคมีหรือสารพิษที่ไม่ทราบชนิด กินยาแก้ปวดลดไข้ และกินยาฆ่าหญ้าฆ่าแมลง

ตารางที่ ๑๕ อัตราการฆ่าตัวตายและการเจ็บป่วยด้านจิตเวช

หน่วย : คนต่อประชากรแสนคน

ปัญหาสุขภาพจิต	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ	๕.๗๕	๕.๙๖	๕.๙๘	๕.๗๒	๕.๙๐
อัตราผู้เจ็บป่วยด้วยโรคจิต	๖๔๐.๖๑	๕๘๑.๑๙	๖๑๔.๒๖	๕๗๘.๑๕	๕๖๔.๘๙
อัตราผู้เจ็บป่วยด้วยโรคจิตกักขัง	๕๔๘.๘๓	๕๘๐.๑๔	๕๓๕.๔๘	๕๒๗.๒๖	๕๑๑.๔๐
อัตราผู้เจ็บป่วยด้วยโรคซึมเศร้า	๑๘๕.๙๘	๑๙๖.๑๐	๒๓๓.๘๕	๒๖๐.๗๘	๒๔๑.๓๗

ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

^๗ โรคซึมเศร้าสามารถพบได้ตั้งแต่เด็กเล็ก ซึ่งโรคนี้เป็นความผิดปกติทางจิตเวชชนิดหนึ่งที่มีภาวะอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แม้ว่าทุกคนจะมีอารมณ์เศร้า เหงา เสียใจ ที่เปลี่ยนแปลงได้นั้น แต่อารมณ์ที่เศร้าผิดปกติ รุนแรงจะกลายเป็นโรคซึมเศร้าโดยปริยาย

(๒) คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ แต่คุณภาพการศึกษามีปัญหา

๑) คนไทยมีคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจากคดีอาญาต่อประชากรแสนคนลดลงอย่างต่อเนื่องจาก ๒๗๕.๕ คดีในปี ๒๕๔๙ เหลือ ๒๐๕.๙ คดีในปี ๒๕๕๓ โดยเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ คดีชีวิต ร่างกายและเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน เป็นผลมาจากการรณรงค์ของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ อาทิ งดเหล้าเข้าพรรษา และของหายได้คืน ฝากบ้านไว้กับตำรวจ

ตารางที่ ๑๖ คดีอาญาประเภทต่างๆ ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : คดี

	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรแสนคน	๒๗๕.๕	๒๖๓.๓	๒๓๗.๒	๒๒๒.๕	๒๐๕.๙
คดีอาญาทั้งหมด	๑๗๓,๐๖๙	๑๖๖,๐๐๖	๑๕๐,๓๖๒	๑๔๑,๓๖๑	๑๓๑,๕๒๘
การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	๐.๑๓	-๔.๐๘	-๙.๔๒	-๕.๙๙	-๖.๙๖
คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญทั้งหมด	๘,๗๓๘	๗,๙๙๗	๖,๖๓๗	๕,๙๒๗	๕,๕๓๐
คดีชีวิต ร่างกายและเพศ	๔๓,๕๓๑	๓๙,๔๖๑	๓๓,๔๘๓	๓๒,๖๗๑	๒๙,๒๕๓
คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	๗๖,๗๖๖	๗๔,๓๙๐	๖๗,๑๘๘	๕๙,๔๙๗	๕๖,๗๙๘
คดีที่นำเสนอใจ อาทิ ปล้น โจรกรรม ฉ้อโกง และ ยักยอก	๔๔,๐๓๔	๔๔,๑๕๘	๔๓,๐๕๔	๔๓,๒๖๖	๓๙,๙๔๗

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๒) คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตสูงขึ้น

๒.๑) คนไทยมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม คนไทยน้อยกว่าร้อยละ ๕๐ มีความสามารถในการระดับคิดเป็น ทำเป็น จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๗.๘ ปี ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๘.๑ ปี ในปี ๒๕๕๒ เนื่องจากภาครัฐให้ความสำคัญกับการศึกษา เร่งขยายช่องทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่ชุมชน โดยปรับปรุงห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ของชุมชนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ครอบคลุมเด็กและเยาวชน รวมถึงเด็กด้อยโอกาส ส่งผลให้คนไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปที่จบการศึกษาภาคบังคับ หรือมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือเทียบเท่ามีเพิ่มขึ้น เป็นความรู้ระดับ “คิดเป็น ทำเป็น” พิจารณาจากอัตราการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๑.๒๙ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๙๔ ในปี ๒๕๕๓ ขณะที่ประชาชนในเขตเทศบาลมีอัตราการเรียนรู้สูงกว่าประชาชนนอกเขตเทศบาล

“ความสามารถในระดับคิดเป็นทำเป็น พิจารณาจากกรอบแนวคิดของ UNESCO ที่กำหนดว่าการเรียนรู้ (Functional Literacy) คือ ระดับการอ่านออกเขียนได้และการคิดคำนวณในเบื้องต้นที่จะทำให้เราสามารถปรับใช้ทักษะระดับดังกล่าว ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ว่า ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) มุ่งพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน เริ่มให้ผู้เรียนเข้าใจ การศึกษาสู่โลกของการทำงานตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม นวัตกรรมด้านการสอนและประสบการณ์ในการทำงานด้านต่างๆ ตลอดจนด้านการเรียนภาษาที่เรียนรู้เพื่อเป็นช่องทางสู่โลกของการทำงาน

ตารางที่ ๑๗ อัตราการเรียนรู้ (Functional Literacy Rate) ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

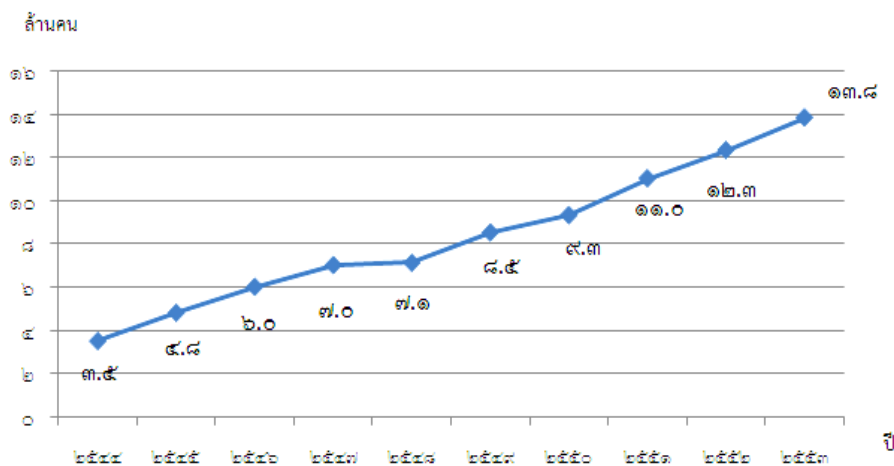
หน่วย : ร้อยละ

พื้นที่	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
เขตเทศบาล	๕๗.๒๒	๕๘.๐๐	๕๘.๑๐	๕๘.๑๒	๕๘.๓๗
นอกเขตเทศบาล	๓๔.๐๘	๓๕.๔๙	๓๖.๗๑	๓๗.๙๔	๓๙.๓๙
ระดับประเทศ	๔๑.๒๙	๔๒.๕๔	๔๓.๓๗	๔๔.๓๗	๔๕.๙๔

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สศช. ประมวลจากรายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ

๒.๒) คนไทยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้เพิ่มขึ้น จำนวนผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๘.๕ ล้านคนในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑๓.๘ ล้านคนในปี ๒๕๕๓ การสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี ๒๕๕๓ ของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ๑๔,๐๖๗ คน พบว่า มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า ๒๐ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ร้อยละ ๓๙.๒ รองลงมาใช้มากกว่า ๕-๑๐ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ร้อยละ ๑๖.๑ และใช้มากกว่า ๑๐-๑๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ร้อยละ ๑๓.๑ สำหรับกิจกรรมที่ทำบนอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มพูนความรู้ เกือบร้อยละ ๕๐ ใช้ค้นหาข้อมูล ร้อยละ ๒๖.๑ ติดตามข่าวสาร ร้อยละ ๑๔.๑ เรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๘.๒ นอกจากนี้ใช้เพื่อสนทนา การหาอาหาร ดาวน์โหลดเพลง เล่นเกมส์ สนทนา ฟังเพลง

แผนภูมิที่ ๑๓ จำนวนประชากรที่ใช้อินเทอร์เน็ต ปี ๒๕๔๔ - ๒๕๕๓

ที่มา : การสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ.๒๕๔๔-๒๕๕๓ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๒.๓) คุณภาพการศึกษาต้องเร่งแก้ไขอย่างจริงจัง แม้ว่าภาครัฐมีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน แต่ไม่ได้มุ่งคุณภาพการศึกษา และคุณภาพครูหรือบุคลากรทางการศึกษาอย่างจริงจัง พิจารณาได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีแนวโน้มลดลงในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ เป็นต้นมา ในภาพรวมคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลงจาก ๓๗.๖๔ ในปี ๒๕๔๙ เป็นร้อยละ ๒๙.๐๖ ในปี ๒๕๕๓ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ต่ำที่สุด ร้อยละ ๒๖.๙๓ รองลงมาได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ร้อยละ ๒๘.๐๙ และประถมศึกษาปีที่ ๖ ร้อยละ ๓๒.๑๖ วิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำในทุกระดับชั้น ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์

ตารางที่ ๑๘ คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรายวิชา ปี ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓

หน่วย : ร้อยละ

คะแนนเฉลี่ย	แผนฯ ๙	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐			
ผลการทดสอบ	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
ป.๖	๓๙.๘๒	๔๓.๐๙	๔๔.๐๓	๓๖.๒๒	๓๒.๑๖
ไทย	๔๒.๗๔	๓๖.๕๘	๔๒.๐๒	๓๘.๕๘	๓๑.๒๒
อังกฤษ	๓๔.๕๑	๓๘.๖๗	๓๘.๖๗	๓๑.๗๕	๒๐.๙๙
คณิตศาสตร์	๓๘.๘๗	๔๗.๕๕	๔๓.๗๖	๓๕.๘๘	๓๔.๘๕
วิทยาศาสตร์	๔๓.๑๗	๔๙.๕๗	๕๑.๖๘	๓๘.๖๗	๔๑.๕๓
ม.๓	๓๖.๓๒	๓๖.๖๖	๓๖.๙๑	๒๘.๒๘	๒๘.๐๙
ไทย	๔๓.๙๔	๔๘.๐๕	๔๑.๐๔	๓๕.๓๕	๔๒.๘๐
อังกฤษ	๓๐.๘๓	๒๘.๖๘	๓๔.๕๖	๒๒.๕๔	๑๖.๑๙
คณิตศาสตร์	๓๑.๑๕	๓๔.๗	๓๒.๖๔	๒๖.๐๕	๒๔.๑๘
วิทยาศาสตร์	๓๙.๓๗	๓๕.๒๑	๓๙.๓๙	๒๙.๑๖	๒๙.๑๗
ม.๖	๓๖.๗๙	๓๗.๑๙	๓๖.๖๗	๓๒.๐๒	๒๖.๙๓
ไทย	๕๐.๓๓	๕๐.๗๐	๔๖.๔๒	๔๖.๔๗	๔๒.๖๑
อังกฤษ	๓๒.๓๗	๓๐.๙๓	๓๐.๖๔	๒๓.๙๘	๑๙.๒๒
คณิตศาสตร์	๒๙.๕๖	๓๒.๔๙	๓๕.๙๘	๒๘.๕๖	๑๔.๙๙
วิทยาศาสตร์	๓๔.๘๘	๓๔.๖๒	๓๓.๖๕	๒๙.๐๖	๓๐.๙๐
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๓๗.๖๔	๓๘.๙๘	๓๙.๒๐	๓๒.๑๗	๒๙.๐๖

ที่มา : ๑. สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

๒. สถาบันทางการทดสอบแห่งชาติ (องค์กรมหาชน)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ แม้จะมีพัฒนาการดีขึ้นจากปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง สำหรับปัจจัยด้านบวกที่เสริมให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้นที่สำคัญ ได้แก่ ความเข้มแข็งและเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ ที่สามารถปรับตัวเกิดภูมิคุ้มกัน แม้ยังมีความผันผวนจากการพึ่งพิงปัจจัยภายนอก เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีเสถียรภาพมากขึ้น ทำให้คนไทยมีงานทำที่มั่นคงส่งผลให้รายได้สูงขึ้น และความยากจนลดลงต่อเนื่อง แต่สังคมไทยยังคงมีความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ในส่วนของชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายและช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น รวมทั้งครอบครัวมีความอบอุ่นจากความสามารถในการพึ่งพิงตนเอง มีรายได้และปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตเพียงพอ แต่ยังมีปัญหาการหย่าร้างและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพังมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยบั่นทอนที่ไม่สามารถขับเคลื่อนความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้สูงขึ้น ได้แก่ การสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล จากความขัดแย้งอย่างรุนแรงที่ขยายตัวในวงกว้างและซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความปรองดองและความสมานฉันท์ของคนในสังคม และภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมมากขึ้น ทั้งคุณภาพน้ำ และอากาศต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มีปริมาณเพิ่มขึ้น รวมทั้งสังคมไทยมีปัญหาหาเสพติดที่แพร่ระบาดรุนแรง ขณะที่สุขภาวะของคนไทยมีปัญหาด้านสุขภาพกายและจิตใจ ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น การทำให้คนในสังคมสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ทุกภาคส่วนจะต้องรวมพลังในการขับเคลื่อนให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ดังนี้

๔.๑ การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในสังคม ให้เกิดความสามัคคี ปรองดองปลุกจิตสำนึกธรรมาภิบาล ค่านิยมวัฒนธรรมประชาธิปไตย สร้างวัฒนธรรมสันติวิธีแก่ประชาชนทุกภาคส่วน จัดให้มีกลไกคลี่คลายความขัดแย้งจากการพัฒนาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่สามารถรวมขอมและยอมรับกันได้ของภาคส่วนต่างๆ มิให้เกิดความรุนแรง และสร้างความแตกแยกในสังคม รวมทั้งหาแนวทางสนับสนุนการปรับกลไกที่มีอยู่ให้สามารถทำหน้าที่ลดความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ

๔.๒ การเสริมสร้างมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินการ รับผิดชอบ และตรวจสอบในกระบวนการบริหารจัดการประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลไกตรวจสอบจากองค์กรอิสระ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และสื่อมวลชน

๔.๓ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การคิดเป็น ทำเป็น โดยมุ่งพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีจิต ๕ ประการ ได้แก่ จิตแห่งวิทยาการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ร่วมกันพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๔ การปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง เสริมสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเสมอภาคเป็นธรรม เพื่อให้สามารถปราบปรามและทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดและผู้มีอิทธิพล รวมทั้ง สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนในการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อปัญหาเสพติด

๔.๕ การควบคุมมลพิษอย่างเข้มงวด ภาครัฐต้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษ ทั้งน้ำเสีย ขยะ และของเสียอันตราย รวมทั้ง ปรองดองปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความตระหนักและร่วมกันเฝ้าระวังรักษา ตรวจสอบ เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

ภาคผนวกที่ ๑ การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐

ยุทธศาสตร์/เป้าหมาย	ปีสุดท้าย แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐				เป้าหมาย แผนฯ ๑๐
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	
๑. การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้						
๑.๑ จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป (ปี)	๗.๘	๗.๙	๘.๐	๘.๑	-	๑๐ ปี
๑.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับ (ร้อยละ)	๓๗.๖	๓๙.๐	๓๙.๒	๓๒.๒	๒๙.๑	สูงกว่าร้อยละ ๕๕
๑.๓ กำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพ (การศึกษาระดับมัธยมต้นขึ้นไป (ร้อยละของกำลังแรงงานทั้งประเทศ)	๔๐.๓	๔๑.๗	๔๒.๙	๔๔.๐	๔๕.๘	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐
๑.๔ จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาต่อประชากร ๑๐,๐๐๐ คน (คน)	๕.๙๒	๖.๐๐	-	-	-	
๑.๔ อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทย (ปี)	๗๕.๖	๗๕.๖	๗๕.๖	๗๕.๖		๘๐ ปี
๑.๕ อัตราการเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ ๕ อันดับแรก (ต่อประชากรแสนคน)						ลดลง
• โรคหัวใจ	๖๑๘.๒	๖๘๗.๗	๗๔๙.๕	๗๙๓.๐	-	
• โรคความดัน	๖๕๙.๖	๗๗๘.๑	๘๖๐.๕	๙๘๑.๕	-	
• โรคเบาหวาน	๕๕๖.๘	๖๕๐.๔	๖๗๕.๗	๗๓๖.๕	-	
• โรคหลอดเลือดสมอง	๑๘๘.๓	๒๐๕.๕	๒๑๖.๖	๒๒๗.๒	-	
• โรคเนื้องอกร้าย(มะเร็ง)	๑๒๔.๔	๑๓๐.๘	๑๓๔.๒	๑๓๓.๑	-	
๑.๕ อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนคดีอาชญากรรม (ร้อยละ)	๐.๑	- ๔.๔	- ๙.๔	- ๑๔.๙	- ๒๐.๘	ลดลงร้อยละ ๑๐ เทียบกับปีแรกแผนฯ ๑๐
๒. การพัฒนาการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ						
๒.๑ สัดส่วนองค์กรชุมชนที่มีการจัดสวัสดิการต่อหมู่บ้าน	๐.๐๕	๐.๐๖	๐.๑๖	๐.๒๓	๐.๒๖	ชุมชนมีกิจกรรมพัฒนา
๒.๒ สัดส่วนกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อหมู่บ้าน	-	๐.๐๑	๐.๐๒	๐.๐๔	๐.๐๕	คุณภาพชีวิตและจัดสวัสดิการชุมชน
๒.๓ หมู่บ้านที่มีแผนชุมชน (ร้อยละ)	๘๔.๖๐	๘๗.๔	๙๑.๔๒	๙๘.๑๑	๙๓.๙๙	ทุกหมู่บ้านมีแผนชุมชน
• หมู่บ้านที่มีแผนชุมชนในระดับดีมาก (ร้อยละ)	๒๗.๑๐	๔๓.๑๒	๔๓.๑๒	๗๑.๖๖	๗๑.๔๑	แบบมีส่วนร่วม
๒.๔ องค์กรชุมชนรวมทุกประเภท (แห่ง)	๔๕,๖๗๕	๔๘,๗๗๔	๖๔,๙๕๒	๗๙,๑๘๔	๘๙,๗๗๕	ขยายโอกาสการ
๒.๕ สมาชิกองค์กรชุมชน (ล้านคน)	๕.๖๓	๙.๑๐	๑๖.๖๗	๒๐.๐๐	๒๐.๘๗	เข้าถึงแหล่งทุนที่
๒.๖ เงินออมขององค์กรชุมชน (ล้านบาท)	๑๒,๓๕๕.๓	๑๓,๑๒๖.๔	๑๕,๗๙๘.๙	๑๕,๓๒๑.๒	๑๕,๓๖๖.๑	ชุมชนมีส่วนร่วม
๒.๗ สัดส่วนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน	-	๐.๐๑	๐.๐๑	๐.๐๒	๐.๐๒	
๓. การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ						
๓.๑ คะแนนภาพลักษณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย	๓.๖๐	๓.๓๐	๓.๕๐	๓.๔๐	๓.๕๐	เป้าหมายไม่น้อยกว่า ๕ คะแนน ภายในปี ๒๕๕๔
๓.๒ ลำดับธรรมาภิบาลภาคเอกชนของไทย	๓๑.๓	๓๓.๗	๒๒.๔	๒๑.๖	๑๘.๖	เพิ่มขึ้น
๓.๓ กำลังคนภาครัฐ (คน)	๑,๒๕๘,๙๑๙	๑,๒๗๕,๓๕๐	๑,๒๗๑,๖๒๐	๑,๒๘๐,๔๕๖	n.a.	ลดกำลังคนภาครัฐให้ได้
อัตราค่าตอบแทน	๓.๑	๑.๓	- ๐.๓	๐.๗	-	ร้อยละ ๑๐ ภายใน ๕ ปี
๓.๔ อัตราการเปลี่ยนแปลง รายได้ที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง	๗.๗๔	๑๐.๐๐	๑๐.๐๐	-๑๔.๘๖	-๒๔.๘๗	เพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์/เป้าหมาย	ปีสุดท้าย แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐				เป้าหมาย แผนฯ ๑๐
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	
๔. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน						
๔.๑ ผลผลิตภาพการผลิตรวม (%)	๒.๔๑	๒.๑๖	-๐.๒๘	-๔.๒๘	๕.๐๘	เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓
๔.๒ สัดส่วนการส่งออกในตลาดโลก	๑.๐๘	๑.๑๑	๑.๑๒	๑.๒๔	๑.๓๐	เพิ่มขึ้น
๔.๓ การลงทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาต่อ GDP (%)	๐.๒๔	๐.๒๑	-	๐.๒๔		ร้อยละ ๐.๕ ภายในปี ๒๕๕๔
๔.๔ ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ต่อ GDP (%)	๑๙.๐	๑๘.๘	๑๘.๖	๑๖.๘	๑๗.๙ (ประมาณการ)	ร้อยละ ๑๓ ภายในปี ๒๕๕๔
๔.๕ สัดส่วนอุปสงค์ในประเทศต่อภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	๖๙.๑๐	๖๖.๖๒	๖๓.๙๖	๗๔.๘๑	๖๗.๕๐	ร้อยละ ๗๕ ภายในปี ๒๕๕๔
๔.๖ สัดส่วนการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร	๑๒.๔	๑๒.๑	๑๒.๓	๑๒.๗	๑๑.๖	เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ ๑๕ ของ GDP ในปี ๒๕๕๔
๔.๗ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปโดยเฉลี่ย (%)	๔.๗๐	๒.๒๐	๕.๔๐	-๐.๙๐	๓.๓๐	เฉลี่ยร้อยละ ๓.๐-๓.๕ ต่อปี
๔.๘ อัตราว่างงานต่อกำลังแรงงาน (%)	๑.๕๐	๑.๔๐	๑.๔๐	๑.๕๐	๑.๐๐	ไม่เกินร้อยละ ๒
๔.๙ หนี้สาธารณะต่อ GDP (%)	๔๐.๔๘	๓๗.๙๖	๓๘.๑๓	๔๓.๘๕	๔๒.๔๙	ไม่เกินร้อยละ ๕๐
๔.๑๐ สัดส่วนการออมต่อ GDP (%)	๒๙.๓๘	๓๒.๗๖	๒๙.๘๗	๒๙.๕๙	-	ร้อยละ ๓๕ ภายในปี ๒๕๕๔
๔.๑๑ ดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP(%)	๑.๑๐	๖.๓๐	๐.๘๐	๘.๓๐	๔.๖๐	ขาดดุลเฉลี่ยไม่เกิน ร้อยละ ๒ ต่อปี
๔.๑๒ ความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ย	๐.๒๗	๐.๕๐	๐.๖๔	-๐.๒๙	๐.๗๖	ไม่เกิน๑:๑
๔.๑๓ การใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานทั้งหมด (%)	๗.๖๑	๘.๔๔	๘.๘๘	๙.๔๘	๙.๐๖	เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ ๘
๔.๑๔ การใช้น้ำมันภาคขนส่งต่อการใช้พลังงานทั้งหมด (%)	๓๖.๓	๓๖.๔	๓๕.๑	๓๖.๒	๓๕.๒	เหลือร้อยละ๓๐
๔.๑๕ ผลิตภัณฑ์และบริการของ SME ต่อ GDP (%)	๓๘.๙๐	๓๘.๗๐	๓๘.๑๐	๓๗.๘๐	๓๗.๑๐	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๔๐
๔.๑๖ สัดส่วนรายได้ของกลุ่มรายได้สูงสุด ๒๐%แรก ต่อรายได้กลุ่มต่ำสุด ๒๐%	๑๓.๙๒	๑๒.๔๗	-	๑๑.๓๑		ไม่เกิน ๑๐ เท่า ภายในปี ๒๕๕๔
๕. การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม						
๕.๑ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	๓๐.๙๒	-	๓๓.๔๔	-	๓๓.๕๖	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๓ ของพื้นที่ประเทศ
๕.๒ สัดส่วนพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ (ร้อยละ)	๑๘.๓๕	๑๘.๗๐	๑๙.๑๓	๑๙.๙๙	๒๐.๒๑	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๑๘ ของพื้นที่ ประเทศ
๕.๓ พื้นฟูพื้นที่ดินที่มีปัญหา (ล้านไร่)	๑.๑๕	๐.๘๖	๑.๐๕	๐.๑๗	๐.๑๕	ไม่ต่ำกว่า ๑๐ ล้านไร่
๕.๔ พื้นฟูพื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย (ล้านไร่)	๑.๒๐	๑.๒๓	๑.๐๔	๑.๐๕	๐.๙๓	ไม่ต่ำกว่า ๕ ล้านไร่
๕.๕ กรรณสิทธิ์ที่ดิน(ล้านไร่)	๘๗.๑๗	๙๑.๐๓	๙๖.๖๘	๙๙.๙๓	๙๘.๕๘	ออกกรรมสิทธิ์ที่ดิน ๑๐ ล้านไร่
๕.๓ พื้นที่ชลประทานที่เพิ่มขึ้น (ล้านไร่)	๐.๔๘	๐.๑๕	๐.๒๑	๐.๓๗	๐.๖๒	ไม่น้อยกว่า ๘ แสนไร่

ยุทธศาสตร์/เป้าหมาย	ปีสุดท้าย แผนฯ ๙	แผนฯ ๑๐				เป้าหมาย แผนฯ ๑๐
	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	
๕.๔ สัดส่วนการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ต่อขยะทั้งหมด (ร้อยละ)	๒๒	๒๒	๒๓	๒๖	๒๖	ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ของปริมาณขยะ ทั่วประเทศ
๕.๕ ปริมาณการนำเข้าปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตร (ล้านตัน)	๓.๖๓	๔.๔๗	๓.๙๑	๓.๙๗	๕.๒๙	นำเข้าไม่เกินปีละ ๓.๕ ล้านตัน
๕.๖ รักษาคุณภาพน้ำในกลุ่มน้ำต่างๆ (ร้อยละของคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไป)	๗๔	๕๓	๗๕	๖๖	๖๑	แหล่งน้ำที่มีคุณภาพ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ขึ้นไป ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๕

ภาคผนวกที่ ๒ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔

ด้านเศรษฐกิจ	สถานะกฎหมาย
(๑) กฎหมายที่ต้องเร่งผลักดันออกเป็นกฎหมายโดยเร็ว	
๑) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกำหนดมาตรการป้องกันการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ.	พระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๖ เมษายน ๒๕๕๑
๒) ร่างพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.	พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๑
๓) ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ...	พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๑
๔) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. ...	พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๑
๕) ร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ...	อยู่ระหว่างการเสนอคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร หากผ่านการพิจารณาจะถูกส่งกลับไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติส่งรัฐสภาต่อไป (ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๕๔)
๖) ร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการน้ำ พ.ศ. ...	อยู่ระหว่างการนำความเห็นของส่วนราชการที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งมาให้คณะกรรมการกำหนดนโยบายและกำกับกิจการประปาแห่งชาติทราบและพิจารณา เห็นว่าสมควรมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้พิจารณารวมร่างพระราชบัญญัตินี้กับร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการประปา พ.ศ. หรือไม่ (ข้อมูล ณ ๒๕๕๑)
๗) ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจแพคเกจจิ้ง พ.ศ. ...	
๘) ร่างพระราชบัญญัติเลตเตอร์ออฟเครดิต ทริสตีรีซีท และแอสตันด์บายเครดิต พ.ศ. ...	
๙) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยอนุพันธ์ทางการเงิน พ.ศ. ...	
๑๐) ร่างพระราชบัญญัติแฟรนไชส์ พ.ศ. ...	
๑๑) ร่างพระราชบัญญัติบริษัทวิสาหกิจแห่งชาติ พ.ศ. ...	
๑๒) ร่างพระราชบัญญัติบริหารการขนส่ง พ.ศ.	
๑๓) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการนครท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พ.ศ.	
๑๔) ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.	
๑๕) ร่างพระราชบัญญัติพัฒนาเมือง พ.ศ. ...	
๑๖) กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ประกอบการท่าเรือระหว่างประเทศ และการบริหารจัดการขนส่งสินค้า	
๑๗) กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลกิจการไฟฟ้า	
๑๘) กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและการกำกับดูแลกิจการก๊าซธรรมชาติ	
(๒) กฎหมายที่ต้องเร่งรัดปรับปรุง	
๑) พระราชบัญญัติการประกอบอาชีพงานก่อสร้าง พ.ศ. ๒๕๒๒	พระราชบัญญัติการประกอบอาชีพงานก่อสร้าง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๔ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๓
๒) ร่างพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่...) พ.ศ. ...	พระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒
๓) ร่างพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่...) พ.ศ. ...	พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓

ด้านเศรษฐกิจ	สถานะกฎหมาย
๔) ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่...) พ.ศ. ...	พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๔ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔
๕) ร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่...) พ.ศ. ...	พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗
๖) กฎหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ	
๖.๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐	มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐
๖.๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๕๑	มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๒
๖.๓) พระราชบัญญัติกำหนดประเภทรูขุมทรัพย์ในทางแพ่งและพาณิชย์ที่ยกเว้นมิให้นำกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้บังคับ พ.ศ. ๒๕๔๙	มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๕๐
๖.๔) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ (ฉบับที่ ๒) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๑	มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑
๗) พระราชบัญญัติว่าด้วยการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๒	
๘) ดำเนินโครงการปรับปรุงกฎ ระเบียบ และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์	
๙) กฎหมายเกี่ยวกับกิจการสนามกอล์ฟ และกิจการสปา	
๑๐) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘	มีผลบังคับใช้เมื่อ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ ขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เห็นชอบร่างที่ขยายเวลาการบังคับใช้ผังเมืองรวม จาก ๕ ปี เป็น ๑๐ ปี

(๓) กฎหมายที่ต้องผลักดันให้มีผลบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๒	
๒) พระราชบัญญัติการรองรับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔	
๓) ร่างกฎกระทรวงการคลังว่าด้วยการออก การโอน การวางหลักประกัน และการจำหน่ายตราสารหนี้	

ด้านสังคม	สถานะกฎหมาย
(๑) กฎหมายที่ควรเร่งผลักดันให้มีการประกาศใช้	
๑) ร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.	พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐
๑.๑) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓	มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓
๒) ร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.	พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๑
๒.๑) พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔	มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๐
๓) ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ.	พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๑
๔) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.	พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๑
๕) พระราชบัญญัติการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ	พระราชบัญญัติการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์กรมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑ เมษายน ๒๕๕๔
๖) ร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระ พ.ศ.	ขณะนี้ อยู่ระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภา

ด้านสังคม	สถานะกฎหมาย
(๒) กฎหมายที่ควรปรับปรุง/แก้ไข	
๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒	มีการปรับปรุงเมื่อ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๙
๒) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๐
๓) พระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒	พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓
๔) ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พ.ศ. ...	
(๓) กฎหมายที่ควรมีการยกร่างใหม่	
๑) พระราชบัญญัติเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑
๒) กฎกระทรวงว่าด้วยคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเอกชน	
๓) พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน	
ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	สถานะกฎหมาย
(๑) กฎหมายที่ต้องเร่งผลักดันออกเป็นกฎหมายโดยเร็ว	
๑) ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.	พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พ.ศ. ๒๕๓๒ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๒ โดยยกเลิกข้อความในมาตรา ๓๐ การยกร่าง พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำโดยกรมทรัพยากรน้ำ เสร็จสมบูรณ์และปรากฏบนเว็บไซต์ของกรมทรัพยากรน้ำมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๔๘ จากนั้นยังไม่มี ความก้าวหน้า จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่าง พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอ และได้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๖๐/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๐
๒) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.	
๓) ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากซากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.	คณะกรรมการพัฒนากฎหมายของกรมควบคุมมลพิษได้รับในหลักการร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดการของเสียอันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว พ.ศ.... คาดว่าภายในปีนี้จะเข้าไปสู่กระบวนการพิจารณากฎหมายได้ (ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔)
๔) ร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ	ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพของเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ พ.ศ. ...อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาโดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งมีการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๒
๕) ร่างกฎหมายควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการนำทรัพยากรพันธุกรรมไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยและเพื่อการค้า	
(๒) กฎหมายที่ต้องเร่งรัดปรับปรุง	
๑) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่...) พ.ศ.	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๕
๒) ร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.	พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๖

ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	สถานะกฎหมาย
๓) ร่างพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่...) พ.ศ. ๔) พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.	พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ มีผลบังคับใช้เมื่อ ๑๒ กันยายน ๒๕๒๘ หลังจากพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๒๔ พ.ศ. ๒๕๓๒
ด้านการเสริมสร้างธรรมาภิบาล	สถานะกฎหมาย
(๑) กฎหมายที่ต้องเร่งปรับปรุง	
๑) ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ๒) ร่างพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ๓) ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ๔) ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่...) พ.ศ.	พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๓ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ เดิมมีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และมีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๔๑ บังคับใช้คุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจ หากผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการซื้อหรือเช่าหรือเช่าซื้อจากผู้ประกอบการธุรกิจ ต่อมาได้ออก พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๑ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้นในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมอันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศสมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น